

Rok za pripombe: 14. 2. 2025

ZAKON O OBRAVNAVANJU MLADOLETNIKOV ZARADI KAZNIVIH DEJANJ
(ZOMZKD)

BESEDILO ČLENOV:

I. poglavje
SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen
(vsebina)

(1) Ta zakon ureja:

- posebnosti glede kazenske odgovornosti oseb, ki so storile kaznivo dejanje, ko so že bile stare štirinajst let, niso pa še dopolnile osemnajst let in sankcije zanje;
- posebnosti glede postopka proti osebam, ki naj bi storile kaznivo dejanje, ko so že bile stare štirinajst let, niso pa še dopolnile osemnajst let;
- posebnosti izvrševanja kazenskih sankcij, izrečenih storilcem iz prve alineje tega odstavka;

(2) Ta zakon določa tudi pogoje, pod katerimi se uporablja, in obseg, v katerem se uporablja za osebe, ki so bile ob domnevni storitvi oziroma storitvi kaznivega dejanja že polnoletne, pa med sojenjem še niso dopolnile enaindvajset let.

(3) Ta zakon se uporablja za kazniva dejanja, kot jih določa kazenski zakonik.

2. člen
(pomen izrazov)

Izrazi, uporabljeni v tem zakonu, pomenijo:

1. izraz mlajši mladoletnik kot enotno poimenovanje za mlajšega mladoletnika in mlajšo mladoletnico, se uporablja v tem zakonu kot splošen izraz za osebo, ki naj bi oziroma je storila kaznivo dejanje, ko je že bila stara štirinajst let, ni pa še dopolnila šestnajst let, ves čas teka predkazenskega in kazenskega postopka in izreka kazenske sankcije, če so izpolnjeni pogoji, pod katerimi se zanje uporablja ta zakon;
2. izraz starejši mladoletnik kot enotno poimenovanje za starejšega mladoletnika in starejšo mladoletnico, se uporablja v tem zakonu kot splošen izraz za osebo, ki naj bi oziroma je storila kaznivo dejanje, ko je že bila stara šestnajst let, ni pa še dopolnila osemnajst let, ves čas teka predkazenskega in kazenskega postopka in izreka kazenske sankcije, če so izpolnjeni pogoji, pod katerimi se zanje uporablja ta zakon;
3. izraz mladoletnik kot enotno poimenovanje za mladoletnika in mladoletnico, se uporablja v tem zakonu kot splošen izraz za osebo, ki naj bi oziroma je storila kaznivo dejanje, ko je že dopolnila 14 let starosti, ni pa še dopolnila 18 let, ves čas teka predkazenskega in kazenskega postopka, izreka

kazenske sankcije in vse do njene izvršitve, če so izpolnjeni pogoji, pod katerimi se zanjo uporablja ta zakon;

4. izraz mlajši polnoletnik kot enotno poimenovanje za mlajšega polnoletnika in mlajšo polnoletnico, se uporablja v tem zakonu kot splošen izraz za osebo, ki naj bi oziroma je storila kaznivo dejanje, ko je že bila polnoletna, pa med sojenjem še ni dopolnila enaindvajset let;
5. individualna ocena mladoletnika je ocena tveganja in potreb mladoletnika, v okviru katere se zberejo podatki in opredelijo morebitne potrebe mladoletnika glede njegovega sodelovanja v postopku, glede njegovega varstva, izobraževanja, zdravljenja, usposabljanja, socialnega vključevanja in vsebuje tudi oceno tveganja za ponavljanje kaznivih dejanj;
6. protipravno dejanje je dejanje, ki ima znake kaznivega dejanja in je v nasprotju s pravom;
7. zunajzavodski vzgojni ukrepi so ukor, navodila in prepovedi ter nadzorstvo centra za socialno delo;
8. zavodski vzgojni ukrepi so namestitvev v strokovni center, namestitvev v prevzgojni dom in namestitvev v zavod za usposabljanje;
9. zavodi, v katerih se izvršujejo zavodski vzgojni ukrepi po tem zakonu so strokovni center, zavod za usposabljanje in prevzgojni dom;
10. strokovni center je zavod za vzgojo in izobraževanje, opredeljen v zakonu, ki ureja obravnavo otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami v vzgoji in izobraževanju kot zavod za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, ustanovljen za vzgojo in izobraževanje otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami ter težavami;
11. zavod za usposabljanje je zavod, opredeljen v zakonu, ki ureja socialno varstvo, kot zavod za izvajanje institucionalnega varstva za otroke, mladostnike in odrasle osebe do 26. leta starosti z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju;
12. prevzgojni dom je posebna oblika zavoda, v katerem je mladoletnikom odvzeta prostost in v katerem je zagotovljen okrepljen nadzor in ki je notranja organizacijska enota Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (v nadaljnjem besedilu: uprava);
13. zavod za mladoletnike je poseben zavod za prestajanje kazni mladoletniškega zapora in pripora, ki je notranja organizacijska enota uprave;
14. sodnik za mladoletnike je sodnik, ki ima opravljeno usposabljanje po tem zakonu in odloča v postopku proti mladoletniku;
15. center za mladoletnike je multidisciplinarni center, pristojen za pripravo individualne ocene mladoletnika in individualne ocene otroka, ki naj bi storil protipravno dejanje;
16. omejevalni ukrepi po tem zakonu so ukrepi, ki jih zakon, ki ureja kazenski postopek, določa za zagotovitev navzočnosti, za odpravo ponovitvene nevarnosti in za uspešno izvedbo kazenskega postopka, začasna postavitve mladoletnika pod nadzorstvo centra za socialno delo, začasna namestitvev v strokovni center in začasna namestitvev v prevzgojni dom, pri čemer se namesto ukrepa javljanja na policijski postaji mladoletniku izreče ukrep javljanja na centru za socialno delo;
17. osebni načrt je individualiziran program izvrševanja vzgojnega ukrepa namestitve v prevzgojni dom ali kazni mladoletniškega zapora, ki se izdelava na podlagi ocene potreb in tveganj mladoletnika za čas izvrševanja sankcije in po odpustu, s ciljem, da se ga usposobi za življenje na prostosti, v skladu z družbenimi normami in odprave tveganj ponavljanja kaznivih dejanj;
18. mučenje po tem zakonu je ravnanje, ki je kot mučenje opredeljeno v zakonu, ki ureja izvrševanje kazenskih sankcij;
19. ožji družinski član po tem zakonu je družinski član, ki je kot ožji družinski član opredeljen v zakonu, ki ureja izvrševanje kazenskih sankcij.

3. člen **(uporaba določb drugih zakonov)**

(1) Glede vprašanj, ki jih ta zakon ne ureja, se uporabljajo določbe splošnega dela kazenskega zakonika in določbe zakona, ki ureja kazenski postopek, razen določb o predobravnavnem naroku, sporazumu o priznanju krivde in napovedi pritožbe, če ne nasprotujejo določbam tega zakona. Glede vprašanj, ki jih ta zakon ureja delno, se določbe kazenskega zakonika in zakona, ki ureja kazenski postopek, iz prejšnjega stavka, uporabljajo, če ta zakon tako določa.

(2) Določbe zakona, ki ureja izvrševanje kazenskih sankcij, se uporabljajo, če ta zakon tako določa.

(3) Določbe drugih zakonov se uporabljajo glede vprašanj, za katera ta zakon tako določa.

4. člen **(varstvo koristi mladoletnika)**

(1) Organi, ki sodelujejo v postopku proti mladoletniku, v vseh postopkih, v katerih je mladoletnik obravnavan, upoštevajo njegovo korist.

(2) Policija, državno tožilstvo, sodišče, center za socialno delo in drugi državni organi, odvetnik, tolmač, poravnalec, izvedenec in drugi strokovnjaki med postopkom proti mladoletniku ravna še posebej hitro, skrbno in obzirno, spoštujejo mladoletnikovo dostojanstvo ter upoštevajo njegovo starost, duševno razvitost, psihične lastnosti, občutljivost, morebitno posebno ranljivost in druge osebne lastnosti, da postopek ne bi škodljivo vplival na njegov razvoj.

5. člen **(sorazmernost pri obravnavi mladoletnika)**

Organi, ki obravnavajo mladoletnika, ves čas postopka poleg njegove osebnosti in zrelosti, njegovega družinskega, socialnega in ekonomskega ozadja, morebitne posebne ranljivosti ter namena kazenskih sankcij in drugih ukrepov iz tega zakona upoštevajo tudi težo in naravo očitane kaznivega dejanja.

6. člen **(namen kazenskih sankcij in drugih ukrepov)**

Namen kazenskih sankcij in drugih ukrepov za mladoletnike je, da se jim ob spoštovanju njihovega človeškega dostojanstva in osebnosti s celovito strokovno (zlasti socialno, pedagoško in zdravstveno) pomočjo glede na njihove potrebe, zagotovi razvijanje njihove osebne odgovornosti, zdrav razvoj in njihova dostojna vključitev v družbeno okolje.

7. člen **(subsidiarnost kazenskega pregona)**

Pri obravnavi mladoletnikov imajo postopki odvracanja kazenskega pregona prednost pred kazenskim pregonom.

8. člen **(pravica do individualne ocene mladoletnika)**

(1) Mladoletnik ima pravico, da se v postopku proti njemu čim prej izdelata individualna ocena mladoletnika, ki se po potrebi dopolnjuje ves čas postopka ter med izvrševanjem izrečene kazenske sankcije. Ta zakon določa, kdaj individualne ocene mladoletnika izjemoma ni treba izdelati.

(2) Obseg individualne ocene mladoletnika je odvisen od okoliščin primera, zlasti od teže domnevnega kaznivega dejanja ter od ukrepov in kazenskih sankcij, ki se lahko mladoletniku izrečejo v postopku proti njemu.

9. člen

(pravica do obveščenosti in pravica do spremstva)

(1) Pristojni organ seznani mladoletnika z njegovimi pravicami v postopku in splošnimi vidiki poteka postopka na njemu razumljiv način in pravočasno, tako, da mu omogoči učinkovito uresničevanje pravic.

(2) Mladoletnika v postopku spremljajo starši ali skrbnik oziroma v primerih in pod pogoji, določenimi v tem zakonu, druga odrasla oseba.

(3) O mladoletnikovih pravicah in splošnih vidikih poteka postopka mora pristojni organ obveščati tudi osebo iz prejšnjega odstavka.

II. poglavje

KAZENSKA ODGOVORNOST IN KAZENSKÉ SANKCIJE

10. člen

(kazenska odgovornost)

Po tem zakonu se kazenska odgovornost uveljavi:

- z izrekom vzgojnega ukrepa mladoletniku, ki je s svojim ravnanjem naklepoma ali iz malomarnosti izpolnil zakonske znake kaznivega dejanja, če niso podani razlogi, ki v skladu s kazenskim zakonikom izključujejo prištevnost;
- z izrekom kazni starejšemu mladoletniku zaradi storjenega kaznivega dejanja na podlagi ugotovljene krivde v skladu s kazenskim zakonikom in pod pogoji, ki jih za izrek kazni določa ta zakon.

11. člen

(vrste kazenskih sankcij)

Kazenske sankcije za mladoletnike (v nadaljnjem besedilu kazenske sankcije) so: vzgojni ukrepi, kazni in varnostni ukrepi.

12. člen

(izrekanje kazenskih sankcij mladoletnikom)

(1) Mlajšemu mladoletniku se smejo izreči vzgojni ukrepi.

(2) Starejšemu mladoletniku se praviloma izrečejo vzgojni ukrepi, le izjemoma se sme kazensko odgovornemu starejšemu mladoletniku izreči kazen. Poleg glavne kazni se mu sme izreči ena ali obe stranski kazni.

(3) Mladoletniku se smejo izreči tudi varnostni ukrepi, določeni v tem zakonu.

1. oddelek: Vzgojni ukrepi

13. člen (vrste vzgojnih ukrepov)

(1) Vzgojni ukrepi so:

1. ukor;
2. navodila in prepovedi;
3. nadzorstvo centra za socialno delo;
4. namestitev v strokovni center;
5. namestitev v prevzgojni dom;
6. namestitev v zavod za usposabljanje.

(2) Zunajzavodski vzgojni ukrep izreče sodišče mladoletniku, ki ga je treba opozoriti na nepravilnost njegovega ravnanja ter mu zagotoviti vzgojo, prevzgojo in celovito strokovno pomoč za njegov zdrav razvoj glede na njegove potrebe in sposobnosti v njegovem dotedanjem okolju s pomočjo kratkotrajnih ali trajnejših ukrepov.

(3) Zavodski vzgojni ukrep izreče sodišče mladoletniku, pri katerem so potrebni trajnejši vzgojni in prevzgojni ukrepi, celovita strokovna pomoč glede na njegove potrebe in njegova popolna ali delna izločitev iz dotedanjega okolja. Zavodski vzgojni ukrep sme trajati v mejah, določenih s tem zakonom, in le toliko časa, kolikor je treba, da bo dosežen njegov namen.

(4) Sodišče ob izreku vzgojnega ukrepa iz 3. do 6. točke prvega odstavka tega člena ne določi, koliko časa bo trajal, temveč odloči o njegovem prenehanju, ko ugotovi, da je njegov namen dosežen. Pri tem upošteva določbe o najkrajšem in najdaljšem dopustnem trajanju posameznega vzgojnega ukrepa.

14. člen (izbira vzgojnega ukrepa)

Pri izbiri vzgojnega ukrepa sodišče upošteva mladoletnikovo starost in duševno razvitost, njegove potrebe, psihične lastnosti in nagnjenja ter nagibe, iz katerih je storil dejanje, njegov odnos do storjenega dejanja in njegovo obnašanje po storjenem dejanju, zlasti njegov odnos do oškodovanca ter, ali je poravnal oziroma si prizadeval poravnati škodo, povzročeno s kaznivim dejanjem, dotedanjo vzgojo, okolje in razmere, v katerih je živel, težo in naravo dejanja, ali mu je bila že prej izrečena sankcija v kazenskem oziroma v prekrškovnem postopku ali ukrep za varstvo koristi otrok po zakonu, ki ureja družinska razmerja in vse druge okoliščine, ki se nanašajo na mladoletnikovo osebnost in pričakovani učinek sankcije na prihodnje življenje mladoletnika v družbenem okolju.

15. člen (ukor)

(1) Sodišče mladoletniku izreče ukor, če je mladoletnik prevzel odgovornost za kaznivo dejanje in če sodišče ugotovi, da bo že z ukorom dosežen namen vzgojnega ukrepa, zlasti, če je storil kaznivo dejanje zaradi nepremišljenosti ali lahkomišelnosti.

(2) Ukori se mladoletniku vedno izreče tudi ustno. Ob izreku ukora sodišče mladoletniku prikaže škodljivost in nepravilnost njegovega ravnanja in ga opozori, da mu lahko v primeru storitve novega kaznivega dejanja izreče strožjo kazensko sankcijo.

16. člen **(navodila in prepovedi)**

(1) Sodišče izreče mladoletniku eno ali več navodil oziroma prepovedi kot samostojen vzgojni ukrep, če je treba s primernimi ukrepi vplivati nanj in na njegovo vedenje.

(2) Sodišče lahko izreče mladoletniku naslednja navodila oziroma prepovedi:

1. osebno opravičilo oškodovancu;
2. poravnava z oškodovancem, in sicer tako, da mladoletnik s plačilom iz lastnih sredstev, z delom ali kako drugače povrne škodo, ki jo je povzročil s kaznivim dejanjem;
3. redno obiskovanje šole;
4. usposabljanje za poklic ali sprejem zaposlitve, ki ustreza njegovemu znanju in sposobnostim;
5. bivanje pri določeni družini ali drugje, kjer bo poskrbljeno za njegov zdrav razvoj;
6. opravljanje dela v splošno korist;
7. zdravljenje v ustreznem zdravstvenem zavodu, tudi zdravljenje odvisnosti od alkohola ali drog;
8. obiskovanje izvajalca, ki nudi vzgojno, poklicno, psihološko ali drugo psihosocialno pomoč;
9. udeležba na treningu socialnih veščin;
10. opravljanje teoretičnega dela voznškega izpita določene kategorije;
11. prepoved vožnje motornega vozila pod pogoji, pod katerimi je mogoče to sankcijo izreči polnoletnim;
12. prepoved približevanja ali komuniciranja z žrtvijo ali kakšno drugo osebo, kar obsega tudi prepoved navezovanja neposrednih ali posrednih stikov z njo na kakršenkoli način, vključno z uporabo elektronskih komunikacijskih sredstev;
13. prepoved druženja z določenimi osebami;
14. prepoved dostopa na določene kraje ali na določene prireditve.

(3) Pri izbiri in izrekanju navodil in prepovedi sodišče praviloma upošteva mladoletnikovo pripravljenost za sodelovanje.

(4) Navodila in prepovedi lahko trajajo najdlje eno leto od začetka izvrševanja. Če je izrečeno navodilo, se šteje, da se je vzgojni ukrep začel izvrševati takrat, ko je mladoletnik dejansko začel izpolnjevati izrečeno navodilo.

(5) V okviru navodila iz 2. točke drugega odstavka tega člena sodišče določi obseg, obliko in način povrnitve škode, pri tem pa osebno delo mladoletnika ne sme preseči šestdeset ur v obdobju treh mesecev.

(6) V okviru navodila iz 6. točke drugega odstavka tega člena sme sodišče določiti mladoletniku opravljanje del do največ sto dvajset ur v obdobju šestih mesecev.

(7) V okviru navodila iz 8. točke drugega odstavka tega člena lahko sodišče izreče tudi navodilo, da mladoletnik skupaj s starši obiskuje izvajalca, ki nudi ustrezno psihološko ali drugo psihosocialno pomoč za družine, če oceni, da bo tako bolje dosežen namen izrečenega vzgojnega ukrepa. Pri izreku sodišče upošteva tudi pripravljenost staršev za sodelovanje.

(8) Navodilo iz 9. točke drugega odstavka tega člena sodišče izreče zlasti, če je to potrebno za mladoletnikovo izobraževanje ali delovno usposabljanje.

(9) Prepoved iz 11. točke drugega odstavka tega člena ne sme trajati manj kot tri mesece in ne več kot eno leto.

(10) Sodišče lahko posamezno ali več navodil in prepovedi izreče mladoletniku tudi ob drugih vzgojnih ukrepih po tem zakonu, razen ob ukoru, če oceni, da bo tako bolje dosežen namen izrečenega vzgojnega ukrepa. Navodila in prepovedi v tem primeru nimajo narave samostojnega vzgojnega ukrepa.

17. člen **(nadzorstvo centra za socialno delo)**

(1) Če mladoletnik potrebuje strokovno pomoč in nadzorstvo ter je treba trajneje vplivati na njegovo vzgojo, prevzgojo in zdrav razvoj glede na njegove sposobnosti, mu sodišče izreče nadzorstvo centra za socialno delo.

(2) Ukrep sme trajati od šest mesecev do dveh let.

18. člen **(namestitev v strokovni center)**

(1) Sodišče izreče namestitev v strokovni center mladoletniku, pri katerem je treba za njegovo vzgojo, prevzgojo in zdrav razvoj glede na njegove potrebe in sposobnosti celovito poskrbeti pod stalnim vodstvom in nadzorstvom strokovnjakov.

(2) V strokovnem centru ostane mladoletnik najmanj šest mesecev in največ tri leta. Čas, ko je mladoletnik na begu iz strokovnega centra, se ne všteje v čas najdaljšega dopustnega trajanja tega vzgojnega ukrepa.

19. člen **(namestitev v prevzgojni dom)**

(1) Sodišče izreče namestitev v prevzgojni dom mladoletniku, ki za vzgojo, prevzgojo in zdrav razvoj ter odvrčanje od kaznivih dejanj potrebuje poleg stalnega vodstva strokovnjakov tudi strožje nadzorstvo, zlasti kadar so pri njem utrjeni razdiralni, manipulativni ali kljubovalni vzorci vedenja.

(2) Pri odločanju o tem, ali naj izreče ta ukrep, upošteva sodišče tudi naravo in težo storjenega kaznivega dejanja ter okoliščino, ali so bili mladoletniku že prej izrečeni vzgojni ukrepi ali kazni.

(3) V prevzgojnem domu ostane mladoletnik najmanj eno leto in največ tri leta. Čas, ko je mladoletnik na begu iz prevzgojnega doma, se ne všteje v čas najdaljšega dopustnega trajanja tega vzgojnega ukrepa.

20. člen **(namestitev v zavod za usposabljanje)**

(1) Sodišče sme mladoletniku z motnjo v duševnem razvoju namesto namestitve v strokovni center ali prevzgojni dom izreči namestitev v ustreznem zavodu za usposabljanje.

(2) Pred odločitvijo sodišče o vrsti in stopnji motnje, ki je podana pri mladoletniku, če ta še nima odločbe o usmeritvi, pridobi mnenje centra za mladoletnike.

(3) Glede trajanja in vštevanja vzgojnega ukrepa po tem členu se smiselno uporabljajo določbe drugega odstavka 18. člena tega zakona oziroma tretjega odstavka 19. člena.

21. člen

(izrek vzgojnega ukrepa za kazniva dejanja v steku)

(1) Če je mladoletnik storil dve ali več kaznivih dejanj, ki se jih obravnava v istem postopku, presoja sodišče pri izbiri vzgojnega ukrepa enotno vsa dejanja, ne da bi določalo vzgojni ukrep za vsako posebej.

(2) Kadar sodišče po izreku vzgojnega ukrepa obravnava mladoletnika za eno ali več kaznivih dejanj, ki jih je storil pred ali po izreku vzgojnega ukrepa, izreče za vsa kazniva dejanja enoten vzgojni ukrep po naslednjih pravilih:

- 1) če sodišče spozna, da je treba mladoletniku upoštevaje tudi novo kaznivo dejanje in uspeh dotedanjega izvrševanja vzgojnega ukrepa izreči enak vzgojni ukrep, s sklepom odloči, da se izvrševanje že izrečenega vzgojnega ukrepa nadaljuje;
- 2) če sodišče v primeru in na podlagi meril iz prejšnje točke spozna, da je treba mladoletniku izreči spremenjen ali strožji vzgojni ukrep, izreče za vsa kazniva dejanja spremenjen ali strožji vzgojni ukrep;
- 3) če je mladoletnik storil kakšno kaznivo dejanje med izvrševanjem zavodskega vzgojnega ukrepa in sodišče spozna, da mu je treba tudi za novo kaznivo dejanje izreči enak vzgojni ukrep, sme tak vzgojni ukrep, izrečen skupno za vsa kazniva dejanja, trajati največ štiri leta, če stori kaznivo dejanje, ko je poteklo najmanj dve tretjini najdaljšega dopustnega trajanja, pa največ pet let;
- 4) če je mladoletnik storil kaznivo dejanje med izvrševanjem vzgojnega ukrepa namestitve v strokovni center in sodišče spozna, da mu je treba za novo kaznivo dejanje izreči vzgojni ukrep namestitve v prevzgojni dom, se čas, ko je bil mladoletnik nameščen v strokovnem centru, ne všteje v čas najdaljšega dopustnega trajanja vzgojnega ukrepa namestitve v prevzgojni dom iz tretjega odstavka 19. člena tega zakona, ki ga sodišče izreče skupaj za vsa kazniva dejanja;
- 5) če je mladoletnik storil kaznivo dejanje, ko je poteklo najmanj dve tretjini najdaljšega dopustnega trajanja zunajzavodskega vzgojnega ukrepa, izreče sodišče mladoletniku nov vzgojni ukrep ne glede na prej izrečenega, če oceni, da mu je za njegovo vzgojo, prevzgojo, zdrav razvoj in ponovno vključitev v družbo treba izreči nov vzgojni ukrep;

(3) V primeru iz 4. točke prejšnjega odstavka se izvrševanje prej izrečenega zavodskega vzgojnega ukrepa ustavi z nastopom strožjega zavodskega vzgojnega ukrepa, vendar najkasneje v petnajstih dneh po izvršljivosti sklepa o izreku enotnega vzgojnega ukrepa.

22. člen

(učinek vzgojnih ukrepov na ukrepe po zakonu, ki ureja družinska razmerja)

Če je mladoletnik nameščen v zavod na podlagi zakona, ki ureja družinska razmerja, sodišče pa ugotovi, da bi bilo mladoletniku treba izreči zavodski vzgojni ukrep po tem zakonu, izreče tak vzgojni ukrep in hkrati odloči, da se ukrep za varstvo koristi otroka preneha izvrševati z dnem, ko se začne izvrševati vzgojni ukrep.

2. oddelek: Kazni

23. člen **(vrste kazni)**

Za kazniva dejanja se smejo mladoletnikom izreči kazni:

- denarna kazen,
- mladoletniški zapor,
- prepoved vožnje motornega vozila in
- izgon tujca iz države.

24. člen **(glavne in stranske kazni)**

(1) Denarna kazen in mladoletniški zapor se smeta izreči le kot glavni kazni.

(2) Prepoved vožnje motornega vozila in izgon tujca iz države se smeta izreči samo kot stranski kazni ob denarni kazni ali mladoletniškem zaporu.

25. člen **(denarna kazen)**

(1) Starejšemu mladoletniku sme sodišče v skladu z določbami kazenskega zakonika o odmeri denarne kazni, upoštevajoč tudi namen kazenskih sankcij za mladoletnike, izreči denarno kazen za kazniva dejanja, za katera je predpisana kazen zavora do petih let ali denarna kazen, če ima svoje dohodke in jo je zmožen sam plačati.

(2) Število dnevnih zneskov, ki jih sodišče določi v sodbi, ne more biti manjše od dveh in ne večje od sto osemdeset. Dnevni znesek ne more biti višji od 500 eurov.

(3) Če je starejši mladoletnik izvršil dve ali več kaznivih dejanj v steku in sodišče spozna, da mu je treba za vsa dejanja izreči denarno kazen, mu izreče eno kazen v skladu s prejšnjim odstavkom.

26. člen **(mladoletniški zapor)**

(1) Starejšemu mladoletniku sme sodišče izreči mladoletniški zapor za kaznivo dejanje, za katero je z zakonom predpisana kazen zavora petih ali več let, če zaradi narave in teže dejanja in zaradi visoke stopnje odgovornosti ne bi bilo upravičeno izreči vzgojnega ukrepa.

(2) Pri odmeri mladoletniškega zavora sodišče poleg olajševalnih in obteževalnih okoliščin, določenih v kazenskem zakoniku, upošteva zlasti okoliščine, ki se nanašajo na mladoletnikovo osebnost, stopnjo njegove osebne zrelosti in čas, potreben za njegovo vzgojo, prevzgojo, strokovno usposabljanje in ponovno vključitev v družbo.

(3) Mladoletniški zapor ne sme biti daljši od petih let. Za kazniva dejanja, za katera je mogoče izreči kazen zavora najmanj petnajst let, se sme izreči mladoletniški zapor do desetih let. Mladoletniški zapor se izreka na cela leta in cele mesece.

(4) Pri odmeri mladoletniškega zavora sodišče ni vezano na najmanjšo mero kazni zavora, predpisano za storjeno dejanje.

27. člen

(odmera mladoletniškega zavora za kazniva dejanja v steku)

(1) Če stori starejši mladoletnik dve ali več kaznivih dejanj, za katera se ga obravnava v istem postopku in sodišče spozna, da je treba za katero izmed kaznivih dejanj ali za vsa kazniva dejanja izreči zavor, izreče enotno kazen po naslednjih pravilih:

1. če sodišče spozna, da je treba za vsa kazniva dejanja izreči kazen mladoletniškega zavora pet let ali manj, mora biti enotna kazen večja od vsake posamezne določene kazni, vendar ne sme doseči seštevka posameznih kazni in ne preseči petih let mladoletniškega zavora,
2. če sodišče spozna, da je za katero od kaznivih dejanj treba izreči kazen mladoletniškega zavora več kot pet let, enotna kazen ne sme doseči seštevka posameznih kazni in ne preseči deset let mladoletniškega zavora;
3. če sodišče spozna, da bi bilo treba starejšemu mladoletniku za kakšno kaznivo dejanje izreči mladoletniški zavor, za druga kazniva dejanja pa denarno kazen ali vzgojni ukrep, izreče sodišče za vsa dejanja v steku mladoletniški zavor.

(2) Tako ravna sodišče tudi tedaj, kadar po izreku mladoletniškega zavora obravnava starejšega mladoletnika za kaznivo dejanje, ki ga je storil pred ali po izreku mladoletniškega zavora in spozna, da bi bilo treba tudi zanj izreči kazen mladoletniškega zavora. Pri tem upošteva, da je prej izrečena kazen že določena.

(3) Za kaznivo dejanje, ki ga je storil med prestajanjem mladoletniškega zavora, izreče sodišče mladoletniku kazensko sankcijo ne glede na prej izrečeno kazen, če bi bil njen neprestani del nesorazmerno majhen.

28. člen

(vštevaje začasnih ukrepov)

(1) V izrečeno kazen mladoletniškega zavora in denarno kazen se vševa čas, prestan v priporu, ter kakršenkoli odvzem prostosti v zvezi s kaznivim dejanjem.

(2) Zakonsko določen najdaljši čas bivanja v prevzgojnem domu se skrajša za čas, prestan v priporu, ter za čas kakršnegakoli odvzema prostosti v zvezi s kaznivim dejanjem.

(3) Zakonsko določen najdaljši čas bivanja v strokovnem centru in zavodu za usposabljanje se skrajša za čas trajanja začasnega ukrepa namestitve v prevzgojni dom, v strokovni center ali v zavod za usposabljanje v zvezi s kaznivim dejanjem.

(4) Sodišče odloči o skrajšanju najdaljšega časa bivanja v zavodu s sklepom, s katerim izreče vzgojni ukrep.

(5) Pri vševanju po prvem odstavku tega člena in odločanju o skrajšanju zakonsko določenega najdaljšega časa bivanja po drugem odstavku tega člena so dan pripora ter dan kakršnegakoli odvzema prostosti v zvezi s kaznivim dejanjem, dan v prevzgojnem domu in dva dnevna zneska denarne kazni izenačeni.

29. člen
(učinek mladoletniškega zapor na že izrečeni vzgojni ukrep)

(1) Če sodišče po izreku vzgojnega ukrepa izreče starejšemu mladoletniku mladoletniški zapor, odloči v sodbi, da se vzgojni ukrep ne izvrši. Če se vzgojni ukrep že izvršuje, pa sodišče v sodbi odloči, da se izvrševanje ustavi takrat, ko začne starejši mladoletnik prestajati kazen oziroma ko poteče najdaljše dopustno trajanje vzgojnega ukrepa, če ta trenutek nastopi pred začetkom prestajanja kazni.

(2) Starejšega mladoletnika se sme na podlagi sklepa senata že pred pravnomočnostjo sodbe namestiti v zavod za prestajanje kazni mladoletniškega zapor, če to sam predlaga.

30. člen
(učinek zapor na že izrečeni vzgojni ukrep)

(1) Če sodišče po izreku vzgojnega ukrepa izreče polnoletnemu kazen zapor najmanj enega leta, hkrati odloči, da se vzgojni ukrep ne izvrši; če se vzgojni ukrep že izvršuje, pa odloči v sodbi, da se izvrševanje vzgojnega ukrepa ustavi takrat, ko polnoletni začne prestajati kazen oziroma ko poteče najdaljše dopustno trajanje vzgojnega ukrepa, če ta trenutek nastopi pred začetkom prestajanja kazni.

(2) Če sodišče po izreku vzgojnega ukrepa izreče polnoletnemu kazen zapor v trajanju manj kot eno leto, odloči v sodbi, ali naj se po prestani kazni vzgojni ukrep izvrši ali ne.

(3) Če sodišče polnoletnemu med izvrševanjem vzgojnega ukrepa izreče kazen zapor v trajanju manj kot eno leto, odloči v sodbi, ali naj se po prestani kazni izvrševanje vzgojnega ukrepa nadaljuje ali pa naj se ustavi, ko se začne izvrševati izrečena kazen.

31. člen
(prepoved vožnje motornega vozila)

Ob pogojih, ki jih kazenski zakonik določa za polnoletne storilce kaznivih dejanj, se sme starejšemu mladoletniku ob kazni mladoletniškega zapor ali denarni kazni izreči stransko kazen prepoved vožnje motornega vozila določene vrste ali kategorije.

32. člen
(izgon tujca iz države)

(1) Ob pogojih, ki jih kazenski zakonik določa za polnoletne storilce kaznivih dejanj, sme sodišče starejšemu mladoletniku, ki je tujec, ob glavni kazni izreči stransko kazen izgon tujca iz države, upoštevaje pri tem njegovo korist.

(2) Čas, prebit v mladoletniškem zaporu, se ne všteva v čas trajanja te kazni.

(3) Ponovna ocena okoliščin, ki so bile podlaga za odločitev o izgonu, se opravi, če se kazen izгона tujca iz države ne izvrši več kot šest mesecev po pravnomočnosti sodbe, s katero je bil izrečen. Sodišče tudi pri ponovni oceni upošteva mladoletnikovo korist.

3. oddelek: Varnostni ukrepi

33. člen
(vrste varnostnih ukrepov)

Mladoleniku se sme izreči varnostne ukrepe, ki jih določa kazenski zakonik, razen prepovedi opravljanja poklica.

34. člen
(izrekanje varnostnih ukrepov)

(1) Varnostna ukrepa obvezno psihiatrično zdravljenje in varstvo v zdravstvenem zavodu in obvezno psihiatrično zdravljenje na prostosti se lahko izrečeta samostojno, lahko pa se izrečeta tudi ob vzgojnem ukrepu ali ob kazni.

(2) Odvzem voznškega dovoljenja, odvzem predmetov in prepoved približevanja ali komuniciranja z žrtvijo se lahko v primerih in pod pogoji, določenimi v kazenskem zakoniku, izrečejo ob vzgojnem ukrepu, varnostnem ukrepu ali kazni.

35. člen
(posebne določbe o obveznem psihiatričnem zdravljenju in varstvu v zdravstvenem zavodu)

(1) Mladoleniku se sme ob pogojih, ki jih določa kazenski zakonik, izreči obvezno psihiatrično zdravljenje in varstvo v zdravstvenem zavodu le, če je za protipravno dejanje ali za kaznivo dejanje, ki ga je storil, predpisana kazen zapora dve leti ali več. V zvezi s kaznivimi dejanji zoper premoženje se lahko varnostni ukrep po tem členu izreče le, če gre za dejanje z elementi nasilja.

(2) Zdravljenje in varstvo mladolenika, ki se mu izreče varnostni ukrep po tem členu, se izvršuje v forenzičnem psihiatričnem oddelku zdravstvenega zavoda, ki v času zdravljenja zagotavlja multidisciplinarno obravnavo mladolenika in ustreza posebnim varnostnim pogojem, določenim z zakonom.

(3) Ukrep po tem členu traja največ tri leta.

(4) Mladoleniku, ki je storil kaznivo dejanje v stanju bistveno zmanjšane prištevnosti in mu je bil izrečen vzgojni ukrep ali mladoleniški zapor, se izvrševanje ukrepa po tem členu ustavi, ko je v zdravstvenem zavodu prestal čas najdaljšega dopustnega trajanja vzgojnega ukrepa ali čas, za katerega mu je bila izrečena kazen. Čas, prestan v zdravstvenem zavodu, se všteje v čas prestajanja vzgojnega ukrepa ali kazni. Če je čas, prestan v zdravstvenem zavodu krajši od najdaljšega dopustnega trajanja vzgojnega ukrepa ali od izrečene kazni, lahko sodišče odredi, da naj se izvrševanje vzgojnega ukrepa ali kazni nadaljuje, ali da naj bo izpuščen na pogojni odpust, pri čemer upošteva čas, ki ga je mladolenik prestal v zdravstvenem zavodu in uspeh obravnave mladolenika v zdravstvenem zavodu in preostali čas najdaljšega dopustnega trajanja vzgojnega ukrepa ali ostanek kazni.

36. člen
(posebne določbe o obveznem psihiatričnem zdravljenju na prostosti)

(1) Mladoleniku se sme ob pogojih, ki jih določa kazenski zakonik, izreči obvezno psihiatrično zdravljenje na prostosti, ki sme trajati največ tri leta.

(2) Zdravljenje mladoletnika po prejšnjem odstavku izvršuje zdravstveni zavod, ki mladoletniku med zdravljenjem zagotavlja potrebno multidisciplinarno obravnavo.

(3) Če sodišče ob pogojih, določenih v kazenskem zakoniku, odredi, da se ukrep izvršuje z namestitvijo v zdravstvenem zavodu, sme ta ukrep skupaj trajati največ tri leta.

4. oddelek: Vpliv starosti ob izreku kazenske sankcije

37. člen

(izrekanje kazenskih sankcij mlajšim mladoletnikom)

(1) Mlajšemu mladoletniku se sme po dopolnitvi starosti 18 let izreči kazensko sankcijo samo za kazniva dejanja, za katera je predpisana kazen pet ali več let zapor. Pri presoji, ali naj izreče katero izmed sankcij, sodišče upošteva vse okoliščine primera, zlasti pa težo izvršenega dejanja, čas, ki je pretekel od njegove izvršitve, storilčevo vedenje pred in po storitvi kaznivega dejanja in namen kazenskih sankcij.

(2) Mlajšemu mladoletniku po dopolnitvi starosti enaindvajset let ni dopustno izreči kazenske sankcije.

38. člen

(izrekanje kazenskih sankcij starejšim mladoletnikom)

(1) Pri presoji ali in katero izmed kazenskih sankcij po tem zakonu naj izreče starejšemu mladoletniku, ki je dopolnil 21 let, sodišče upošteva vse okoliščine primera, zlasti pa težo in naravo storjenega dejanja, čas, ki je pretekel od njegove storitve, storilčevo vedenje pred in po storitvi kaznivega dejanja in namen kazenskih sankcij.

(2) Če sodišče ugotovi, da je starejšemu mladoletniku treba izreči kazen, mu po dopolnitvi starosti 21 let lahko namesto mladoletniškega zapor izreče zapor ali pogojno obsodbo. Kazen zapor, izrečena v takšnem primeru, ima glede rehabilitacije, izbrisa obsodbe in pravnih posledic enak pravni učinek kot mladoletniški zapor.

39. člen

(izrekanje kazenskih sankcij mlajšim polnoletnikom)

(1) Mlajšemu polnoletniku sme sodišče izreči vzgojni ukrep, če do začetka glavne obravnave spozna, da je glede na njegovo osebnost in okoliščine, v katerih naj bi storil dejanje, primerneje namesto kazni izreči tak ukrep.

(2) Ob vzgojnem ukrepu sme sodišče mlajšemu polnoletniku izreči tudi stranski kazni prepoved vožnje motornega vozila in izgon tujca iz države ter varnostne ukrepe, določene v tem zakonu.

5. oddelek: Pravne posledice, dajanje podatkov iz evidenc in izbris iz evidence

40. člen

(pravne posledice izreka vzgojnega ukrepa ali obsodbe)

Za mladoletnika ne nastanejo pravne posledice zaradi izreka vzgojnega ukrepa ali zaradi obsodbe.

41. člen
(izbris vzgojnega ukrepa ali obsodbe)

(1) Vzgojni ukrep se iz evidence vzgojnih ukrepov izbriše v dveh letih od njegove izvršitve, od ustavitve njegovega izvrševanja oziroma od takrat, ko je sodišče odločilo, da se vzgojni ukrep ne izvrši.

(2) Obsodba na kazen mladoletniškega zapor se izbriše iz kazenske evidence:

- za obsodbo na mladoletniški zapor do enega leta – v dveh letih od izvršitve ali zastaranja izvršitve;
- za obsodbo na mladoletniški zapor nad eno leto – v treh letih od izvršitve ali zastaranja izvršitve.

(3) Obsodba iz kazenske evidence in vzgojni ukrep iz evidence izrečenih vzgojnih ukrepov se ne izbriše, dokler trajajo varnostni ukrepi.

III. poglavje
POSTOPEK PROTI MLADOLETNIKU

1. oddelek: Splošne določbe o postopku

42. člen
(uporaba določb tega poglavja)

(1) Določbe tega poglavja se uporabljajo v postopku proti mladoletniku, ki ob uvedbi postopka ali med sojenjem še ni dopolnil enaindvajset let. Po dopolnjenem enaindvajsetem letu starosti se postopek proti njemu uvede ali dokonča po določbah zakona, ki ureja kazenski postopek, pri čemer se še vedno upoštevajo določbe tega poglavja o individualni oceni mladoletnika in prednostni obravnavi.

(2) Členi 43, 48, 49, 52, 54 do 56, 68, 73, 76 in 86 tega zakona se uporabljajo v postopku proti mlajšemu polnoletniku, če se do začetka glavne obravnave ugotovi, da prihaja glede njega v poštev izrek vzgojnega ukrepa in če takrat še ni star enaindvajset let. Če mlajši polnoletnik med sojenjem dopolni enaindvajset let, se postopek proti njemu dokonča po določbah zakona, ki ureja kazenski postopek.

43. člen
(prednostna obravnava)

Zaradi varstva koristi mladoletnika je postopek proti mladoletniku prednosten.

44. člen
(ugotavljanje starosti)

(1) Kadar starosti osebe, proti kateri se vodi postopek po tem zakonu, ni mogoče ugotoviti na podlagi njenih izjav, pisnih in drugih dokazil ter z ugotavljanjem njenih osebnih okoliščin, se sme za oceno njene starosti odrediti izvedensko delo, če pristojni organ glede na težo in pomen kaznivega dejanja in druge okoliščine ocenjuje, da je to smotno.

(2) Izvedensko delo iz prejšnjega odstavka se odredi izvedencu medicinske stroke, ki se lahko v okviru priprave izvida in mnenja, če je to potrebno, posvetuje tudi z drugimi relevantnimi strokovnjaki.

(3) Pregled za oceno starosti osebe, proti kateri se vodi postopek, se lahko opravi le, če ona in njeni starši ali skrbnik v to pisno privolijo.

(4) Če oseba, proti kateri se vodi postopek in njeni starši ali skrbnik brez utemeljenih razlogov ne privolijo v pregled za oceno njene starosti, velja v dvomu, ali je že dopolnila štirinajst, šestnajst, osemnajst ali enaindvajset let, domneva, da je starost, glede katere obstaja dvom, že dopolnila.

(5) Če starosti osebe, proti kateri se vodi postopek, tudi po pridobitvi izvida in mnenja ni mogoče ugotoviti oziroma oceniti, velja v dvomu, ali je že dopolnila štirinajst, šestnajst, osemnajst ali enaindvajset let, domneva, da starosti, glede katere obstaja dvom, še ni dopolnila.

45. člen **(obveščanje mladoletnika)**

(1) Mladoletnik je o svojih pravicah vedno poučen tudi ustno, razen če ta zakon ali zakon, ki ureja kazenski postopek, izrecno določa pisni pouk, ter v maternem jeziku ali jeziku, ki ga razume, na njemu razumljiv način, kar mladoletnik potrdi s podpisom.

(2) Pristojni organ mladoletnika ob seznanitvi ali prvem stiku po seznanitvi, da je osumljen ali obdolžen storitve kaznivega dejanja, nemudoma obvesti o splošnih vidikih poteka postopka in ga pouči vsaj o:

1. pravici do spremstva in do obveščenosti staršev ali skrbnika ali druge odrasle osebe;
2. pravici do pomoči zagovornika;
3. pravici do varstva zasebnosti mladoletnika v postopku po tem zakonu;
4. pravici do brezplačne pravne pomoči.

(3) Če je mladoletniku odvzeta prostost, vsebuje pouk o pravicah ob odvzemu prostosti v skladu z zakonom, ki ureja kazenski postopek, tudi pouk:

1. o tem, da se sme prostost mladoletniku odvzeti le izjemoma, če istega namena ni mogoče doseči z milejšim ukrepom, da sme odvzem prostosti trajati najkrajši potreben čas in da mora biti zagotovljena redna sodna presoja odvzema prostosti;
2. o pravici, da mora pristojni organ o odvzemu prostosti takoj obvestiti njegove starše ali skrbnika in mu v času pridržanja brez odlašanja omogočiti stik z njimi;
3. o pravici do posebne obravnave v času pridržanja oziroma izvrševanja pripora.

(4) Mladoletnika, ki mu je bila odvzeta prostost, je treba pisno obvestiti o:

1. pravici do obveščenosti mladoletnika,
2. pravici, da ni dolžan ničesar izjaviti,
3. pravici do zagovornika,
4. pravici do spremstva in do obveščenosti staršev ali skrbnika ali druge odrasle osebe,
5. pravici do uporabe lastnega jezika, prevajanja in tolmačenja,
6. pravici, da se o odvzemu prostosti obvesti diplomatsko ali konzularno predstavništvo,
7. tem, da je odvzem prostosti skrajni ukrep, če z milejšimi ukrepi ni mogoče doseči cilja, in da lahko traja le nujno potreben čas,
8. najdaljšem dopustnem trajanju pridržanja na policiji,
9. pravici do zdravniškega pregleda in zdravniške pomoči,
10. tem, da se lahko njegovo zaslišanje snema,
11. pravici, da je nameščen ločeno od odraslih,

12. pravici, da se zagotovi in ohrani mladoletnikovo zdravje ter njegov fizični in duševni razvoj,
13. pravici do spoštovanja njegove svobode veroizpovedi oziroma prepričanja,
14. pravici do učinkovitega in rednega uveljavljanja družinskega življenja,
15. pravici do izobraževanja in usposabljanja ter pravici do dostopa do programov, ki spodbujajo razvoj in mladoletnikovo ponovno vključitev v družbo,
16. pravici do individualne ocene mladoletnika,
17. pravici do učinkovitega pravnega sredstva,
18. pravici do varstva zasebnosti mladoletnika v postopku po tem zakonu,
19. pravici do sojenja v navzočnosti,
20. pravici do hitrega postopanja,
21. pravici do brezplačne pravne pomoči.

(5) Pisno obvestilo iz prejšnjega odstavka je lahko berljivo ali poenostavljeno. Če pisno obvestilo v maternem jeziku mladoletnika ali v jeziku, ki ga mladoletnik razume, ni na voljo, se mladoletnik, ki mu je vzeta prostost, o pravicah najprej pouči po tretjem odstavku tega člena ustno v jeziku, ki ga razume, nato pa se brez nepotrebnega odlašanja zagotovi tudi pisno obvestilo po prejšnjem odstavku v ustreznem jeziku.

46. člen **(spremljanje mladoletnika)**

(1) Mladoletnika pri dejanjih v postopku spremljajo starši ali skrbnik. Če bi bila navzočnost teh oseb v nasprotju s koristjo mladoletnika, če z njimi kljub razumnim prizadevanjem organa ni bilo mogoče priti v stik, če je njihova identiteta neznana ali če bi bilo to v nasprotju z interesi uspešne izvedbe predkazenskega ali kazenskega postopka, lahko mladoletnik izbere drugo odraslo osebo, ki ji zaupa. Če mladoletnik druge odrasle osebe ne izbere ali če so podani razlogi, navedeni v prejšnjem stavku, tudi glede osebe, ki jo sam izbere, ob upoštevanju mladoletnikove koristi drugo odraslo osebo imenuje organ, pred katerim teče postopek, ali obvesti center za socialno delo, da jo nemudoma imenuje.

(2) Pristojni organ ustrezno zabeleži, ali je mladoletnik izbral drugo odraslo osebo in ali se pristojni organ z njegovo izbiro strinja oziroma navede razloge, zaradi katerih se z izbiro ne strinja.

47. člen **(obveščanje staršev, skrbnika ali druge odrasle osebe)**

(1) Po seznaitvi mladoletnika o pravicah po tem zakonu pristojni organ o tem brez nepotrebnega odlašanja obvesti tudi mladoletnikove starše ali skrbnika.

(2) Določbe tega zakona, ki se nanašajo na vabljenje, spremljanje in obveščanje mladoletnikovih staršev ali skrbnika, veljajo smiselno tudi za drugo odraslo osebo iz prvega odstavka prejšnjega člena, kadar in dokler so glede staršev ali skrbnika podane okoliščine iz navedenega odstavka. Ko te okoliščine prenehajo, pristojni organ seznani starše ali skrbnika z dotodanjim potekom postopka.

48. člen **(pravica do zagovornika)**

(1) Mladoletnik sme imeti zagovornika ves čas postopka proti njemu.

(2) Poleg primerov, določenih v zakonu, ki ureja kazenski postopek, mora mladoletnik imeti zagovornika od začetka pripravljalnega postopka, če teče proti njemu postopek zaradi kaznivega dejanja, za katero je predpisana kazen zapora nad tri leta. Za druga kazniva dejanja, za katera je predpisana milejša kazen, pa mora imeti zagovornika, razen če sodišče oceni, da ga mladoletnik ne potrebuje, upošteva pri tem zlasti duševno razvitost in osebne lastnosti mladoletnika, zapletenost zadeve in težo sankcije ali drugih ukrepov, ki jih lahko v konkretnem postopku uporabi proti mladoletniku, kar sodišče ustrezno obrazloži.

(3) V primerih iz prejšnjega odstavka mora imeti mladoletnik zagovornika že med izvedbo preiskovalnega dejanja, pri katerem ima pravico biti navzoč, razen če gre za preiskovalno dejanje, s katerim bi bilo nevarno odlašati.

(4) V vsakem primeru mora mladoletnik imeti zagovornika, če mu je odvzeta prostost.

(5) Če si v primerih iz prejšnjih odstavkov zagovornika ne vzame mladoletnik sam ali mu ga ne vzamejo zakoniti zastopnik, zakonec oziroma oseba, s katero živi v zunajzakonski skupnosti, krvni sorodnik v ravni vrsti, posvojitelj, posvojenec, brat, sestra ali rejnik, mu ga po uradni dolžnosti postavi organ, pred katerim teče postopek, s seznama odvetnikov, strokovno usposobljenih za zastopanje mladoletnikov. Če ni mogoče zagotoviti zagovornika po prejšnjem stavku, lahko pristojni organ mladoletniku določi za zagovornika tudi odvetnika, ki ni uvrščen na tak seznam. Mladoletniku, ki že ima postavljenega zagovornika v drugem postopku proti njemu, pristojni organ praviloma postavi istega zagovornika. Do prihoda zagovornika policija odloži njegovo zaslišanje kot tudi opravo drugih preiskovalnih dejanj, razen tistih, ki bi jih bilo nevarno odlašati.

49. člen **(pristojnosti centra za socialno delo)**

V postopku proti mladoletniku ima center za socialno delo poleg ostalih pristojnosti, določenih v tem zakonu, tudi pristojnost seznaniti se s potekom postopka, dajati predloge in opozarjati na dejstva in dokaze, ki so pomembni za pravilno odločitev. Zlasti obvesti organ, pred katerim teče postopek, o tem, ali je bil mladoletnik ali njegova družina že v obravnavi na centru za socialno delo in o razlogih obravnave. Če je to obvestilo ustno, uradna oseba pristojnega organa, ki je obvestilo sprejela, to ustrezno zabeleži.

50. člen **(obveščanje centra za socialno delo)**

(1) Policija obvesti center za socialno delo, če ugotovi, da obstajajo razlogi za sum, da je mladoletnik storil kaznivo dejanje.

(2) Državni tožilec oziroma sodišče obvesti center za socialno delo o odločitvi, s katero se konča predkazenski oziroma kazenski postopek proti mladoletniku.

51. člen **(ravnanje pristojnega organa, če je osumljena oseba mlajša od štirinajst let)**

(1) Če se med postopkom po tem zakonu ugotovi, da oseba ob domnevni storitvi protipravnega dejanja še ni dopolnila štirinajst let, se ovadba zavrže oziroma postopek ustavi.

(2) Če gre v primerih iz prejšnjega odstavka za sum storitve protipravnega dejanja z elementi nasilja, za katero je predpisana kazen zapora osem ali več let, se postopek dokonča po določbah tega zakona,

otroku pa se ne sme izreči kazenska sankcija, temveč se lahko izreče ukrep za varstvo koristi otrok po družinskem zakoniku. V tem postopku ni dopustno odrediti omejevalnega ukrepa.

52. člen
(prepoved sojenja v nenavzočnosti)

(1) Mladoletniku se ne sme soditi v njegovi nenavzočnosti. Izjemoma lahko sodišče brez navzočnosti mladoletnika opravi sejo senata, ob pogojih, določenih v tem zakonu.

(2) Sodišče pouči mladoletnika o pravici iz prejšnjega odstavka, ko ga prvič vabi na sodišče.

53. člen
(izključitev javnosti)

(1) Pri izvedbi dejanj v postopku proti mladoletniku je javnost izključena, navzoče so lahko le osebe, ki jim zakon to dopušča.

(2) Organ, ki vodi posamezno dejanje v postopku proti mladoletniku, opozori navzoče, da morajo kot tajnost varovati vse, kar zvedo pri tem dejanju, in jih opozori, da pomeni izdaja tajnosti kaznivo dejanje.

54. člen
(prepoved objave podatkov)

(1) Brez dovoljenja sodišča se ne sme objaviti poteka postopka proti mladoletniku in odločbe, ki je bila v njem izdana.

(2) Objaviti se sme samo tisti del postopka oziroma samo tisti del odločbe, ki ga je sodišče dovolilo objaviti, vendar se niti v tem primeru ne sme objaviti imena in drugih podatkov mladoletnika, iz katerih bi se dalo sklepati, za katerega mladoletnika gre.

55. člen
(dolžnost pričanja in posredovanja podatkov)

(1) Nihče ne more biti oproščen dolžnosti pričanja in posredovanja podatkov o okoliščinah, ki so potrebne za presojo mladoletnikove duševne razvitosti in sposobnosti za spremljanje postopka, podatkov, potrebnih za spoznanje njegovih potreb, njegove osebnosti in razmer, v katerih živi, podatkov, potrebnih za oceno tveganja ter drugih podatkov, potrebnih za izdelavo individualne ocene mladoletnika.

(2) Posredovanje podatkov iz prejšnjega odstavka lahko zahteva državni tožilec ali sodišče, za njihovo pridobitev pa lahko pooblasti center za socialno delo ali center za mladoletnike.

56. člen
(vabljenje in vročanje)

(1) Organi, ki sodelujejo v postopku proti mladoletniku, vabijo mladoletnika po zakonitemu zastopniku ali skrbniku, razen če to ni mogoče, ker je treba hitro ravnati ali zaradi drugih okoliščin.

(2) Za vročanje v postopku proti mladoletniku se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja kazenski postopek, o osebnem vročanju, pri čemer se mladoletniku pisanj ne sme vročati s pritrditvijo na sodno desko.

(3) Ustno naznanjena odločba se mladoletniku vselej vroči v overjenem prepisu.

57. člen **(elektronsko poslovanje)**

(1) Center za mladoletnike, center za socialno delo, policija in državno tožilstvo vlagajo predloge, mnenja in druge vloge v postopku izdelave individualne ocene mladoletnika ter prejemajo pisanja od sodišča v teh zadevah po varni elektronski poti.

(2) Če vložitev predloga, mnenja ali druge vloge ali vročitev pisanja v skladu s prejšnjim odstavkom ni mogoča, se predlog, mnenje ali druga vloga izjemoma vloži oziroma pisanje vroči na način, določen z zakonom, ki ureja kazenski postopek.

58. člen **(stroški kazenskega postopka in premoženjskopравни zahtevki)**

(1) Če je sodišče mladoletniku izreklo vzgojni ukrep, mu sme v skladu z zakonom, ki ureja kazenski postopek, naložiti plačilo stroškov kazenskega postopka in izpolnitev premoženjskopravnih zahtevkov le, če ima mladoletnik lastne dohodke ali premoženje.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek mladoletniku ni mogoče naložiti plačila stroškov, nastalih zaradi izdelave individualne ocene mladoletnika in zaradi zagotavljanja pravice do zdravniškega pregleda med odvzemom prostosti.

1. pododdelek: Pristojnost in sestava sodišč

59. člen **(stvarna pristojnost in sestava sodišč)**

(1) Za postopek proti mladoletniku je stvarno pristojno okrožno sodišče.

(2) Pri okrožnih, višjih in vrhovnem sodišču so senati za mladoletnike. Pri okrožnih in višjih sodiščih je po en ali več sodnikov za mladoletnike. Predsednik senata za mladoletnike okrožnega in višjega sodišča je sodnik za mladoletnike.

(3) O kaznivih dejanjih, za katera je v zakonu predpisana kazen zaporu petnajstih ali več let, sodijo mladoletniku na prvi stopnji okrožna sodišča v senatih za mladoletnike, ki jih sestavljajo dva sodnika za mladoletnike in trije sodniki porotniki. O kaznivih dejanjih, za katera je predpisana milejša kazen, pa sodijo na prvi stopnji okrožna sodišča v senatih, ki jih sestavljajo sodnik za mladoletnike in dva sodnika porotnika.

(4) Sodniki porotniki se volijo izmed profesorjev, učiteljev, vzgojiteljev, socialnih delavcev in drugih oseb, ki imajo izkušnje na področju dela z mladoletniki.

(5) Sodnik za mladoletnike sodišča prve stopnje opravlja pripravljalni postopek in druge zadeve v postopku proti mladoletnikom.

(6) Sodnik za mladoletnike, ki je vodil pripravljalni postopek, je v isti zadevi predsednik senata za mladoletnike pri okrožnem sodišču.

(7) Ne glede na prejšnji odstavek sodnik za mladoletnike, ki je vodil pripravljalni postopek, v isti kazenski zadevi ne sme opravljati sodniške dolžnosti, če je bil po koncu pripravljalnega postopka podan predlog za kaznovanje ali če je odločal o uvedbi postopka na podlagi zahteve oškodovanca ali če je senat na njegovo zahtevo odločil, naj se uvede postopek proti mladoletniku. Sodnik za mladoletnike, ki je odločal o pritožbi oškodovanca zoper sklep državnega tožilca, da se odloži pregon proti mladoletniku, ne sme opravljati sodniške dolžnosti v postopku proti mladoletniku.

(8) Senat za mladoletnike sodišča, ki je pristojno za odločanje na drugi stopnji, odloča o pritožbah zoper odločbe senata za mladoletnike sodišča prve stopnje in o pritožbah zoper odločbe sodnika za mladoletnike, kadar tako določa ta zakon, kot tudi v drugih primerih, določenih v tem zakonu ali zakonu, ki ureja kazenski postopek.

(9) Predsednik senata treh sodnikov, ki v skladu s tem zakonom ali v skladu z zakonom, ki ureja kazenski postopek, odloča na prvi stopnji zunaj glavne obravnave, je sodnik za mladoletnike.

(10) Predsednik senata za mladoletnike, ki odloča o ustavitvi izvrševanja in spremembi odločbe o vzgojnem ukrepu, je sodnik za mladoletnike, ki je izrekel vzgojni ukrep.

60. člen

(krajevna pristojnost)

(1) Za postopek proti mladoletniku je krajevno pristojno sodišče, na katerega območju ima mladoletnik stalno prebivališče. Če mladoletnik nima stalnega prebivališča ali če ni znano, je krajevno pristojno sodišče, na območju katerega ima mladoletnik začasno prebivališče. Če ni mogoče ugotoviti stalnega ali začasnega prebivališča mladoletnika, je krajevno pristojno sodišče, na območju katerega naj bi bilo kaznivo dejanje storjeno ali poskušeno.

(2) Postopek proti mladoletniku, ki ima stalno prebivališče, se sme izvesti pred sodiščem, na območju katerega ima mladoletnik začasno prebivališče, če je očitno, da se bo pri tem sodišču lažje izvedel.

(3) Če je očitno, da se bo postopek lažje izvedel pred sodiščem, na območju katerega naj bi bilo storjeno ali poskušeno kaznivo dejanje, se sme izvesti postopek pred tem sodiščem.

2. pododdelek: Združitev in izločitev postopka

61. člen

(pristojnost za odločanje o združevanju zadev)

Kadar proti istemu mladoletniku teče več postopkov pred različnimi državnimi tožilstvi ali sodišči, se glede pristojnosti za odločanje o združitvi teh postopkov in za enoten postopek uporabijo pravila o krajevni pristojnosti po tem zakonu.

62. člen

(združitev postopka proti mladoletniku s postopkom zoper polnoletnega obdolženca)

(1) Če se mladoletniku očita, da je sodeloval pri kaznivem dejanju skupaj s polnoletnimi, se postopek proti njemu izloči in opravi po določbah tega poglavja.

(2) Postopek proti starejšemu mladoletniku se sme združiti s postopkom proti polnoletnim in opraviti po določbah zakona, ki ureja kazenski postopek samo, če je združitev postopka nujna za vsestransko razjasnitev stvari. Sklep o tem izda senat za mladoletnike okrožnega sodišča na obrazložen predlog državnega tožilca ali zagovornika. Zoper tak sklep ni pritožbe.

(3) Če se opravi enoten postopek za mladoletnika in polnoletne storilce, se glede mladoletnika vselej uporabijo 43., 48., 49., 52., 54. do 56., 68., 73., 85., 86., 94., 100. in 101. člen in določbe o individualni oceni mladoletnika, druge določbe tega poglavja pa le, če njihova uporaba ni v nasprotju z združenim postopkom.

63. člen

(enoten postopek)

Če naj bi obdolženec storil eno kaznivo dejanje kot mladoletnik, drugo pa kot polnoleten, se opravi enoten postopek po določbah zakona, ki ureja kazenski postopek, pred senatom, ki sodi polnoletne.

3. pododdelek: Individualna ocena mladoletnika

64. člen

(individualna ocena mladoletnika)

(1) Individualno oceno mladoletnika izdelata center za socialno delo.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek individualno oceno mladoletnika izdelata center za mladoletnike, če je verjetno, da ima mladoletnik duševno motnjo, težave v duševnem razvoju, druge hujše težave na področju duševnega zdravja, hujše socialne ali psihološke stiske, če je osumljen storitve hujšega kaznivega dejanja z elementi nasilja ali če ponavlja kazniva dejanja.

(3) Državni tožilec v petnajstih dneh od prejema kazenske ovadbe naloži centru za socialno delo izdelavo individualne ocene mladoletnika oziroma predlaga sodišču, naj odredi izdelavo individualne ocene mladoletnika centru za mladoletnike, razen če ugotovi, da je kazensko ovadbo treba zavreči, ker naznanjeno dejanje ni kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, ker je pregon zastaran ali je dejanje obseženo z amnestijo ali pomilostitvijo ali ker so podane druge okoliščine, ki izključujejo pregon, ali ker ni podan utemeljen sum, da je osumljenec storil naznanjeno kaznivo dejanje.

(4) Izjemoma ni treba izdelati individualne ocene mladoletnika pred zavrženjem kazenske ovadbe zaradi majhnega pomena dejanja ali iz razloga smotnosti, kadar gre za prvo in milejše kaznivo dejanje brez elementov nasilja in lahko državni tožilec na podlagi podatkov v kazenski ovadbi oceni, da bo že dotedanji postopek na mladoletnika vplival tako, da ne bo ponavljal kaznivih dejanj. V sklepu o zavrženju kazenske ovadbe navede razloge, zakaj individualna ocena mladoletnika ni bila izdelana.

65. člen
(individualna ocena mladoletnika, ki jo izdelata center za mladoletnike)

(1) Sodišče odredi centru za mladoletnike izdelavo individualne ocene mladoletnika na obrazložen predlog državnega tožilca, po uradni dolžnosti ali na obrazložen predlog centra za socialno delo, ki pri obravnavi mladoletnika v skladu s svojimi pristojnostmi ugotovi, da so podani razlogi iz drugega odstavka prejšnjega člena. Predlog za izdelavo individualne ocene mladoletnika (v nadaljnjem besedilu predlog) lahko sodišču poda tudi mladoletnik ali njegov zagovornik.

(2) Predlogu morajo biti priložena dokazila, ki kažejo na obstoj okoliščin iz drugega odstavka prejšnjega člena. Predlog se pošlje sodišču, ki lahko pred odločitvijo pridobi o tem mnenje centra za mladoletnike. Center za mladoletnike pošlje sodišču mnenje v treh delovnih dneh. Sodišče o predlogu odloči v osmih dneh od prejema predloga oziroma mnenja centra za mladoletnike.

(3) Center za mladoletnike brez nepotrebnega odlašanja izdelata individualno oceno mladoletnika, ki vsebuje tudi predlog obravnave mladoletnika in jo posreduje sodišču.

(4) Center za mladoletnike izdelata individualno oceno mladoletnika in predlog njegove obravnave ob smiselni uporabi določb tega zakona tudi v postopkih na podlagi zakona, ki ureja nepravdni postopek, kadar je postopek začel zaradi varstva koristi otroka, ki naj bi storil protipravno dejanje z znaki kaznivega dejanja, ko še ni dopolnil starosti štirinajst let. Sodnik družinskega sodišča ima v postopku izdelave individualne ocene mladoletnika po tem odstavku enake pristojnosti kot sodnik za mladoletnike.

66. člen
(postopek izdelave individualne ocene mladoletnika)

(1) Individualno oceno mladoletnika izdelata strokovni delavec centra za socialno delo, lahko pa se v ta namen pri centru za socialno delo ob smiselni uporabi določb zakona, ki ureja preprečevanje nasilja v družini, imenuje multidisciplinarni tim.

(2) Kadar individualno oceno mladoletnika pripravlja center za mladoletnike, je za izdelavo pristojen multidisciplinarni tim, ki ga za posamezen primer z odredbo imenuje predstojnik centra za mladoletnike. Z odredbo se določijo vodja, ki koordinira obravnavo in člani tima, ki zberejo podatke, opravijo oceno stanja in potreb ter predlagajo program obravnave mladoletnika. Tim praviloma sestavljajo specialist psihiatrije, specialist otroške in mladostniške psihiatrije, klinični psiholog, socialni delavec, socialni pedagog, specialni pedagog, delovni terapevt in diplomirana medicinska sestra. Predstojnik centra za mladoletnike lahko glede na okoliščine primera imenuje tim tudi v drugačni sestavi, če se ugotovi, da ni potrebno sodelovanje vseh navedenih strokovnjakov ali da je vanj treba vključiti tudi druge strokovnjake. Po potrebi lahko sestavo tima naknadno spremeni.

(3) V postopku izdelave individualne ocene mladoletnika se omogoči aktivna udeležba mladoletnika in njegovih staršev ali skrbnika.

67. člen
(posodabljanje individualne ocene mladoletnika)

Če je od izdelave individualne ocene mladoletnika prišlo do pomembnejše spremembe okoliščin na strani mladoletnika, državni tožilec oziroma sodišče zahteva posodobitev individualne ocene mladoletnika. Pri

odločitvi, ali naj posodobitev zahteva od centra za socialno delo ali centra za mladoletnike, državni tožilec oziroma sodišče upošteva okoliščine iz drugega odstavka 64. člena tega zakona.

4. pododdelek: Ravnanje v primeru ogroženosti mladoletnika

68. člen (obveščanje v primeru ogroženosti)

Če je verjetno, da je mladoletnik ogrožen, organ pred katerim teče kazenski postopek, o tem takoj obvesti center za socialno delo in da pobudo za uvedbo postopka zaradi varstva koristi otrok v skladu z družinskim zakonikom.

5. pododdelek: Omejevalni ukrepi

69. člen (skupna določba)

(1) V postopku proti mladoletniku se za zagotovitev navzočnosti, za odpravo ponovitvene nevarnosti in za uspešno izvedbo kazenskega postopka, lahko odredijo ukrepi, ki jih določa zakon, ki ureja kazenski postopek. Namesto ukrepa javljanja na policijski postaji, se v postopku proti mladoletniku odredi ukrep javljanja na centru za socialno delo. Za odpravo nevarnosti za zdravje in življenje ljudi ali premoženje večje vrednosti se lahko odredi začasna postavitve mladoletnika pod nadzorstvo centra za socialno delo, začasna namestitve v strokovni center ali začasna namestitve v prevzgojni dom, če je tak ukrep v korist mladoletnika.

(2) Glede pogojev za odreditev, izvrševanje in glede posledic kršitve ukrepa javljanja na centru za socialno delo se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja kazenski postopek, o ukrepu javljanja na policijski postaji.

(4) Za ukrepe iz prvega odstavka tega člena za odpravo nevarnosti za zdravje in življenje ljudi ali premoženje večje vrednosti se glede postopka odreditve, pravnih sredstev, odprave ukrepa in obveščanja mladoletnikovih staršev ali skrbnika in centra za socialno delo, za začasno namestitve v strokovni center oziroma v prevzgojni dom pa tudi glede trajanja in podaljševanja, smiselno uporabljajo določbe tega zakona in določbe zakona, ki ureja kazenski postopek, o priporu.

(5) Sodišče ob odreditvi omejevalnega ukrepa mladoletniku in njegovim staršem ali skrbniku vedno pojasni naravo ukrepa, dopustno trajanje in da lahko kadarkoli predlagajo njegovo odpravo ali spremembo v milejši ukrep.

70. člen (začasna postavitve mladoletnika pod nadzorstvo centra za socialno delo)

(1) Če je podan utemeljen sum, da je mladoletnik storil kaznivo dejanje in je verjetno izkazano, da ogroža premoženje večje vrednosti ali zdravje drugih oseb in je to ogrožanje posledica njegovih psihosocialnih težav, ki se kažejo kot vedenjske, čustvene ali druge težave v njegovem odraščanju, pa je to nevarnost

mogoče odpraviti in mladoletniku zagotoviti pomoč in varstvo v njegovem dotedanjem okolju, ga sme sodišče začasno postaviti pod nadzorstvo centra za socialno delo.

(2) Ukrep sme trajati najdlje do pravnomočnega zaključka kazenskega postopka.

71. člen

(začasna namestitve v strokovni center ali prevzgojni dom)

(1) Če je podan utemeljen sum, da je mladoletnik storil kaznivo dejanje in je verjetno izkazano, da ogroža premoženje večje vrednosti ali zdravje drugih oseb in je to ogrožanje posledica njegovih psihosocialnih težav, ki se kažejo kot vedenjske, čustvene ali druge težave v njegovem odraščanju, in je potrebno, da se ga izloči iz okolja, v katerem je živel, mu zagotoviti pomoč in varstvo, sme sodišče odrediti začasno namestitve v strokovni center, če oceni, da z milejšim ukrepom ni mogoče odvrniti nevarnosti.

(2) Če je podan utemeljen sum, da je mladoletnik storil kaznivo dejanje in je verjetno izkazano, da ogroža življenje ali zdravje drugih oseb in je to ogrožanje posledica njegovih psihosocialnih težav, ki se kažejo kot vedenjske, čustvene ali druge težave v njegovem odraščanju ter so pri njem prisotni utrjeni razdiralni, manipulativni ali ključevalni vzorci vedenja, in je potrebno, da se ga izloči iz okolja, v katerem je živel, mu zagotoviti pomoč in varstvo, sme sodišče odrediti začasno namestitve v prevzgojni dom, če oceni, da z milejšim ukrepom ni mogoče odvrniti nevarnosti.

(3) Če individualna ocena mladoletnika še ni bila izdelana, z odreditvijo začasne namestitve v strokovni center ali prevzgojni dom pa bi bilo nevarno odlašati, sodišče zahteva izdelavo individualne ocene mladoletnika hkrati z odreditvijo ukrepa začasne namestitve. Takoj po prejemu individualne ocene mladoletnika sodišče preveri ustreznost odreditve ukrepa začasne namestitve.

(4) Preden tožilec predlaga podaljšanje ukrepa po tem členu, pridobi poročilo strokovnega centra oziroma prevzgojnega doma.

(5) Za izvrševanje začasnih ukrepov po tem členu se smiselno uporabljajo določbe o izvrševanju vzgojnega ukrepa oddaje v strokovni center oziroma v prevzgojni dom.

72. člen

(pripor)

(1) Izjemoma sme sodišče odrediti pripor za mladoletnika, če je podan utemeljen sum, da je storil kaznivo dejanje, za katerega je predpisana kazen zapora več kot tri leta:

1. če se skriva, če ni mogoče ugotoviti njegove identitete ali če so podane druge okoliščine, ki kažejo na nevarnost, da bi pobegnil;
2. če je upravičena bojazen, da bo uničil sledove kaznivega dejanja, ali če posebne okoliščine kažejo, da bo oviral potek kazenskega postopka s tem, da bo vplival na priče, udeležence ali prikrivalce;
3. če teža, način storitve ali okoliščine, v katerih je bilo kaznivo dejanje storjeno, in njegove osebne lastnosti, prejšnje življenje, okolje in razmere v katerih živi ali kakšne druge posebne okoliščine kažejo na nevarnost, da bo ponovil kaznivo dejanje, dokončal poskušeno kaznivo dejanje ali storil kaznivo dejanje, s katerim grozi.

(2) Izjemoma se sme za mladoletnika odrediti pripor tudi, če je podan utemeljen sum, da je storil kaznivo dejanje za katerega je kot glavna kazen predpisana denarna kazen ali kazen zapora tri leta ali manj:

1. če se skriva, če ni mogoče ugotoviti njegove istovetnosti ali če so druge okoliščine, ki očitno kažejo na nevarnost, da bi pobegnil;
2. če gre za kaznivo dejanje zoper javni red in mir, zoper spolno nedotakljivost ali za kaznivo dejanje s prvinami nasilja, za katera se sme po določbah kazenskega zakonika izreči kazen zavora dveh let ali za druga kazniva dejanja, za katera se lahko izreče kazen zavora treh let, kadar je podan razlog za pripor iz 2. ali 3. točke prejšnjega odstavka.

(3) Pred vložitvijo predloga za izrek kazenske sankcije sme pripor odrediti sodnik za mladoletnike in sme trajati največ mesec dni od dneva, ko mu je bila odvzeta prostost. Pripor, ki ga je odredil sodnik za mladoletnike, sme senat za mladoletnike okrožnega sodišča iz upravičenih razlogov podaljšati vsakič za en mesec, vendar skupno največ za dva meseca. Če se sodnik za mladoletnike ne strinja s predlogom državnega tožilca za odreditev pripora ali če se državni tožilec ne strinja z odpravo pripora, sodnik za mladoletnike zahteva, naj o tem odloči senat (deveti odstavek 59. člena).

(4) Po vložitvi predloga za izrek kazenske sankcije odloča o priporu senat za mladoletnike okrožnega sodišča. Pripor sme trajati največ šest mesecev.

(5) Po izreku zavodskega vzgojnega ukrepa, kazni mladoletniškega zavora ali varnostnega ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zavodu, odloča o priporu senat za mladoletnike okrožnega sodišča. Pripor sme trajati največ tri mesece.

(6) Sodnik za mladoletnike mladoletnika, ki mu je odvzeta prostost in je bil pripeljan na sodišče, takoj pouči po tretjem odstavku 45. člena tega zakona.

(7) O pritožbi zoper sklep o priporu, ki ga izda sodnik za mladoletnike oziroma senat za mladoletnike okrožnega sodišča, odloča senat za mladoletnike višjega sodišča.

(8) O odreditvi pripora sodišče takoj obvesti mladoletnikove starše ali skrbnika in center za socialno delo.

(9) Na prošnjo mladoletnika, ki je v priporu, se sme izvrševanje kazenske sankcije začeti še pred pravnomočnostjo sklepa oziroma sodbe, s katero je bila sankcija izrečena.

(10) Glede vprašanj postopka odreditve in podaljšanja, pravnih sredstev in odprave pripora, ki s tem zakonom niso urejena, se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja kazenski postopek, o priporu.

73. člen **(izvrševanje pripora)**

(1) Mladoletnik je priprt ločeno od polnoletnih. Ne glede na navedeno sme sodišče po predhodno pridobljenem mnenju predstojnika zavoda izjemoma odrediti, naj bo mladoletnik priprt skupaj s polnoletnimi, kadar je to glede na mladoletnikovo osebnost in druge okoliščine v konkretnem primeru v njegovo korist, zlasti pa, kadar bi ločena namestitev lahko povzročila osamitev mladoletnika. V sklepu se posebej obrazloži, zakaj je takšna namestitev v mladoletnikovo korist.

(2) Mladoletnik, ki je pred odreditvijo pripora ali med trajanjem pripora dopolnil osemnajst let, ni pa še dopolnil enaindvajset let, sme biti priprt skupaj z mladoletnimi, če je to glede na njegovo osebnost in druge okoliščine v konkretnem primeru v njegovo korist in korist mladoletnikov, ki so pripti skupaj z njim.

(3) Sodišče individualno oceno mladoletnika pošlje zavodu za mladoletnike. Mladoletniku, ki mu je odvzeta prostost, je treba zagotoviti nego, varstvo in vso potrebno individualno pomoč, ki jo utegne potrebovati glede na svojo starost, spol in osebnost. Zavod nemudoma po začetku izvrševanja pripora v sodelovanju s centrom za socialno delo prouči možnosti za mladoletnikovo nadaljnje vključevanje v vzgojne, izobraževalne in druge programe, v katere je bil že vključen pred začetkom izvrševanja pripora oziroma za vključitev v druge ustrezne programe glede na potrebe, želje in sposobnosti mladoletnika, v skladu z omejitvami, potrebnimi za zagotavljanje varnosti in ohranitve reda v zavodu ter v skladu z omejitvami, ki izhajajo iz razlogov za odreditev pripora.

(4) Mladoletniku je treba zagotoviti vsak dan najmanj tri ure gibanja na prostem.

(5) Mladoletnik ima pravico do verske duhovne oskrbe v skladu z zakonom, ki ureja versko svobodo. Vsebina in obseg verske duhovne oskrbe se lahko omejita le zaradi varnosti in ohranitve reda v zavodu.

(6) Sodnik, ki vodi postopek proti mladoletniku, z namenom spremljanja izvajanja pripora obišče mladoletnika v priporu najmanj enkrat mesečno. Ta določba ne posega v določbe zakona, ki ureja kazenski postopek, o nadzorstvu nad ravnanjem s priporniki.

(7) Sodnik za mladoletnike ima glede priprtih mladoletnikov enake pristojnosti in obveznosti, kot jih ima po zakonu, ki ureja kazenski postopek, preiskovalni sodnik glede pripornikov.

(8) Za izvrševanje pripora se glede vprašanj, ki s tem zakonom niso izrecno urejena, uporablja zakon, ki ureja kazenski postopek.

(9) Minister, pristojen za pravosodje, izda podrobneje uredi izvrševanje pripora za mladoletnike.

74. člen **(ukrepi, izrečeni v drugih postopkih)**

(1) Če je ugotovljeno, da je bil glede mladoletnika v drugem postopku za varstvo njegove koristi ali koristi drugih družinskih članov že izrečen ukrep, državni tožilec pridobi od organa, ki je izrekel ukrep, odločbo in podatke, ki so bili podlaga za izrek ukrepa.

(2) Državni tožilec lahko predlaga odreditev omejevalnega ukrepa po tem zakonu, če ugotovi, da so podani razlogi iz prvega ali drugega odstavka 71. člena tega zakona.

(3) Če pred izrekom ukrepa po prvem odstavku tega člena ni bila izdelana individualna ocena mladoletnika, državni tožilec hkrati predlaga sodišču, da centru za mladoletnike odredi izdelavo take ocene.

(4) Če sodišče izreče omejevalni ukrep, o tem obvesti organ, ki je odredil predhodni ukrep.

(5) Izvrševanje ukrepa, izrečenega v drugem postopku, se ustavi z dnem začetka izvrševanja omejevalnega ukrepa po tem zakonu, vendar najkasneje v osmih dneh po pravnomočnosti sklepa.

2. oddelek: Potek postopka

1. pododdelek: Predkazenski postopek

75. člen

(zbiranje obvestil in zaslišanje mladoletnika v predkazenskem postopku)

- (1) Zbiranje obvestil in zaslišanje v skladu z zakonom, ki ureja kazenski postopek, se lahko, kadar gre za mladoletnika, opravi s pomočjo pedagoga ali drugega strokovnjaka oziroma v posebej prilagojenih prostorih, če je to potrebno zaradi njegovih osebnih okoliščin.
- (2) Ko se mladoletnika zaslišuje prvič, ga je treba vprašati tudi, kdo je njegov zakoniti zastopnik.
- (3) Zaslišanje mladoletnika se po predhodnem obvestilu posname z napravo za zvočno in slikovno snemanje, kadar je to sorazmerno glede na okoliščine zadeve, upošteva pri tem zlasti težo kaznivega dejanja in ali je mladoletniku odvzeta prostost. Kadar se zaslišanje ne snema, morajo biti razlogi za to navedeni v zapisniku o zaslišanju.
- (4) Če mladoletnik ni bil poučen o svojih pravicah iz 45. člena tega zakona ali če podani pouk in izjava mladoletnika glede pravice do zagovornika nista zapisana v zapisnik, sodišče ne sme opreti svoje odločbe na mladoletnikovo izpovedbo.
- (5) V poročilu, kazenski ovadbi ali dopolnitvi kazenske ovadbe, vloženi proti mladoletniku, policija navede tudi podatke o okoliščinah, potrebnih za izdelavo individualne ocene mladoletnika, ki jih izve pri zbiranju obvestil in zaslišanju, ter kontaktne podatke mladoletnika in njegovih staršev ali skrbnika.

76. člen

(pridržanje)

- (1) Mladoletnik je pridržan ločeno od polnoletnih oseb. Izjemoma sme policist, med sodnim pridržanjem pa sodišče, odločiti, naj bo mladoletnik pridržan skupaj s polnoletnimi, kadar je to glede na mladoletnikovo osebnost in druge okoliščine v konkretnem primeru v njegovo korist, ali kadar v izjemnih okoliščinah ločene namestitve ni mogoče zagotoviti, pod pogojem, da je mladoletnik pridržan skupaj s polnoletnim na način, ki je v skladu z njegovo koristjo. Odločba o pridržanju vsebuje razloge za takšno namestitev.
- (2) Mladoletnik lahko v pritožbi zoper odločbo o pridržanju izpodbija tudi odločitev o namestitvi skupaj s polnoletnimi osebami.
- (3) Mladoletnik, ki je v času pridržanja že polnoleten, ni pa še dopolnil enaindvajset let, sme biti pridržan skupaj z mladoletnim, če je to glede na njegovo osebnost in druge okoliščine v konkretnem primeru v njegovo korist in korist mladoletnika, ki je pridržan skupaj z njim.
- (4) O odvzemu prostosti mladoletniku pristojni organ takoj obvesti njegove starše ali skrbnika in mu omogočiti stik z njimi.
- (5) Mladoletnika po odvzemu prostosti brez nepotrebnega odlašanja pregleda zdravnik, če potrebuje medicinsko pomoč ali če to zahtevajo mladoletnik, njegovi starši, skrbnik ali njegov zagovornik. Če tako zahtevajo okoliščine, se zdravniški pregled kadarkoli med odvzemu prostosti znova opravi. Vnovičnega zdravniškega pregleda ni treba opraviti, če sta v kratkem času podani dve ali več zahtev in je očitno, da od zadnjega pregleda do podaje nove zahteve ni prišlo do sprememb v zdravstvenem stanju mladoletnika. O

zahtevi za vnovični zdravniški pregled, razlogih zanjo in o razlogih, zaradi katerih se pregled ne opravi, policist oziroma pristojna oseba v zavodu, v katerem se izvršuje pripor, sestavi uradni zaznamek. Pisni izvid o opravljenem zdravniškem pregledu se upošteva pri presoji, ali je mladoletnik sposoben za zaslišanje ali za sodelovanje pri drugih procesnih dejanjih, pri katerih je lahko navzoč.

(6) Mladoletniku se ob upoštevanju trajanja pridržanja in v skladu z omejitvami, potrebnimi za zagotavljanje varnosti in ohranitve reda, ter v skladu z omejitvami, ki izhajajo iz razlogov za pridržanje, zagotovi skrb za njegovo zdravje, telesni in duševni razvoj ter spoštovanje svobode veroizpovedi oziroma prepričanja.

77. člen **(postopki odvrčanja kazenskega pregona)**

(1) Državni tožilec sme odložiti kazenski pregon ali odstopiti ovadbo ali predlog za izrek kazenske sankcije v postopek poravnavanja ali, kadar gre za kaznivo dejanje, za katero je predpisana denarna kazen ali zapor do petih let, čeprav so dokazi, da je mladoletnik storil kaznivo dejanje, če mladoletnik sprejema odgovornost za dejanje in če glede na naravo kaznivega dejanja in okoliščine, v katerih je bilo storjeno, ter glede na mladoletnikovo prejšnje življenje in njegove osebne lastnosti spozna, da postopek proti njemu ne bi bil smotr.

(2) Za ugotovitev okoliščin iz prejšnjega odstavka državni tožilec zahteva ali predlaga izdelavo individualne ocene mladoletnika. Če je potrebno, lahko zahteva podatke tudi od mladoletnikovih staršev oziroma skrbnika ter od drugih oseb in ustanov. Za pridobitev podatkov lahko te osebe in mladoletnika vabi tudi na državno tožilstvo.

(3) Izjave mladoletnika in listine v zvezi z izvedbo postopka odvrčanja kazenskega pregona ostanejo v internem spisu državnega tožilca.

78. člen **(poravnavanje)**

(1) Državni tožilec sme zaradi posebnih okoliščin odstopiti v postopek poravnavanja tudi ovadbe za kazniva dejanja kršitve materialnih avtorskih pravic po tretjem odstavku 148. člena, kršitve avtorskih sorodnih pravic po tretjem odstavku 149. člena, prikazovanja, izdelave, posesti in posredovanja pornografskega gradiva po drugem in četrtem odstavku 176. člena, velike tatvine po tretjem odstavku 205. člena, poneverbe in neupravičene uporabe tujega premoženja po četrtem odstavku 209. člena, goljufije po tretjem odstavku 211. člena, izsiljevanja po tretjem odstavku 213. člena, požiga po prvem odstavku 222. člena, ponarejanja in uporabe ponarejenih vrednotnic ali vrednostnih papirjev po drugem odstavku 244. člena, zlorabe negotovinskega plačilnega sredstva po petem odstavku 246. člena, uporabe ponarejenega negotovinskega plačilnega sredstva po četrtem odstavku 247. člena, krive izpovedbe po četrtem odstavku 284. člena, povzročitve splošne nevarnosti po drugem in petem odstavku 314. člena, povzročitve prometne nesreče iz malomarnosti po drugem odstavku 323. člena Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 – UPB, 54/15, 6/16 – popr., 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21, 186/21, 105/22 – ZZNSPP, 16/23 in 107/24 – odl. US).

(2) Posebne okoliščine iz prejšnjega odstavka so zlasti:

- da je mogoče s sporazumom odpraviti škodo, povzročeno s kaznivim dejanjem;
- če oškodovanec sam predlaga poravnavo;
- če mladoletnik sam predlaga poravnavo in ob tem obljubi, da ne bo ponavljal kaznivih dejanj;

- če oškodovanec živi v mladostnikovi bližini, je z njim povezan v šoli ali na delovnem mestu in bi bil sporazum za bodočo ureditev odnosov primernejši kot kazenski pregon.

(3) Državni tožilec lahko zadevo odstopi v postopek poravnavanja le, če mladostnik in oškodovanec s tem soglašata in če sta bila pred tem poučena o temeljnih vidikih izvedbe postopka poravnavanja in o posledicah uspešnega postopka poravnavanja ter, da lahko soglasje kadarkoli umakneta.

(4) Če se vsebina sporazuma nanaša na opravljanje dela v korist lokalne skupnosti ali humanitarnih organizacij ali na odpravo škode, obseg dela ne sme preseči sto dvajset ur. Izvajanje sporazuma v tem primeru pripravi in vodi center za socialno delo ob sodelovanju poravnalca.

(5) Rok za izpolnitev sporazuma ne sme biti daljši od šestih mesecev. Če sporazuma iz opravičljivih razlogov oziroma iz razlogov, ki niso na strani mladostnika, ni mogoče izpolniti v navedenem roku, lahko državni tožilec na prošnjo mladostnika rok podaljša še za tri mesece.

(6) V primeru zavrženja ovadbe po uspešno izvedenem postopku poravnavanja oškodovanec ne more zahtevati uvedbe postopka proti mladostniku. O tem ga poravnalec pouči pred podpisom sporazuma.

(7) Poravnalci v kazenskih zadevah se imenujejo izmed profesorjev, učiteljev, vzgojiteljev, psihologov, socialnih delavcev in drugih oseb, ki imajo izkušnje na področju dela z mladostniki.

79. člen

(odložitev pregon)

(1) Državni tožilec sme zaradi posebnih okoliščin odložiti kazenski pregon tudi za kazniva dejanja neupravičene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi v športu in predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog po prvem in drugem odstavku 186. člena, omogočanje uživanja prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi v športu po prvem in drugem odstavku 187. člena, velike tatvine po tretjem odstavku 205. člena, rop po prvem odstavku 206. člena, roparske tatvine po prvem odstavku 207. člena, poškodovanja ali uničenja stvari, ki so posebnega kulturnega pomena ali naravne vrednote po drugem odstavku 219. člena, požiga po četrtem odstavku 222. člena, zlorabe negotovinskega plačilnega sredstva po tretjem odstavku 246. člena, uporabe ponarejenega negotovinskega plačilnega sredstva po tretjem odstavku 247. člena in povzročitve prometne nesreče iz malomarnosti po drugem odstavku 323. člena Kazenskega zakonika.

(2) Posebne okoliščine iz prejšnjega odstavka so:

- če mladostnik sam predlaga odloženi pregon in si aktivno prizadeva za odpravo posledic kaznivega dejanja;
- če iz individualne ocene mladostnika izhaja, da je odklonsko ravnanje mladostnika posledica neurejenih družinskih razmer, mladostnik in njegovi starši ali skrbnik pa izjavijo, da so pripravljeni obiskovati izvajalca, ki nudi psihološko ali drugo psihosocialno pomoč za družino;
- če je mladostnik preprečil nadaljnje izvrševanje kaznivih dejanj ali razkril podatke, ki so pomembni za preiskovanje in dokazovanje storjenih kaznivih dejanj;
- če je pri sodelovanju dveh ali več oseb pri izvršitvi kaznivega dejanja imel mladostnik manj pomembno vlogo in kaznivo dejanje obžaluje ter je pripravljen povrniti sorazmerni del premoženjske škode in vso protipravno premoženjsko korist, ki jo je pridobil iz kaznivega dejanja;
- če gre pri kaznivih dejanjih, povezanih s škodljivimi sredstvi za zdravljenje ali s prepovedanimi drogami za majhno količino teh sredstev oziroma t. i. mehke droge v majhni količini;

- če gre pri premoženjskih kaznivih dejanjih za premoženjsko škodo, ki jo je mogoče povrniti v postopku odloženega pregona.

(3) Državni tožilec sme odložiti kazenski pregon, če je mladoletnik pripravljen ravnati po navodilih državnega tožilca in izpolniti določene naloge.

(4) Naloge iz prejšnjega odstavka so lahko:

1. odprava ali poravnava škode;
2. plačilo določenega prispevka v korist javne ustanove ali v dobrodelne namene ali v sklad za povračilo škode žrtvam kaznivih dejanj, če ima mladoletnik lastne dohodke ali premoženje;
3. oprava dela v splošno korist;
4. zdravljenje v ustreznem zdravstvenem zavodu;
5. obiskovanje izvajalca, ki nudi vzgojno, poklicno, psihološko ali drugo psihosocialno pomoč;
6. prepoved približevanja oškodovancu ali kakšni drugi osebi, kar obsega tudi prepoved navezovanja stikov z njo na kakršenkoli način, vključno z uporabo elektronskih komunikacijskih sredstev, oziroma upoštevanje izrečene prepovedi dostopa na posamezne kraje.

(5) Poleg nalog iz prejšnjega odstavka se lahko ob soglasju oškodovanca zahteva tudi opravičilo oškodovancu.

(6) Če državni tožilec določi nalogo iz 1. ali 3. točke prejšnjega odstavka, obseg dela ne sme preseči sto dvajset ur, izvajanje dela pa pripravi in vodi center za socialno delo.

(7) Rok za izpolnitev naloge ne sme biti daljši od šestih mesecev. Če sporazuma iz opravičljivih razlogov oziroma iz razlogov, ki niso na strani mladoletnika, ni mogoče izpolniti v navedenem roku, lahko državni tožilec na prošnjo mladoletnika rok podaljša še za tri mesece.

(8) Državni tožilec lahko odloži kazenski pregon proti mladoletniku tudi, če oškodovanec ni znan ali če ne soglaša z odložitvijo kazenskega pregona. Če državni tožilec odloži kazenski pregon, čeprav znani oškodovanec s tem ne soglaša, lahko oškodovanec zoper obrazložen sklep o odložitvi kazenskega pregona vloži pritožbo v osmih dneh od prejema sklepa. O pritožbi zoper sklep v osmih dneh od vložitve pritožbe odloči sodnik za mladoletnike okrožnega sodišča.

(9) Če je oškodovanec znan, ga državni tožilec povabi na narok za odložitev kazenskega pregona. V vabilu ga pouči, da se lahko pred narokom pisno opredeli glede odložitve pregona proti mladoletniku ali pa poda svoje stališče na naroku, da se bo lahko kazenski pregon odložil tudi, če oškodovanec s tem ne bo soglašal, o pravici do pritožbe zoper sklep o odložitvi pregona brez njegovega soglasja in o tem, da v primeru uspešno izvedenega odloženega pregona ne bo mogel zahtevati od sodišča, naj uvede postopek proti mladoletniku.

(10) V sklepu o zavrženju po uspešno izvedenem odloženem pregonu državni tožilec oškodovanca pouči o pravici do uveljavljanja premoženjskopравnega zahtevka v pravdi, če glede tega ni bil dosežen dogovor v okviru odloženega pregona ali ni bil dosežen dogovor glede celotne povzročene škode.

80. člen

(načelo smotrnosti)

(1) Kadar gre za kaznivo dejanje, za katero je predpisana kazen zavora do treh let ali denarna kazen, lahko državni tožilec odloči, da ne bo zahteval uvedbe postopka, čeprav so zbrani podatki ali dokazi, da je mladoletnik storil kaznivo dejanje, če glede na naravo kaznivega dejanja in okoliščine, v katerih je bilo

storjeno, ter glede na mladoletnikovo prejšnje življenje in njegove osebne lastnosti spozna, da postopek proti njemu ne bi bil smotr.

(2) Za ugotovitev okoliščin iz prejšnjega odstavka državni tožilec zahteva izdelavo individualne ocene. Če je potrebno, lahko zahteva podatke tudi od mladoletnikovih staršev oziroma skrbnika ter od drugih oseb in ustanov. Za pridobitev podatkov lahko te osebe in mladoletnika vabi tudi na državno tožilstvo.

(3) Državni tožilec sme odločiti, da ne bo zahteval uvedbe postopka tudi, če poravnavanje ali odloženi pregon nista bila uspešna zaradi razlogov na strani oškodovanca ali zaradi drugih razlogov, na katere mladoletnik ni mogel vplivati, in če oceni, da je mladoletnik izkazal prizadevanje za sklenitev sporazuma v okviru poravnavanja in izpolnitev naloge odprave ali poravnave škode v okviru odloženega pregon in da zato postopek in izrek sankcije ne bi bila smotrna.

81. člen **(obveščanje o zavrženju ovadbe)**

(1) Če državni tožilec zavrže ovadbo, mora o tem in o razlogih za zavrženje v osmih dneh obvestiti oškodovanca in center za socialno delo, če je ovadbo podala policija, pa tudi njo. Razen v primeru zavrženja po uspešno izvedenem postopku odvracanja kazenskega pregon lahko oškodovanec v tridesetih dneh, odkar je prejel sporočilo iz prejšnjega stavka, zahteva, naj sodnik za mladoletnike uvede postopek.

(2) Preden državni tožilec zavrže ovadbo za kaznivo dejanje, za katero je v zakonu predpisana kazen zapora več kot osem let, mora ravnati v skladu z določbami zakona, ki ureja kazenski postopek, o zavrženju ovadbe v teh primerih.

(3) Oškodovanec, ki ni bil obveščen o zavrženju ovadbe, sme zahtevati nadaljevanje postopka pred pristojnim sodiščem v tridesetih dneh od dneva, ko je izvedel, da je državni tožilec zavrgel ovadbo, pri čemer se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja kazenski postopek, o vrnitvi v prejšnje stanje.

2. pododdelek: Pripravljalni postopek

82. člen **(upravičeni predlagatelj)**

(1) Postopek za kaznivo dejanje proti mladoletniku se za vsa kazniva dejanja uvede samo na zahtevo državnega tožilca.

(2) Postopek za kazniva dejanja, za katera se po določbah kazenskega zakonika storilec preganja na predlog ali na zasebno tožbo, se sme uvesti, če oškodovanec predlaga uvedbo postopka pri policiji ali državnemu tožilcu v roku, ki ga za podajo predloga oziroma vložitev zasebne tožbe določa zakon, ki ureja kazenski postopek.

(3) Če državni tožilec ne zahteva uvedbe postopka proti mladoletniku, obvesti o tem oškodovanca. Oškodovanec ne more prevzeti pregon oziroma ne more vložiti zasebne tožbe, lahko pa v petnajstih dneh od prejema sklepa državnega tožilca zahteva naj senat (deveti odstavek 59. člena) uvede postopek. Sklep o zavrženju vsebuje pouk o tej pravici.

83. člen
(zahteva za uvedbo pripravljalnega postopka)

(1) Če državni tožilec ne zavrže ovadbe, zahteva uvedbo pripravljalnega postopka pri sodniku za mladoletnike. Če se sodnik za mladoletnike s tem ne strinja, zahteva, naj o tem odloči senat (deveti odstavek 59. člena).

(2) Če sodnik za mladoletnike prejme zahtevo za uvedbo pripravljalnega postopka, pa zahtevi ni priložena individualna ocena mladoletnika, jo vrne državnemu tožilcu v dopolnitev, razen, če bi bilo nevarno odlašati.

84. člen
(odločitev o uvedbi pripravljalnega postopka)

(1) O uvedbi pripravljalnega postopka odloča sodnik za mladoletnike okrožnega sodišča, če ta zakon ne določa drugače.

(2) Zoper sklep o uvedbi pripravljalnega postopka ni pritožbe.

(3) Državni tožilec izvaja funkcijo pregona tudi v postopkih, uvedenih na podlagi tretjega odstavka 82. člena, prvega odstavka prejšnjega člena in drugega odstavka 90. člena tega zakona.

85. člen
(obveščanje centra za socialno delo o uvedbi pripravljalnega postopka)

Državni tožilec obvesti center za socialno delo o zahtevi za uvedbo pripravljalnega postopka. Če postopek uvede sodišče brez predloga državnega tožilca, pa center za socialno delo obvesti sodišče.

86. člen
(pridobivanje podatkov v pripravljalnem postopku)

(1) V pripravljalnem postopku proti mladoletniku se poleg dokazov in podatkov, ki jih zakon, ki ureja kazenski postopek, določa v zvezi s preiskavo, ugotavljajo tudi okoliščine, ki so potrebne za presojo mladoletnikove duševne razvitosti, posebne ranljivosti, posebnih potreb na področju vzgoje, izobraževanja in zdravljenja, ter vse druge okoliščine, ki se nanašajo na mladoletnikovo osebnost in razmere, v katerih živi.

(2) Da se ugotovijo osebne okoliščine mladoletnika iz prejšnjega odstavka, sodnik zlasti zasliši mladoletnika, njegove starše ali skrbnika ter druge osebe, ki lahko dajo o njih potrebne podatke, in se seznani z individualno oceno mladoletnika. Po potrebi zahteva posodobitev individualne ocene mladoletnika ali njeno izdelavo, če še ni bila izdelana. Če je center za socialno delo ali center za mladoletnike že opravil razgovore z osebami, navedenimi v prvem stavku tega odstavka, sodišče glede na okoliščine primera oceni, ali je njihovo zaslišanje potrebno. Če je bil mladoletniku že izrečen vzgojni ukrep, lahko sodnik za mladoletnike zahteva poročilo o njegovem izvrševanju.

87. člen
(izvedba pripravljalnega postopka)

(1) Sodnik za mladoletnike sam določi, kako bo opravil posamezna dejanja. Pri tem se mora ravnati po določbah tega zakona in zakona, ki ureja kazenski postopek, v taki meri, da so zavarovane pravice mladoletnika do obrambe, pravice oškodovanca in zbiranje dokazov, ki so potrebni za odločitev.

(2) Pri dejanjih v pripravljalnem postopku smeta biti navzoča državni tožilec in zagovornik. Sodnik za mladoletnike lahko dovoli, da so pri dejanju v pripravljalnem postopku navzoči predstavnik centra za socialno delo ter mladoletnikovi starši oziroma skrbnik. Kadar so te osebe navzoče pri omenjenih dejanjih, jim lahko sodnik za mladoletnike dovoli, da dajejo predloge in postavljajo vprašanje tistemu, ki se zaslišuje.

88. člen **(zaslišanje mladoletnika)**

(1) Ko se mladoletnika zaslišuje prvič, ga je treba vprašati tudi, kdo je njegov zakoniti zastopnik.

(2) Mladoletnika zasliši sodnik za mladoletnike. Kadar je glede na osebne okoliščine mladoletnika treba, ga sodnik zasliši s pomočjo pedagoga ali drugega ustreznega strokovnjaka.

89. člen **(predlog za izrek kazenske sankcije)**

(1) Ko preizkusi vse okoliščine, ki se nanašajo na kaznivo dejanje, mladoletnikovo osebnost in razmere, v katerih mladoletnik živi, pošlje sodnik za mladoletnike spise državnemu tožilcu. Ta lahko v osmih dneh zahteva, naj se pripravljalni postopek dopolni, predlaga ustavitev postopka iz razloga smotnosti, odstopi zadevo v postopek poravnavanja ali poda senatu za mladoletnike obrazložen predlog za kaznovanje, za izrek vzgojnega ukrepa oziroma za uporabo varnostnega ukrepa (v nadaljnjem besedilu: predlog za izrek kazenske sankcije).

(2) Predlog za izrek kazenske sankcije obsega: ime in priimek mladoletnika, njegovo starost, opis dejanja, dokaze, iz katerih izhaja, da je mladoletnik storil kaznivo dejanje, predlog, da naj sodišče opravi sejo ali glavno obravnavo, obrazložitev, ki obsega tudi oceno mladoletnikove duševne razvitosti, njegove osebnosti in morebitnih posebnih potreb, ter predlog, naj se mladoletnika kaznuje, naj se mu izreče vzgojni ukrep oziroma naj se uporabi varnostni ukrep.

90. člen **(predlog za ustavitev postopka)**

(1) Če državni tožilec med ali po pripravljalnem postopku spozna, da ni podlage za postopek proti mladoletniku ali da je podan kakšen razlog iz 80. člena tega zakona, predlaga sodniku za mladoletnike, naj ustavi postopek.

(2) Če se sodnik za mladoletnike ne strinja s predlogom državnega tožilca, zahteva o tem odločitev senata (deveti odstavek 59. člena).

(3) Če senat za mladoletnike iz prejšnjega odstavka odloči, da se postopek nadaljuje, državni tožilec nadaljuje s kazenskim pregonom.

3. pododdelek: Postopek pred senatom za mladoletnike

91. člen
(odločanje na seji senata ali glavni obravnavi)

- (1) Sodnik za mladoletnike razpiše sejo senata ali glavno obravnavo, ko prejme predlog za izrek kazenske sankcije.
- (2) Kazni, zavodski vzgojni ukrepi in samostojni varnostni ukrepi se smejo izreči mladoletniku samo po opravljeni glavni obravnavi.
- (3) Na seji senata lahko senat odloči, naj se opravi glavna obravnava.

92. člen
(seja senata)

- (1) Na sejo senata se vabijo mladoletnik in njegov zagovornik ter državni tožilec. Seja senata se lahko opravi brez navzočnosti mladoletnika le izjemoma, če ga je sodnik za mladoletnike že zaslišal in če senat oceni, da lahko na podlagi zbranih dokazov o kaznivem dejanju in o osebnosti mladoletnika izbere ustrezen vzgojni ukrep, kar v sklepu posebej obrazloži.
- (2) O seji senata se obvestijo mladoletnikovi starši ali skrbnik in predstavnik centra za socialno delo, ki so lahko na njej navzoči.
- (3) Sodnik za mladoletnike seznani navzočega mladoletnika z izrečenim vzgojnim ukrepom.

93. člen
(glavna obravnava)

- (1) Kadar odloča senat za mladoletnike na glavni obravnavi, se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja kazenski postopek, o pripravah in pogojih za glavno obravnavo, o vodstvu, preložitvi in prekinitvi glavne obravnave, o zapisniku in poteku glavne obravnave, o spremembi in razširitvi obtožbe. Te določbe se ne uporabijo, če so v nasprotju s tem zakonom ali če sodišče spozna, da v posameznem primeru njihova uporaba ne bi bila smotna.
- (2) Poleg oseb, ki se na glavno obravnavo vabijo v skladu z zakonom, ki ureja kazenski postopek, smejo na njej biti navzoči tudi mladoletnikovi starši ali skrbnik in predstavnik centra za socialno delo, ki jih sodišče obvesti o glavni obravnavi. Če starši ali skrbnik ali predstavnik centra za socialno delo ne pridejo, to ni ovira, da sodišče ne bi opravilo glavne obravnave.
- (3) Poleg mladoletnika morata biti na glavni obravnavi navzoča državni tožilec in zagovornik.

94. člen
(navzočnost na glavni obravnavi)

- (1) Senat sme dovoliti, da so na glavni obravnavi navzoče osebe, ki se ukvarjajo z varstvom in vzgojo mladoletnikov ali s preprečevanjem mladoletniške kriminalitete ter znanstveni delavci.
- (2) Med glavno obravnavo sme senat odrediti, naj se odstranijo z zasedanja vse ali posamezne osebe, razen državnega tožilca, zagovornika in predstavnika centra za socialno delo.

(3) Senat sme odrediti, naj se mladoletnik med izvedbo posameznih dokazov ali med besedo strank odstrani z zasedanja.

95. člen
(razpis seje senata oziroma glavne obravnave)

(1) Sodnik za mladoletnike razpiše sejo senata ali glavno obravnavo v osmih dneh od dneva, ko prejme predlog za izrek kazenske sankcije, oziroma ko je bilo na seji senata sklenjeno, naj se opravi glavna obravnava.

(2) Glavna obravnava se preloži ali prekine samo izjemoma.

96. člen
(odločitev senata za mladoletnike)

(1) Senat za mladoletnike ni vezan na predlog državnega tožilca pri odločanju o tem, ali naj mladoletniku izreče kazen, vzgojni ukrep ali samostojni varnostni ukrep. Če teče postopek proti mladoletniku po odločitvi na podlagi tretjega odstavka 82. člena, prvega odstavka 83. člena ali drugega odstavka 90. člena tega zakona, mu senat ne sme izreči kazni.

(2) Senat s sklepom ustavi postopek v primerih, ko sodišče skladno z določbami zakona, ki ureja kazenski postopek, izda sodbo, s katero obtožbo zavrne ali s katero obtoženca oprosti obtožbe, kakor tudi, kadar spozna, da mladoletniku ne bi bilo smotno izreči niti kazni niti vzgojnega ukrepa in v primerih, ko polnoletnemu ni dovoljeno soditi za kaznivo dejanje, ki naj bi ga storil kot mlajši mladoletnik. Senat v obrazložitvi sklepa opiše očitano dejanje in razloge za ustavitev postopka.

(3) Senat izda sklep tudi, če izreče mladoletniku vzgojni ukrep. V izreku takega sklepa navede, kateri ukrep mu izreka, ne izreče pa, da je mladoletnik kriv za očitano kaznivo dejanje.

(4) Zavodski vzgojni ukrep lahko senat izreče samo, če je bila predhodno izdelana individualna ocena mladoletnika centra za mladoletnike.

(5) V sklepu, s katerim izreče zavodski vzgojni ukrep, sodišče določi tudi zavod, v katerem se bo izvrševal vzgojni ukrep. Če izreče vzgojni ukrep namestitve v strokovni center, določi strokovni center, v katerem se bo vzgojni ukrep izvrševal, v skladu z določbami zakona, ki ureja obravnavo otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami v vzgoji in izobraževanju, o nameščanju.

(6) V obrazložitvi sklepa sodišče opiše dejanje in navede okoliščine, ki utemeljujejo kazensko odgovornost mladoletnika in okoliščine na strani mladoletnika, ki so razlog za izbiro vzgojnega ukrepa.

(7) V sodbi, s katero je mladoletniku izrečen mladoletniški zapor ali denarna kazen in v sklepu, s katerim je mladoletniku izrečen zavodski vzgojni ukrep ali samostojni varnostni ukrep, lahko sodišče v soglasju z mladoletnikom in njegovimi starši ali skrbnikom odloči, da pritožba ne zadrži izvršitve, če je to v korist mladoletnika.

(8) Sodnik za mladoletnike v 15 dneh po razglasitvi izdela pisno sodbo oziroma pisni sklep, če je mladoletnik v priporu, pa v osmih dneh.

4. pododdelek: Pravna sredstva

97. člen

(pritožba)

(1) Zoper sodbo, s katero je mladoletniku izrečena kazen, zoper sklep, s katerim je mladoletniku izrečen vzgojni ukrep ali samostojni varnostni ukrep in zoper sklep, s katerim je postopek ustavljen, se lahko pritožijo osebe, ki imajo pravico do pritožbe zoper sodbo v skladu z zakonom, ki ureja kazenski postopek, in sicer v petnajstih dneh po prejemu sodbe oziroma sklepa.

(2) Zagovornik, državni tožilec, mladoletnikov zakonec, krvni sorodnik v ravni vrsti, posvojitelj, skrbnik, brat, sestra in rejnik se smejo pritožiti v mladoletnikovo korist tudi proti njegovi volji.

(3) Oškodovanec sme izpodbijati sklep, s katerim je senat ustavil postopek proti mladoletniku. Sklep, s katerim je sodišče mladoletniku izreklo vzgojni ukrep ali sodbo, s katero mu je izreklo kazen, pa sme izpodbijati le glede odločbe o premoženjskopravnem zahtevku in odločbe o stroških.

(4) Na sejo senata za mladoletnike višjega sodišča povabi sodišče mladoletnika, če je bil mladoletniku izrečen mladoletniški zapor, zavodski vzgojni ukrep ali varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu, v ostalih primerih pa le, če predsednik senata ali senat oceni, da bi bila njegova navzočnost koristna.

98. člen

(razlogi za pritožbo)

(1) Poleg primerov, določenih v zakonu, ki ureja kazenski postopek, je bistvena kršitev določb kazenskega postopka, podana tudi:

- če je na glavni obravnavi sodeloval sodnik, ki bi moral biti izločen sedmem odstavku 59. člena tega zakona;
- če se sodba ali sklep o izreku kazenske sankcije opira na dokaz, na katerega se po določbah tega zakona ne more opirati, ali na dokaz, ki je bil pridobljen na podlagi takega nedovoljenega dokaza;

(2) Poleg primerov, določenih v zakonu, ki ureja kazenski postopek, je kršitev kazenskega zakona podana tudi, če je ta zakon prekršen v vprašanju:

- ali je bil glede kaznivega dejanja, ki je predmet obtožbe ali predloga za izrek kazenske sankcije, uporabljen zakon, ki se ne bi bil smel uporabiti;
- ali je bila z odločbo o izreku kazni ali vzgojnega ukrepa prekoračena pravica, ki jo ima sodišče po zakonu.

(3) Bistvena kršitev določb kazenskega postopka je poleg v primerih, ki jih določa zakon, ki ureja kazenski postopek, podana tudi, če sodišče med pripravo glavne obravnave ali med glavno obravnavo ali pri izdaji sklepa ali sodbe ni uporabilo kakšne določbe tega zakona ali jo je uporabilo nepravilno ali če je na glavni obravnavi prekršilo pravice obrambe, pa je to vplivalo ali moglo vplivati na zakonitost in pravilnost sodbe ali sklepa o izreku kazenske sankcije.

99. člen

(odločitev senata za mladoletnike višjega sodišča)

(1) Senat za mladoletnike višjega sodišča sme spremeniti odločbo sodišča prve stopnje in izreči mladoletniku strožjo sankcijo samo, če je tako predlagano v pritožbi.

(2) Daljši mladoletniški zapor, višjo denarno kazen ali strožji zavodski vzgojni ukrep od tistega, izrečenega z odločbo sodišča prve stopnje, sme senat višjega sodišča izreči na seji ali po opravljeni obravnavi.

(3) Če z odločbo sodišča prve stopnje ni bila izrečena kazen mladoletniškega zapora, denarna kazen, zavodski vzgojni ukrep, ali varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu, sme senat višjega sodišča izreči te kazenske sankcije samo, če opravi obravnavo.

100. člen

(pritožba zoper odločitev višjega sodišča in obnova postopka)

Določbe o pritožbi zoper odločitev višjega sodišča in določbe o obnovi kazenskega postopka, končanega s pravnomočno sodbo, iz zakona, ki ureja kazenski postopek, se uporabljajo smiselno tudi za izpodbijanje sklepa, s katerim je bil izrečen vzgojni ukrep oziroma samostojni varnostni ukrep.

101. člen

(zahteva za varstvo zakonitosti)

Poleg primerov, določenih v zakonu, ki ureja kazenski postopek, se sme v postopku proti mladoletniku vložiti zahtevo za varstvo zakonitosti tudi v primeru, če je bila proti mladoletniku nepravilno izrečena kazen ali vzgojni ukrep.

102. člen

(sprememba pravnomočne sodbe ali sklepa brez obnove kazenskega postopka)

(1) Pravnomočna sodba ali sklep se sme spremeniti tudi brez obnove kazenskega postopka, če je bilo v dveh ali več sodbah oziroma sklepih zoper istega mladoletnika pravnomočno izrečenih več kazenskih sankcij, pa niso bile uporabljene določbe o odmeri kazenskih sankcij za kazniva dejanja v steku.

(2) Sodišče z novo odločbo spremeni prejšnje odločbe glede odločitve o kazenski sankciji in izreče eno samo kazensko sankcijo. Za novo odločbo je pristojno sodišče prve stopnje, ki je sodilo v zadevi, v kateri je bila izrečena najstrožja vrsta sankcije, pri sankcijah iste vrste je pristojno za odločanje tisto sodišče, ki je izreklo najstrožjo sankcijo, če so sankcije enake, pa sodišče, ki je zadnje izreklo sankcijo.

(3) Novo odločbo izda sodišče na seji senata na predlog državnega tožilca ali mladoletnika. Pred odločitvijo sodišče pošlje predlog nasprotni stranki, ki se lahko o njem izjavi v roku 15 dni.

(4) Če so bile pri izreku sankcije upoštevane tudi odločbe drugih sodišč, je treba overjen prepis nove pravnomočne odločbe poslati tudi tem sodiščem.

IV. poglavje:

IZVRŠEVANJE KAZENSKIH SANKCIJ

103. člen

(uporaba določb zakona, ki ureja izvrševanje kazenskih sankcij)

(1) Za izvrševanje kazenskih sankcij, izrečenih mladoletnikom, se smiselno uporabljajo 2.člen, drugi odstavek 3., 4. do 7., 9. in 28. člen Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (Uradni list RS, št. 110/06 – UPB, 76/08, 40/09, 9/11 – ZP-1G, 96/12 – ZPIZ-2, 109/12, 54/15, 11/18, 200/20 – ZOOMTVI, 141/22 in 83/24; v nadaljnjem besedilu ZIKS-1).

(2) Poleg določb, navedenih v prejšnjem odstavku, se za izvrševanje vzgojnega ukrepa namestitve v strokovni center in vzgojnega ukrepa namestitve v zavod za usposabljanje smiselno uporablja 22. člen ZIKS-1.

(3) Poleg določb, navedenih v prvem odstavku tega člena, se za izvrševanje vzgojnega ukrepa namestitve v prevzgojni dom smiselno uporabljajo tudi 8., 10.a, 22., tretji in četrti odstavek 24., 25., 28., prvi in tretji do šesti odstavek 29., 30.a, 30.b, 37. do 41., 41.c do 42., drugi odstavek 43., 46., 47., 51., 53., 54., 55., tretji, četrti in peti odstavek 56., 57. do 63., 66. do 68., 70. do 72., drugi do šesti odstavek 73., 74., prvi, tretji in peti do osmi odstavek 75., četrti in peti odstavek 76., drugi do sedmi odstavek 77., 78.a, 82.a, 83. do 87., 89. do 90., tretji in četrti odstavek 90.a, 92., 93., 95., 96., 99. do 101., 103., 104., tretji do sedmi odstavek 109., 110., 111. ter določbe drugega in tretjega dela ZIKS-1.

(4) Poleg določb iz prvega odstavka se za izvrševanje denarne kazni smiselno uporabljajo tudi 119. do 123., za izvrševanje prepovedi vožnje motornega vozila 124. in 125. in za izvrševanje izгона tujca iz države 127. člen ZIKS-1.

(5) Poleg določb iz prvega odstavka tega člena se za izvrševanje kazni mladoletniškega zapora uporabljajo tudi določbe 8., 10.a do 10.d, 12. do 16.a, 18. do 28., 29. do 30.b, 37. do 41., 41.c do 42., drugi odstavek 43., 46., 47., 53., 54., 55., tretji, četrti in peti odstavek 56., 57. do 63., 66. do 68., 70. do 72., drugi do šesti odstavek 73., 74., prvi, tretji in peti do osmi odstavek 75., četrti in peti odstavek 76., drugi do sedmi odstavek 77., 78.a, prvi in drugi odstavek 79., drugi do četrti odstavek 80. člena, 81. do 87., 89. do 90., tretji in četrti odstavek 90.a, 92., 93., 95. do 98.a do 101., 103., 104., 108., 109. do 1011. ter določbe drugega in tretjega dela ZIKS-1.

(6) Za izvrševanje varnostnih ukrepov se smiselno uporabljajo določbe ZIKS-1 o izvrševanju varnostnih ukrepov.

(7) Varovane osebe, kot jih opredeljuje ZIKS-1, so tudi mladoletniki v prevzgojnem domu, mladoletniki v zavodu za mladoletnike, sodno pridržani mladoletniki, mladoletniki v priporu in mladoletniki, ki jim je izrečen varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu.

(8) Varovani objekti, kot jih opredeljuje ZIKS-1, so tudi prevzgojni dom, zavod za mladoletnike in zavod, v katerem se izvršuje varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu.

1. oddelek: Izvrševanje vzgojnih ukrepov

104. člen (pristojnost)

(1) Center za socialno delo izvršuje vzgojne ukrepe in uredi vse potrebno za začetek izvrševanja vzgojnih ukrepov, ki jih izvršujejo drugi organi in organizacije.

(2) Sodišče, ki je na prvi stopnji izreklo vzgojni ukrep, v osmih dneh od izvršljivosti sklepa pošlje njegov overjen prepis s potrdilom o izvršljivosti centru za socialno delo. Če je izrečena katera izmed prepovedi iz 11. do 14. točke drugega odstavka 16. člena tega zakona, pošlje sodišče overjen prepis iz prvega stavka tega odstavka tudi policiji in v primeru prepovedi približevanja ali komuniciranja z žrtvijo, tudi žrtvi.

(3) Če je izrečen zavodski vzgojni ukrep, pošlje sodišče overjen prepis iz prvega stavka prejšnjega odstavka tudi zavodu, v katerem se bo izvrševal zavodski vzgojni ukrep. Hkrati z overjenim prepisom sklepa mu pošlje individualno oceno mladoletnika ter druge podatke o okoliščinah iz 5. točke 2. člena tega zakona, ki so pomembne za izvrševanje vzgojnega ukrepa.

(4) Če je mladoletnik zaščiten oseba po zakonu, ki ureja zaščito prič, center za socialno delo, zavod, v katerem se izvršuje zavodski vzgojni ukrep in organ ali organizacija, ki neposredno izvršuje vzgojni ukrep, upoštevajo odločitve komisije, pristojne za zaščito ogroženih oseb, in sodelujejo z enoto, pristojno za zaščito ogroženih oseb.

(5) Minister, pristojen za pravosodje, v soglasju z ministrom, pristojnim za izobraževanje, ministrom, pristojnim za socialne zadeve in ministrom, pristojnim za zdravje, podrobneje uredi izvrševanje vzgojnih ukrepov.

105. člen **(začetek izvrševanja vzgojnega ukrepa)**

(1) Center za socialno delo začne izvrševati vzgojni ukrep oziroma uredi vse potrebno za začetek izvrševanja vzgojnega ukrepa najpozneje v 15 dneh od prejema sklepa iz drugega odstavka prejšnjega člena.

(2) V primerih iz 4. točke drugega odstavka 21. člena tega zakona center za socialno delo ne glede na prejšnji odstavek uredi vse potrebno za premestitev mladoletnika v drug zavod v osmih dneh po prejemu izvršljivega sklepa o izreku novega vzgojnega ukrepa.

(3) Center za socialno delo najmanj osem dni pred začetkom izvrševanja zavodskega vzgojnega ukrepa o tem obvesti mladoletnika.

(4) Center za socialno delo brez nepotrebnega odlašanja obvesti sodišče o datumu začetka izvrševanja zunajzavodskega vzgojnega ukrepa. O datumu začetka izvrševanja zavodskega vzgojnega ukrepa zavod obvesti sodišče v osmih dneh od namestitve. Za obveščanje sodišča o namestitvi mladoletnika, ki je zaščiten oseba, poskrbi enota, pristojna za zaščito ogroženih oseb.

(5) Zavod, v katerem se izvršuje zavodski vzgojni ukrep, o namestitvi mladoletnika, ki je tuj državljan ali oseba brez državljanstva, obvesti konzularne organe njegove države oziroma mednarodno organizacijo ali nevladno organizacijo, ki po pravilih mednarodnega prava ali na podlagi zakona varuje njegove koristi.

106. člen **(uporaba določb tega poglavja za mlajše polnoletnike)**

Določbe tega poglavja se uporabljajo tudi za mlajše polnoletnike, ki jim je izrečen vzgojni ukrep.

107. člen

(starostna omejitev za izvrševanje vzgojnih ukrepov)

Izvrševanje vzgojnega ukrepa se v vsakem primeru ustavi, ko oseba dopolni triindvajset let starosti.

1. pododdelek: Izvrševanje zunajzavodskih vzgojnih ukrepov

108. člen

(izvrševanje vzgojnega ukrepa navodil in prepovedi)

- (1) Center za socialno delo izvršuje oziroma uredi vse potrebno za začetek izvrševanja navodil in prepovedi.
- (2) Navodila, ki jih ne izvršuje neposredno center za socialno delo, se izvršujejo v organih in organizacijah, ki izvajajo take dejavnosti, center za socialno delo pa njihovo izvrševanje spremlja.
- (3) Spoštovanje prepovedi iz 11. do 14. točke drugega odstavka 16. člena tega zakona nadzira policija v okviru svojih pristojnosti.
- (4) Za izvršitev prepovedi vožnje motornega vozila mladoletniku se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvrševanje kazenskih sankcij o izvrševanju kazni prepovedi vožnje motornega vozila.
- (5) Navodila se izvajajo tako, da ni moteno mladoletnikovo šolanje ali njegova zaposlitev.
- (6) Center za socialno delo brez nepotrebnega odlašanja obvesti sodišče, če mladoletnik ne izpolnjuje navodil. Policija brez nepotrebnega odlašanja obvesti sodišče in center za socialno delo, če mladoletnik ne spoštuje prepovedi.

109. člen

(izvrševanje navodila opravljanja dela v splošno korist)

- (1) Kot delo v splošno korist se šteje vsaka oblika opravljanja dela mladoletnika v javnem interesu, ki ni namenjeno pridobivanju dobička. Organizacija, v kateri mladoletnik opravlja delo v splošno korist, je lahko vsaka pravna oseba v Republiki Sloveniji, ki opravlja dejavnosti v javnem interesu, če teh dejavnosti ne izvaja izključno zaradi pridobivanja dobička (v nadaljnjem besedilu: izvajalska organizacija).
- (2) Samoupravne lokalne skupnosti zagotavljajo izvajalske organizacije in delo v splošno korist za mladoletnike v okviru nalog iz svojih pristojnosti. Center za socialno delo lahko mladoletniku delo in izvajalsko organizacijo izbere tudi s seznama izvajalskih organizacij, ki ga za izvrševanje dela v splošno korist v skladu z zakonom, ki ureja probacijo, vodi Uprava Republike Slovenije za probacijo. Uprava Republike Slovenije za probacijo posreduje seznam v treh dneh od prejema zahteve centra za socialno delo.
- (3) Mladoletnik, center za socialno delo in izvajalska organizacija sklenejo dogovor o opravljanju dela v splošno korist.
- (4) Center za socialno delo krije stroške zdravstvenega pregleda, usposabljanja za varno opravljanje dela, stroške zavarovanja za primer poškodbe pri delu ali poklicne bolezni ali primer smrti kot posledice

poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, stroške prevoza, malice in druge stroške, povezane z opravljanjem dela v splošno korist.

(5) Minister, pristojen za pravosodje, v soglasju z ministrom, pristojnim za socialne zadeve, podrobneje uredi opravljanje dela v splošno korist za mladoletnike.

110. člen

(izvrševanje vzgojnega ukrepa nadzorstva centra za socialno delo)

(1) Ko center za socialno delo prejme sklep sodišča, s katerim je mladoletniku izrečen vzgojni ukrep nadzorstva centra za socialno delo, mladoletniku določi svetovalca in o tem obvesti sodišče.

(2) Za svetovalca je določen strokovni delavec, zaposlen na centru za socialno delo, ki v skladu z zakonom, ki ureja socialno varstvo, opravlja socialno varstvene storitve.

(3) Svetovalec nameni posebno skrb vzgoji, varstvu in nadzorstvu mladoletnika in skrbi, da bo mladoletnik izvrševal posebna navodila in spoštoval prepovedi, ki mu jih je določilo sodišče. Z mladoletnikom ima redne osebne stike, z njim se sreča najmanj enkrat mesečno. Za strokovno pomoč lahko svetovalec zaprosi sodišče in ustrezne strokovne organizacije.

(4) Državni organi, organi samoupravnih lokalnih skupnosti, javni zavodi in druge organizacije morajo sodelovati s svetovalcem, če je to potrebno za izvrševanje njegovih nalog.

(5) Center za socialno delo brez nepotrebnega odlašanja obvesti sodišče, če mladoletnik odklanja sodelovanje pri pripravi individualnega načrta izvajanja nadzorstva ali pri njegovem izvajanju.

2. pododdelek: Splošne določbe o izvrševanju zavodskih vzgojnih ukrepov

111. člen

(izogibanje namestitvi ali pobeg iz zavoda)

(1) Če se izvrševanje zavodskega vzgojnega ukrepa ne more začeti, ker je mladoletnik pobegnil ali se skriva, center za socialno delo takoj, ko izve za nastanek takih okoliščin, o tem obvesti policijo in sodišče.

(2) V primeru pobega po začetku izvrševanja zavodskega vzgojnega ukrepa, zavod takoj obvesti policijo in starše, najpozneje prvi naslednji delovni dan pa tudi center za socialno delo in sodišče. Najpozneje v petnajstih dneh od pobega zavod pošlje centru za socialno delo, državnemu tožilstvu in sodišču poročilo o dotedanjem izvrševanju vzgojnega ukrepa.

(3) V primeru pobega iz strokovnega centra ali zavoda za usposabljanje odredi tiralico sodišče, v primeru pobega iz prevzgojnega doma pa predstojnik prevzgojnega doma (v nadaljnjem besedilu: direktor).

(4) Minister, pristojen za notranje zadeve, v soglasju z ministrom, pristojnim za socialne zadeve in ministrom, pristojnim za izobraževanje, podrobneje uredi način ravnanja pristojnih organov v primeru izogibanja namestitvi ali pobega mladoletnika iz strokovnega centra ali zavoda za usposabljanje.

112. člen

(odlog izvršitve zavodskega vzgojnega ukrepa)

(1) Sodišče, ki je na prvi stopnji izreklo vzgojni ukrep, lahko na prošnjo mladoletnika, njegovih ožjih družinskih članov, skrbnika ali rejnika, na predlog centra za socialno delo ali po uradni dolžnosti odloži izvršitev zavodskega vzgojnega ukrepa:

1. če je mladoletnik huje bolan;
2. če v njegovi ožji družini kdo umre ali je huje bolan;
3. če mladoletnik končuje šolo ali je pred izpitom, na katerega se je pripravljaj;
4. če ima mladoletnica otroka, ki še ni star eno leto, ali če je noseča ali če ima otroka, ki še ni star dve leti in posebni zdravstveni, socialni in drugi razlogi zahtevajo, da sama skrbi zanj;
5. če je treba, da poskrbi za varstvo in vzgojo otrok, o čemer da mnenje center za socialno delo, na območju katerega prebivajo mladoletnikovi otroci.

(2) Začetek izvrševanja ukrepa se lahko odloži v primeru iz 1. točke prejšnjega odstavka, dokler traja bolezen, v primerih iz 2. in 5. točke največ za tri mesece, v primeru iz 3. točke največ za šest mesecev in v primeru iz 4. točke, dokler otrok ne dopolni enega leta oziroma dveh let starosti.

113. člen **(priprava na namestitev v zavod)**

Center za socialno delo pripravi mladoletnika in njegovo družino na namestitev v zavod, v katerem se bo izvrševal vzgojni ukrep in uredi vse potrebno, da se mladoletnik dogovorjenega dne zgledi v zavodu.

114. člen **(odpust iz zavoda)**

(1) Zavod, v katerem se izvršuje zavodski vzgojni ukrep, odpusti mladoletnika, ko prejme pravnomočno odločbo o pogojnem odpustu, ustavitvi ali nadomestitvi zavodskega vzgojnega ukrepa.

(2) Sodišče, ki je na prvi stopnji izreklo vzgojni ukrep, s sklepom odloči o ustavitvi izvrševanja zavodskega vzgojnega ukrepa zaradi poteka z zakonom določenega najdaljšega dopustnega časa trajanja. Sklep, v katerem je določen datum ustavitve izvrševanja vzgojnega ukrepa, vroči mladoletniku, zavodu, v katerem se izvršuje zavodski vzgojni ukrep, centru za socialno delo in državnemu tožilstvu.

(3) Če zavod, v katerem se izvršuje zavodski vzgojni ukrep, sklepa iz prejšnjega odstavka ne prejme vsaj petnajst dni pred iztekom najdaljšega dopustnega trajanja vzgojnega ukrepa, za njegovo izdajo zaprosi sodišče.

(4) Zavod, v katerem se izvršuje zavodski vzgojni ukrep, odpusti mladoletnika na dan pred njegovim triindvajsetim rojstnim dnevom tudi, če ne prejme sklepa o ustavitvi izvrševanja vzgojnega ukrepa.

(5) Mladoletniku, ki je neposredno pred koncem šolanja oziroma pred izpitom in bi mu odpust iz zavoda onemogočil ali ga oviral dokončati šolo oziroma opraviti izpit, lahko predstojnik zavoda, v katerem se izvršuje zavodski vzgojni ukrep, na njegovo prošnjo ali prošnjo njegovih staršev ali skrbnika in s soglasjem centra za socialno delo dovoli, da še naprej biva v zavodu in obiskuje šolo do konca šolskega leta oziroma da opravi izpit.

(6) Center za socialno delo v sodelovanju z zavodom, v katerem se izvršuje zavodski vzgojni ukrep, vsakemu mladoletniku med izvrševanjem in po odpustu iz zavoda pomaga pri načrtovanju in realizaciji

njegovega načrta socialnega vključevanja. Center za socialno delo mladoletniku v ta namen postavi svetovalca.

115. člen
(dopolnitev individualne ocene mladoletnika)

Če se med izvrševanjem zavodskega vzgojnega ukrepa pokaže potreba po dopolnitvi individualne ocene, zlasti pa, če je ogroženo življenje mladoletnika, njegovih vrstnikov ali zaposlenih v strokovnem centru ali če se mladoletnik vede avtoagresivno ali heteroagresivno, predstojnik zavoda v najkrajšem možnem času predlaga sodniku za mladoletnike, da centru za mladoletnike odredi dopolnitev individualne ocene mladoletnika.

116. člen
(brezplačna pravna pomoč)

(1) Mladoletnik je med izvrševanjem zavodskega vzgojnega ukrepa upravičen do brezplačne pravne pomoči za uveljavljanje sodnega varstva njegovih pravic po tem zakonu in zakonu, ki ureja izvrševanje kazenskih sankcij.

(2) Mladoletnik je do brezplačne pravne pomoči upravičen ne glede na določbe o materialnem položaju prosilca ter ne glede na 8. člen in prvi odstavek 24. člena Zakona o brezplačni pravni pomoči (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 23/08, 15/14 – odl. US in 19/15).

(3) Pristojni organ za brezplačno pravno pomoč prednostno obravnava prošnje, vložene po tem zakonu.

3. pododdelek: Posebne določbe o izvrševanju vzgojnega ukrepa namestitve v strokovni center

117. člen
(izvrševanje vzgojnega ukrepa namestitve v strokovni center)

(1) Sodišče v sklepu o izreku vzgojnega ukrepa namestitve v strokovni center v skladu z določbami o nameščanju iz zakona, ki ureja obravnavo otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami v vzgoji in izobraževanju, določi strokovni center, v katerem se bo vzgojni ukrep izvrševal.

(2) Strokovni center, ki ga določi sodišče, mora mladoletnika sprejeti.

(3) Če ta zakon posameznih vprašanj ne ureja drugače, se vzgojni ukrep namestitve v strokovni center izvršuje v skladu s predpisi, ki urejajo obravnavo otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami v vzgoji in izobraževanju.

4. pododdelek: Posebne določbe o izvrševanju vzgojnega ukrepa namestitve v zavod za usposabljanje

118. člen
(izvrševanje vzgojnega ukrepa namestitve v zavod za usposabljanje)

(1) Minister, pristojen za socialne zadeve, v soglasju z ministrom, pristojnim za pravosodje, določi seznam zavodov za usposabljanje, v katerih se lahko izvršuje vzgojni ukrep namestitve v zavod za usposabljanje.

(2) Sodišče v sklepu o izreku vzgojnega ukrepa namestitve v zavod za usposabljanje določi zavod, v katerem se bo vzgojni ukrep izvrševal.

(3) Zavod za usposabljanje, ki ga določi sodišče, mora sprejeti mladoletnika.

(4) Če ta zakon posameznih vprašanj ne ureja drugače, se vzgojni ukrep namestitve v zavod za usposabljanje izvršuje v skladu s predpisi, ki urejajo institucionalno varstvo za otroke, mladostnike in odrasle osebe do 26. leta starosti z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju.

5. pododdelek: Posebne določbe o izvrševanju vzgojnega ukrepa oddaje v prevzgojni dom

119. člen

(seznanitev s pravicami in njihovo uveljavljanje)

(1) Ob sprejemu v prevzgojni dom se mladoletnika pisno in ustno, na njemu razumljiv način, seznani z njegovimi pravicami med izvrševanjem vzgojnega ukrepa in načinom njihovega uresničevanja.

(2) Vloge za uveljavljanje in varstvo pravic mladoletnika po določbah ZIKS-1 v času izvrševanja vzgojnega ukrepa lahko vložijo tudi mladoletnikovi starši, skrbnik ali rejnik.

120. člen

(multidisciplinarni program)

(1) Delo z mladoletniki v prevzgojnem domu poteka po multidisciplinarnem programu.

(2) Predlog multidisciplinarnega programa pripravi Strokovni svet za multidisciplinarno obravnavo mladoletnikov (v nadaljnjem besedilu: strokovni svet).

(3) Multidisciplinarni program vsebuje:

- strokovno teoretična izhodišča dela z mladoletniki;
- cilje multidisciplinarnega programa;
- oblike dela z mladoletniki;
- organizacijske in vsebinske okvire dela z mladoletniki;
- oblike sodelovanja mladoletnikov pri organizaciji dela in življenja v domu;
- oblike socialne pomoči in socialnega vključevanja med prestajanjem vzgojnega ukrepa in po njem;
- način evidentiranja opravljenega dela;

121. člen

(sprejemno obdobje)

(1) Prevzgojni dom mladoletniku v sprejemnem obdobju namenijo posebno pozornost. V tem obdobju se na podlagi individualne ocene mladoletnika opravljajo aktivnosti in postopki, ki so potrebni za ustrezno vključitev mladoletnika v življenje v prevzgojnem domu in izdelavo osebnega načrta, ki upošteva tudi varnostne okoliščine.

(2) Sprejemno obdobje traja do trideset dni.

(3) V sprejemnem obdobju lahko mladoletnik biva v bivalnih prostorih, ki so ločeni od bivalnih prostorov ostalih mladoletnikov.

122. člen **(pridobitev dokumentacije)**

(1) Če sodišče prevzgojnemu domu ni posredovalo dokumentacije iz tretjega odstavka 104. člena tega zakona ali če prevzgojni dom ugotovi, da je potrebno pridobiti dodatno dokumentacijo, ima po prejemu izvršljivega sklepa o izreku vzgojnega ukrepa pravico do brezplačnega vpogleda v dokumentacijo o mladoletniku in njegovi družini, ki je nastala v okviru predkazenskega in kazenskega postopka, ter do njenega prepisa, izpisa ali kopiranja.

(2) Prevzgojni dom sme zaradi izvajanja zdravstvenih ukrepov v času izvrševanja vzgojnega ukrepa namestitve v prevzgojni dom pri mladoletnikovem zdravniku pridobiti podatke o njegovem zdravstvenem stanju.

(3) Če je bil mladoletniku že izrečen drug vzgojni ukrep oziroma, če je bil pred sprejemom v prevzgojni dom že nameščen v strokovnem centru ali zavodu za usposabljanje, lahko prevzgojni dom pridobi poročilo centra za socialno delo, strokovnega centra ali zavoda za usposabljanje o obravnavi v času izvrševanja vzgojnega ukrepa in morebitno drugo dokumentacijo.

123. člen **(strokovna skupina in osebni načrt)**

(1) Strokovno skupino sestavljajo pedagog, socialni delavec, psiholog, medicinska sestra, predstavnik za področje dela in izobraževanja, predstavnik pravosodnih policistov in predstavnik centra za socialno delo, glede na potrebe mladoletnika pa se lahko vključi tudi klinični psiholog, pedopsihiater, zdravnik, delovni terapevt, logoped ali strokovnjak druge ustrezne stroke. Če prevzgojni dom nima zaposlenega strokovnjaka določene stroke, ga zagotovi preko sodelovanja z zunanjimi izvajalci, zlasti s centrom za duševno zdravje otrok in mladostnikov.

(2) Strokovna skupina v sprejemnem obdobju v sodelovanju z mladoletnikom in njegovimi starši ali skrbnikom na podlagi individualne ocene mladoletnika in ob tesnem sodelovanju s centrom za mladoletnike pripravi individualiziran osebni načrt za mladoletnika (v nadaljnjem besedilu: osebni načrt) in določi vzgojno skupino, v katero se vključi mladoletnik. V osebni načrtu določi cilje in oblike ter metode dela z mladoletnikom, oblike sodelovanja s starši ali skrbnikom, nosilce posameznih dejavnosti, naloge mladoletnika, staršev ali skrbnika ter posameznih strokovnih služb pri doseganju ciljev iz osebnega načrta.

(3) Osebni načrt vsebuje tudi načrt socialnega vključevanja po odpustu, ki se izvaja ves čas izvrševanja vzgojnega ukrepa.

(4) Pri izdelavi in izvajanju osebnega načrta za zaščiteno osebo se upošteva odločitve komisije, pristojne za zaščito ogroženih oseb, in usmeritve enote.

(5) Strokovna skupina mladoletnika motivira in mu omogoči aktivno in odgovorno sodelovanje pri pripravi osebnega načrta, vodi in spremlja uresničevanje osebnega načrta ter ga v sodelovanju z mladoletnikom in njegovimi starši ali skrbnikom po potrebi dopolnjuje in spreminja.

(6) Pred zaključkom sprejemnega obdobja se mladoletnika na njemu razumljiv način seznani z osebnim načrtom, ki postane del mladoletnikovega osebnega spisa.

124. člen
(skupine za obravnavo mladoletnika)

V prevzgojnem domu se v skladu z multidisciplinarnim programom oblikujejo naslednje skupine:

1. matična skupina polodprtega oddelka,
2. skupina oddelka brez drog,
3. matična skupina odprtega oddelka,
4. mladinsko stanovanje in
5. posebna skupina z intenzivnejšim postopkom obravnave.

125. člen
(premeščanje med skupinami)

(1) O premestitvi mladoletnika iz ene skupine v drugo odloča direktor na predlog strokovne skupine glede na prizadevnost in uspešnost mladoletnika pri uresničevanju osebnega načrta.

(2) Zoper odločbo o premestitvi je dovoljena pritožba, ki ne zadrži izvršitve.

126. člen
(posebna skupina z intenzivnejšim postopkom obravnave)

(1) Če se mladoletnik niti ob povečanem obsegu individualne obravnave ni sposoben prilagajati organizaciji bivanja po programu skupine, se ga lahko premesti v posebno skupino z intenzivnejšim postopkom obravnave.

(2) V primeru resne in neposredne grožnje z agresivnim vedenjem se lahko mladoletnika takoj namesti v posebno skupino z intenzivnejšim postopkom obravnave.

(3) Premestitev mladoletnika v posebno skupino z intenzivnejšim postopkom obravnave ne sme pomeniti osamitve mladoletnika.

127. člen
(mladinsko stanovanje)

(1) Mladoletnika, ki se ne more vrniti v domače okolje, prevzgojni dom z njegovo privolitvijo vključi v mladinsko stanovanje na predlog strokovne skupine takoj po izteku vzgojnega ukrepa ali v enem letu po izteku. V mladinsko stanovanje je mladoletnik lahko vključen še največ 12 mesecev po zaključku izobraževanja ali poklicnega usposabljanja oziroma do dopolnjenega 25. leta starosti.

(2) Na pobudo mladoletnika ali strokovne skupine lahko mladoletnik prekine prebivanje v mladinskem stanovanju.

(3) Kriteriji za vključitev v mladinsko stanovanje so del multidisciplinarnega programa obravnave.

(4) Stroški mladinskega stanovanja se krijejo iz proračuna.

128. člen
(obiskovanje)

(1) Mladolenika v prevzgojnim domu lahko ob dela prostih dnevih, v skladu z osebnim načrtom pa tudi ob delovnih dnevih, obiskujejo ožji družinski člani, rejnik in skrbnik. Z dovoljenjem direktorja ga lahko obiščejo tudi druge osebe, če pozitivno vplivajo na njegov razvoj.

(2) Mladolene osebe smejo obiskovati mladolenika v prevzgojnim domu samo z dovoljenjem svojih staršev ali skrbnika.

(3) Trajanja nadzorovanih obiskov ni mogoče omejiti na manj kot eno uro, trajanja nenadzorovanih obiskov pa ne na manj kot dve uri.

129. člen
(telefonski pogovori)

(1) Pogostosti telefonskih pogovorov z ožjimi družinskimi člani, rejnikom ali skrbnikom ni dopustno določiti v manjšem obsegu od šestih dni v tednu.

(2) Če mladolenik nima sredstev za telefonske klice ožjega družinskega člana, rejnika ali skrbnika, stroške klica krije prevzgojni dom.

(3) Pogostost in trajanje telefonskih pogovorov določi prevzgojni dom s hišnim redom na način, da niso moteni red, varnost in disciplina v prevzgojnim domu.

130. člen
(omejitev obiskov in telefonskih pogovorov)

Če so obiski in telefonski pogovori z ožjimi družinskimi člani, rejnikom ali skrbnikom v škodo mladolenika, o omejitvi ali prepovedi teh stikov odloči sodišče na predlog prevzgojnega doma po predhodni dopolnitvi individualne ocene mladolenika. O omejitvi stikov z drugimi osebami odloča direktor prevzgojnega doma na predlog strokovne skupine.

131. člen
(prejemanje pošilk)

(1) Mladolenik lahko po pošti ali ob obiskih ožjih družinskih članov, rejnika ali skrbnika, prejme eno pošiljko hrane na mesec in brez omejitev pošiljke z drugimi predmeti, ki jih sme imeti pri sebi, razen tobaka in tobačnih izdelkov.

(2) Pošiljko pregleda pooblaščen oseba prevzgojnega doma v navzočnosti mladolenika.

132. člen
(ugodnosti)

(1) Mladoleniku, ki se primerno vede in si aktivno prizadeva za izpolnjevanje osebnega načrta, lahko direktor na prošnjo mladolenika ali na predlog strokovne skupine podeli naslednje ugodnosti:

- obisk zunaj prevzgojnega doma;

- izhod iz prevzgojnega doma s spremstvom strokovnega sodelavca;
- prost izhod iz prevzgojnega doma;
- delno ali popolno izrabo letnega dopusta ali letnega počitka zunaj prevzgojnega doma;
- do osem dni neplačanega letnega dopusta ali letnega počitka;
- dodatne ugodnosti znotraj prevzgojnega doma, opredeljene z načrtom obravnave.

(2) Odločitev o podelitvi ugodnosti se zapiše v mladoletnikovem osebnem načrtu.

(3) Za izrabo letnega počitka se smiselno uporabljajo določbe tega zakona o izrabi letnega dopusta mladoletnikov, pri čemer mladoletniku ne pripada pravica do regresa in nadomestila.

133. člen (izobraževanje)

(1) Prevzgojni dom mladoletniku omogoči, da se izobražuje, zlasti pa da dokonča osnovnošolsko izobraževanje in si pridobi poklic. V ta namen mladoletniku omogoča vpis v javno veljavne programe osnovnošolskega in poklicnega izobraževanja, tako da v sodelovanju z izvajalci teh programov organizira njihovo izvajanje deloma ali v celoti v prevzgojnem domu. Če izvedbe ustreznega izobraževanja ni mogoče zagotoviti v prevzgojnem domu, mladoletniku omogoči izobraževanje zunaj zavoda, pri tem pa upošteva dejavnike tveganj za zagotavljanje mladoletnikovega varnega prestajanja vzgojnega ukrepa.

(2) Pri izbiri programa izobraževanja prevzgojni dom upošteva mladoletnikove osebnostne lastnosti ter sposobnosti in interese za določen poklic ter možnosti za organiziranje izobraževanja.

(3) Mladoletnik ima za vsak mesec uspešno opravljenega rednega izobraževanja pravico do dveh dni letnega počitka. Mladoletnik lahko pridobi do šest dni dodatnega letnega počitka v enem letu, pri čemer se upoštevajo učna uspešnost, prizadevnost in prisotnost pri pouku.

(4) Mladoletnik, ki se poklicno izobražuje, dobiva nagrado glede na učni uspeh in uspeh pri praktičnem delu. Osnova za nagrado je 50 odstotkov vrednosti povprečne plače v Republiki Sloveniji. Minister, pristojen za pravosodje, podrobneje določi merila za odmero nagrade.

134. člen (delo)

(1) Mladoletniku, ki ni vključen v izobraževanje ali poklicno usposabljanje in je zmožen ter želi delati, se omogoči delo, ki ustreza njegovim potrebam po pridobivanju in izpopolnjevanju delovnih navad.

(2) Mladoletnika na predlog strokovne skupine z odločbo razporedi na delo direktor v skladu z multidisciplinarnim programom in osebnim načrtom. Prevzgojni dom lahko mladoletniku omogoči tudi delo zunaj zavoda.

(3) Delo za mladoletnika se izbere tako, da je primerno njegovim telesnim in duševnim zmožnostim, da ustreza njegovim interesom in željam za posamezno vrsto dela in da je v skladu z možnostmi prevzgojnega doma.

(4) Zoper odločbo iz drugega odstavka tega člena se sme mladoletnik pritožiti v treh dneh. Pritožba ne zadrži izvršitve.

(5) Delovni čas mladoletnika se določi tako, da ima dovolj časa za športne aktivnosti in razvedrilo.

(6) Mladoletnik, ki dela, uživa pravice iz dela in posebno varstvo v skladu s splošnimi predpisi, če ta zakon ali zakon, ki ureja izvrševanje kazenskih sankcij, posameznih vprašanj ne ureja drugače.

(7) Mladoletnike se lahko zaposli največ dve uri na dan pri delih, ki so potrebna za vzdrževanje reda in čistoče v prevzgojnem domu.

135. člen **(letni počitek, letni dopust in skupno letovanje)**

(1) Za mladoletnike v prevzgojnem domu se lahko organizira skupno letovanje zunaj prevzgojnega doma.

(2) Letni počitek in skupno letovanje se organizirata praviloma med šolskimi počitnicami.

(3) Letni počitek, letni dopust in skupno letovanje se štejejo v čas izvrševanja vzgojnega ukrepa.

136. člen **(odmera in izraba letnega dopusta)**

(1) Mladoletnik, ki med prestajanjem vzgojnega ukrepa dela, ima za vsak mesec dela s polnim delovnim časom pravico do dveh dni letnega dopusta. Če mladoletnik redno dela s časom krajšim od polnega, se mu določi sorazmerni del letnega dopusta tako, da se opravljene ure dela seštejejo in se mu za seštevek, ki je enak mesečni obveznosti ur za polni delovni čas, določita dva dneva letnega dopusta.

(2) Mladoletniku se lahko določi do deset dni dodatnega letnega dopusta na podlagi naslednjih meril:

- prizadevanje in doseganje uspehov pri delu;
- kakovost dela;
- spoštovanje delovne discipline.

(3) Mladoletnik, ki je vzgojni ukrep nastopil iz pripora, lahko za čas, ko je v priporu delal, pridobi največ 34 dni letnega dopusta v letu, ko je nastopil vzgojni ukrep.

(4) Regres za letni dopust pripada mladoletniku enkrat letno v višini 10 odstotkov regresa, ki pripada uslužbencem v javnem sektorju. Če mladoletnik v koledarskem letu pridobi sorazmerni del letnega dopusta, mu pripada sorazmerni del regresa.

137. člen **(dnevno bivanje na prostem)**

Mladoletniku, ki biva v prevzgojnem domu, je treba omogočiti, da je v prostem času najmanj tri ure dnevno na prostem.

138. člen **(prehrana)**

Mladoletnik v prevzgojnem domu dobiva hrano, ki zadošča za njegov zdrav fiziološki in kognitivni razvoj, v skladu z nacionalnimi smernicami za prehranjevanje mladostnikov in mladih odraslih.

139. člen
(prepoved osamitve)

Mladolenika v prevzgojnim domu ni dovoljeno osamiti.

140. člen
(disciplinsko kaznovanje)

(1) Za disciplinske prestopke se sme mladoleniku v prevzgojnim domu izreči:

- opomin,
- omejitev sprejemanja pošiljk do treh mesecev, če se v pošiljki najde alkoholna pijača, prepovedana droga ali predmeti, ki so primerni za pobeg ali napad, ali mobilni telefon oziroma druga komunikacijska sredstva in
- prepoved izhoda do treh mesecev.

(2) Disciplinsko kaznovanje se uporablja le kot skrajno sredstvo.

(3) Zoper odločbo o izrečeni disciplinski kazni je dovoljena pritožba, ki zadrži izvršitev odločbe.

141. člen
(disciplinski postopek)

(1) Disciplinski postopek se začne z vložitvijo obrazloženega pisnega predloga za začetek disciplinskega postopka proti mladoleniku (v nadaljnjem besedilu: predlog). Strokovni sodelavec prevzgojnega doma poda predlog v roku petih delovnih dni od storitve disciplinskega prestopka oziroma odkar je izvedel za disciplinski prestop in storilca, vendar največ dva meseca od storitve disciplinskega prestopka.

(2) Direktor ali od njega pooblaščen oseb v roku treh dni od prejema predloga vroči mladoleniku predlog in vabilo na disciplinsko obravnavo s poukom, da lahko na svoje stroške najame pooblaščenca, ki ga bo zagovarjal v disciplinskem postopku.

(3) V roku iz prejšnjega odstavka se vabilo vroči tudi pričam.

(4) Disciplinski postopek zastara v treh mesecih od storitve disciplinskega prestopka oziroma, ko se je izvedelo za disciplinski prestop in storilca, vendar največ v petih mesecih od storitve disciplinskega prestopka.

(5) Disciplinski postopek vodi direktor ali od njega pooblaščen oseb.

(6) Na disciplinski obravnavi se mladolenika zasliši. Preveri se njegov zagovor in ugotovi dejansko stanje ter druge okoliščine, ki so pomembne za pravilno izbiro oziroma odmero disciplinske kazni, od katere je pričakovati, da bo z njo v največji meri dosežen namen kaznovanja.

(6) Pričo se lahko zasliši izven disciplinske obravnave brez navzočnosti mladolenika, če v njegovi navzočnosti ne želi izpovedati, če okoliščine kažejo, da v njegovi navzočnosti ne bo govorila resnice, ali iz varnostnih razlogov.

(7) Pisna odločba o izrečeni disciplinski kazni se v treh dneh po zaključeni obravnavi vroči mladoleniku.

(8) Če se mladoletnik pritoži zoper odločbo iz prejšnjega odstavka, direktor takoj, najpozneje pa naslednji delovni dan po prejemu, opravi preizkus pritožbe v skladu z določbami zakona, ki ureja splošni upravni postopek, in jo odstopi ministrstvu, pristojnemu za pravosodje. Pritožbi priloži vse dokumente, ki se nanašajo na zadevo in mladoletnikov osebni spis.

(9) Disciplinske kazni, izrečene mladoletniku, se vpišejo v njegov osebni spis.

142. člen **(namestitev v poseben prostor kot nujen ukrep)**

(1) Mladoletnika, ki je nevaren, ker ogroža sebe ali druge, se lahko, kadar je to nujno potrebno, namesti v poseben prostor. Ta ukrep traja, dokler obstaja razlog za namestitev, vendar največ 12 ur.

(2) Namestitev mladoletnika v poseben prostor ustno odredi direktor oziroma od njega pooblaščen osebja. O ukrepu v najkrajšem možnem času izda obrazloženo pisno odločbo.

(3) O ukrepu iz tega člena se nemudoma obvesti zdravnika, ki odredi vse, kar je treba za zavarovanje življenja in zdravja mladoletnika in generalnega direktorja. Če ukrepa ni odredil direktor, ga je treba o tem takoj obvestiti. O ukrepu je treba v čim krajšem času obvestiti tudi sodišče, ki je izreklo vzgojni ukrep,

(4) Poseben prostor za izvajanje ukrepa iz tega člena je opremljen tako, da se preprečijo samopoškodbe in uničevanje opreme ter, da je mladoletnik pod vidnim nadzorom pravosodnih policistov.

(5) Mladoletnik ima pravico, da pojasni svoje ravnanje, takoj, ko je glede na njegovo stanje to mogoče.

(6) Pravosodni policist, ki opravlja nadzor nad mladoletnikom, poroča osebi, ki je odredila namestitev v poseben prostor, o vsaki spremembi pri mladoletniku, ki bi lahko pomenila, da razlogov za takšno namestitev ni več. Brez nepotrebnega odlašanja, najpozneje pa v štirih urah od ustne odreditve in vsakič, ko je obveščen o spremembah pri mladoletniku, direktor, oziroma od njega pooblaščen osebja, obišče mladoletnika in oceni, ali so še podani razlogi za takšno namestitev.

143. člen **(hišni red)**

Organizacijo bivanja in delo mladoletnikov v prevzgojnem domu določa hišni red, ki ga predpiše direktor v soglasju z generalnim direktorjem.

6. pododdelek: Nadzor nad izvrševanjem vzgojnih ukrepov

144. člen **(pristojnost za nadzor)**

(1) Sodišče, ki je izreklo vzgojni ukrep, izvaja nadzor nad zakonitostjo in uspešnostjo izvrševanja vzgojnega ukrepa.

(2) Če je bilo mladoletniku izrečenih več vzgojnih ukrepov, je za izvajanje nadzora nad izvrševanjem vzgojnega ukrepa pristojno sodišče, ki je zadnje izreklo vzgojni ukrep.

145. člen
(poročanje o izvrševanju vzgojnega ukrepa)

(1) Center za socialno delo najmanj vsake tri mesece poroča državnemu tožilcu in sodišču o izvrševanju zunajzavodskega vzgojnega ukrepa. Sodnik za mladoletnike sme zahtevati poročilo tudi pogosteje.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek center za socialno delo nemudoma poroča državnemu tožilcu in sodišču, če mladoletnik ne izpolnjuje navodil ali ne spoštuje prepovedi oziroma če se izogiba stikom s svetovalcem, odklanja sodelovanje pri izdelavi načrta izvajanja ukrepa ali ne uresničuje nalog, predvidenih z načrtom izvajanja ukrepa.

(3) Zavod, v katerem se izvršuje zavodski vzgojni ukrep, najmanj vsakih šest mesecev pošlje poročilo o izvrševanju vzgojnega ukrepa sodišču, centru za socialno delo in centru za mladoletnike. Sodišče sme zahtevati poročilo tudi pogosteje. Predsednik senata za mladoletnike, ki je izrekel vzgojni ukrep, najmanj enkrat letno obišče mladoletnika v zavodu in z njim opravi razgovor.

(4) V poročilu o izvrševanju vzgojnega ukrepa lahko center za socialno delo ali zavod, v katerem se izvršuje vzgojni ukrep, predlaga spremembo vzgojnega ukrepa, ustavitev njegovega izvrševanja ali nadomestitev izrečenega vzgojnega ukrepa z drugim.

146. člen
(sprememba, ustavitev ali nadomestitev vzgojnega ukrepa)

(1) Sodišče najpozneje v tridesetih dneh od prejema poročila o izvrševanju vzgojnega ukrepa preveri, ali so glede na uspeh vzgoje, prevzgoje ali usposabljanja podani pogoji za spremembo vzgojnega ukrepa, ustavitev njegovega izvrševanja ali nadomestitev izrečenega vzgojnega ukrepa z drugim.

(2) Ustavitev izvrševanja zavodskega vzgojnega ukrepa ali njegova nadomestitev z drugim vzgojnim ukrepom je mogoča z naslednjimi omejitvami:

- izvrševanje vzgojnega ukrepa namestitve v strokovni center se pred potekom šestih mesecev ne sme ustaviti, pred potekom tega roka pa se sme nadomestiti z namestitvijo mladoletnika v prevzgojni dom;
- izvrševanje vzgojnega ukrepa namestitve v prevzgojni dom se pred potekom enega leta ne sme ustaviti, pred potekom tega roka pa se sme nadomestiti z namestitvijo mladoletnika v strokovni center ali zavod za usposabljanje.

(3) Kadar se po izreku vzgojnega ukrepa, razen vzgojnega ukrepa ukora, pokažejo okoliščine, ki jih ni bilo takrat, ko se je o tem odločalo, ali se zanje ni vedelo, so pa take narave, da bi vplivale na izbiro vzgojnega ukrepa, lahko sodišče ustavi izvrševanje izrečenega vzgojnega ukrepa, ga spremeni ali ga nadomesti z drugim vzgojnim ukrepom.

(4) V primeru nadomestitve vzgojnega ukrepa s strožjim, se čas izvrševanja milejšega vzgojnega ukrepa ne všteva v najdaljši dopusten čas izvrševanja strožjega vzgojnega ukrepa.

147. člen
(ponovno odločanje o vzgojnem ukrepu)

(1) Če je od pravnomočnosti odločbe, s katero je bil izrečen vzgojni ukrep, razen vzgojnega ukrepa ukora, preteklo tri mesece, pa se vzgojni ukrep ni začel izvrševati, odloči sodišče, ali naj se izrečeni ukrep izvrši ali ne, lahko pa ga tudi nadomesti z drugim vzgojnim ukrepom.

(2) Tako ravna sodišče tudi, če se je zavodski vzgojni ukrep sicer začel izvrševati, pa se zaradi bega mladoletnika ali iz drugega razloga ni izvrševal tri mesece.

148. člen

(postopek odločanja o spremembi, ustavitvi ali nadomestitvi vzgojnega ukrepa)

(1) O spremembi, ustavitvi ali nadomestitvi vzgojnega ukrepa odloča senat za mladoletnike okrožnega sodišča na predlog državnega tožilca, na predlog iz poročila o izvrševanju vzgojnega ukrepa, na predlog mladoletnika, njegovih staršev, skrbnika, rejnika ali po uradni dolžnosti.

(2) Senat za mladoletnike o spremembi, ustavitvi ali nadomestitvi vzgojnega ukrepa odloči po opravljeni obravnavi, na kateri zasliši mladoletnika.

(3) Pred odločitvijo o spremembi, ustavitvi ali nadomestitvi vzgojnega ukrepa sodišče pridobi mnenje centra za mladoletnike.

(4) Izjemoma lahko senat za mladoletnike ustavi izvrševanje izrečenega vzgojnega ukrepa tudi na seji senata. Sodnik za mladoletnike mladoletnika ustno seznani z odločitvijo o ustavitvi izvrševanja izrečenega vzgojnega ukrepa.

2. Oddelek: Izvrševanje kazni

149. člen

(izvrševanje denarne kazni)

Če se denarna kazen ne da niti prisilno izterjati, sodišče namesto nje izreče enega izmed zunajzavodskih vzgojnih ukrepov.

150. člen

(izvrševanje kazni mladoletniškega zapor)

(1) Izvrševanje kazni mladoletniškega zapor je organizirano tako, da mladoletniku nudi programe in aktivnosti za izboljšanje kakovosti življenja in večjo socialno vključenost po prestani kazni.

(2) Zavod za mladoletnike namenja posebno pozornost pedagoški, psihosocialni in specialno-terapevtski obravnavi mladoletnika, ter skrbi za športne in druge aktivnosti mladoletnika.

(3) Minister, pristojen za pravosodje, podrobneje uredi izvrševanje kazni mladoletniškega zapor in način pošiljanja in razporejanja mladoletnikov v zavode za mladoletnike.

151. člen

(starostna omejitev za prestajanje kazni mladoletniškega zapor)

(1) Mladoletnik lahko prestaja kazen mladoletniškega zapora v zavodu za mladoletnike do dopolnjenega triindvajsetega leta. Če dotlej ne prestane kazni, se premesti v zavod, v katerem prestajajo kazen polnoletni obsojenci.

(2) Po dopolnitvi starosti triindvajset let lahko ostane v zavodu za mladoletnike, če je to potrebno, da dokonča šolo ali strokovno usposabljanje.

(3) O premestitvi odloči generalni direktor. Zoper odločbo je dovoljena pritožba.

152. člen
(smiselna uporaba drugih določb tega zakona)

Za izvrševanje kazni mladoletniškega zapora se smiselno uporabljajo določbe 119., 121. do 123. in 128. do 142. člena tega poglavja.

153. člen
(izvrševanje prepovedi vožnje motornega vozila)

Če policija pri svojem delu ugotovi, da mladoletnik krši prepoved vožnje motornega vozila, o tem obvesti center za socialno delo in sodišče.

154. člen
(zastaranje izvršitve kazni)

(1) Izvršitev denarne kazni zastara, ko je preteklo šest let od obsodbe.

(2) Izvršitev mladoletniškega zapora zastara, ko je preteklo:

1. dvajset let od obsodbe na mladoletniški zapor nad pet let;
2. deset let od obsodbe na mladoletniški zapor nad tri leta;
3. šest let od obsodbe na mladoletniški zapor do treh let.

(3) Izvršitev prepovedi vožnje motornega vozila in izгона tujca iz države kot stranskih kazni zastara, ko zastara glavna kazen.

3. oddelek: Pogojni odpust

155. člen
(pogojni odpust v času izvrševanja zavodskega vzgojnega ukrepa)

(1) Sodišče lahko pogojno odpusti mladoletnika, ki mu je bil izrečen zavodski vzgojni ukrep, ko je prebil v strokovnem centru najmanj šest mesecev, v prevzgojnem domu pa najmanj eno leto, če je mogoče glede na uspeh vzgoje in prevzgoje utemeljeno pričakovati, da ne bo ponavljal kaznivih dejanj.

(2) Sodišče lahko za čas trajanja pogojnega odpusta postavi mladoletnika pod nadzorstvo centra za socialno delo, ki nima narave samostojnega vzgojnega ukrepa.

(3) Mladoleniku, ki je pogojno odpuščen, lahko sodišče za čas trajanja pogojnega odpusta določi naslednja navodila in prepovedi:

1. redno obiskovati šolo;
2. usposabljanje se za poklic ali sprejeti zaposlitev, ki ustreza njegovemu znanju in sposobnostim;
3. zdraviti se v ustreznem zdravstvenem zavodu, tudi zdraviti se odvisnosti od alkohola ali drog;
4. obiskovati izvajalca, ki nudi vzgojno, poklicno, psihološko ali drugo psihosocialno pomoč;
5. udeležiti se programov socialnega treninga;
6. prepoved približevanja žrtvi ali kakšni drugi osebi, kar obsega tudi prepoved navezovanja stikov z njo na kakršenkoli način, vključno z uporabo elektronskih komunikacijskih sredstev;
7. prepoved druženja z določenimi osebami;
8. prepoved dostopa na določene kraje.

(4) Glede odločanja sodišča o postavitvi mladolenika pod nadzorstvo, določitvi svetovalca, pripravi, vodenju, izvrševanju ter nadzoru nad izvrševanjem navodil in prepovedi se uporabljajo določbe 16., 17., 108. do 110. člena tega zakona.

(5) Pogojni odpust lahko traja najdlje do izteka najdaljšega dopustnega trajanja izrečenega zavodskega vzgojnega ukrepa, ali dokler sodišče ne ustavi izvrševanja tega vzgojnega ukrepa ali ga nadomesti z drugim.

156. člen

(pogojni odpust v času izvrševanja mladoleniškega zavora)

(1) Sodišče lahko pogojno odpusti mladolenika, ki mu je bila izrečena kazen mladoleniškega zavora, ko prestane tretjino kazni, vendar ne prej, preden prestane šest mesecev kazni, če je mogoče glede na uspeh vzgoje in prevzgoje utemeljeno pričakovati, da ne bo ponavljal kaznivih dejanj.

(2) Sodišče lahko za čas trajanja pogojnega odpusta postavi mladolenika pod nadzorstvo centra za socialno delo, ki nima narave samostojnega vzgojnega ukrepa.

(3) Mladoleniku, ki je pogojno odpuščen, lahko sodišče za čas trajanja pogojnega odpusta določi eno ali več navodil ali prepovedi iz tretjega odstavka prejšnjega člena.

(4) Glede odločanja sodišča o postavitvi mladolenika pod nadzorstvo, določitve svetovalca, glede priprave, vodenja, izvrševanja in nadzora nad izvrševanjem navodil ali prepovedi, se uporabljajo določbe 16., 17. in 108. do 110. člena.

157. člen

(odločanje o pogojnem odpustu)

(1) O pogojnem odpustu v času izvrševanja zavodskega vzgojnega ukrepa in mladoleniškega zavora oziroma o preklicu pogojnega odpusta odloča senat za mladolenike okrožnega sodišča.

(2) Senat odloča o pogojnem odpustu na obrazloženo prošnjo mladolenika, njegovih staršev oziroma skrbnika ali na predlog predstojnika zavoda. Prošnja za pogojni odpust se vloži pri zavodu, ki pripravi poročilo in ga skupaj s prošnjo posreduje sodišču.

(3) Poročilo zavoda obsega opredelitev glede prošnje za pogojni odpust in njeno utemeljitev, zlasti pa opis odnosa mladolenika do kaznivega dejanja in morebitnega oškodovanca, vedenja med izvrševanjem

vzgojnega ukrepa oziroma kazni mladoletniškega zapora in uspeha pri morebitnem zdravljenju odvisnosti, ter pogojev za vključitev v življenje zunaj zavoda.

158. člen

(preklic pogojnega odpusta v času izvrševanja vzgojnega ukrepa)

(1) Sodišče lahko na predlog državnega tožilca prekliče pogojni odpust, če mladoletnik v času trajanja pogojnega odpusta stori novo kaznivo dejanje. Pri presoji, ali naj prekliče pogojni odpust, upošteva sodišče zlasti pomen kaznivih dejanj, nagibe, iz katerih so bila storjena in druge okoliščine, ki kažejo, da je preklic pogojnega odpusta utemeljen.

(2) Če mladoletnik v času pogojnega odpusta ne izpolnjuje obveznosti v okviru nadzorstva centra za socialno delo, ne izpolnjuje navodil oziroma ne spoštuje prepovedi, center za socialno delo o tem obvesti sodišče, ki lahko pogojni odpust prekliče.

(3) V primeru preklica pogojnega odpusta se čas, prestan na pogojnem odpustu, ne šteje v čas trajanja vzgojnega ukrepa.

159. člen

(preklic pogojnega odpusta v času izvrševanja mladoletniškega zapora)

(1) Sodišče prekliče pogojni odpust v času izvrševanja mladoletniškega zapora, če pogojno odpuščeni stori eno ali več kaznivih dejanj, za katera mu je izreklo kazen mladoletniškega zapora.

(2) Sodišče lahko na predlog državnega tožilca prekliče pogojni odpust, če pogojno odpuščeni stori eno ali več kaznivih dejanj, za katera sodišče spozna, da bi mu bilo treba izreči vzgojni ukrep namestitve v prevzgojnem domu ali če pogojno odpuščeni ne izpolnjuje navodil oziroma ne spoštuje prepovedi. Pri presoji, ali naj prekliče pogojni odpust, upošteva sodišče zlasti pomen kaznivih dejanj, nagibe, iz katerih so bila storjena in druge okoliščine, ki kažejo, da je preklic pogojnega odpusta utemeljen.

(3) Kadar sodišče prekliče pogojni odpust iz razloga po prvem odstavku tega člena, izreče kazen po 27. členu tega zakona. Kadar sodišče prekliče pogojni odpust iz razloga po prejšnjem odstavku zato, ker spozna, da bi mladoletniku za kazniva dejanja, storjena v času pogojnega odpusta, bilo treba izreči vzgojni ukrep namestitve v prevzgojni dom, določi ta ukrep, prekliče pogojni odpust in izreče kazen po 27. členu tega zakona, pri tem vzame kot določen tisti del prej izrečene kazni, ki ga mladoletnik še ni prestal.

(4) Prvi, drugi in tretji odstavek tega člena se uporabljajo tudi, kadar sodišče pogojno odpuščenega obsodi za dejanje, ki ga je storil, preden je bil pogojno odpuščen.

(5) Če sodišče mladoletniku ne prekliče pogojnega odpusta, hkrati presodi, ali je treba pogojno odpuščenemu določiti dodatna navodila ali spremeniti že določena navodila.

(6) Če stori pogojno odpuščeni med pogojnim odpustom kaznivo dejanje, ki ima za posledico preklic pogojnega odpusta, pa se to s sodbo ugotovi šele po njegovem poteku, se sme pogojni odpust preklicati najpozneje v enem letu od takrat, ko je čas pogojnega odpusta potekel.

5. oddelek: Obdelava osebnih podatkov

160. člen
(evidenca vzgojnih ukrepov)

(1) Ministrstvo, pristojno za pravosodje, upravlja evidenco vzgojnih ukrepov, ki so jih izrekla sodišča Republike Slovenije ter vzgojnih ukrepov, ki so jih državljanom Republike Slovenije in tujcem s stalnim prebivališčem na območju Republike Slovenije izrekla tuja sodišča, če so bili podatki o odločitvah tujih sodišč poslani ministrstvu, pristojnemu za pravosodje.

(2) V evidenci vzgojnih ukrepov se obdelujejo naslednji podatki:

1. ime in priimek ter datum rojstva;
2. enotna matična številka;
3. kraj in država rojstva;
4. državljanstvo;
5. stalno oziroma začasno prebivališče;
6. naziv in naslov sodišča, za tuje sodišče tudi ime države; številka in datum izreka odločbe sodišča prve stopnje, datum izreka in pravnomočnosti odločbe organa druge stopnje;
7. zakonska označba kaznivega dejanja z navedbo člena, odstavka in točke, ki je bil uporabljen;
8. čas izvršitve kaznivega dejanja;
9. navedba izrečenega vzgojnega ukrepa vključno z navedbo posameznega izrečenega navodila ali prepovedi in navedba trajanja vzgojnega ukrepa, kadar je vnaprej določeno;
10. trajanje vzgojnega ukrepa, ki se, kadar ni vnaprej določeno, vpiše po izvršitvi oziroma ustavitvi izvrševanja in datum izvršitve oziroma ustavitve;
11. sprememba ali nadomestitev izrečenega vzgojnega ukrepa;
12. naziv in naslov sodišča, pravilna številka in datum odločbe sodišča, s katero je bilo odločeno, da se izrečeni vzgojni ukrep spremeni ali nadomesti z novim, da se ustavi izvrševanje ali da se vzgojni ukrep ne izvrši ter navedba pravne podlage.

(3) Sodišče pošlje podatke iz 12. točke prejšnjega odstavka upravljavcu evidence vzgojnih ukrepov v osmih dneh od nastopa pravnomočnosti odločbe, ki je podlaga za vpis.

(4) Podatki iz evidence vzgojnih ukrepov se dajejo le za neizbrisane odločbe iz prvega odstavka tega člena sodišču, državnemu tožilstvu, policiji za potrebe predkazenskega ali kazenskega postopka, ki po tem zakonu teče proti mladoletniku in odločanja o pogojnem odpustu. Podatki iz prejšnjega stavka se dajejo tudi organom, pristojnim za izvrševanje kazenskih sankcij in pristojnim organom, ki sodelujejo v postopku za podelitev amnestije, pomilostitve ali za izbris odločbe, za potrebe izvajanja teh postopkov.

(5) Posamezniku se sme na njegovo zahtevo brezplačno dati izpis iz evidence vzgojnih ukrepov.

(6) Podatki iz evidence se izbrišejo v dveh letih od izvršitve vzgojnega ukrepa, od njegove ustavitve oziroma od takrat, ko je sodišče odločilo, da se vzgojni ukrep ne izvrši.

(7) Minister, pristojen za pravosodje, predpiše način upravljanja evidence vzgojnih ukrepov.

161. člen
(obdelava in varstvo osebnih podatkov)

(1) Zaradi uresničevanja zakonitega in strokovnega izvrševanja kazenskih sankcij in omejevalnih ukrepov, zaradi obveščanja oškodovancev ter zaradi varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin mladoletnih

pripornikov in mladoletnikov, ki jim je bil izrečen začasni ukrep namestitve v prevzgojni dom uprava obdeluje osebne podatke mladoletnikov, ki so nameščeni v prevzgojni dom ali zavod za mladoletnike.

(2) Zaradi zagotavljanja pravice do zdravstvenega varstva mladoletnikov lahko zdravstveno osebo prevzgojnega doma in zavoda za mladoletnike obdeluje zdravstvene podatke o mladoletnikih, katerih upravljaec je zdravstveni dom.

162. člen

(zbirke osebnih podatkov zaradi izvrševanja kazenskih sankcij)

(1) Zbirka podatkov o mladoletnikih, ki so na prestajanju kazni mladoletniškega zapora ali vzgojnega ukrepa namestitve v prevzgojni dom, obsega:

1. podatke o identiteti mladoletnika in o njegovem osebnem stanju;
2. podatke o ožjih družinskih članih mladoletnika in osebah, s katerimi ima mladoletnik dovoljene stike;
3. podatke o oškodovancih iz 30.b člena ZIKS-1;
4. podatke o sodni odločbi, ki jo je treba izvršiti oziroma ki se izvršuje;
5. podatke o mladoletniku, ki se zbirajo med prestajanjem kazni zapora.

(2) Podatki o identiteti mladoletnika in o njegovih osebnih stanjih obsegajo:

1. ime in priimek ter morebitni vzdevek,
2. enotno matično številko občana,
3. davčno številko,
4. osebno fotografijo,
5. prstne odtise obeh rok v primerih, ki jih določata 29. in 29.a člen ZIKS-1,
6. rojstne podatke,
7. podatke o državljanstvu,
8. podatke o prebivališču,
9. podatke o splošnem zdravstvenem stanju ob sprejemu v zavod in morebitni invalidnosti.

(3) Podatki o ožjih družinskih članih mladoletnika obsegajo:

1. enotno matično številko občana, ali če ta ne obstaja, datum rojstva,
2. podatke, ki se nanašajo na družinsko razmerje,
3. število družinskih članov,
4. osebno ime in naslov stalnega oziroma začasnega prebivališča ter starost družinskih članov,
5. podatke o preskrbljenosti družinskih članov in
6. telefonske številke.

(4) Podatki o osebah, s katerimi ima mladoletnik dovoljene stike, obsegajo:

1. enotno matično številko občana, ali če ta ne obstaja, datum rojstva in
2. osebno ime in naslov stalnega oziroma začasnega prebivališča teh oseb.

(5) Podatki o oškodovancu in o njegovem zakonitem zastopniku, kadar je oškodovanec mladoleten, iz 30.b člena ZIKS-1 obsegajo:

1. ime in priimek, enotno matično številko občana, ali če ta ne obstaja, datum rojstva, naslov, na katerega želi prejemati obvestila oziroma drugi kontaktni podatki in
2. podatke o prošnji za obveščanje.

(6) Podatki o sodni odločbi, ki jo je treba izvršiti, obsegajo:

1. naslov sodišča, ki je izreklo sodbo ali izreklo vzgojni ukrep, pravilno številko in datum sodbe ali sklepa,

2. vrsto kaznivega dejanja,
3. vrsto in višino kazni ali vrsta vzgojnega ukrepa in navedba trajanja vzgojnega ukrepa, kadar je vnaprej določeno;
4. datum nastopa kazni in iztek kazni ali datum izvršitve ali ustavitve izvrševanja vzgojnega ukrepa,
5. morebitne prejšnje kazni ali vzgojni ukrepi,
6. pravno podlago za odpust s prestajanja kazni mladoletniškega zapora ali vzgojnega ukrepa.
7. naslov sodišča, opravilna številka in datum sklepa sodišča, s katerim je bilo odločeno, da se izrečeni vzgojni ukrep spremeni ali nadomesti z novim, da se ustavi izvrševanje ali da se vzgojni ukrep ne izvrši ter navedba pravne podlage.

(7) Podatki o mladoletniku, ki se zbirajo med izvrševanjem kazni mladoletniškega zapora ali vzgojnega ukrepa in se uporabljajo pri izdelavi in dopolnjevanju osebnega načrta mladoletnika, obsegajo:

1. podatke o osebnosti in vedenju,
2. podatke o ukrepih, potrebnih za osebni načrt in pripravo na življenje po prestani kazni ali ustavitvi izvrševanja vzgojnega ukrepa,
3. podatke o dovoljenju za prebivanje tujca,
4. podatke o zdravstvenem stanju in morebitni invalidnosti,
5. podatke o socialnih razmerah mladoletnika in njegove družine ter odnosih v družini,
6. podatke, ki opredeljujejo varnostno oceno mladoletnika,
7. individualna ocena mladoletnika
8. psihološka oziroma psihiatrična izvedeniška mnenja ter poročila in podatki centrov za socialno delo, če je to potrebno za obravnavo mladoletnika,
9. podatke o doseženih rezultatih njegove obravnave med izvrševanjem kazni mladoletniškega zapora ali vzgojnega ukrepa,
10. podatke o ukrepih in dosežkih na področju priprave na odpust,
11. podatke, ki se nanašajo na družinski status (samski, poročen, vdovec, življenjska skupnost, ki je po predpisih o zakonski zvezi in družinskih razmerjih v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo, ali partnerska zveza po zakonu, ki ureja partnerske zveze),
12. podatke, ki se nanašajo na stanovanjske, bivalne in družinske razmere,
13. podatke o izobrazbi in pridobljenih znanjih,
14. podatke o dosedanjih zaposlitvah,
15. podatke o socialnem in ekonomskem stanju, o plači pred nastopom kazni zapora, drugih prejemkih, lastništvu nepremičnin in obveznostih preživljanja,
16. podatke o samomorilni ogroženosti,
17. fotografijo iz 29. člena ZIKS-1,
18. podatke o kazenskih postopkih, ki tečejo pri sodiščih zaradi utemeljenega suma storitve kaznivih dejanj pred nastopom kazni mladoletniškega zapora ali vzgojnega ukrepa in po njem,
19. podatke o odprtih kazenskih postopkih in pravnih postopkih, v katerih je bilo odločeno o škodi glede kaznivega dejanja.

163. člen

(zbirke osebnih podatkov zaradi izvrševanja omejevalnih ukrepov)

(1) Zbirka podatkov za namene zakonitega in pravilnega izvrševanja pripora in začasne namestitve v prevzgojni dom ter zaradi varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin mladoletnikov in obveščanja oškodovancev o izpustitvi in pobegu mladoletnikov obsega:

1. podatke o identiteti mladoletnika in o njegovem osebnem stanju;
2. podatke o sklepu o priporu ali začasni namestitvi v prevzgojni dom;
3. podatke o delu, ki ga odpravlja med priporom ali začasno namestitvijo v prevzgojni dom;

4. podatke o mladoletnikovi vključenosti v vzgojne, izobraževalne ali druge programe;
5. podatke o sprejemu v pripor ali prevzgojni dom, trajanju, podaljšanju oziroma odpravi pripora ali začasne namestitve v prevzgojni dom;
6. podatke o obnašanju mladoletnika in disciplinskih ukrepih;
7. podatke o osebah, s katerimi ima mladoletnik dovoljene stike;
8. podatke o oškodovancu, ki je zahteval obveščanje o izpustitvi in pobegu mladoletnika.

(2) Podatki o identiteti mladoletnika in o njegovem osebnem stanju obsegajo:

1. ime in priimek ter morebitni vzdevek;
2. datum in kraj rojstva;
3. podatke o prebivališču;
4. enotno matično številko občana;
5. davčno številko;
6. osebno fotografijo;
7. osnovni osebni opis;
8. podatke o družinskih razmerah;
9. podatke o državljanstvu;
10. podatke o splošnem zdravstvenem stanju ob sprejemu v pripor ali v prevzgojni dom in morebitni invalidnosti;
11. podatke o zakonitem zastopniku;

(3) Podatki o sklepu o priporu ali začasni namestitvi v prevzgojni dom obsegajo:

1. naziv sodišča, ki je odredilo ukrep;
2. opravilno številko in datum izdaje sklepa;
3. kaznivo dejanje, za katero proti njemu teče postopek;
4. zakonske razloge za ukrep;

(4) Podatki o delu, ki ga odpravlja med priporom ali med začasno namestitvijo v prevzgojni dom, obsegajo:

1. vrsto dela, ki ga opravlja;
2. delovno mesto, na katerega je razporejen;
3. trajanje dela in odsotnosti iz dela;
4. plačilo, prejeto za opravljeno delo;

(5) Podatki o mladoletnikovi vključenosti v vzgojne, izobraževalne ali druge programe obsegajo:

1. podatke o zavodu ali drugem izvajalcu programa, v katerega je bil vključen ob odreditvi pripora;
2. podatke o programu in obravnavi v programu pred odreditvijo pripora;
3. podatke o programu in obravnavi v programu med trajanjem pripora;

(6) Podatki o sprejemu v pripor ali prevzgojni dom, trajanju, podaljšanju oziroma odpravi pripora ali začasne namestitve v prevzgojni dom obsegajo:

1. datum in uro sprejema v pripor ali v prevzgojni dom;
2. uro, ko je bil mladoletniku vročen sklep;
3. podatke o sklepu o podaljšanju pripora ali začasne namestitve v prevzgojni dom;
4. podatki o sklepu o odpravi ali začasne namestitve v prevzgojni dom;
5. datum in ura izpustitve iz pripora ali iz prevzgojnega doma;

(7) Podatki o obnašanju mladoletnika in disciplinskih ukrepih obsegajo:

1. podatke o osebnosti in vedenju mladoletnika;

2. podatke, pomembne za izdelavo varnostne ocene in za varnost mladoletnika;
3. vrsto disciplinskega prestopka;
4. vrsto disciplinske kazni;
5. trajanje disciplinske kazni;

(8) Podatki o osebah, s katerimi ima mladoletnik dovoljene stike obsegajo:

1. ime in priimek;
2. naslov stalnega oziroma začasnega prebivališča;
3. telefonske številke teh oseb;

(9) Podatki o oškodovancu, ki je zahteval obveščanje o izpustitvi in pobegu mladoletnika obsegajo:

1. podatke o zahtevi za obveščanje;
2. ime in priimek,
3. dan, mesec in leto rojstva ali enotno matično številko občana,
4. poštni naslov, elektronski naslov, telefonska številka, številka telefaksa oziroma druge kontaktne podatke.

6. oddelek: Izvrševanje vzgojnih ukrepov, izrečenih v postopku o prekršku

164. člen

(uporaba določb tega zakona za izvrševanje vzgojnih ukrepov, izrečenih v postopku o prekršku)

Za izvrševanje vzgojnih ukrepov, izrečenih mladoletniku v postopku o prekršku, se smiselno uporabljajo določbe tega zakona o izvrševanju vzgojnih ukrepov.

V. poglavje: STROKOVNI SVET

165. člen (strokovni svet)

(1) Za odločanje o strokovnih vprašanjih na posameznih področjih obravnave mladoletnikov, nameščenih v prevzgojni dom, za strokovno pomoč pri sprejemanju odločitev in pri pripravi predpisov v zvezi z izvrševanjem vzgojnega ukrepa namestitve v prevzgojni dom, vlada ustanovi strokovni svet.

(2) Strokovni svet sprejema zlasti multidisciplinarni program prevzgojnega doma, navodila za njegovo izvajanje, smernice za pripravo osebnega načrta mladoletnika, nameščenega v prevzgojni dom, ter katalog znanj za multidisciplinarno obravnavo.

(3) Strokovni svet ima predsednika in 14 članov, ki so imenovani za obdobje šestih let z možnostjo ponovnega imenovanja.

(4) Vlada imenuje predsednika in člane strokovnega sveta izmed strokovnjakov, ki obravnavajo mladoletnike na naslednjih področjih:

- vzgoje in izobraževanja 3 člane
- socialnega dela 2 člana
- pravosodja 3 člane
- zdravstva 4 člane

- izvrševanja kazenskih sankcij 2 člana
- psihologije 1 člana

(5) Pet članov strokovnega sveta vlada imenuje na predlog univerz in enega na predlog samostojnih visokošolskih zavodov, devet članov pa na predlog ministrstva, pristojnega za zdravje, ministrstva, pristojnega za družino in socialne zadeve, ministrstva, pristojnega za vzgojo in izobraževanje in ministrstva, pristojnega za pravosodje.

166. člen **(organizacija dela strokovnega sveta)**

(1) Organizacija in način dela strokovnega sveta se uredita s poslovníkom, ki ga sprejme strokovni svet z večino glasov.

(2) Strokovna, administrativna, tehnična in druga dela za strokovni svet opravlja ministrstvo, pristojno za pravosodje.

VI. poglavje **USPOSABLJANJE**

167. člen **(usposobljenost strokovnjakov)**

(1) Sodniki, državni tožilci, policisti, odvetniki, poravnalci, strokovni delavci centrov za socialno delo, strokovni delavci v zavodih, v katerih se izvršujejo kazenske sankcije za mladoletnike, pravosodni policisti, zdravstveni in drugi strokovnjaki, ki sodelujejo pri obravnavi mladoletnikov po tem zakonu, imajo posebna znanja s področja mladoletniškega prestopništva.

(2) Posebna znanja s področja mladoletniškega prestopništva zajemajo zlasti znanja o posebnostih obravnavanja mladoletnih storilcev kaznivih dejanj in o mladoletniškem prestopništvu, o pomenu restorativne pravičnosti, o razumevanju razvoja mladoletnika, o individualni oceni mladoletnika in postopku njene izdelave, o tehnikah razgovora z mladoletnikom oziroma zaslišanja mladoletnika, o izvrševanju kazenskih sankcij za mladoletnike, o institucijah, ki so vključene v obravnavo mladoletnika in o njihovi vlogi pri obravnavi mladoletnika, o obstoječih metodah in programih obravnave mladoletnikov ter osnovna znanja s področja vzgoje, socialne in specialne pedagogike in socialnega dela.

(3) Posamezne naloge v postopku proti mladoletniku in pri obravnavi mladoletnika lahko izjemoma opravlja oseba, ki ne izpolnjuje pogoja iz prvega odstavka tega člena, če sicer ne bi bilo mogoče zagotoviti rednega in pravočasnega izvajanja teh nalog.

168. člen **(osnovna in redna usposabljanja)**

(1) Pridobitev in ohranjanje posebnih znanj s področja mladoletniškega prestopništva se zagotavlja z osnovnimi in rednimi usposabljanji.

(2) Oseba izpolnjuje pogoj iz prvega odstavka prejšnjega člena, če je opravila osnovno usposabljanje in če najmanj vsaki dve leti opravi redno usposabljanje.

(3) Odvetniška zbornica Slovenije vodi in objavi seznam odvetnikov, strokovno usposobljenih za zastopanje mladoletnikov. Nanj uvrsti odvetnike, ki so opravili osnovno usposabljanje. Če se odvetnik ne udeleži najmanj enega rednega usposabljanja na vsaki dve leti, ga odvetniška zbornica izbriše s seznama.

169. člen **(zagotavljanje usposabljanj)**

(1) Osnovna in redna usposabljanja zagotavljajo:

- za sodnike, državne tožilce in poravnalce center za izobraževanje v pravosodju, ki deluje v okviru ministrstva, pristojnega za pravosodje;
- za pravosodne policiste in strokovnjake, zaposlene v zavodu za mladoletnike in prevzgojnem domu, Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij;
- za policiste ministrstvo, pristojno za notranje zadeve;
- za odvetnike Odvetniška zbornica Slovenije;
- za strokovnjake s področja socialnega dela ministrstvo, pristojno za družino in socialne zadeve;
- za strokovnjake s področja zdravstva ministrstvo, pristojno za zdravje;
- za strokovnjake s področja vzgoje in izobraževanja ministrstvo, pristojno za vzgojo in izobraževanje.

(2) Sredstva za udeležbo na osnovnih in rednih usposabljanjih za strokovnjake, zaposlene v državnih organih in javnih zavodih, zagotavljajo ministrstva iz prejšnjega odstavka in so za te udeležence brezplačna.

170. člen **(multidisciplinarni pristop)**

(1) Osnovna in redna usposabljanja se izvajajo kot skupna usposabljanja za strokovnjake z vseh področij za območje posameznega okrožnega sodišča. Če je glede na število strokovnjakov to bolj smotno, se usposabljanja izvedejo za območje višjega sodišča.

(2) Izvajalci osnovnih in rednih usposabljanj najmanj enkrat letno pripravijo skupni posvet na ravni celotne države glede izzivov in dobrih praks na področju obravnave mladoletnikov.

(3) Program in način izvedbe osnovnega in rednega usposabljanja podrobneje uredi minister, pristojen za pravosodje, v soglasju z ministri, pristojnimi za socialne zadeve in družino, vzgojo in izobraževanje, notranje zadeve in za zdravje.

VI. poglavje: **PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE**

171. člen **(prenehanje veljavnosti, spremembe in podaljšanje uporabe določb drugih zakonov)**

(1) Z dnem uveljavitve tega zakona prenehajo veljati:

- 451. do 490. člen Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 176/21 – uradno prečiščeno besedilo, 96/22 – odl. US, 2/23 – odl. US, 89/23 – odl. US in 53/24; v nadaljnjem besedilu: ZKP);

- 112. do 118. člen, 169. do 200. člen, četrti odstavek 250.a člena in 255. člen ZIKS-1.

(2) V ZKP se z dnem uveljavitve tega zakona:

- v prvi točki drugega odstavka 39. člena za besedilom »tega zakona« črta vejica in besedilo »ali če je kot sodnik za mladoletnike vodil pripravljalni postopek in je bil podan predlog za kaznovanje«;
- v petem odstavku 87. člena črta besedilo »ali vzgojni ukrep«;
- v prvem odstavku 89. člena, tretjem odstavku 90. člena in 91. členu črta besedilo »ali vzgojnem ukrepu«;
- v prvem odstavku 135. člena črta besedilo »in evidenco izrečenih vzgojnih ukrepov«;
- v drugem odstavku 161.a člena črta podpičje in besedilo »če je ovadba podana zoper mladoletnika, pa tudi za druga kazniva dejanja, za katera je v Kazenskem zakoniku predpisana kazen zapor do petih let«;
- v drugem odstavku 162. člena črta podpičje in besedilo »če je ovadba podana zoper mladoletnika pa tudi za druga kazniva dejanja, za katera je v Kazenskem zakoniku predpisana kazen zapor do petih let«;
- v 211. členu v drugem odstavku črta četrta točka, v petem odstavku pa se črta besedilo »mladoletniškega zapor« in besedilo »in osebah, ki prestajajo kazen mladoletniškega zapor«;
- v 227. členu črta besedilo », če je mladoleten, pa tudi, kdo je njegov zakoniti zastopnik«

(3) V ZIKS-1 se:

- v prvem odstavku 1. člena pred piko na koncu stavka doda vejica in besedilo: »če ni z zakonom drugače določeno«, v drugem odstavku se za besedo »sankcije« vejica nadomesti z besedo »in«, črta se besedilo »in vzgojni«,
- v 10. členu se peta in sedma alineja spremenita tako, da se v peti alineji besedilo », vključno z mladoletniškim zaporom, prevzgojni dom,« nadomesti z besedo »in«, v sedmi alineji se za besedo »priporniki« vejica nadomesti z besedo »in«, na koncu sedme alineje pa se črta besedilo »in mladoletniki v prevzgojnem domu«;
- v prvem in drugem odstavku 10.a člena se črta besedna zveza »in prevzgojnem domu«;
- v 11. členu se beseda »Kazni« nadomesti z besedo »Kazen«, črta se besedna zveza »mladoletniškega zapor ter«, beseda »izvršujejo pa se nadomesti z besedo »izvršujeta«;
- v prvem odstavku 14. člena črta besedilo »mladoletniškega zapor« in besedilo »in mladoletniku«,
- v prvem odstavku 30.a člena črta besedilo »oziroma prevzgojni dom«,
- v devetem odstavku 30.b člena besedilo »mladoletnika ali«;
- v 31. členu za besedilom »kazni zapor« črta vejica in besedilo »o osebah, ki prestajajo kazen mladoletniškega zapor, o mladoletnikih, zoper katere se izvršuje vzgojni ukrep oddaje v prevzgojni dom«,
- v 41.a členu za besedilom »nadomestnega zapor« črta vejica in besedilo »o osebah, ki prestajajo kazen mladoletniškega zapor in o mladoletnikih, ki jim je bil izrečen ukrep oddaje v prevzgojni dom«;
- v 41.b členu za besedo »obsojencev« črta vejica in besedilo »oseb, ki prestajajo kazen mladoletniškega zapor, mladoletnikov, zoper katere se izvršuje vzgojni ukrep oddaje v prevzgojni dom«;
- v prvem odstavku 58. člena za besedilom »kazni zapor« črta vejica in besedilo »mladoletniškega zapor in mladoletniki na prestajanju vzgojnega ukrepa oddaje v prevzgojni dom, ter« in doda beseda »in«;

(4) V Zakonu o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami v vzgoji in izobraževanju (Uradni list RS, št. 200/20) se v drugem odstavku 8. člena besedilo »center za socialno

delo po izdaji odločbe« nadomesti z besedilom »s sklepom«, beseda »oddaje« pa se nadomesti z besedo »namestitve«.

(5) Določbe iz prvega odstavka tega člena se uporabljajo do začetka uporabe tega zakona.

(6) Do začetka uporabe tega zakona se določbe iz drugega do četrtega odstavka tega člena uporabljajo v besedilu, ki je v veljavi pred uveljavitvijo tega zakona.

(7) Določbe drugega odstavka 70. člena, določbe 71. do 94. člena, določbe, ki se nanašajo na mladoletniški zapor v petem odstavku 47. člena, v prvem, drugem in četrtem odstavku 49. člena, ter določbe tretjega odstavka 100. člena, prvega odstavka 102. člena, točke 3) četrtega odstavka 103. člena, šestega odstavka 109. člena, drugega odstavka 113. člena in 115. člena Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 63/94, 70/94 – popravek, 23/99, 40/04 in 95/04; v nadaljnjem besedilu: KZ), se za mladoletnike in mlajše polnoletnike uporabljajo do začetka uporabe tega zakona.

172. člen

(prenehanje veljavnosti in podaljšanje uporabe dosedanjih podzakonskih predpisov)

(1) Z dnem uveljavitve tega zakona prenehajo veljati naslednji podzakonski predpisi:

- Navodilo o obveščanju v primerih pobegov mladoletnikov ali njihovem izogibanju izvrševanju vzgojnih ukrepov (Uradni list RS, št. 91/06);
- Pravilnik o izvrševanju dela v splošno korist (Uradni list RS, št. 109/08, 46/12, 27/17 – ZPro in 21/18);
- Pravilnik o izvrševanju vzgojnega ukrepa oddaje mladoletnika v prevzgojni dom (Uradni list RS, št. št. 73/00, 127/06 in 74/09);
- Pravilnik o izvrševanju vzgojnih ukrepov (Uradni list RS, št. 85/09 in 38/21).

(2) Predpisi iz prejšnjega odstavka se uporabljajo do uveljavitve predpisov, izdanih na podlagi petega odstavka 104. člena, petega odstavka 109. člena, četrtega odstavka 111. člena tega zakona.

(3) Minister, pristojen za pravosodje, v enem letu po uveljavitvi tega zakona uskladi določbe:

- Pravilnika o kazenskih evidencah (Uradni list RS, št. 3/18) z 41. in 160. členom tega zakona;
- Pravilnika o izvrševanju pripora (Uradni list RS, št. 36/99, 39/02, 114/04, 127/06, 7/07, 112/07, 62/08, 16/09 in 41/17) s 73. členom tega zakona;
- Pravilnika o izvrševanju kazni zopora (Uradni list RS, št. 46/19) s 150. do 154. členom tega zakona;
- Navodila o razporejanju in pošiljanju obsojencev na prestajanje kazni zopora v zavode za prestajanje kazni zopora (Ur. l. RS, št. 60/18 in 167/21);
- Pravilnika o plačilu za delo obsojencev (Uradni list RS, št. 27/16, 4/20 in 108/24) s 133. členom tega zakona.

(4) Navodila o razporejanju in pošiljanju obsojencev na prestajanje kazni zopora v zavode za prestajanje kazni zopora (Ur. l. RS, št. 60/18 in 167/21) še naprej veljajo kot predpis, izdan na podlagi tretjega odstavka 150. člena tega zakona.

(5) Podzakonske predpise in akte na podlagi tega zakona pristojni ministri izdajo najpozneje v enem letu po uveljavitvi tega zakona, če ni v tem členu določeno drugače.

(6) Do določitve ustreznih zavodov v skladu s prvim odstavkom 118. člena tega zakona se vzgojni ukrep namestitve v zavod za usposabljanje izvršuje v zavodih, določenih na podlagi 200. člena ZIKS-1.

(7) Prevzgojni dom in zavod za mladoletnike uskladiata hišna reda z določbami tega zakona ter z določbami podzakonskih predpisov o izvrševanju pripora, kazni mladoletniškega zaporu in vzgojnega ukrepa namestitve v prevzgojni dom v treh mesecih od uveljavitve podzakonskih predpisov.

173. člen

(uporaba določb tega zakona v postopkih prijetja in predaje)

Do uskladitve določb Zakona o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije (Uradni list RS, št. 48/13, 37/15 in 22/18) z določbami tega zakona se v postopkih prijetja in predaje z državami članicami EU, kadar gre za mladoletnika, smiselno uporabljajo določbe tega zakona glede:

1. pravice mladoletnika do obveščenosti;
2. pravice mladoletnika do spremstva in obveščenosti staršev, skrbnika ali druge odrasle osebe;
3. pravice do zagovornika in pravice do brezplačne pravne pomoči;
4. izključitve javnosti in prepovedi objave podatkov;
5. omejitve odvzema prostosti na najkrajši potreben čas in samo na primere, ko z drugimi ukrepi ni mogoče doseči namena odvzema prostosti;
6. pravice do zdravniškega pregleda;
7. pravice do posebne obravnave ob odvzemu prostosti;
8. dolžnosti hitrega ravnanja.

174. člen

(odločanje o priporu, odrejenem pred začetkom uporabe tega zakona)

(1) Pripor, odrejen na podlagi do sedaj veljavnih predpisov, ki ob začetku uporabe tega zakona traja dlje, kot sme trajati v skladu s 65. členom tega zakona, se nemudoma odpravi.

(2) O pritožbi zoper sklep o priporu, ki je bila vložena pred začetkom uporabe tega zakona, odloči sodišče po določbah ZKP.

(3) Če sodišče v primerih iz prejšnjega odstavka sklep o priporu razveljavi in zadevo vrne v ponovno odločanje, odloči sodišče prve stopnje po določbah tega zakona.

175. člen

(pogojni odpust v času izvrševanja mladoletniškega zaporu)

Postopki odločanja o pogojnem odpustu v času izvrševanja mladoletniškega zaporu, začeti pred začetkom uporabe tega zakona, se dokončajo po določbah do sedaj veljavnih predpisov.

176. člen

(izvrševanje vzgojnih ukrepov, izrečenih na podlagi KZ)

(1) Vzgojni ukrep oddaje v vzgojni zavod, izrečen na podlagi KZ, se izvršuje po določbah tega zakona o izvrševanju vzgojnega ukrepa namestitve v strokovni center.

(2) Vzgojni ukrep oddaje v zavod za usposabljanje, izrečen na podlagi KZ, se izvršuje po določbah tega zakona o izvrševanju vzgojnega ukrepa namestitve v zavod za usposabljanje.

(3) Vzgojni ukrep oddaje v prevzgojni dom, izrečen na podlagi KZ, se izvršuje po določbah tega zakona o izvrševanju vzgojnega ukrepa namestitve v prevzgojni dom.

(4) Vzgojni ukrep nadzorstva organa socialnega varstva, izrečen na podlagi KZ, se izvršuje po določbah tega zakona o izvrševanju vzgojnega ukrepa nadzorstva centra za socialno delo.

(5) Sodišče o tem, ali so podani pogoji za ustavitev izvrševanja vzgojnih ukrepov iz prvega do četrtega odstavka tega člena ali za njihovo nadomestitev s kakšnim drugim vzgojnim ukrepom, ponovno odloči najpozneje v šestih mesecih od začetka uporabe tega zakona, če se rok iz 84. člena KZ izteče prej, pa v tem roku.

177. člen

(dokončanje kazenskih postopkov, začetih pred začetkom uporabe tega zakona)

Če s prehodnimi določbami v tem poglavju ni drugače določeno, se zadeve, v katerih se je pripravljali postopek začel pred začetkom uporabe tega zakona, dokončajo po dosedanjih procesnih predpisih.

178. člen

(uveljavitev in začetek uporabe zakona)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne eno leto po objavi.

OBRAZLOŽITEV ČLENOV:

I. poglavje: SPLOŠNE DOLOČBE

K 1. členu (vsebina)

Predlog zakona pomeni realizacijo drugega odstavka 5. člena KZ-1, ki je napovedal sprejem posebnega zakona, ki bo določil kazensko odgovornost mladoletnikov. V prehodnih določbah je KZ-1 do uveljavitve posebnega zakona določil uporabo določb za mladoletnike iz Kazenskega zakonika, sprejetega leta 1994. Vsebina zakona je sicer širša od te, ki jo je napovedal zakonodajalec v navedenem členu KZ-1, saj ureja tudi posebnosti glede postopka proti osebam, ki naj bi storile kaznivo dejanje po dopolnjenem štirinajstem a pred osemnajstim letom starosti in posebnosti izvrševanja kazenskih sankcij za mladoletnike. Predlog torej celovito, na enem mestu ureja vse posebnosti glede kazenskopravne obravnave mladoletnikov, tako na področju materialne kazenske zakonodaje, kazenske procesne ureditve kot tudi na področju izvrševanja kazenskih sankcij.

Drugi odstavek pomeni realizacijo tretjega odstavka 5. člena KZ-1, ki določa možnost izreka kazenskih sankcij za mladoletnike tudi mlajšim polnoletnikom, torej osebam, ki so bile ob storitvi kaznivega dejanja že stare 18 let, pa med postopkom še niso dopolnile 21 let, upošteva njihovo osebnostno razvitost. Ta poseben položaj je urejen v več členih in sicer je pojem natančneje opredeljen že v 2. členu, izrekanje sankcij v 39. členu, postopek v drugem odstavku 42. člena in izvrševanje kazenskih sankcij v 106. členu, zanje pa velja tudi omejitev iz 107. člena.

Glede na to, da v tem zakonu kazniva dejanja niso posebej določena, tako kot to velja za Kazenski zakonik, je bilo treba določiti, kje so opredeljena kazniva dejanja, za katera se mladoletnike obravnava po tem zakonu. Uporablja se za isti nabor kaznivih dejanj kot splošni del KZ-1 – torej za kazniva dejanja iz posebnega dela KZ-1 in za kazniva dejanja, določena z drugimi zakoni ali ratificiranimi in objavljenimi mednarodnimi pogodbami ali akti Evropske unije, razen če s temi akti ni določeno drugače (9. člen KZ-1).

K 2. členu (pomen izrazov)

V tem členu predlog zakona opredeljuje pomen nekaterih uporabljenih izrazov.

K opredelitvi izrazov mladoletnik, mlajši mladoletnik, starejši mladoletnik in mlajši polnoletnik:

Z opredelitvijo pomena izrazov mladoletnik, mlajši mladoletnik, starejši mladoletnik in mlajši polnoletnik so hkrati določene temeljne starostne meje, od katerih je odvisna uporaba posameznih določb tega zakona. Predlog zakona že v tem členu pojasni, da je za opredelitev teh temeljnih pojmov bistven trenutek storitve oziroma domnevne storitve kaznivega dejanja, čas obravnave osebe pa le, če zakon tudi na starost v času obravnave izrecno veže določeno posledico. Hkrati je pojasnjeno, da se vsi ti temeljni izrazi uporabljajo tako za osebo, ki je šele osumljena storitve kaznivega dejanja in je postopek proti njej šele v teku, kot tudi po izreku sankcije. Sam izraz torej ne prejudicira, da je oseba dejansko storila kaznivo dejanje, kar je pomembno zaradi varovanja domneve nedolžnosti. Kjer je zaradi jasnosti to potrebno, pa je v zakonu še vedno posebej poudarjeno, da gre za osebo, proti kateri šele teče postopek in njena kazenska odgovornost še ni bila pravnomočno ugotovljena bodisi z izrekom vzgojnega ukrepa ali pa s krivdorekom in izrekom kazni.

Kategorija mladoletnikov je razdeljena v dve podkategoriji, in sicer mlajših in starejših mladoletnikov. Opredeljena je tudi kategorija mlajših polnoletnikov, za katere se ta zakon uporablja, kadar so izpolnjeni v njem določeni pogoji. V tem delu predlog zakona prevzema ureditev iz KZ, ki je že poznal pojem »mlajši

polnoletnik«. Iz določb v postopkovnem delu tega predloga zakona izhaja, da je zanje pristojen sodnik posameznik oziroma senat, ki obravnava polnoletne storilce.

Starostna meja 14 let kot meja za izrek sankcije zaradi kaznivega dejanja mladoletnih oseb je v našem pravnem prostoru uveljavljena že od leta 1929 (od sprejetja Kazenskega zakonika Kraljevine SHS) in sledi priporočilom mednarodnih dokumentov (npr. Pekinška pravila), da starostna meja za kazensko odgovornost ne sme biti postavljena prenizko. Tudi v večini evropskih držav je ta meja pri 14 letih.¹ Pri tem je zanimiv podatek, da sta dve državi v preteklosti najprej znižali starostno mejo (Danska leta 2010 in Gruzija leta 2008), vendar sta jo pozneje ponovno zvišali nazaj na starost, določeno pred spremembo.² Starostno mejo 14 let določa tudi KZ-1.

V skladu s 1. členom KZ-1 se kazenska odgovornost v Republiki Sloveniji po KZ-1 uveljavlja le zoper polnoletne storilce kaznivih dejanj, kazensko odgovornost mladoletnikov pa v skladu z drugim odstavkom 5. člena določa poseben zakon, pri čemer tak zakon lahko ureja le kazensko odgovornost tistih mladoletnikov, ki so ob storitvi kaznivega dejanja že dopolnili 14 let, saj po 21. členu KZ-1 otrok, ki je storil protipravno dejanje, ko še ni bil star štirinajst let, sploh ne more biti storilec kaznivega dejanja.

V tem predlogu zakona je na nekaterih mestih sicer uporabljen pojem »otrok«, ki pa ni posebej definiran. Konvencija o otrokovih pravicah, ki jo je Republika Slovenija nasledila leta 1992,³ otroka v 1. členu opredeljuje kot vsako človeško bitje, mlajše od osemnajst let, razen če zakon, ki se uporablja za otroka, določa, da se polnoletnost doseže že prej. Nadalje prvi odstavek 3. člena konvencije določa, da morajo biti pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki, bodisi da jih vodijo državne bodisi zasebne ustanove za socialno varstvo, sodišča, upravni organi ali zakonodajna telesa, otrokove koristi glavno vodilo. V 56. členu Ustave RS je določeno tudi, da otroci uživajo človekove pravice in temeljne svoboščine v skladu s svojo starostjo in zrelostjo.

Opisani pristop, v skladu s katerim se (i) proti otroku, ki ob storitvi kaznivega dejanja še ni bil star 14 let, ne smejo uporabljati kazenske sankcije, ampak je predvideno obravnavanje v skladu z družinsko in socialno zakonodajo zunaj okvirov kazenskega prava, (ii) otroku oziroma mladoletniku, ki je bil ob storitvi kaznivega dejanja že star 14 let, pa še ni bil star 16 let (mlajši mladoletnik), smejo izreči vzgojni ukrepi in (iii) otroku oziroma mladoletniku, ki je že star 16 let in še ni dopolnil 18 let (starejši mladoletnik) izjemoma sme izreči tudi kazen, je skladen tako s Konvencijo o otrokovih pravicah, kot tudi s slovensko Ustavo. Da šteje za otroka v smislu Konvencije o otrokovih pravicah tudi mladoletnik, kot ga opredeljuje ta zakon, je nenazadnje jasno že glede na izhodišča zakona. Tako je že iz uvodnih pojasnil k predlogu zakona razvidno, da le-ta temelji na načelih, kot jih opredeljuje Konvencija o otrokovih pravicah in so splošno in mednarodno uveljavljena za obravnavanje mladoletnih storilcev kaznivih dejanj, kot npr. načelo nediskriminacije (2. člen Konvencije o otrokovih pravicah); načelo največje koristi otroka (3. člen Konvencije o otrokovih pravicah); pravica do življenja, preživetja in razvoja (6. člen Konvencije o otrokovih pravicah); pravica biti slišan (12. člen Konvencije o otrokovih pravicah) in pravica do dostojanstva (prvi odstavek 40. člena Konvencije o otrokovih pravicah).

Opredelitev mlajšega polnoletnika je enaka kot v 94. členu KZ, ki je določal, da so mlajši polnoletniki osebe, ki so kaznivo dejanje izvršile kot polnoletne, med sojenjem pa še niso dopolnile 21 let. Hkrati 451.

¹ <https://archive.crin.org/en/home/ages/europe.html>

² Prav tam.

³ Akt o notifikaciji nasledstva glede konvencij OZN in konvencij, sprejetih v mednarodni agenciji za atomsko energijo, Uradni list RS, št. 35/92.

člen ureja procesni položaj mlajšega polnoletnika, in sicer, da se do začetka glavne obravnave ugotovi, da zanj prihaja v poštev izrek vzgojnega ukrepa. Predlog zakona v drugem odstavku 42. člena izrecno določa

Zgolj zaradi povezanosti teh dveh vprašanj in terminoloških pojasnil, so na tem mestu povzete temeljne rešitve glede obravnave mladoletnikov, ki so med sojenjem postali polnoletni in mlajših polnoletnikov:

Mlajšemu mladoletniku (oseba, ki je bila ob (domnevni) storitvi kaznivega dejanja že stara 14 ni pa še dopolnila 16. leta starosti) se sme v skladu s prvim odstavkom 37. člena (izrekanje kazenskih sankcij mlajšim mladoletnikom) po dopolnitvi 18. leta starosti soditi samo za kazniva dejanja, za katera je predpisana kazen, hujša od petih let zapor. Mlajšemu mladoletniku, ki je med sojenjem dopolnil 21 let, pa v skladu z drugim odstavkom 37. člena sploh ni več dopustno izreči kazenske sankcije.

Starejšemu mladoletniku se sme izreči kazensko sankcijo po tem zakonu tudi po nastopu polnoletnosti, ne glede na težo storjenega kaznivega dejanja. Že v skladu z drugim odstavkom 12. člena se mu sme izreči bodisi vzgojni ukrep ali pa kazen, po tretjem odstavku navedenega člena pa tudi varnostni ukrep. Ko starejši mladoletnik dopolni 21 let pa mu sme sodišče, če oceni, da mu je treba izreči kazen, v skladu s prvim odstavkom 38. člena namesto mladoletniškega zapor. izreči kazen zapor ali pogojno obsodbo.

Položaj mlajših polnoletnikov je urejen v 38. členu (Izrekanje vzgojnih ukrepov in stranskih kazni mlajšim polnoletnikom), v skladu s katerim se jim sme pod določenimi pogoji izreči določene vzgojne ukrepe. Starost v času sojenja ni določena kot pogoj, je pa vsaj posredno za odločanje nedvomno pomembna omejitev iz 92. člena (Uporaba določb tega dela zakona za polnoletne) predloga zakona, ki tudi za mlajše polnoletnike določa, da smejo izrečeni vzgojni ukrepi trajati najdlje do dopolnjenega triindvajsetega leta starosti (ta člen sicer določa splošno omejitev, da sme izrečeni vzgojni ukrep, ne glede na starost ob storitvi in v času sojenja, trajati najdlje do dopolnjenega triindvajsetega leta starosti.). Drugi odstavek 121. člena (Zavod za mladoletnike) predloga zakona določa, da lahko oseba ostane v posebnem zavodu za prestajanje kazni mladoletniškega zapor. do dopolnjenega triindvajsetega leta starosti.

V mladoletniškem kazenskem pravu je splošno razširjena uporaba pojma mladoletnik tako v materialnopravnem smislu, ko je govora o osebi, ki je storila kaznivo dejanje v času, ko je že dopolnila 14 let, ni pa še dopolnila osemnajst let starosti, kot tudi v kazensko procesnem smislu, ko je govora o osebi, proti kateri teče kazenski postopek zaradi suma, da je storila kaznivo dejanje v prej opredeljeni starosti in tudi v smislu prava izvrševanja kazenskih sankcij, kot oseba, proti kateri se izvršuje kazenska sankcija zaradi kaznivega dejanja, ki ga je storila v prej opredeljeni starosti, čeprav je pred uvedbo ali med kazenskim postopkom ali med izvrševanjem sankcije morda že postala polnoletna.

Pri tem pa v praksi prihaja do razhajanj pri razumevanju tega pojma. Tako se v določenih primerih zavrača uporaba določb za mladoletnike zato, ker so tekom postopka postali polnoletni, čeprav zakon večino posledic veže zgolj na starost v času (domnevne) storitve kaznivega dejanja, starost v času obravnavanja pa je pomembna zgolj v primerih, ko zakon to izrecno določa (najvišja starost, do katere je mogoče bodisi izreči določeno sankcijo, uporabljati vse ali nekatere določbe o postopku ali pa izvrševati izrečeno sankcijo v določenem zavodu). V izogib tem razhajanjem je v tem predlogu zakona posebej opredeljen pojem mladoletnik na podoben način, vendar nekoliko širše kot izraz obdolženec v peti alineji 144. člena ZKP.

K opredelitvi izraza protipravno dejanje:

Izraz protipravno dejanje je opredeljen na enak način kot v tretjem odstavku 1. člena KZ-1.

K opredelitvi izraza zunajzavodski vzgojni ukrepi in izraza zavodski vzgojni ukrepi:

Ker se izraza »zunajzavodski vzgojni ukrepi« oziroma »zavodski vzgojni ukrepi« v zakonu na več mestih uporabljata kot skupna pojma, ki označujeta vse zunajzavodske ukrepe oziroma vse zavodske vzgojne ukrepe sta oba izraza v tem členu posebej opredeljena.

K opredelitvi izraza mladoletnik zavodi, v katerih se izvršujejo zavodski vzgojni ukrepi:

V izogib vsakokratnemu naštevanju vseh zavodov, v katerih se lahko izvršujejo zavodski vzgojni ukrepi, se v tem zakonu večkrat uporabi skupen izraz zavodi, v katerih se izvršujejo zavodski vzgojni ukrepi, zato je tudi ta izraz posebej opredeljen.

K opredelitvi izraza strokovni center:

Z uveljavitvijo Zakona o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami v vzgoji in izobraževanju (ZOOMTVI) je na novo urejen sistem obravnave otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami na področju vzgoje in izobraževanja. Navedeno vpliva tudi na sistem vzgojnih ukrepov, izrečenih v kazenskem postopku. Po peti alineji drugega odstavka prvega člena ZOOMTVI namreč strokovni center obravnava tudi mladoletnike in mlajše polnoletnike, ki jim je bil izrečen vzgojni ukrep oddaje v vzgojni zavod v skladu z zakonom, ki ureja obravnavanje mladoletnih storilcev kaznivih dejanj.

Tej spremembi sledi tudi predlog ZOMZKD in vzgojni ukrep oddaje v vzgojni zavod preimenuje v vzgojni ukrep namestitve v strokovni center, pri čemer tudi pri opredelitvi strokovnega centra seveda v celoti matičnemu zakonu. Pojem strokovni center je opredeljen v prvem odstavku 2. člena ZOOMTVI kot zavod za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, ustanovljen za vzgojo in izobraževanje otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami ter težavami.

K opredelitvi izraza zavod za usposabljanje:

Vzgojni ukrep namestitve v zavod za usposabljanje se izvršuje v zavodih za usposabljanje, opredeljenih v zakonu, ki ureja socialno varstvo.

K opredelitvi izraza prevzgojni dom:

Prevzgojni dom je opredeljen kot posebna oblika zavoda, v katerem je mladoletnikom odvzeta prostost in je zagotovljen okrepljen nadzor. Gre za edino institucijo za izvrševanje vzgojnega ukrepa v okviru Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij, ki je organ v sestavi Ministrstva za pravosodje. Opredelitev je prevzeta iz ZIKS-1, kjer se po tem predlogu zakona definicija prevzgojnega doma črta.

K opredelitvi izraza zavod za mladoletnike:

Opredelitev je prevzeta iz ZIKS-1, kjer se po tem predlogu zakona definicija zavoda za mladoletnike črta.

K opredelitvi izraza osebni načrt:

Opredelitev je enaka kot v prvem stavku prve alineje 10 člena ZIKS-1. Preostanek definicije po ZIKS-1 dejansko vsebuje že postopkovne določbe, ki so v tem zakonu urejene na drugem mestu.

K opredelitvi izraza varnostna ocena mladoletnika:

Opredelitev je prevzeta iz ZIKS-1.

K opredelitvi izrazov iz 17. do 19. točke:

V tem delu se predlog zakona sklicuje na ustrezno opredelitev posameznega izraza v 10. členu ZIKS-1.

K 3. členu (uporaba določb drugih zakonov)

Ta zakon je namenjen celoviti obravnavi materialnega in procesnega položaja mladoletnikov, ki naj bi oziroma so storili kaznivo dejanje ter izvrševanja kazenskih sankcij za mladoletnike, pri čemer so v njem vsebovane tiste določbe, ki odražajo poseben način obravnavanja mladoletnikov. Določbe KZ-1 in ZKP, ki sicer urejajo položaj polnoletnih oseb, ki naj bi oziroma so storile kaznivo dejanje, se še vedno uporabljajo glede vseh tistih vprašanj, ki s tem zakonom niso posebej urejena, ob dodatnem pogoju, da niso v nasprotju z določbami tega zakona. Ta predlog zakona nekatere institute ureja v celoti drugače, kot so urejena v splošni kazenski zakonodaji, v tem primeru se KZ-1 in ZKP za mladoletnike ne uporabljata. Pri številnih institutih pa predlog zakona ureja samo določene posebnosti, sicer pa se ohranja ureditev iz KZ-1 in ZKP. Zaradi jasnosti ureditve je v teh primerih to pri posameznem institutu posebej navedeno.

Glede na posebnosti ureditve izvrševanja kazenskih sankcij za mladoletnike - gre za materijo, ki je bila že doslej le deloma urejena v ZIKS-1, ta pa je urejanje obravnave mladoletnikov, ki jim je izrečen vzgojni ukrep, v veliki meri prepuščal zakonodaji s področja, na katero sodi institucija, ki izvršuje posamezno vrsto vzgojnih ukrepov (vzgojno izobraževalne institucije in institucije s področja socialnega varstva) - je uporaba drugih zakonov za to področje urejena drugače, kot to velja za materialne in procesne določbe. Tako je v drugem odstavku 3. člena določeno, da se določbe ZIKS-1 uporabljajo le, če ta zakon tako določa. Navedeno je realizirano v 103. členu, na začetku poglavja o izvrševanju kazenskih sankcij, kjer so našteje vse določbe ZIKS-1, ki se uporabljajo za izvrševanje posameznega vzgojnega ukrepa in posamezne kazni, ki se lahko izreče mladoletniku.

Tretji odstavek vsebuje splošno določbo glede uporabe drugih zakonov, ki ne sodijo na področje kazenskopravne zakonodaje, se pa uporabljajo glede posameznih vprašanj obravnave mladoletnikov, zlasti glede izvrševanja posameznih vzgojnih ukrepov. V skladu s tem odstavkom je uporaba določb navedenih zakonov (gre zlasti za ZOOMTVI, ki ureja izvrševanje vzgojnega ukrepa namestitve v strokovni center in socialnovarstveno zakonodajo, ki ureja delovanje zavodov za usposabljanje - Zakon o socialnem varstvu, Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami), urejena pri posameznih institutih v ustreznem poglavju.

K 4. členu (varstvo koristi mladoletnika)

Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah v prvem odstavku 3. člena določa, da morajo biti pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki, bodisi da jih vodijo državne bodisi zasebne ustanove za socialno varstvo, sodišča, upravni organi ali zakonodajna telesa, otrokove koristi glavno vodilo.

Določbo, ki uresničuje navedeno zahtevo, predlog zakona uvršča med temeljna načela, pri čemer glede na starostno skupino oseb, ki jih obravnava zaradi suma storitve oziroma storitve kaznivega dejanja, govori o »varstvu koristi mladoletnika«, Družinski zakonik (Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 22/19, 67/19 – ZMatR-C, 200/20 – ZOOMTVI, 94/22 – odl. US, 94/22 – odl. US, 5/23 in 34/24 – odl. US, v nadaljnjem besedilu DZ) na drugi strani v 7. členu govori o »načelu otrokove koristi«.

Pravni standard »korist mladoletnika« je vrednostni pojem, ki ga je treba v predpisanih okvirih konkretizirati z upoštevanjem vseh okoliščin posameznega primera.

Zahteva po posebej hitrem, skrbnem in obzirnem ravnanju ter spoštovanju mladoletnikovega dostojanstva in upoštevanju njegovih osebnih lastnosti, zaradi katerih bi kazenski postopek utegnil škodljivo vplivati na mladoletnikov razvoj, zavezuje ne le na organe, ki obravnavajo mladoletnika in sprejemajo odločitve v postopku na podlagi tega zakona, temveč tudi strokovne delavce, ki sodelujejo v postopku proti mladoletniku, ter odvetnike. Zajema načelno napotilo, da morajo ti subjekti ves čas postopka ravnati tako, da v prvi vrsti spoštujejo njegovo dostojanstvo in v postopku vedno ravnati še posebej skrbno in obzirno ter upoštevati individualne lastnosti mladoletnika – njegovo starost, duševno razvitost, psihične lastnosti

občutljivost, morebitno posebno ranljivost in druge osebne lastnosti, da se preprečijo ali vsaj zmanjšajo negativni učinki postopka. Delno je ZKP to načelo zajel že v drugem odstavku 453. člena, vendar ga je vezal le na procesna dejanja, pri katerih je navzoč mladoletnik.

Čeprav je spoštovanje človekovega dostojanstva kot pravno-etični temelj v središču ustavnega reda Republike Slovenije in temeljna vrednota, ki naj prežema ves pravni red, na katerega so pri svojem delovanju vezani vsi državni organi, je v drugem odstavku tega člena, ki postavlja zahtevo po obzirnem ravnanju z mladoletnikom, še posebej izpostavljeno. Velja pa za mladoletnike še vedno tudi določba 18.a člena ZKP, ki določa, da morajo policija, državno tožilstvo, sodišče in drugi državni organi, strokovnjaki, izvedenci, sodni in drugi tolmači ter poravnalci med predkazenskim in kazenskim postopkom še posebej skrbno in obzirno ravnati z oškodovanci, osumljenci, obdolženci in obsojenci, kadar je treba zaradi njihove ranljivosti, kot na primer starosti, zdravja, nebogljenosti, ali drugih podobnih okoliščin.

K 5. členu (sorazmernost pri obravnavi mladoletnika)

Ta člen zahteva upoštevanje sorazmernosti pri obravnavanju mladoletnikov. V okviru kazenskega prava se v skladu z načelom *ultima ratio* obravnavajo le najhujše kršitve družbenih norm, ki odražajo večjo potrebo po posredovanju države pri mladoletnikovi vzgoji. Ta razlog izgubi na pomenu, če upoštevamo stališče, da zgolj iz teže storjenih kaznivih dejanj ni mogoče sklepati na obliko in intenzivnost potrebne pomoči mladoletniku v njegovem razvoju. Je pa seveda intenzivnost ukrepov vendarle omejena s težo izvršenih ravnanj – zahteva po sorazmernosti pri obravnavi mladoletnikov. Vse organe, ki obravnavajo mladoletnike (policija, državno tožilstvo, sodišče, centri za socialno delo, strokovni centri, zavodi za usposabljanje, prevzgojni dom, zavod za mladoletnike in drugi), zato posebej zavezuje zahteva, da pri vseh svojih odločitvah in dejanjih po tem zakonu vedno upoštevajo mladoletnikovo starost, duševno razvitost in psihične lastnosti ter namen kazenskih sankcij in drugih ukrepov, kot je opredeljen v 6. členu tega predloga zakona, pri tem pa morajo organi, ki obravnavajo mladoletnike, ki imajo sicer bistveno večjo diskrepcijo kot organi, ki obravnavajo polnoletne storilce kaznivih dejanj, težo vseh ukrepov (ne le sankcij, ampak tudi na primer ukrepov v okviru odvrčanja od pregona in omejevalne ukrepe) vedno prilagoditi teži storjenega kaznivega dejanja. Le takšno odločanje in ravnanje je lahko v skladu z njegovo koristjo. Zahteva po sorazmernosti je vtkana tudi v druge določbe tega zakona, upoštevati jo je treba npr. pri izbiri vzgojnega ukrepa, pri odločanju o priporu itd.

K 6. členu (namen kazenskih sankcij in drugih ukrepov)

Namen kazenskih sankcij za mladoletnike je v zakonu izrecno naveden predvsem zato, da se poudari drugačna izhodišča sankcioniranja mladoletnikov v primerjavi s polnoletnimi storilci. Ta določba je vodilo sodniku pri izbiri najustreznejše kazenske sankcije. Namen kazni in vzgojnih ukrepov je namreč isti – mladoletnikom v prvi vrsti predočiti prepovedanost njihovega ravnanja in odgovornost mladoletnika zanj, hkrati pa zagotoviti celovito strokovno pomoč glede na ugotovljene potrebe in jim na ta način pomagati pri ponovnem vključevanju v družbo. Iz določbe tako jasno izhaja, da povračilnost in generalna prevencija nista namena sankcij za mladoletnike.

Poleg tega ta predlog zakona razširja namen sankcij za mladoletnike na vse ostale ukrepe, ki jih po tem zakonu lahko določi državni tožilec, sodnik za mladoletnike (oz. senat za mladoletnike) in organi, ki izvršujejo sankcije ter na ta način dodatno krepí reintegrativni cilj vseh odločitev v postopkih proti mladoletnikom. Ostali ukrepi so npr.: odločitev državnega tožilca za postopke odvrčanja, odločitev sodišča za omejevalne ukrepe, odločitev predstojnika zavoda, v katerem se izvršuje zavodski vzgojni ukrep o disciplinskem kaznovanju, itd.

K 7. členu (subsidiarnost kazenskega pregona)

Določba o subsidiarnosti kazenskega pregona pri obravnavanju mladoletnikov v kazenskem postopku je v naši zakonodaji prvič zapisana med temeljnimi določbami zakona, kar kaže na njeno pomembnost pri obravnavi mladoletnikov. Pomen oblik odvrčanja poudarjajo tudi številni mednarodni dokumenti (predvsem priporočila Sveta Evrope), ker je s t.i. alternativnimi načini obravnavanja mogoče dati mladoletniku jasno sporočilo o prepovedanosti njegovega ravnanja, učinkovito vplivati na njegov občutek za odgovornost in na njegov zdrav razvoj ter se hkrati izogniti stigmatizaciji in drugim negativnim učinkom kazenskega postopka. Zakon v postopkovnem delu določa različne oblike odvrčanja od obravnavanja v formalnem sodnem postopku, državni tožilec pa mora glede na okoliščine posameznega primera odločiti, v katerih zadevah, ki izpolnjujejo formalne pogoje, bo takšen način obravnavanja v največji meri v skladu z namenom ukrepanja proti mladoletniku. Da bo lahko sprejel informirano odločitev o tem, pa zakon zahteva, da pred sprejemom odločitve pridobi individualno oceno mladoletnika.

K 8. členu (pravica do individualne ocene mladoletnika)

Ta člen določa pravico mladoletnika, da se v postopku proti njemu čim prej izdela individualna ocena mladoletnika (v nadaljnjem besedilu IOM). Pravico do IOM določa Direktiva (EU) 2016/800 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. maja 2016 o procesnih jamstvih za otroke, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku (v nadaljevanju: Direktiva (EU) 2016/800), ki določa minimalna procesna jamstva. V pravni red RS je bila prenesena z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku – ZKP-O (Uradni list RS, št. 200/20 z dne 29. 12. 2020), vendar predmetne določbe ZKP z uveljavitvijo tega zakona prenehajo veljati.

V kasnejših določbah tega predloga zakona se pravica do IOM dodatno in podrobneje ureja, ta člen vsebuje zgolj njene splošne elemente - izdelana mora biti čim bolj zgodaj v postopku, med postopkom se mora dopolnjevati, dopustnost izjeme od te pravice in opredelitev meril, pomembnih za presojo, kako podrobna in obsežna mora biti IOM. Podrobneje je ta pravica urejena v procesnem delu predloga zakona.

K 9. členu (pravica do obveščenosti in pravica do spremstva)

Ta člen določa pravico mladoletnika, da ga v postopku spremlja odrasla oseba (prvenstveno starši ali skrbnik) in pravico, da sta mladoletnik ter oseba, ki ga spremlja v postopku, obveščena o njegovih pravicah in o splošnih vidikih poteka postopka. Podrobneje je ta pravica urejena v procesnem delu predloga zakona.

Tudi pravica do spremstva in obveščenosti je bila sicer v slovenski pravni red prenesena z ZKP-O zaradi implementacije Direktive (EU) 2016/800, prenos je bil dopolnjen z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku – ZKP-N (Uradni list RS, št. 22/19 z dne 5. 4. 2019), s tem zakonom pa bodo navedene določbe ZKP razveljavljene.

II. poglavje: KAZENSKA ODGOVORNOST IN KAZENSKÉ SANKCIJE

K 10. členu (kazenska odgovornost)

KZ-1 v drugem odstavku 5. člena napoveduje poseben zakon, ki bo določal kazensko odgovornost mladoletnikov, medtem ko KZ-1 ureja le kazensko odgovornost polnoletnih oseb (drugi odstavek 1. člena).

Ta predlog zakona posebej ureja kazensko odgovornost mladoletnikov in sicer določa drugačne pogoje za izrek vzgojnega ukrepa kot za izrek kazni mladoletnemu storilcu. Tako lahko sodišče mladoletniku izreče vzgojni ukrep le, če je ravnal z naklepom ali iz malomarnosti in če ni izključena njegova prištevnost, glede na namen vzgojnih ukrepov pa se ne zahteva, da se je mladoletnik mogel in moral zavedati, da ravna v nasprotju s pravom. Celoten sistem vzgojnih ukrepov, ki se lahko izrečejo mladoletniku če sodišče

spozna, da je storil kaznivo dejanje, pa tudi ukrepi v okviru je namreč namenjen ravno temu, da se mladoletniku predoči prepovedanost njegovega ravnanja, posledice, ki jih njegovo dejanje ima za družbo, da se pri njem razvije čut za odgovornost.

Starejšemu mladoletniku pa lahko sodišče izjemoma izreče kazen, vendar le, če ugotovi obstoj njegove kazenske odgovornosti po pravilih, ki v skladu s KZ-1 veljajo za polnoletne storilce in če so izpolnjeni pogoji za izrek kazni po 26. členu tega zakona (mladoletniški zapor), 25. členu (denarna kazen) ali 32. členu (izgon tujca iz države).

Kot je razvidno iz komentarja k 72. členu KZ, že sedaj velja, da se vsebina kazenske odgovornosti mladoletnika, kadar se mu izreka vzgojni ukrep, razlikuje od vsebine kazenske odgovornosti (starejšega) mladoletnika v primeru izreka kazni, čeprav veljavna zakonodaja tega ne ureja izrecno. Namreč, v prvem in drugem odstavku 72. člena KZ, kjer so določeni pogoji za izrek vzgojnih ukrepov, ni izrecno navedeno, da se ti ukrepi lahko izrečejo le, če je ugotovljena kazenska odgovornost mladoletnika, medtem ko je v tretjem odstavku izrecno določeno, da se lahko kazen izreče le kazensko odgovornemu mladoletniku. ZKP nadalje v 483. členu določa, da se vzgojni ukrep izreče s sklepom in da se v izreku takega sklepa navede samo, kateri ukrep mladoletniku izreka, ne izreče pa se, da je mladoletnik kriv za kaznivo dejanje, katerega je bil obdolžen. V obrazložitvi sklepa se opiše dejanje in navede okoliščine, ki opravičujejo izrečeni vzgojni ukrep. Po drugi strani se v skladu s četrtnim odstavkom 483. člena ZKP kazen lahko izreče le s sodbo, ki mora biti izdana v obliki, določeni v 359. členu ZKP (obsodilna sodba), ki velja za polnoletne storilce.

K 11. členu (vrste kazenskih sankcij)

V prvem odstavku tega člena so našteje vse vrste kazenskih sankcij, ki se lahko izrekajo mladoletnim storilcem kaznivih dejanj in sicer so to vzgojni ukrepi, kazni in varnostni ukrepi. Za razliko od polnoletnih storilcev kaznivih dejanj za mladoletnike niso predvidene sankcije opozorilne narave.

Čeprav ne gre za kazensko sankcijo, je treba na tem mestu omeniti odvzem premoženjske koristi. Ta zakon v drugem poglavju, ki vsebuje določbe kazenskega materialnega prava, sicer nikjer izrecno ne določa, da se mladoletniku lahko odvzame tudi premoženjska korist, kot ukrep, ki zagotavlja uresničevanje zahteve, da nihče ne sme obdržati tega, kar je pridobil s kaznivim dejanjem. V skladu prvim odstavkom 3. člena tega zakona se glede uporabe tega instituta uporabljajo določbe KZ-1. Prav tako se sme mladoletniku odvzeti predmete v skladu s 498. členom ZKP.

K 12. členu (izrekanje kazenskih sankcij mladoletnikom)

Člen delno vsebinsko povzema 72. člen KZ.

Del materije iz 72. člena KZ je urejen že v 3. členu tega zakona (pomen izrazov), ki opredeljuje posamezne kategorije mladoletnikov, ta člen pa določa, katere vrste sankcij se lahko izrekajo posamezni kategoriji mladoletnikov, pri čemer ohranja ureditev, po kateri se sme mlajšim mladoletnikom izrekati le vzgojne ukrepe, starejšim mladoletnikom pa primarno ravno tako vzgojne ukrepe, izjemoma pa tudi kazni (glavne in stranske).

Obema kategorijama mladoletnikov je mogoče izreči varnostne ukrepe, ki so podrobneje urejeni v 3. oddelku drugega poglavja. Glede postopka izrekanja se uporabljajo ustrezne določbe ZKP, glede izvrševanja pa določbe ZIKS-1. Kot je že bilo omenjeno v obrazložitvi prejšnjega člena, se lahko obema kategorijama mladoletnikov izreče tudi odvzem premoženjske koristi.

1. Oddelek: Vzgojni ukrepi

K 13. členu (vrste vzgojnih ukrepov)

Člen vsebinsko povzema 74. člen KZ. V njem so naštetni vsi vzgojni ukrepi in njihove temeljne značilnosti, pogoji za izrek posameznih vzgojnih ukrepov pa so opredeljeni v poznejših členih. Posebej je poudarjeno, da se mladoletnike izloči iz njihovega okolja in se jih namesti v zavod le izjemoma, če drugi vzgojni ukrepi ne morejo doseči namena sankcioniranja in le za nujno potreben čas.

Razlike s 74. členom KZ:

- izraz »oddaja« je bil uporabljan v naši zakonodaji desetletja, ker pa je preživet in ne odraža pravega namena ukrepa, se ga nadomesti s primernejšim izrazom »namestitev«;
- zaradi poenotenja izrazov v zakonodaji, ki ureja socialno varstvo, družinska razmerja, pravice iz starševskega varstva in družinske prejemke in ostale predpise, ki so povezani z navedenimi področji, se izraz »organ socialnega varstva« nadomesti z izrazom »center za socialno delo«;
- KZ v drugem odstavku 78., drugem odstavku 79. in tretjem odstavku 80. člena določa, da sodišče pri izreku ukrepov po teh členih ne določi vnapij, koliko časa naj ukrep traja, temveč odloči o njegovem prenehanju pozneje. Predlog zakona to vprašanje ureja za vse tri ukrepe na enem mestu in sicer v četrtem odstavku tega člena.
- Med merili za izrek vzgojnih ukrepov je dodana potreba po zagotovitvi celovite strokovne pomoči za njegov zdrav razvoj glede na njegove potrebe. S tem se poudarja celovitost in multidisciplinarni pristop pri obravnavi mladoletnikov, ki temelji na oceni njegovih potreb.

K 14. členu (izbira vzgojnega ukrepa)

Določba vsebinsko povzema 75. člen KZ. Ko sodišče izbira vzgojni ukrep, ki ga bo izreklo mladoletniku, mora izhajati iz namena vzgojnih ukrepov in izbrati ukrep, za katerega je mogoče pričakovati, da bo v največji meri prispeval k pozitivnim spremembam okoliščin na strani mladoletnika in njegovi reintegraciji. Zakon našteva okoliščine, ki naj jih sodišče pri izbiri upošteva.

Razlika s 75. členom KZ:

- k okoliščinam iz 75. člena KZ so dodane še nove okoliščine, in sicer mladoletnikov odnos do storjenega dejanja, torej ali prevzema odgovornost zanj, njegovo obnašanje po storjenem dejanju, zlasti njegov odnos do oškodovanca in poravnava povzročene škode, pri čemer je posebej poudarjeno ne le, da je škodo poravnal, ampak, da si jo je prizadeval poravnati, če je bil vzrok za neuspešnost oškodovančeva pasivnost ali izrecno nasprotovanje, mladoletnik pa je izkazal, da želi povrniti škodo). Prav tako je namesto upoštevanja zgolj tega, ali mu je bila že prej izrečena kazen ali vzgojni ukrep, navedeno, da mora sodišče upoštevati, ali mu je bila že izrečena katerokoli sankcija v kazenskem oziroma v prekrškovnem postopku ali ukrep za varstvo koristi otrok po DZ. Če je na primer mladoletnik nameščen v strokovni center na podlagi DZ, to ne bi smelo biti samo po sebi razlog za ustavitev kazenskega postopka, temveč bi moralo sodišče oceniti, ali je treba izreči namestitev v strokovni center kot vzgojni ukrep. V tem primeru se izvrševanje ukrepa po DZ ustavi, nadaljuje pa se izvrševanje vzgojnega ukrepa namestitve v strokovni center kot vzgojni ukrep, vključno z rednim nadzorovanjem izvrševanja, obiskovanjem mladoletnika v zavodu in odločanjem o morebitni spremembi, nadomestitvi vzgojnega ukrepa ali ustavitvi njegovega izvrševanja (146. člen).

To hkrati pomeni, da bo moralo sodišče pred izrekom sankcije celovito preveriti vse okoliščine na strani mladoletnika, pomembne za izbiro najustrežnejše sankcije, ugotavljati dejavnike tveganja in varovalne dejavnike na strani mladoletnika, vključno s stanjem v družini, odnosi med starši in mladoletnikom, se pri odločanju odzvati na ugotovljene potrebe mladoletnika, upoštevati morebitne predhodne travme, ki so v

večini primerov glavni izvor mladoletniških odklonskih ravnanj in druge pomembne okoliščine na strani mladoletnika itd. Le na ta način se namreč lahko izbere tisti vzgojni ukrep, ki bo najbolj celovito naslovil vzroke odklonskega ravnanja in privedel do uresničitve namena vzgojnih ukrepov.

K 15. členu (ukor)

Določba vsebinsko povzema 76. člen KZ. Ukori je najmilejši vzgojni ukrep, ki ga sodišče izreče, kadar ugotovi, da je namen vzgojnih ukrepov mogoče doseči že z opozorilom, izrečenim na način, predpisan v tem členu. Izrek ukora sicer kaže oceno sodišča, da je mladoletnika treba obravnavati in mu izreči sankcijo, saj bi sicer (ob izpolnjevanju pogojev tega zakona) odločilo, da se postopek proti njemu ustavi oziroma ga sploh ne bi uvedlo. Pri tem pa, kot že v veljavni zakonodaji, izrecno določa, da mora sodišče ob izreku ukora mladoletniku prikazati škodljivost njegovega ravnanja in ga opozoriti na možnost izreka strožje kazenske sankcije v primeru, ko bi storil novo kaznivo dejanje. Kot posebno vodilo pri izreku ukora zakon poudarja, da je njegov izrek primeren predvsem, kadar je mladoletnik izvršil kaznivo dejanje zaradi nepremišljenosti ali lahkomišelnosti ter zanj prevzema odgovornost. Le v primeru, da ima mladoletnik ustrezen uvid v odklonskost in nepravilnost svojega ravnanja, namreč lahko že ukor doseže svoj namen.

Glede na to, da je bistvo ukora v njegovem izreku, s tem je tudi že izvršen, je ključno, da se mladoletniku ukor vedno izreče tudi ustno.

K 16. členu (navodila in prepovedi)

Določba vsebinsko povzema 77. člen KZ. Vzgojni ukrep, katerega vsebina so različne obveznosti, ki jih je mogoče naložiti mladoletniku, ne da bi ga izločili iz njegovega okolja, je bil uveden v kazensko zakonodajo leta 1995. Za ta ukrep je značilno, da obsega večje število obveznosti (navodil in prepovedi), s čimer daje sodišču široke možnosti za ukrepanje in individualizacijo pri izbiri ustreznega ukrepa. Predlog zakona sicer v drugem odstavku našteva deset navodil in štiri prepovedi.

Ta člen vsebuje samo določbe, s katerimi so opredeljena posamezna navodila in pogoji za njihovo izrekanje oziroma za spremembo izrečenega vzgojnega ukrepa. Določbe o nadzoru nad njihovim izvrševanjem pa so v četrtem delu tega predloga zakona, ki ureja izvrševanje kazenskih sankcij.

Razlike s 77. členom KZ:

- Navodilo za plačilo povzročene škode lahko naloži sodnik le mladoletniku, ki ima lastna sredstva.
- Vsebinsko je razširjeno navodilo iz sedme točke, in sicer je določeno, da se lahko mladoletniku da tudi navodilo zdravljenja odvisnosti od alkohola ali drog, glede na opozorila strokovne javnosti o nujnosti določitve takšne možnosti. V primerjavi z določbami KZ-1, ki ravno tako pozna tovrstno zdravljenje odvisnosti (kot navodila v okviru pogojne obsodbe z varstvenim nadzorstvom v 65. členu, v okviru obravnave obsojencev na prestajanju kazni zapora v četrtem odstavku 85. člena ter kot eo izmed nalog, ki jih lahko sodišče naloži obsojencu, ki je pogojno odpuščen v osmem odstavku 88. člena), ta predlog zakona ne zahteva soglasja mladoletnika za zdravljenje odvisnosti po tej točki. V skladu s tretjim odstavkom tega člena sodišče pri izbiri nalog že sicer praviloma upošteva mladoletnikovo pripravljenost za sodelovanje, ki je pri določitvi zdravljenja odvisnosti še posebej pomembno za njegov uspeh.
- Vsebinsko je razširjeno navodilo iz 8. točke drugega odstavka tega člena iz zgolj posvetovalnic na širšo paleto ustanov, ki nudijo vzgojno, poklicno, psihološko ali drugo psihosocialno pomoč. V sedmem odstavku je dodana tudi možnost, da sodišče v okviru tega navodila določi obveznost obiskovanja programa, delavnice, terapije, ki terja aktivno udeležbo staršev. To bo sodišče izreklo takrat, kadar bo v postopku ugotovljeno, da je odklonsko vedenje tako ali drugače povezano z razmerami v družini, bodisi s porušenimi odnosi med mladoletnikom in starši, s pomanjkljivimi starševskimi kompetencami ali drugimi okoliščinami, ki so v veliki meri na strani staršev. Ker pa se

kazenska odgovornost subjektivna in se seveda lahko ugotavlja izključno pri storilcu kaznivega dejanja, se lahko tudi sankcija izreče samo storilcu – zato bo sodišče lahko navodilo po tem odstavku izreklo samo, če bodo starši pripravljeni za sodelovanje in se bodo torej strinjali z izrekom takega navodila. Proti njihovi volji jih namreč v okviru kazenskega postopka proti mladoletniku ni mogoče zavezati k temu.

Po drugi strani pa bodo lahko v okviru kazenskega postopka ugotovljena dejstva pomenila obstoj katerega izmed kaznivih dejanj iz poglavja kaznivih dejanj zoper zakonsko zvezo, družino in otroke, ki jih je državno tožilstvo dolžno preganjati po uradni dolžnosti. V okviru takega kazenskega postopka pa bi se lahko izrekalo kazensko sankcijo tudi staršem.

- Dodane so tri prepovedi, po vzoru prepovedi, ki jih je uvedel KZ-1 v okviru pogojne obsodbe z varstvenim nadzorstvom (65. člen KZ-1) in nalog za pogojno odpuščenega (osmi odstavek 88. člena KZ-1). Te prepovedi so: prepoved približevanja žrtvi ali kakšni drugi osebi, prepoved druženja z določenimi osebami, prepoved dostopa na določene kraje in dodatno še na določene prireditve. Včasih bo namreč zadoščala že prepoved dostopa na določene prireditve (npr. nogometna tekma, ki lahko z varnostnega vidika v določenih okoliščinah pomeni povečano tveganje, ne pa tudi npr. na glasbeni koncert, ki se lahko odvija na istem prizorišču). Ker je smiselno, da so naloge, ki jih je mogoče izreči v okviru vzgojnega ukrepa navodila in prepovedi, enake tistim za pogojno odpuščenega, je bil ustrezno dopolnjen tudi 155. člen (Pogojni odpust v času izvrševanja zavodskega ukrepa) predloga zakona. Z enakimi prepovedmi je dopolnjen tudi seznam nalog mladoletniku na pogojnem odpustu iz mladoletniškega zapora v 156. členu predloga zakona (Pogojni odpust v času izvrševanja mladoletniškega zapora). Tako kot je veljalo že doslej, je mogoče navodila in prepovedi iz tega člena, določiti tudi v okviru nadzorstva centra za socialno delo, kjer nimajo narave samostojnega vzgojnega ukrepa. Novost pa je, da je ta možnost razširjena še na zavodske vzgojne ukrepe, kjer je nabor seveda omejen na tista navodila in prepovedi, ki so sploh združljiva z zavodskim vzgojnim ukrepom.
- Črtana je omejitev dnevnega trajanja socialnih treningov na 4 ure dnevno (osmi odstavek 77. člena KZ), saj so nekatere oblike treningov organizirane kot npr. tedenski oz. dnevni tabori, delavnice. Zato pa je bila tudi za treninge (in za vsa ostala navodila) dodana skupna omejitev, da ne smejo motiti šolanja in zaposlitve – dodan peti odstavek 108. člena.
- Navodilo iz 10. točke drugega odstavka ohranja enako vsebino, le opredelitev je natančnejša in vsebinsko ustrežnejša.

K 17. členu (nadzorstvo centra za socialno delo)

Člen vsebinsko povzema 78. člen KZ. Mladoletnemu storilcu kaznivega dejanja, ki potrebuje intenzivnejšo in trajnejšo pomoč in nadzorstvo, sodišče izreče vzgojni ukrep nadzorstva centra za socialno delo. Izvajanje nadzorstva obsega pomoč, vodenje in usmerjanje, tako, da bi bil mladoletnik po izvršenem ukrepu sposoben samostojno sprejemati zrele odločitve, izpolnjevati obveznosti in dejavno delovati v svojem okolju. Nadzorstvo se izvaja v okolju, v katerem mladoletnik živi.

Razlike z 78. členom KZ:

Zakon je skrajšal trajanje tega vzgojnega ukrepa: 78. člen KZ je določal trajanje od enega do treh let, ta predlog pa predvideva trajanje od šestih mesecev do dveh let. Praksa je namreč pokazala, da ima lahko nadzorstvo pozitivne učinke že po šestih mesecih; glede na to, da ta zakon določa tudi pogostejše poročanje, bo v zgodnejši fazi mogoče ugotoviti, ali se kažejo učinki ukrepa ali pa ga je treba nadomestiti z drugim ukrepom.

K 18. členu (namestitvev v strokovni center)

Določba vsebinsko povzema 79. člen KZ.

Če mladoletnik potrebuje intenzivnejše nadzorstvo in izločitev iz njegovega okolja, se mu izreče vzgojni ukrep namestitve v strokovni center.

Razlike z 79. členom KZ:

- tretji odstavek 79. člena KZ ni povzet v ta člen, saj je nepotreben – vsi strokovni centri so namreč organizirani tudi v obliki stanovanjskih skupin, zato izvrševanje tega ukrepa v stanovanjski skupini ne predstavlja neke redke oblike, pri kateri bi se zastavljalo vprašanje, ali sploh še lahko govorimo o bivanju v strokovnem centru. V okviru izvrševanja tega vzgojnega ukrepa pridejo v poštev vse vrste skupin, ki jih ZOOMTVI predvideva v prvem odstavku 13. člena, razen skupine v dnevni obliki dela, saj v tem delu ne gre za namestitev, ki sicer izhaja že iz imena vzgojnega ukrepa, temveč se taka skupina oblikuje za mladoletnike, ki ne prebivajo v strokovnem centru. Bistvo tega vzgojnega ukrepa je, da se mladoletnika izloči iz njegovega dotedanjega okolja, kar pa v primeru dnevne oblike dela ne velja v celoti. O tem, v katero skupino bo namestil mladoletnika, odloča strokovni center v skladu s pravili stroke po določbah ZOOMTVI.

K 19. členu (namestitev v prevzgojni dom)

Člen vsebinsko povzema 80. člen KZ. Vzgojni ukrep namestitve v prevzgojni dom se izreče mladoletniku, ki ga je treba v celoti izločiti iz njegovega okolja in vključiti v intenzivnejše prevzgojne programe pod stalnim nadzorstvom strokovnjakov. Samo pri izrekanju tega vzgojnega ukrepa sodišče po izrecni zakonski določbi upošteva tudi naravo in težo kaznivega dejanja. Pri izbiri milejših vzgojnih ukrepov pa je ta okoliščina manj pomembna in veže sodišče le v okviru zahtev načela sorazmernosti.

K 20. členu (namestitev v zavod za usposabljanje)

Kadar gre za mladoletnika z motnjo v duševnem razvoju, mora sodišče posebno pozornost nameniti tudi tej okoliščini. Če bi sicer izreklo zavodski vzgojni ukrep, mora oceniti, ali je stopnja in narava motnje v duševnem razvoju takšna, da je namen ukrepa mogoče doseči le v zavodu za usposabljanje s posebej prilagojenimi programi in načinom dela. To oceno lahko sodišče naredi le na podlagi mnenja ustreznih strokovnjakov. To je lahko mnenje komisije za usmerjanje, določene z zakonom, ki ureja usmerjanje otrok s posebnimi potrebami, če jo mladoletnik že ima. Sicer pa se sme zavodski vzgojni ukrep izreči le, če je predhodno izdelana IOM, ki jo pripravi center za mladoletnike, v okviru katere bodo strokovnjaki ustrezne stroke identificirali tudi vrsto in stopnjo motnje v duševnem razvoju ter predlagali program obravnave takega mladoletnika. Obravnava mladoletnika je torej v tem primeru prilagojena motnji v duševnem razvoju in s tem prilagojenemu načinu obravnave v zavodu za usposabljanje.

Seveda pa bo mogoče tak vzgojni ukrep izreči le, če bo pri mladoletniku podana takšna stopnja motnje v duševnem razvoju, ki nima za posledico, da mladoletnik sploh ne more biti kazensko odgovoren.

Ker je ta vzgojni ukrep predviden kot nadomestni vzgojni ukrep, veljajo zanj glede trajanja in vštevanja smiselno določbe glede tistega vzgojnega ukrepa, ki ga ta nadomešča (torej glede namestitve v strokovni center ali pa namestitve v prevzgojni dom).

K 21. členu (izrek vzgojnega ukrepa za kazniva dejanja v steku)

Predlagana določba prvega odstavka vsebinsko povzema 85. člen KZ. Če stori mladoletnik več kaznivih dejanj v steku, ki jih sodišče obravnava v istem postopku, sodišče izreče sankcijo po drugačnih pravilih, kot veljajo za izrek enotne sankcije za dejanja v steku za polnoletne storilce kaznivih dejanj (53. člen KZ-1). Pri mladoletnikih sodišče presoja vsa kazniva dejanja enotno in ne določa vzgojnega ukrepa za vsako dejanje posebej. Z dopolnitvijo pravil odločanja v primeru steka kaznivih dejanj se preprečuje, da bi mladoletniku bilo izrečenih več vzgojnih ukrepov. V praksi se namreč dogaja, da je mladoletniku izrečenih

več (tudi istovrstnih) vzgojnih ukrepov, kar odpira številna vprašanja, povezana z izvrševanjem in pristojnostjo za nadziranje izvrševanja vzgojnih ukrepov.

Razlike s 85. členom KZ:

- v drugem odstavku so na novo urejena pravila za izrek enotnega vzgojnega ukrepa v primerih, ko je bil vzgojni ukrep že pravnomočno izrečen, sodišče pa v novem postopku odloča o drugem kaznivem dejanju, ki ga je mladoletnik storil bodisi pred ali pa po izreku vzgojnega ukrepa. V tem primeru je odločanje po vsebini bližje odločanju o steku kaznivih dejanj po KZ-1. Upoštevati je namreč treba, da je bil vzgojni ukrep že pravnomočno izrečen, sodišče, ki odloča pozneje, pa mora tako izrečen vzgojni ukrep upoštevati kot že določen in morebiti že deloma izvršen pri izreku nove sankcije.
- V 1. točki so urejeni primeri, ko sodišče pri odločanju o novem kaznivem dejanju ugotovi, da bi bilo treba tudi upoštevati kaznivo dejanje, obravnavano v novem kazenskem postopku, izreči enak vzgojni ukrep, zgolj odloči, da se izvrševanje že izrečenega vzgojnega ukrepa nadaljuje. V tem primeru bo izvrševanje že izrečenega vzgojnega ukrepa še naprej nadziralo sodišče, ki je vzgojni ukrep izreklo.
- V 2. točki so urejene situacije, ko sodišče ugotovi, da je mladoletniku treba izreči spremenjen (druga ali dodatna navodila in prepovedi) ali strožji vzgojni ukrep. V tem primeru bo izreklo tak vzgojni ukrep za vsa kazniva dejanja v steku.
- V 3. točki so urejeni primeri, ko mladoletnik stori novo kaznivo dejanje med izvrševanjem zavodskega vzgojnega ukrepa, pa sodišče spozna, da bi bilo treba, upoštevati pravilo iz prvega odstavka, izreči enak vzgojni ukrep. V tem primeru torej sam izrek in tudi že začeto izvrševanje vzgojnega ukrepa na mladoletnika ni imelo vzgojnega učinka, kar kaže na potrebo po daljšem vzgojnem/prevzgojnem delovanju na mladoletnika, zato je najdaljše dopustno trajanje podaljšano na skupno štiri leta. Če je poteklo že najmanj dve tretjini najdaljšega dopustnega trajanja vzgojnega ukrepa, ko je storil novo kaznivo dejanje in je torej očitno, da izvrševanje še ni imelo ustreznega učinka, lahko vzgojni ukrep, izrečen za vsa kazniva dejanja, traja skupno največ pet let. Seveda pa tudi v tem primeru sodišče ne bo vnaprej določilo trajanja vzgojnega ukrepa, temveč bo v vsakem posameznem primeru moralo nadzorovati izvrševanje vzgojnega ukrepa ter preverjati in presojati, uspešnost njegovega izvrševanja. Nadzor nad izvrševanjem bo izvajalo sodišče, ki je izreklo enoten vzgojni ukrep.
- V 4. točki so urejeni primeri, ko sodišče vodi postopek za novo kaznivo dejanje in ugotovi, da je treba mladoletniku, upoštevati pravilo iz prvega odstavka, izreči namestitev v prevzgojnem domu, za prejšnje kaznivo dejanje pa mu je bil izrečen vzgojni ukrep namestitve v strokovnem centru (ali namesto tega vzgojnega ukrepa namestitve v zavodu za usposabljanje). V takem primeru se čas, ko je bil mladoletnik v strokovnem centru ali v zavodu za usposabljanje kot nadomestnem vzgojnem ukrepu za namestitev v strokovni center, glede na bistvene razlike med obema vzgojnima ukrepoma, ne všteva v čas najdaljšega dopustnega trajanja vzgojnega ukrepa namestitve v prevzgojnem domu.
- V 5. točki pa je za primer zunajzavodskih vzgojnih ukrepov urejena situacija, ko je poteklo že najmanj dve tretjini najdaljšega dopustnega trajanja zunajzavodskega vzgojnega ukrepa. To je bilo treba posebej urediti za zunajzavodske vzgojne ukrepe, v primeru zavodskih ukrepov pa je daljše dopustno trajanje vzgojnega ukrepa v primeru steka kaznivih dejanj urejeno v tretji točki.

Ker je s kasnejšim sklepom konzumiran vzgojni ukrep, izrečen v predhodnem sklepu in bo prenehal že s pravnomočnostjo izrečenega novega vzgojnega ukrepa, je za primere, ko je za začetek izvrševanja novega vzgojnega ukrepa treba premestiti mladoletnika iz enega v drug zavod, je bilo treba v tretjem odstavku posebej urediti trenutek ustavitve izvrševanja prej izrečenega vzgojnega ukrepa, saj bi v nasprotnem primeru bilo treba z dnem pravnomočnosti novega sklepa izpustiti mladoletnika v okolje, iz katerega ga je po oceni sodišča nujno izločiti, ker nanj škodljivo vpliva.

K 22. členu (učinek vzgojnih ukrepov na ukrepe po zakonu, ki ureja družinska razmerja)

Ker v praksi pogosto prihaja do situacij, ko glede mladoletne osebe potekata hkrati dva postopka in sicer postopek po Zakonu o nepravdnem postopku, v katerem se odloča o ukrepih za varstvo koristi otrok, določenih v DZ in kazenski postopek, je bilo treba urediti razmerje med ukrepi, izrečenimi na teh podlagah, zlasti zato, ker se lahko tako na podlagi DZ kot tudi na podlagi Kazenskega zakonika izreče namestitvev v isto institucijo.

2. oddelek: Kazni

K 23. členu (vrste kazni)

V tem členu so našteje vrste kazni, ki se lahko izrekajo mladoletnikom in sicer mladoletniški zapor, denarna kazen, prepoved vožnje motornega vozila in izgon tujca iz države.

K 24. členu (glavne in stranske kazni)

V tem členu so opredeljene glavne in stranske kazni, ter možnosti za izrek stranskih kazni ob glavni kazni.

K 25. členu (denarna kazen)

Določba vsebinsko povzema 88. člen KZ. Denarna kazen se sme izreči le starejšemu mladoletniku, če jo je po svojih dohodkih zmožen sam plačati in sicer za kazniva dejanja, za katera je predpisana kazen zavora do petih let ali denarna kazen.

Razlike z 88. členom KZ:

- črtana je možnost določitve denarne kazni v določenem znesku, saj se v skladu z 47. členom KZ-1 denarna kazen lahko izreče le v dnevnih zneskih;
- določen je najvišji dnevni znesek, in sicer 500 EUR.
- V četrtem odstavku je zaradi večjih možnosti individualizacije opredeljena možnost, da se poleg denarne kazni lahko izreče tudi katero izmed navodil in prepovedi, ki v tem primeru nimajo narave samostojne sankcije. To bo veljalo v primerih, ko bo sodišče ocenilo, da zgolj izrek vzgojnega ukrepa ne bi zadoščal, da pa je za vzgojno delovanje v skladu z namenom sankcij za mladoletnike treba poleg denarne kazni izreči tudi katero izmed navodil in prepovedi iz 18. člena tega zakona.

K 26. členu (mladoletniški zapor)

Člen povzema 89. člen in deloma 90. člen KZ. Kazen mladoletniškega zavora se lahko izreče le starejšim mladoletnikom in sicer za kazniva dejanja, za katera je z zakonom predpisana kazen zavora petih ali več let.

Razlika z 89. členom KZ:

Glede na spremenjeno ureditev glede predpisovanja zavorne kazni v KZ-1, je spremenjena tudi določba o pogojih za izrek kazni mladoletniškega zavora do desetih let na način, da se v največji meri ohranja enak nabor kaznivih dejanj, za katera se sme izreči ta kazen, kot je veljal do navedenih sprememb s KZ-1.

V tem členu so urejena tudi merila za odmero mladoletniškega zapora, ki jih je KZ urejal v 90. členu.

K 27. členu (odmera mladoletniškega zapora za kazniva dejanja v steku)

Člen na nekoliko drugačen način in predvsem določneje ureja materijo, ki je bila doslej urejena v drugem in tretjem odstavku 90. člena KZ. Pri tem sledi načinu izrekanja kazni zapora za kazniva dejanja v steku po določbah KZ-1 z upoštevanjem temeljne razlike pri načinu predpisovanja kazni mladoletniškega zapora.

K 28. členu (vštevavanje začasnih ukrepov)

Člen vsebinsko povzema in dopolnjuje 49. člen KZ.

Razlika z 49. členom KZ:

- vštevavanje pripora in drugih oblik odvzema prostosti v zvezi s kaznivim dejanjem v izrečeno kazen mladoletniškega zapora je določal že KZ. Novost tega člena pa je, da določa vštevavanje začasnih ukrepov nameščanja v strokovni center, zavod za usposabljanje ali prevzgojni dom. Pri tem se upošteva vsebina in namen ter način izrekanja posameznih ukrepov. Namestitve v vzgojne institucije, izrečene pred izrekom sankcije, se vštevajo v kasneje izrečen zavodski vzgojni ukrep, saj se vzgojno delo začne že v času začasne namestitve mladolenika v tako institucijo, pri čemer se zaradi drugačnega obravnavanja mladolenikov v prevzgojnim domu v vzgojni ukrep namestitve v prevzgojni dom vštevajo le ukrepi, povezani z odvzemom prostosti, ne pa tudi začasna namestitve v strokovni center ali v zavod za usposabljanje, ki nadomešča namestitve v strokovni center. Ker pa se ob izreku zavodskega ukrepa ne določi čas, ki ga mora mladolenik prebiti v zavodu, vštevanja v zavodski ukrep ni mogoče urediti tako kot vštevanja v mladoleniški zapor. Predlog zakona zato določa, da se najdaljši dopusten čas bivanja v zavodu skrajša za čas trajanja ukrepa, ki se všteva.

K 29. členu (učinek mladoleniškega zapora na že izrečeni vzgojni ukrep)

Ta člen vsebinsko povzema tisti del 91. člena KZ, ki ureja učinek mladoleniškega zapora na izrečeni vzgojni ukrep in ga deloma dopolnjuje.

Razlike z 91. členom:

- KZ v 91. členu ni urejal primerov, ko je bila starejšemu mladoleniku izrečena kazen mladoleniškega zapora po izreku vzgojnega ukrepa, ki pa se še ni začel izvrševati. Ta položaj je sedaj v prvem odstavku tega člena posebej urejen. Pri tem je določeno tudi, da o tem, da se vzgojni ukrep ne izvrši oziroma da se preneha izvrševati, odloči sodišče v sodbi, s katero izreče kazen.
- Prav tako je jasneje napisano, da ima mladoleniški zapor, ne glede na to, v kakšnem trajanju je izrečen, vedno enak učinek – vzgojni ukrep se ne izvrši oziroma se preneha izvrševati, saj ima tudi mladoleniški zapor enak namen, kot vzgojni ukrepi.
- Predlog določa tudi možnost, da se mladolenika na njegov predlog še pred pravnomočnostjo sodbe premesti v zavod za prestajanje kazni mladoleniškega zapora.

K 30. členu (učinek zapora na že izrečeni vzgojni ukrep)

Ta člen vsebinsko povzema del 91. člena KZ, ki ureja učinek zapora na izrečeni vzgojni ukrep in ga deloma dopolnjuje.

Razlike z 91. členom KZ:

- KZ v 91. členu ni urejal primerov, ko je bila polnoletnemu izrečena kazen zapora po izreku vzgojnega ukrepa, ki pa se še ni začel izvrševati. Ta položaj je sedaj v prvem odstavku tega člena

posebej urejen. Pri tem je določeno tudi, da o tem, da se vzgojni ukrep ne izvrši oziroma da se preneha izvrševati, odloči sodišče v sodbi, s katero izreče kazen.

- Prav tako je urejena možnost, da se sme polnoletnega na njegov predlog še pred pravnomočnostjo sodbe premestiti v zavod za prestajanje kazni zapor.
- Pri tem je treba ponovno opozoriti na uporabo pojmov v tem zakonu in ta člen brati v povezavi s členi, ki opredeljujejo pogoje za izrek kazenskih sankcij posameznim kategorijam storilcev, upošteva tudi starost v času sojenja. Pojem starejši mladoletnik v prvem odstavku tega člena je uporabljen v skladu z opredelitvijo v 3. členu (torej gre za starost v času storitve kaznivega dejanja). V drugem, tretjem in četrtem odstavku je uporabljen pojem polnoletni, ki sicer nikjer v zakonu ni posebej opredeljen, zato ga je treba razumeti v skladu s splošnim pojmovanjem – gre za osebo po dopolnjenem 18. letu starosti, nanaša pa se na čas nastopa situacije, ki jo odstavek ureja (torej v času izreka kazni zapor oziroma začetka prestajanja kazni). Uporaba izraza »polnoletni storilec kaznivega dejanja« kot osebe, ki je bila polnoletna v času storitve kaznivega dejanja, v teh odstavkih ne bi bil ustrezen. Glede na čas storitve kaznivega dejanja bo namreč lahko (upošteva druge določbe tega zakona, ki določajo pogoje za izrek posameznih sankcij) šlo v teh primerih za starejšega mladoletnika (torej osebo, ki je v času storitve kaznivega dejanja bila že stara 16, ni pa še dopolnila 18 let), ki pa je v času sojenja že dopolnil 21 let in mu je v skladu z drugim odstavkom 34. člena mogoče izreči tudi zapor, ali pa za osebo, ki je bila že v času storitve kaznivega dejanja polnoletna.

K 31. členu (prepoved vožnje motornega vozila)

Kazen prepovedi vožnje motornega vozila se, ob enakih pogojih, kot jih določa kazenski zakonik za polnoletne storilce, lahko izreče kot stranska kazen ob kazni mladoletniškega zapor ali ob denarni kazni.

K 32. členu (izgon tujca iz države)

Glede na to, da Direktiva 2004/38/ES za državljane držav Evropske unije in njihove družinske člane določa dodatne pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da se jim izreče stranska kazen izгона tujca iz države, je ureditev, ki je usklajena s to direktivo, predlagana za vse tujce, saj ne bi bilo dopustno v kazenski zakonodaji predpisovati drugačne obravnave storilcev kaznivih dejanj glede na državljanstvo. Direktiva sicer predpisuje blažje pogoje za izrek kazni izгона državljanom držav Evropske unije, ki v drugi državi članici Evropske unije živijo manj kot deset let (»grožnja za javni red ali javno varnost«), in strožje pogoje za tiste, ki v drugi državi članici živijo več kot deset let (»resna grožnja za javni red ali javno varnost« oziroma »nujni razlogi javne varnosti«), v predlogu novega člena pa je za vse tujce predlagan enak, torej strožji pogoj, da je podana resna grožnja za javni red ali javno varnost.

V skladu s predlaganim prvim odstavkom bo tako sodišče smelo starejšemu mladoletniku, ki ni slovenski državljan, izreči izgon z ozemlja Republike Slovenije za čas od enega do petih let, vendar le v primeru, če mu bo izreklo kazen za kaznivo dejanje, za katero se lahko v skladu s KZ-1 (polnoletnemu storilcu) izreče kazen več kot dve leti zapor in kadar bo na podlagi njegovih osebnih okoliščin ocenilo, da je podana resna grožnja za javni red ali javno varnost. Pri odločanju mora sodišče seveda upoštevati tudi korist mladoletnika, k čemur ga zavezuje že načelna določba o varstvu koristi otroka iz 5. člena predloga zakona, je pa v tem členu ponovno poudarjena, upošteva dodatni pogoj iz Direktive 2004/38/ES, da je izgon potreben zaradi mladoletnikove koristi, kot to predpisuje Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah z dne 20. 11. 1989.

Drugi odstavek določa, da se čas, prebit v mladoletniškem zaporu, ne všteva v čas trajanja te kazni.

Predlagani tretji odstavek v skladu z Direktivo 2004/38/ES določa dodatno presojo pred izvršitvijo te kazni v primeru, ko se ta stranska kazen izvrši več kot šest mesecev leti od pravnomočnosti sodbe, s katero je bila izrečena. Sodišče bo moralo v teh primerih pred izvršitvijo te stranske kazni ponovno oceniti, ali so še

podane osebne okoliščine, ki so bile podlaga za odločitev o izgonu. Rok je znatno krajši kot je rok, določen za polnoletne storilce. Okoliščine na strani mladoletnika se namreč lahko spreminjajo zelo hitro in jih je treba pogosteje preverjati, kot to velja za polnoletne storilce.

3. oddelek: Varnostni ukrepi

K 33. členu (vrste varnostnih ukrepov)

Mladoletniku je v skladu s tem členom mogoče izreči vse varnostne ukrepe iz 69. člena KZ-1, razen varnostnega ukrepa prepovedi opravljanja poklica, ki bi bil v nasprotju z namenom izrekanja sankcij mladoletnikom.

K 34. členu (izrekanje varnostnih ukrepov)

Mladoletniku se lahko izrečejo v tem členu navedeni varnostni ukrepi, pri čemer se varnostni ukrepi odvzem voznškega dovoljenja, odvzem predmetov in prepoved približevanja ali komuniciranja z žrtvijo lahko izrečejo zgolj ob izrečenem vzgojnem ukrepu ali kazni, medtem ko se lahko varnostna ukrepa obvezno psihiatrično zdravljenje in varstvo v zdravstvenem zavodu oziroma obvezno psihiatrično zdravljenje na prostosti izrekata tudi samostojno.

Razlike s KZ:

- za razliko od 72. člena KZ se oba varnostna ukrepa psihiatričnega zdravljenja lahko izrekata tudi samostojno, ker je to v skladu z namenom obravnavanja mladoletnikov, in sicer, da so deležni ustrezne obravnave, ki se ne pogojuje z izrekom sankcije. KZ je namreč v četrtem odstavku 72. člena določal, da se vsi varnostni ukrepi lahko izrečejo le ob izrečenem vzgojnem ukrepu ali kazni. To je pomenilo, da neprištevnemu mladoletniku ni bilo mogoče izreči nobenega varnostnega ukrepa, vključno z obveznim psihiatričnim zdravljenjem. Predlog zakona to nedoslednost odpravlja.

K 35. členu (posebne določbe o obveznem psihiatričnem zdravljenju in varstvu v zdravstvenem zavodu)

Za razliko od KZ, ki ne ureja podrobneje varnostnih ukrepov za mladoletnike, temveč se uporabljajo določbe o pogojih za izrek varnostnih ukrepov polnoletnim, ta predlog zakona tudi po prejetih priporočilih mednarodnih strokovnjakov Sveta Evrope ureja posebnosti v primerjavi z ureditvijo po KZ-1, ki se še naprej uporablja glede vseh vprašanj, ki jih ta zakon ne ureja posebej.

Tako določa strožje pogoje za izrek varnostnega ukrepa mladoletniku, kot veljajo za polnoletnike po KZ-1. Izreka se lahko le v primeru storjenega protipravnega oziroma kaznivega dejanja, za katero je predpisana kazen zaporu dve leti ali več. V zvezi s kaznivimi dejanji zoper premoženje ga je mogoče izreči le, če gre za dejanje, ki ima tudi elemente nasilja. Prav tako je predpisano, da se izvaja na posebnem forenzičnem psihiatričnem oddelku zdravstvenega zavoda, kjer je mladoletniku zagotovljena multidisciplinarna obravnava, v okviru katere bodo naslovljene vse ugotovljene težave in potrebe mladoletnika.

Prav tako je določeno krajše dopustno trajanje in sicer tri leta za razliko od petih let po določbah KZ-1.

Posebej je urejena tudi situacija, ko se mladoletniku izreče vzgojni ukrep ali zapor zaradi kaznivega dejanja, storjenega v stanju bistveno zmanjšane prištevnosti.

K 36. členu (posebne določbe o obveznem psihiatričnem zdravljenju na prostosti)

V tem členu je drugače kot za polnoletne urejeno trajanje zdravljenja. Nelogično je namreč, da se lahko strožji varnostni ukrep izvršuje dlje časa kot milejši, kar je posebej pomembno pri mladoletniku, ko je izjemnost institucionalizacije še bolj poudarjena in bi tudi ob hujših težavah v duševnem zdravju moral v prvi vrsti biti izrečen varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti, ki pa bi v tem primeru moral trajati dlje časa.

Tudi za psihiatrično zdravljenje mladoletnikov na prostosti se predpisuje multidisciplinarni pristop, ki je prepoznan kot najboljši in čigar učinkovitost je podprta z dokazi. Metode, uveljavljene v zdravstveni stroki je torej treba dopolnjevati z drugimi metodami obravnave.

Tudi za primer, ko je izrečen ukrep psihiatričnega zdravljenja, pa je naknadno ugotovljeno, da se ne izvaja uspešno iz razlogov, ki jih določa KZ-1 (storilec se noče zdraviti na prostosti, zdravljenje samovoljno opusti ali pa zdravljenje ni uspešno), posebej določa dopustno trajanje.

4. oddelek: Vpliv starost ob izreku kazenske sankcije

K 37. členu (izrekanje kazenskih sankcij mlajšim mladoletnikom)

Člen vsebinsko povzema 92. člen KZ, ki pa ga vsebinsko spreminja. Ta člen namreč ne določa več, da se sme mlajšemu mladoletniku (torej tistemu, ki se v času storitve že dopolnil 14, ni pa še dopolnil 16 let) po dopolnitvi 18 let izreči le zavodski vzgojni ukrep. Navedeno omogoča večjo individualizacijo pri izrekanju sankcij.

Če mlajši mladoletnik med sojenjem dopolni 21 let, mu ni več dopustno izreči nobene kazenske sankcije. To pomeni, da se mora kazenski postopek proti njemu ustaviti. Če je 21 let dopolnil že pred začetkom postopka, pa postopka ni dopustno začeti.

K 38. členu (izrekanje kazenskih sankcij starejšim mladoletnikom)

Člen vsebinsko povzema 93. člen KZ s to razliko, da ne določa več omejitve, katere vzgojne ukrepe mu je mogoče izreči. Določa le, da se mu namesto kazni mladoletniškega zaporah lahko izreče zapor ali pogojno obsodbo.

K 39. členu (izrekanje kazenskih sankcij mlajšim polnoletnikom)

Člen vsebinsko povzema 94. člen KZ.

5. oddelek: Pravne posledice, dajanje podatkov iz evidenc in izbris iz evidence

K 40. členu (pravne posledice izreka vzgojnega ukrepa ali obsodbe)

Ta člen vsebinsko povzema tretji odstavek 100. člena KZ.

K 41. členu (izbris vzgojnega ukrepa ali obsodbe)

KZ-1 v drugem odstavku 375. člena določa rok za izbris vzgojnih ukrepov iz evidence, in sicer v enem letu od takrat, ko je bilo izvrševanje ustavljeno. Zaradi različnih možnosti prenehanja izvrševanja in možnosti, da sodišče po izreku odloči, da se vzgojni ukrep sploh ne izvrši, je trenutek, od katerega teče rok za izbris, v četrtem odstavku tega člena natančneje opredeljen. Sam rok za izbris je podaljšan z enega na dve leti.

Določba vsebinsko povzema tudi 103. člen KZ. V primerjavi s 103. členom KZ so roki za izbris skrajšani, in sicer je KZ določal rok treh let ne glede na dolžino izrečenega mladoletniškega zaporah, predlagana

ureditev pa določa rok za izbris v odvisnosti od dolžine izrečene kazni mladoletniškega zapor, in sicer dve leti za izbris obsodbe na mladoletniški zapor do enega leta ter tri leta za izbris obsodbe na mladoletniški zapor nad enim letom. Izbris ni mogoč, dokler trajajo varnostni ukrepi.

III. poglavje: POSTOPEK PROTI MLADOLETNIKU

1. oddelek: Splošne določbe o postopku

K 42. členu (uporaba določb tega poglavja)

Člen vsebinsko povzema 451. člen ZKP. Razlika z navedenim členom je v tem, da materijo ureja na način, ki zagotavlja spoštovanje domneve nedolžnosti, saj ne govori več o mladoletniku, ki je storil kaznivo dejanje, saj gre za postopkovne določbe, ko se odgovornost mladoletnika za očitano kaznivo dejanje šele ugotavlja. Izraz mladoletnik pa je opredeljen v tretjem členu kot splošen izraz za osebo, ki naj bi oziroma je storila kaznivo dejanje, ko je že dopolnila 14 let starosti, ni pa še dopolnila 18 let, ne glede na njeno starost v času teka predkazenskega in kazenskega postopka, izreka kazenske sankcije in vse do njene izvršitve, če so izpolnjeni pogoji, pod katerimi se zanjo uporablja ta zakon. Ta člen določa starostni pogoj za uporabo določb tega poglavja. Po dopolnjenem enaindvajsetem letu starosti se namreč postopek proti mladoletniku uvede ali dokonča po določbah ZKP. Navedeno velja le za starejšega mladoletnika, saj 37. člen izključuje možnost izreka kazenske sankcije mlajšemu mladoletniku, ko dopolni 21 let, zaradi česar se tudi postopek proti njemu ustavi.

Določbe, ki se uporabljajo tudi v postopku proti mlajšemu polnoletniku, kadar pride v poštev izrek vzgojnega ukrepa: 43. člen (prednostna obravnava), 48. člen (pravica do zagovornika), 49. člen (pristojnosti centra za socialno delo), 52. člen (prepoved sojenja v nenavzočnosti), 54. člen (prepoved objave podatkov), 55. člen (dolžnost pričanja in posredovanja podatkov), 56. člen (vabljenje in vročanje), 68. člen (obveščanje v primeru ogroženosti), 73. člen (izvrševanje pripora), 76. člen (pridržanje) in 86. člen (pridobivanje podatkov v pripravljalnem postopku).

K 43. členu (prednostna obravnava)

461. člen ZKP je vseboval zahtevo, da morajo pristojni organi v postopku proti mladoletniku postopati posebej hitro, da se postopek čim prej konča. Navedeno določbo so pristojni organi razumeli različno, saj so nekateri že po veljavni zakonodaji postopke proti mladoletnikom obravnavali kot prednostne, drugi pa ne.

Glede na ugotovitve analize mladoletniškega kazenskopravnega sistema, da postopki proti mladoletnikom trajajo predolgo in glede na jasna sporočila stroke in izsledke znanosti, da je ključnega pomena za uspešno obravnavo mladoletnikov ravno hitrost odziva na delinkventno ravnanje, je v predlogu zakona določeno, da so vsi postopki proti mladoletnikom prednostni. Načelna zahteva, da morajo organi v teh postopkih postopati še posebej hitro, pa je ohranjena med splošnimi določbami, v 4. členu.

K 44. členu (ugotavljanje starosti)

Ta člen ureja postopek oziroma metode za ugotavljanje oziroma oceno starosti osebe, ki je pomembna za njen položaj v kazenskem postopku in pomeni dopolnjen 452.a člen ZKP. Predlog zakona ugotavljanje starosti mladoletnika ureja na podoben način kot je urejen v 17. členu Zakona o mednarodni zaščiti glede mladoletnikov brez spremstva z nekaterimi pomembnimi razlikami:

- Ker je ugotavljanje starosti s pomočjo izvedenca medicinske stroke lahko pomeni pomemben poseg v otrokove pravice, je posebej poudarjeno, da se na ta način lahko ugotavlja oziroma

ocenjuje starost le subsidiarno. Primarno je torej treba uporabiti manj invazivne metode, šele če na ta način ni mogoče ugotoviti starosti, se odredi izvedensko delo.

- Za odreditev izvedenskega dela pa ta zakon določa še dodatni pogoj, in sicer, da pristojni organ oceni, da je tako ugotavljanje sploh smotno. Če je na primer jasno, da bi državni tožilec kazensko ovadbo, vloženo proti tej osebi v vsakem primeru zavrgel, ker morda niti ni utemeljenega suma, da je storila kaznivo dejanje, ker dejanje nima zakonskih znakov kaznivega dejanja, ali ker gre za majhen pomen dejanja, ugotavljanje starosti za položaj osebe ne bo bistveno.
- V petem odstavku tega člena je nekoliko drugače urejena tudi domneva, če starosti ni mogoče ugotoviti. Ne gre namreč le za ugotavljanje oziroma oceno polnoletnosti temveč za ugotavljanje oziroma oceno starosti, ki je pomembna za položaj osebe v postopku.

Določba pomeni prenos drugega odstavka 3. člena Direktive (EU) 2016/800.

K 45. členu (obveščanje mladoletnika)

V tem členu so zajete določbe o pravnih poukih mladoletnika iz 2., 3. in 5. odstavka 452.c člena ter 1., 8. in 9. odstavka 452d. člen ZKP.

Prvi odstavek določa, na kakšen način mora biti mladoletnik poučen. Mladoletnika je praviloma treba poučiti ustno, pri čemer je vsebino pouka, ki mu je bil dan, treba zapisati v zapis o procesnem dejanju, pred katerim je bil mladoletnik poučen, mladoletnik pa ta zapis podpiše. Praviloma je torej ustni pouk zapisan v zapisnik, ali pa v uradni zaznamek. V vsakem primeru mladoletnik s podpisom potrdi, da je bil ustrezno poučen. Zakon pa določa tudi pisni pouk in sicer ob odvzemu prostosti. Da lahko mladoletnik razume vsebino in pomen pouka oziroma pravic, o katerih je poučen, mora biti poučen v njegovem jeziku oziroma v jeziku ki ga razume, ter na način, prilagojen njegovi stopnji razumevanja.

Pouki po tem členu pomenijo prenos Direktive (EU) 2016/800 glede pouka mladoletnika o njegovih pravicah in glede obvestila o splošnih vidikih postopka.

Drugi odstavek določa, o katerih pravicah mora biti mladoletnik poučen takoj, ko je obveščen oziroma ob prvem stiku s pristojnim organom potem, ko je obveščen o tem, da je osumljen storitve kaznivega dejanja in katerega dejanja je osumljen. Takrat mora biti obveščen tudi o splošnih vidikih postopka. Če policija ugotovi, da je mladoletna oseba, od katere zbira obvestila, osumljena storitve kaznivega dejanja, mora takoj prenehati z zbiranjem obvestil in jo seznaniti s tem, da je osumljena, katerega kaznivega dejanja je osumljena in jo poučiti po tem odstavku.

Tretji odstavek določa dodatno vsebino pouka, ki ga v skladu z ZKP da policija osumljencu ob odvzemu prostosti. Če je odvzem prostosti prvi stik mladoletnika s policijo, mora ta pouk vsebovati tudi pouk o pravicah po prvem odstavku in obvestilo o splošnih vidikih postopka.

Četrti odstavek opredeljuje vsebino pisnega pouka, ki ga mora prejeti mladoletnik ob odvzemu prostosti in ga lahko ima ves čas odvzema prostosti ob sebi.

Peti odstavek pa zahteva, da mora biti pisno obvestilo lahko berljivo ali poenostavljeno ter v jeziku, ki ga mladoletnik razume. Mladoletnik bo lahko uresničeval svoje pravice le, če mu bodo predstavljene na njemu razumljiv način. Pisno obvestilo je bolj obsežno kot ustni pouk ob odvzemu prostosti. Če bi bil ustni pouk preobsežen, zagotovo ne bi mogel doseči željenega učinka. V stresni situaciji ob odvzemu prostosti je namreč utemeljeno pričakovati, da so zmožnosti mladoletnika za sprejemanje in razumevanje informacij omejene. Zato prejme tudi pisni pouk, ki ga ima lahko ves čas odvzema prostosti pri sebi in ga kadarkoli prebere, prav tako pa lahko prosi za pojasnila uradne osebe pri organu, ki izvršuje odvzem prostosti.

K 46. členu (spremljanje mladoletnika)

Prvi odstavek tega člena zajema vsebino prvega odstavka 452.c člena ZKP.

V drugem odstavku je dodana zahteva, da organ v primeru, da starši ali skrbnik iz razlogov po prvem odstavku ne morejo spremljati mladoletnika ali biti obveščeni, pristojni organ ustrezno evidentira, ali je mladoletnik sam izbral drugo odraslo osebo (potem, ko je bil o tej pravici ustrezno poučen) in ali se strinja z izbiro, ter razloge, če se z izbiro ne strinja.

K 47. členu (obveščanje staršev, skrbnika ali druge odrasle osebe)

Prvi odstavek ureja pravico mladoletnika, da so o pravicah, o katerih mora biti poučen mladoletnik, brez obveščeni tudi njegovi starši ali skrbnik. Glede na uveljavljeno terminologijo v ZKP, morajo biti starši ali skrbnik obveščeni o pravicah brez nepotrebnega odlašanja potem, ko je s pravicami seznanjen mladoletnik. Že glede na sam namen obveščanja staršev ali skrbnika je logično, da je čas obveščanja vezan na seznanitev mladoletnika z njegovimi pravicami. Tako bo organ, če bo mogoče, seznanil oba hkrati, če to ne bo mogoče, pa bo starše ali skrbnika obvestil brez nepotrebnega odlašanja po seznanitvi mladoletnika, torej takoj, ko bo glede na okoliščine posameznega primera to lahko storil.

Drugi odstavek nadalje določa, da se določbe tega zakona, ki urejajo spremljanje in obveščanje staršev ali skrbnika, uporabljajo za drugo odraslo osebo, kadar in dokler glede staršev ali skrbnika obstajajo razlogi iz prvega odstavka tega člena. To na primer pomeni, da bo pristojni organ zagotavljal mladoletniku, ki ga starši ne bodo mogli spremljati ali jih ne bo možno ali dopustno seznanjati s pravicami mladoletnika in nima skrbnika, da te pravice uresničuje preko druge odrasle osebe, ki bo izbrana in določena za ta namen. Lahko mu bo v ta namen postavljen tudi skrbnik, če bo ocenjeno, da ga mladoletnik po določbah DZ potrebuje.

K 48. členu (pravica do zagovornika)

Člen vsebinsko povzema 454. člen ZKP.

Razlike s 454. členom ZKP:

- Obramba je praviloma obvezna tudi v primerih, ko proti mladoletniku teče postopek zaradi kaznivega dejanja, za katerega je predpisana kazen zavora do treh let, razen če sodišče oceni, da ga mladoletnik ne potrebuje, upošteva pri tem zlasti duševno razvitost in osebne lastnosti mladoletnika, zapletenost zadeve in teže sankcije ali drugih ukrepov, ki jih lahko v konkretnem postopku uporabi proti mladoletniku. Sodišče mora torej v teh primerih obrazložiti, zakaj ocenjuje, da mladoletnik ne potrebuje zagovornika.
- V tretjem odstavku je izjema od obveznosti, da ima mladoletnik zagovornika že med izvedbo preiskovalnega dejanja, opredeljena drugače (nevarnost odlašanja in ne več oprava preiskovalnega dejanja brez odredbe sodišča).
- V petem odstavku je dodana zahteva, da mora policija do prihoda zagovornika počakati z opravo vseh preiskovalnih dejanj, razen tistih, ki bi jih bilo nevarno odlašati.

K 49. členu (pristojnosti centra za socialno delo)

Ta člen vsebinsko povzema in dopolnjuje 458. člen ZKP. Člen ne govori več o pravicah CSD, temveč o njegovih pristojnostih. Ne gre namreč za pravice CSD, ki bi jih lahko uveljavljal, temveč za njegove pristojnosti, ki jih je dolžan izpolnjevati.

Ker je v postopku proti mladoletniku izjemnega pomena, da je pristojni organ čim prej obveščen po morebitnih postopkih, ki tečejo glede mladoletnika in kažejo na obstoj okoliščin na njegovi strani, ki jih je treba upoštevati tudi v postopku po tem zakonu, je posebej izpostavljena pristojnost CSD, da organ, pred katerim teče postopek proti mladoletniku, o tem obvesti. Glede na določbo 4. člena tega zakona mora to storiti posebej hitro po tem, ko izve za take okoliščine. Takšno obvestilo je lahko tudi telefonsko, ki pa mora biti ustrezno zabeleženo, zapis o tem pa mora postati del spisa, ki ga o zadevi vodi organ, pred katerim teče postopek.

K 50. členu (obveščanje centra za socialno delo)

Ta člen zahteva od policije, državnega tožilstva in sodišča, da obvestijo center za socialno delo o začetku in zaključku postopka, kar je nujno za to, da lahko CSD v postopku uresničuje pristojnosti, ki mu jih daje ta zakon. Če postopek zaključi državni tožilec z zavrženjem kazenske ovadbe, bo CSD obvestil on. Če se postopek konča s sklepom sodišča o ustavitvi postopka, pa mora CSD obvestiti sodišče. V primerih, ko se postopek konča z izrekom kazenske sankcije, pa ima CSD pristojnosti v zvezi z njenim izvrševanjem in mu bo sodišče tudi v tem primeru moralo poslati končno odločitev.

K 51. členu (ravnanje pristojnega organa, če je osumljena oseba mlajša od štirinajst let)

452. člen ZKP je urejal le situacije, ko je bilo po uvedbi postopka ugotovljeno, da je kaznivo dejanje storil otrok pred dopolnjenim 14. letom starosti. Predlog zakona ureja tudi situacije, ko to ugotovi že policija oziroma državni tožilec v predkazenskem postopku in se torej ovadba zavrže. Poleg tega je tudi v tem členu zaradi spoštovanja domneve nedolžnosti govora o domnevno storjenem kaznivem dejanju.

Drugi odstavek pomeni novost v slovenskem kazenskopravnem sistemu. Sodišču namreč daje podlago, da lahko v primerih najhujših dejanj z elementi nasilja, dokonča postopek ugotavljanja dejstev v zvezi s kaznivim dejanjem, vendar mu ne sme izreči kazenske sankcije po tem zakonu. Navedeno je po oceni predlagatelja v korist otroka, saj mu zagotavlja ugotavljanje dejanskega stanja ob procesnih garancijah, predpisanih s kazensko procesno zakonodajo in s spoštovanjem ustavno zagotovljenih pravic v teh postopkih. V takih primerih bo namreč dejanje zelo verjetno imelo za posledico izrek ukrepov na podlagi DZ ali Zakona o duševnem zdravju, zato je zelo pomembno, da se dejansko stanje v celoti razišče in ugotovi, ali je otrok tudi dejansko storil očitano dejanje.

K 52. členu (Prepoved sojenja v nenavzočnosti)

Prvi odstavek izhaja iz prvega odstavka 453. člena ZKP, ki pa ga dopolnjuje tako, da izjemoma dopušča odstop od prepovedi sojenja v nenavzočnosti le za sejo senata. Ti pogoji so določeni v poznejših členih.

Drugi odstavek določa pouk o tej pravici.

K 53. členu (izključitev javnosti)

Člen vsebinsko povzema 480. člen ZKP, pri čemer ZKP v prvem odstavku navedenega člena izrecno izključuje javnost le s sojenja, navedeni člen pa zaradi varovanja koristi mladoletnika izključuje javnost iz vseh faz postopka oziroma iz izvajanja vseh dejanj v postopku.

Glede na razširjen domet te določbe pa je bilo treba posebej in širše kot to velja za 296. člena ZKP, urediti tudi pouk osebam, ki so navzoče pri posameznem dejanju v postopku proti mladoletnikom. Na njihovo dolžnost, da varujejo kot tajnost vse, kar zvedo pri tem dejanju in da pomeni izdaja tajnosti kaznivo dejanje, jih opozori organ, ki vodi posamezno dejanje.

K 54. členu (prepoved objave podatkov)

Člen povzema vsebinsko nespremenjeni 460. člen ZKP.

K 55. členu (dolžnost pričanja in posredovanja podatkov)

Člen povzema in vsebinsko dopolnjuje 455. člen ZKP.

V praksi so bile zaznane težave pri dobivanju podatkov, potrebnih mladoletnikove duševne razvitosti ter za spoznanje njegove osebnosti in razmer, v katerih živi. Glede na izjemen pomen IOM v postopku proti mladoletniku je bilo treba zagotoviti ustrezno pravno podlago za pridobitev podatkov, potrebnih za njeno izdelavo. Prvi odstavek odvezuje dolžnosti varovanja poklicne skrivnosti osebe, za katere zakon tako dolžnost določa.

V drugem odstavku je določena možnost, da (praviloma) državni tožilec ali pa (izjemoma) sodišče, ko zahteva izdelavo IOM od CSD ali sodišče, ko na obrazložen predlog državnega tožilca ali CSD zahteva izdelavo IOM od centra za mladoletnike, pooblastita CSD oziroma center za mladoletnike, da sama pridobita podatke, ki jih potrebujeta za izdelavo IOM. Pri tem bo v zahtevi obseg IOM okvirno opredeljen in zamejen krog podatkov, ki jih je treba v konkretnem primeru pridobiti za izdelavo IOM. Pridobivanje podatkov in izdelava IOM namreč pomenita poseg v zasebnost mladoletnika, še zlasti, kadar bo za izdelavo potrebno opraviti psihološki ali psihiatrični diagnostični postopek, zato mora biti vedno upoštevano načelo sorazmernosti in je treba obseg IOM zamejiti na obseg, nujno potreben za uspešno izvedbo postopka in sprejemanje odločitev, ki bodo v skladu z namenom ukrepov v postopku po tem zakonu in v korist mladoletnika.

K 56. členu (vabljenje in vročanje)

Določba vsebinsko povzema 459. člen ZKP. Razlike s 459. členom ZKP:

- v prvem odstavku je sodišče nadomeščeno z »organi, ki sodelujejo v postopku proti mladoletniku«, saj ga poleg sodišča lahko vabijo k sebi tudi policija, državni tožilec in center za socialno delo;
- zaradi večje preglednosti je bil drugi odstavek 459. člena ZKP razdeljen v dva odstavka.

ZKP je v prvem odstavku 459. člena določal, da se vabila mladoletniku vročajo po njegovih starših oziroma zakonskem zastopniku. Predlog zakona uporablja besedno zvezo zakoniti zastopnik ali skrbnik. Skrbnik je posebej naveden, kajti upravičenja za zastopanje ne črpa neposredno iz zakona, temveč pridobi upravičenje za zastopanje neodvisno od volje zastopanega na podlagi pravnega akta pristojnega organa in torej lahko šteje za zakonitega zastopnika v širšem pomenu besede.⁴

Ker predlog zakona vročanja preko zakonitega zastopnika ali skrbnika posebej ne ureja, pridejo v poštev določbe DZ, ki urejajo institute zakonitega zastopnika otroka in skrbništvo otrok.

Zakoniti zastopnik otroka v ožjem pomenu besede so torej starši (145. člen DZ) in posvojitelji, ki so po zakonu izenačeni s starši (222. člen DZ). Prav tako po samem zakonu postane zastopnik otroka oseba, ki ji je podeljena starševska skrb za otroka (tretji odstavek 231. člena DZ).

Pod skrbništvo pa se postavi otroka, ki nima staršev ali zanj starši ne skrbijo. Takega otroka torej ne zastopajo starši, ampak ga v skladu s prvim odstavkom 257. člena DZ zastopa skrbnik. Otroku se lahko postavi tudi skrbnika za posebni primer, ki v imenu zastopanega otroka opravi zgolj posamezno dejanje ali določeno vrsto dejanj, dokler zastopani otrok oziroma v njegovem imenu starši ali skrbnik (kadar je otrok postavljen pod skrbništvo) ne morejo poskrbeti za otrokove pravice in koristi (267. člen DZ). Postavitve

⁴ Prim.: Kdo zastopa otroka po novem družinskem zakoniku? (objavljeno na spletni strani <https://www.uradni-list.si/novice/pogled/kdo-zastopa-otroka-po-novem-druzinskem-zakoniku>)

skrbnika za posebni primer ne pomeni postavitve pod skrbništvo. Skrbnika za posebni primer z odločbo postavi sodišče, center za socialno delo ali drug organ, pred katerim teče postopek (265., 267. in 268. člen DZ). Skrbnikov za posebni primer je več vrst (na primer kolizijski skrbnik ali kolizijski zastopnik, 269. člen DZ; začasni skrbnik ali začasni zastopnik, 265. člen DZ).

Drugi odstavek 145. člena DZ ureja vročanje najrazličnejših (sodnih in drugih) pisanj otroku. DZ predpisuje, da se lahko otroku kaj veljavno vroči tako, da se to vroči enemu ali drugemu od staršev. Če starši ne živijo skupaj, se vročitev opravi prek starša, pri katerem otrok živi, ali prek tistega, ki je kot upravičen za vročanje in sporočanje naveden v sodni poravnavi ali odločitvi sodišča o skupnem varstvu in vzgoji otroka iz 139. člena DZ. Kadar otrokovi zakoniti zastopniki niso starši, se vročitev otroku opravi skrbniku oziroma skrbniku za posebni primer, če je ta pooblaščen tudi za vročanje pisanj, naslovljenih na otroka.

K 57. členu (elektronsko poslovanje)

V predlogu zakona je večkrat poudarjen pomen hitrosti postopka proti mladoletniku. Ker gre za izrazito multidisciplinarno področje, je v postopek vključeno večje število organov in organizacij tudi zunaj pravosodja. Izrazit primer takega sodelovanja je institut IOM, pri izdelavi katere je pomembno hitro in učinkovito sodelovanje med različnimi organi, zato je za postopek izdelave IOM posebej predvideno, da se vročanja opravijo po varni elektronski poti. Le izjemoma, če tako vročanje ni mogoče, zakon dopušča vročanje in pošiljanje pisanj v skladu z drugimi določbami ZKP.

Glede na to, da je v ozko zamejenem obsegu, ki je opredeljen v tem členu, mogoče zagotoviti tako poslovanje brez posebnih tehničnih prilagoditev (z odprtjem varnega elektronskega predala) in še pred uvedbo elektronskega poslovanja po 76. členu ZKP, posebno prehodno obdobje za zagotovitev takega načina vročanja in pošiljanja ni predvideno.

K 58. členu (stroški kazenskega postopka in premoženjskopravni zahtevek)

Določba izhaja iz 484. člena ZKP in ureja posebnosti glede plačila stroškov in premoženjskoprnega zahtevka v primerjavi s splošno ureditvijo po ZKP. Če je mladoletniku izrečena kazen, posebnosti ni in se uporabljajo določbe ZKP. Če pa je mladoletniku izrečen vzgojni ukrep, se lahko plačilo stroškov in premoženjskoprnega zahtevka v kazenskem postopku naloži le, če ima lastne dohodke ali premoženje. V nasprotnem primeru se stroški plačajo iz proračuna, oškodovanca pa se napoti na vložitev tožbe v pravnem postopku.

V skladu z zahtevo Direktive (EU) 2016/800 naložitev plačila stroškov ni dopustna za stroške, nastale z uresničevanjem pravice do individualne ocene in do zdravniškega pregleda ob odvzemu prostosti (drugi odstavek).

1. pododdelek: Pristojnost in sestava sodišč

K 59. členu (stvarna pristojnost in sestava sodišč)

Člen povzema in dopolnjuje 462. člen ZKP.

Prvi odstavek tega člena določa stvarno pristojnost okrožnega sodišča za sojenje v zadevah proti mladoletnikom, ne glede na težo kaznivega dejanja, ki se očita mladoletniku.

Drugi odstavek določa, da se za odločanje v postopkih na sodiščih vseh treh stopenj oblikujejo senati za mladoletnike. Pri tem je za okrožna in višja sodišča izrecno zahtevano, da so pri teh sodiščih sodniki za

mladoletnike, ki imajo v skladu z zahtevo iz 14. točke 2. člena tega zakona opravljeno usposabljanje po tem zakonu in odločajo v postopku proti mladoletniku. Predsednik senata pri okrožnem in višjem sodišču je vedno sodnik za mladoletnike. Glede na posebnosti odločanja v postopkih proti mladoletnikom je namreč nujno, da imajo sodniki posebna znanja, ki jih pridobijo z ustreznim usposabljanjem, ki je urejeno v posebnem poglavju tega zakona.

V tretjem odstavku so drugače, kot v drugem odstavku 462. člena ZKP, določeni senati za mladoletnike na okrožnem sodišču. V skladu z navedeno določbo ZKP je namreč mladoletniku ne glede na težo kaznivega dejanja sodil tričlanski senat. Predlog zakona določa, da v primeru najhujših kaznivih dejanj tudi mladoletniku sodi senat, sestavljen iz dveh sodnikov in treh sodnikov porotnikov, kot to velja za polnoletne.

Glede sestave senatov na višjem sodišču razen prvega odstavka, ki zahteva, da je predsednik senata za mladoletnike sodnik a mladoletnike, e določa več posebnosti v primerjavi s sestavo senata za polnoletne storilce po ZKP (četrti odstavek 462. člena).

Četrti odstavek določa pogoje za sodnike porotnike, pri čemer razširja nabor strokovnih področij, s katerih lahko prihaja sodnik porotnik. Dodatno določa, da je lahko sodnik porotnik tudi socialni delavec ali strokovnjak katerekoli stroke s področja obravnave mladoletnikov.

Peti odstavek na enak način kot ZKP v šestem odstavku določa pristojnosti sodnika za mladoletnike.

V šestem odstavku je določeno, da sodnik za mladoletnike, ki je vodil pripravljalni postopek, praviloma odloča tudi o predlogu za izrek sankcije (podobno velja tudi za zagovornika, ki je mladoletnika zastopal v drugih postopkih – praviloma se imenuje istega zagovornika tudi za morebitne nove postopke). Izjeme določa sedmi odstavek, ki določa razloge, iz katerih se mora sodnik izločiti. V postopkih proti mladoletnikom je namreč izjemnega pomena, da postopke proti istemu mladoletniku tako v pripravljalnem postopku, kot tudi na glavni obravnavi oziroma seji senata, vodi isti sodnik. Na ta način se zagotavlja enotno in konsistentno obravnavanje mladoletnika, ki bo pripomogla tudi k izbiri najustreznejšega vzgojnega ukrepa oziroma stopnjevanja le tega. Delitev postopka proti mladoletniku med dva sodnika, tistega ki vodi pripravljalni postopek in tistega, ki pozneje mladoletniku izreče vzgojni ukrep, je mladoletniku praviloma v škodo. Postopek se zavleče, namesto sodnika, ki vodi pripravljalni postopek, zbere vse podatke o osebnosti mladoletnika in o okolju, v katerem živi, odloča drug sodnik, ki navedenih dejstev ne pozna oziroma jih pozna le posredno, iz pripravljalnega postopka. Za zakonito in pravilno presojo mora tako drugi sodnik ponovno zaslišati mladoletnika, zbrati ažurne podatke o njegovi osebnosti, »dvojni« postopek je daljši, tak način dela se tudi oddaljuje od enega izmed temeljnih načel, da mora biti postopek proti mladoletniku hiter.

Sedmi odstavek razširja izločitvene razloge z dosedanjega enega, določenega v 1. točki drugega odstavka 39. člena ZKP (če je kot sodnik za mladoletnike vodil pripravljalni postopek in je bil podan predlog za kaznovanje). Tako je v predlogu tega odstavka določeno, da sodnik za mladoletnike ne sme odločati v postopku tudi v primerih, ko je bil postopek uveden kljub drugačni odločitvi oziroma predlogu državnega tožilca.

Osmi odstavek določa pristojnost senata višjega sodišča.

Deveti odstavek posebej ureja sestavo t. i. zunajobravnavnega senata za mladoletnike. Iz komentarja ZKP izhaja, da o vprašanjih, za katera je pristojen zunajobravnavni senat, v postopkih proti mladoletnikom odloča senat višjega sodišča. V posebnem poglavju o postopku proti mladoletniku namreč ni bilo nobene določbe, ki bi določala pristojnost zunajobravnavnega senata, za posamezne odločitve, ki bi glede na

naravo stvari sodile v pristojnost zunajobravnavnega senata, pa je zakon izrecno določal pristojnost senata za mladoletnike višjega sodišča. Ta predlog zakona posebej ureja sestavo zunajobravnavnega senata za mladoletnike, hkrati pa prenaša prej navedene pristojnosti (npr. odločanje o uvedbi postopka na zahtevo sodnika za mladoletnike) na zunajobravnavni senat.

Deseti odstavek določa, da je isti sodnik, ki je izrekel vzgojni ukrep, tudi predsednik senata, ki sprejema odločitve, ki pomenijo izvajanje nadzorstva nad njegovim izvrševanjem.

K 60. členu (krajevna pristojnost)

Člen vsebinsko povzema 464. člen ZKP, ki pa je zaradi jasnosti razdeljen na tri odstavke. Za razliko od veljavnega 464. člena ZKP je v prvem odstavku dodana opredelitev krajevne pristojnosti sodišča v primerih, ko ni mogoče ugotoviti stalnega ali začasnega prebivališča mladoletnika. V tem primeru velja splošna ureditev krajevne pristojnosti v kazenskem postopku, kot je opredeljena v prvem odstavku 26. člena ZKP, in sicer velja krajevna pristojnost glede na kraj izvršitve kaznivega dejanja oz. kjer je le-to bilo poskušeno.

Drugi in tretji odstavek določata krajevno pristojnost v primerih, ko mladoletnik sicer ima stalno prebivališče, vendar bi se postopek očitno lažje izvedel pred drugim sodiščem.

2. pododdelek: Združitev in izločitev postopka

K 61. členu (pristojnost za odločanje o združevanju zadev)

Ta člen določa pristojnost za odločanje o združitvi postopkov, ki tečejo proti istemu mladoletniku ter za odločanje v enotnem postopku. Pravila glede združevanja postopkov sicer določa ZKP.

62. člen (združitev postopka proti mladoletniku s postopkom zoper polnoletnega obdolženca)

Člen povzema vsebino 456. člena ZKP z naslednjimi spremembami:

- izvedbo enotnega postopka, če je mladoletnik pri kaznivem dejanju sodeloval skupaj s polnoletnim, je že ZKP določal kot izjemo, ta zakon pa v drugem odstavku to izjemo določa še bolj restriktivno, in sicer se sme postopek združiti le, če je s polnoletnim storilcem sodeloval starejši mladoletnik in ne tudi v primeru, če je s polnoletnim sodeloval mlajši mladoletnik;
- obrazložen predlog za združitev postopka lahko poleg državnega tožilca poda tudi zagovornik. V določenih primerih je lahko v korist mladoletnika, da se dokazni postopek tudi proti njemu izvaja v rednem postopku, ki teče zoper polnoletne storilce (sankcije pa se v vsakem primeru izrekajo po tem zakonu, ki velja za mladoletnike), zato je dodana možnost obrambe, da predlaga združitev postopka;
- ZKP v tretjem odstavku 456. člena določa, da se določeni členi iz posebnega poglavja o postopku proti mladoletnikom uporabijo v enotnem postopku le, »kadar se na glavni obravnavi razjasnjujejo vprašanja, ki se nanašajo na mladoletnika«. Predlog zakona črta omejitve in ohranja le omejitve, da se te določbe uporabijo glede mladoletnika.

K 63. členu (enoten postopek)

Gre za vsebinsko nespremenjeni 457. člen ZKP, pri čemer tudi ta člen zaradi spoštovanja domneve nedolžnosti govori domnevni storitvi kaznivega dejanja in ne o storitvi, saj gre za postopkovno določbo in torej še ni bilo ugotovljeno, ali je obdolženi res storil kaznivo dejanje, ki se mu očita.

3. pododdelek: Individualna ocena mladoletnika

Ta pododdelek vsebuje nove določbe, s katerimi ureja primere, v katerih je treba v postopku proti mladoletniku izdelati IOM, roke, v katerih je treba zahtevati njeno izdelavo ter postopek in pristojnosti za odreditev in izdelavo IOM.

Temeljna razlika med ZKP in predlogom tega zakona je že v opredelitvi IOM. V prvem odstavku 469. člena ZKP je namreč IOM opredeljena kot skupek informacij o osebnih okoliščinah na stani mladoletnika. Ta predlog zakona v 5. točki 2. člena opredeljuje IOM kot oceno, v okviru katere se zberejo podatki in opredelijo morebitne potrebe mladoletnika glede njegovega sodelovanja v postopku, glede njegovega varstva, izobraževanja, zdravljenja, usposabljanja, socialnega vključevanja in glede ukrepov za varstvo njegovih koristi tekom postopka, ter vsebuje tudi okoliščine, pomembne za izbiro sankcije in njeno izvrševanje. Drugače je opredeljen tudi postopek izdelave IOM.

Bistvena novost je tudi predvidena ustanovitev centra za mladoletnike, ki bo izdeloval IOM v kompleksnejših zadevah. Praviloma bo šlo za primere, ko je verjetno, da ima mladoletnik duševno motnjo, težave v duševnem razvoju, druge hujše težave na področju duševnega zdravja, hujše socialne ali psihološke stiske. Prav tako pa bo moral IOM izdelati center za mladoletnike takrat, kadar je mladoletnik osumljen storitve hujšega kaznivega dejanja z elementi nasilja ali če ponavlja kazniva dejanja. Če taka individualna ocena ne bo izdelana, sodišče ne bo moglo izreči zavodskega vzgojnega ukrepa.

K 64. členu (individualna ocena mladoletnika)

V skladu s prvim odstavkom IOM praviloma izdela CSD, le v primerih, izrecno določenih v drugem odstavku, se njeno izdelavo odredi centru za mladoletnike.

Drugi odstavek določa merila za odločanje, kdaj je treba izdelavo IOM odrediti multidisciplinarnemu centru za mladoletnike.

Tretji odstavek določa, kdaj mora državni tožilec zahtevati od CSD izdelavo IOM oziroma predlagati sodišču, da njeno izdelavo odredi centru za mladoletnike. Izdelave IOM državni tožilec seveda ne bo zahteval, kadar bo že iz razlogov po tem odstavku treba kazensko ovadbo zavreči. Zavrženje iz razloga smotnosti ali zaradi majhnega pomena dejanja pa bo praviloma dopustno le, če bo državni tožilec predhodno pridobil IOM. Izjeme določa četrti odstavek.

Rezultati analize slovenskega mladoletniškega kazenskopravnega sistema so pokazali, da v odločitvah državnih tožilcev o zavrženju kazenske ovadbe pogosto manjkajo razlogi za odločitev, zlasti glede okoliščin na strani mladoletnika, ki utemnjujejo sklepanje, da nadaljnje ukrepanje proti mladoletniku ni potrebno, čeprav obstaja utemeljen sum, da je storil kaznivo dejanje, pa tudi iz samih spisov ni bilo razvidno, da bi bili pridobljeni podatki o teh okoliščinah. Stroka opozarja, da je za pravilno odločanje v postopkih proti mladoletnikom bistveno, da ima odločevalec te podatke in da jih pri odločitvi ustrezno upošteva.

Državni tožilec nima podlage za pridobivanje dodatnih podatkov o okoliščinah na strani mladoletnika, kadar so podani razlogi za zavrženje kazenske ovadbe, navedeni v tretjem odstavku tega člena, zato v teh primerih ne bo zahteval izdelave IOM. Pred zavrženjem kazenske ovadbe iz razloga smotnosti ali majhnega pomena dejanja pa bo že glede na opredelitev pogojev za zavrženje iz teh razlogov moral praviloma pridobiti IOM. Zakon izrecno določa izjeme, kdaj to ni potrebno, oblikovanih glede na spoznanja stroke o dejavnih tveganja in vzrokih mladoletniške delinkvence. Odločitev in oceno, zakaj IOM ni bilo treba pridobiti, bo državni tožilec v sklepu o zavrženju kazenske ovadbe obrazložil.

Pomen IOM je v tem, da mladoletnik dobi iz postopka, uvedenega zaradi suma storitve kaznivega dejanja tisto sporočilo, ki ga glede na svoje potrebe, glede na ugotovljene osebnostne lastnosti in druge okoliščine na njegovi strani potrebuje, da bo deležen toliko in takšne obravnave, ki jo potrebuje za to, da se kar najbolj zmanjša tveganje za prihodnje ponavljanje kaznivih dejanj.

K 65. členu (individualna ocena mladoletnika, ki jo izdelava center za mladoletnike)

Center za mladoletnike izdelava IOM le na podlagi odredbe sodišča, to pa jo lahko odredi na podlagi obrazloženega predloga državnega tožilca ali pa na obrazložen predlog CSD. Vsekakor lahko predlog za izdelavo IOM poda tudi zagovornik mladoletnika ali pa sam mladoletnik. Sodišče lahko odredi izdelavo IOM tudi po uradni dolžnosti.

Da bo sodišče lahko odločalo o predlogu, mora biti ta obrazložen, priložena pa mu morajo biti dokazila, na katerih obrazložitev temelji. Kadar bo sodnik za mladoletnike v dvomu, ali gre za zadevo, ki terja izdelavo IOM od centra za mladoletnike, bo lahko pred odločitvijo pridobil tudi mnenje centra. Center mora dati mnenje v treh delovnih dneh, odkar je prejelo zahtevo sodišča za predhodno mnenje. Sodišče pa odloči o predlogu v osmih dneh od prejema zadnje vloge (od popolnega predloga ali od mnenja centra za mladoletnike, če je zanj zaprosilo).

Časa, potrebnega za izdelavo IOM ni mogoče vnaprej predvideti, saj je odvisno od kompleksnosti okoliščin, ki jih bo moral center za mladoletnike ugotavljati in zapletenosti zadeve. Zato tretji odstavek predloga zakona od centra zahteva, da IOM izdelava brez nepotrebnega odlašanja, k čim hitrejšemu postopanju ga zavezuje tudi 4. člen predloga zakona.

Četrti odstavek predvideva tudi možnost izdelave IOM centra za mladoletnike v primerih, ko je sum, da je protipravno dejanje z znaki kaznivega dejanja storil otrok pred dopolnjenim 14. letom starosti in je bil uveden postopek za varstvo njegovih koristi po Zakonu o nepravdnem postopku in Družinskem zakoniku. Tudi v teh primerih lahko pride do namestitve v zavod, zato je ključno, da je pred sprejetjem take odločitve izdelana IOM. Izdelana IOM in program obravnave bosta v pomoč tako sodišču pri sprejetju odločitve o tem, ali in v kateri zavod naj otroka namesti kot tudi zavodu, v katerega bo otrok nameščen, pri zagotavljanju ustrezne obravnave.

K 66. členu (postopek izdelave individualne ocene mladoletnika)

Izdelava IOM CSD se ne bo bistveno razlikovala že od sedanjih postopkov priprave poročila po 469. členu ZKP, s to razliko, da bo običajno zahteval njeno izdelavo državni tožilec in ne več šele sodišče v pripravljalnem postopku. To, da bi moral v večjem številu primerov zahtevati poročilo CSD že državni tožilec, je poudarjeno tudi v smernicah za izdelavo IOM, ki jih je izdelala medresorska delovna skupina, ustanovljena pri Ministrstvu za pravosodje.⁵ Temeljni okviri postopka izdelave, kot je predviden v smernicah, se ohranjajo s predlogom zakona, pri čemer sedaj tudi zakon jasneje zahteva od državnega tožilca da čim prej pridobi IOM. Glede na opozorila prakse o težavah s pridobivanjem podatkov, predlog zakona določa zakonsko podlago za pridobivanje podatkov in za pospešitev postopkov predvideva tudi elektronsko poslovanje v postopku izdelave IOM.

Kar zadeva IOM centra za mladoletnike, pa zakon določa okvirno sestavo tima, pri čemer je sestava v vsakem konkretnem primeru seveda prepuščena strokovni presoji predstojnika centra za mladoletnike glede na okoliščine konkretnega primera in glede na to, kako bo zahtevo za izdelavo IOM oblikovalo sodišče.

⁵ <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MP/Slike-novic/2024/Smernice-za-izdelavo-IOM-julij-2024.pdf>

Predlog zakona izrecno zahteva, da morata CSD in center za mladoletnike mladoletniku in staršem omogočiti aktivno sodelovanje pri izdelavi IOM.

K 67. členu (posodabljanje individualne ocene mladoletnika)

Ker je razvoj v obdobju adolescence buren in hiter, v življenju mladoletnika prihaja do hitrih sprememb, ki lahko bistveno vplivajo na njegove potrebe in posledično tudi na odločanje v kazenskem postopku. Zato se mora tudi IOM ves čas postopka ustrezno posodabljati. IOM bo posodobil CSD, če jo je sam izdelal, in center za mladoletnike, kadar je bila njemu odrejena izdelava IOM. Če je IOM izdelal CSD, pa se kasneje izkaže, da bi moral IOM izdelati center za mladoletnike, bo sodišče že izdelano poslalo IOM z odredbo za njeno posodobitev centru za mladoletnike.

4. pododdelek: Ravnanje v primeru ogroženosti mladoletnika

K 68. členu (obveščanje v primeru ogroženosti)

Ta zakon ureja tudi razmerje med ukrepi za varstvo koristi otrok po Družinskem zakoniku in kazenski m postopkom proti mladoletnikom. V praksi se namreč pogosto dogaja, da zaradi hitrejšega odločanja CSD poda pred družinskim sodiščem predlog za izdajo začasne odredbe po 162. členu Družinskega zakonika, čeprav gre za mladoletnika, ki je osumljen storitve kaznivega dejanja in je zaradi nasilnega vedenja ogrožajoč do drugih oseb, bodisi v družinskem ali šolskem ali pa širšem socialnem okolju. Seveda pa je v primeru, ko je ogrožen mladoletnik, primerneje, da se ukrep za varstvo njegovih koristi odredi v postopku pred družinskim sodiščem.

Da bo odločitev o začasnih ukrepih sprejeta tistem postopku, ki omogoča izrek najustreznejšega ukrepa za posameznega mladoletnika, ta predlog zakona določa dolžnost obveščanja. Ker ima CSD pomembno vlogo tako v kazenskem postopku, v katerem ima splošno pristojnost podajati predloge in obveščati pristojne organe o pomembnih okoliščinah, kot tudi v postopkih pred družinskim sodiščem, v katerih je predlagatelj ukrepov, bo ravno CSD tisti organ, ki bo lahko najustrezneje in najhitreje zagotavljal obveščanje, zato je v 49. členu določena dolžnost CSD, da obvesti organ, pred katerim teče postopek, o tem, ali je bil mladoletnik ali njegova družina že v obravnavi na centru za socialno delo in o razlogih obravnave.

5. pododdelek: Omejevalni ukrepi

V 16. točki 2. člena tega zakona so omejevalni ukrepi opredeljeni kot ukrepi, ki jih zakon, ki ureja kazenski postopek, določa za zagotovitev navzočnosti, za odpravo ponovitvene nevarnosti in za uspešno izvedbo kazenskega postopka, začasna postavitve mladoletnika pod nadzorstvo centra za socialno delo, začasna namestitve v strokovni center in začasna namestitve v prevzgojni dom, pri čemer se namesto ukrepa javljanja na policijski postaji mladoletniku izreče ukrep javljanja na centru za socialno delo.

Predlog tega zakona torej določa skupno ime za ukrepe iz XVII. Poglavlja ZKP in ukrepe, ki jih sam dodatno določa za mladoletnike.

K 69. členu (skupna določba)

Ta člen našteva omejevalne ukrepe, ki se lahko izrečejo mladoletniku. S smiselno uporabo določb ZKP se za mladoletnike lahko odredijo omejevalni ukrepi iz XVII. poglavja ZKP in trije, ki jih ta zakon ureja na novo. Namesto ukrepa javljanja na policijski postaji je določen ukrep javljanja na CSD ob smiselni uporabi določb o ukrepu javljanja na policijski postaji. Dodatno pa so določeni ukrep začasne postavitve

mladoletnika pod nadzorstvo CSD ter začasna namestitvev v strokovni center in začasna namestitvev v prevzgojni dom.

Edini ukrep, ki ga je predvideval že 471. člen ZKP, je torej začasna postavitvev pod nadzorstvo CSD. Namestitvev v diagnostični center in namestitvev v prehodni dom predlog zakona ne določa več, saj instituciji, v katerih bi se lahko taka ukrep izvrševala, nista bili nikoli ustanovljeni. Ostali ukrepi so take narave, da je primerneje, da se namesto v kazenskem postopku odredi ustrezen ukrep po Družinskem zakoniku za varstvo mladoletnikove koristi.

Začasna postavitvev mladoletnika pod nadzorstvo CSD, začasna namestitvev v strokovni center in začasna namestitvev v prevzgojni dom so ukrepi, ki jih ta zakon odloča za tiste primere, ko je podan utemeljen sum, da je mladoletnik storil kaznivo dejanje, hkrati pa je verjetno izkazano, da s svojim heteroagresivnim vedenjem resno ogroža zdravje ali življenje ljudi ali premoženje večje vrednosti.

K 70. členu (začasna postavitvev mladoletnika pod nadzorstvo centra za socialno delo)

Če mladoletnik ogroža premoženje večje vrednosti ali zdravje drugih oseb in je to ogrožanje posledica njegovih psihosocialnih težav, ki se kažejo kot vedenjske, čustvene ali druge težave v njegovem odraščanju, pa je to nevarnost mogoče odpraviti in mu zagotoviti pomoč in varstvo v njegovem dotedanjem okolju, sme sodišče mladoletnika začasno postaviti pod nadzorstvo centra za socialno delo.

K 71. členu (začasna namestitvev v strokovni center ali prevzgojni dom)

Če nevarnosti po prejšnjem členu ni mogoče odpraviti v mladoletnikovem dotedanjem okolju, in je nujno, da se ga izloči, bo sodišče lahko začasno odredilo namestitvev v strokovni center. Če se bo med izvrševanjem tega začasnega ukrepa izkazalo, da nevarnosti ni mogoče odpraviti na ta način in je treba izreči strožji omejevalni ukrep, bo lahko sodišče odredilo začasno namestitvev v prevzgojni dom.

Ob hujši ogroženosti in ob utrjenih razdiralnih, manipulativnih ali ključovalnih vzorcih vedenja bo lahko sodišče na obrazložen predlog državnega tožilca odredilo začasno namestitvev v prevzgojni dom.

Glede postopka odreditve, pravnih sredstev, odprave ukrepa in obveščanja mladoletnikovih staršev oziroma skrbnikov in centra za socialno delo, ter glede trajanja in podaljševanja se smiselno uporabljajo določbe tega predloga zakona in ZKP o priporu.

V primeru začasne namestitvev v strokovni center ali v prevzgojni dom se za izvrševanje smiselno uporabljajo določbe o izvrševanju vzgojnega ukrepa namestitvev v strokovni center in namestitvev v prevzgojni dom, kar pomeni, da bo kljub začasni naravi, glede na razloge za odreditev teh ukrepov, zavod pripravil osebni načrt in mu zagotavljal vse oblike dela, usposabljanje in izobraževanje v skladu s tako pripravljenim osebnim načrtom.

K 72. členu (pripor)

Ta člen vsebinsko povzema 472. člen ZKP in ga dopolnjuje oziroma spreminja v naslednjem:

- ZKP je v postopku proti mladoletniku določal zgolj pripor na podlagi razlogov, ki so določeni v prvem odstavku 201. člena ZKP. S tem so bili mladoletniki v primerjavi s polnoletnimi osebami, v primeru kaznivih dejanj, ki pri polnoletnih osebah sodijo v okrajno pristojnost in se pripor odreja pod strožjimi pogoji, določenimi v prvem odstavku 432. člena ZKP, v slabšem položaju, za kar ni podlage in ni dopustno z vidika izjemnosti pripora proti mladoletnikom. V ta namen prvi in drugi odstavek ločita razloge za pripor glede na težo kaznivega dejanja, in sicer v prvem odstavku je

opredeljen pripor za kazniva dejanja, za katera je predpisana kazen zapora nad tri leta, v drugem odstavku pa za kazniva dejanja, za katera je predpisana kazen zapora tri leta ali manj.

- Posebej je urejeno tudi najdaljše dopustno trajanje pripora, ki je v tem členu urejeno enako za primere po prvem in drugem odstavku tega člena (četrty, peti in šesti odstavek). Postopek proti mladoletnikom namreč za razliko od postopka zoper polnoletne storilce ne pozna skrajšanega postopka za kazniva dejanja, za katera je predpisana kazen zapora tri leta ali manj. V postopku proti mladoletnikom je tako ne glede na težo kaznivega dejanja treba opraviti celoten pripravljalni postopek, izdelati je treba IOM. Bo pa moralo sodišče v vsakem konkretnem primeru pri presoji dopustnega trajanja pripora posebej upoštevati tudi težo kaznivega dejanja. V teh odstavkih je določena tudi pristojnost za odločanje o priporu. Sicer pa je trajanje pripora znatno krajše v primerjavi z dopustnim trajanjem pripora, odrejenega zoper polnoletnika.
- Sedmi odstavek določa, da mora sodnik mladoletnika, ki mu je bil pripeljan, poučiti po tretjem odstavku 45. člena, torej mu mora podati pouk, določen za primer odvzema prostosti.
- V osmem odstavku je določeno, da o pritožbi zoper sklep o priporu vedno odloča senat za mladoletnike višjega sodišča, ne glede na to, ali je sklep o priporu izdal sodnik za mladoletnike ali senat za mladoletnike;
- Dodatno je določeno, da mora sodišče o odreditvi pripora takoj obvestiti tudi mladoletnikove starše oziroma skrbnika in CSD (deveti odstavek);
- V desetem odstavku je dodana možnost, da se začne na prošnjo mladoletnika izrečena sankcija izvrševati pred pravnomočnostjo odločbe. Ta možnost je dodana glede na to, da se ustrezni vzgojni programi in celovita obravnava mladoletnika v skladu z namenom sankcij lahko začne v polni meri izvajati in zagotavljati šele v ustreznih institucijah za izvrševanje kazenske sankcije, v priporu pa so te možnosti močno omejene, čeprav je tudi zavod, v katerem se izvršuje pripor, dolžan v največji možni meri skrbeti za vključitev mladoletnika v posamezne programe.

Za vsa vprašanja glede odreditve pripora, ki s tem zakonom niso posebej urejena, se v skladu z desetim odstavkom (smiselno) uporabljajo določbe ZKP iz XVII poglavja ZKP.

K 73. členu (izvrševanje pripora)

Člen povzema vsebino 473. člena ZKP. Glede na prvi odstavek 3. člena tega zakona pa napotuje na smiselno uporabo določb ZKP o izvrševanju pripora glede vprašanj, ki jih sam ne ureja ter določa pravno podlag za podrobnejše podzakonsko urejanje te materije.

K 74. členu (ukrepi, izrečeni v drugih postopkih)

Tako kot že 68. člen, tudi ta člen ureja razmerje med ukrepi, izrečenimi v drugih postopkih in omejevalnimi ukrepi po tem zakonu. Pri čemer 68. člen ureja primere, ko je v (pred)kazenskem postopku ugotovljeno, da je ogrožen mladoletnik in bi bilo treba zanj izreči ukrep za varstvo njegovih koristi po Družinskem zakoniku, ta člen pa ureja obratne situacije. Torej ko mladoletnik ogroža druge, in bi zato bilo primerneje odrediti omejevalni ukrep po tem zakonu.

Glede na določbe 49. člena tega zakona je CSD dolžan organe v postopku proti mladoletniku obveščati o morebitni obravnavi mladoletnika ali njegove družine na CSD, sem pa sodi tudi morebiten predlog CSD za izrek ukrepa za varstvo koristi otrok po DZ. Ko se bo državni tožilec seznanil s tem podatkom, bo moral od sodišča, ki je izreklo ukrep, pridobiti odločbo in podatke, ki so bili podlaga za izrek ukrepa. Na tej podlagi se potem odloči, ali bo pridobil dodatne podatke (predlagal odreditev IOM, če še ni bila izdelana oziroma njeno posodobitev, če je že bila) ali bo predlagal odreditev omejevalnega ukrepa po tem zakonu. Če meni, da je izrečeni ukrep ustrezen in da omejevalnega ukrepa ni treba izreči, pa bo nadaljeval postopek proti mladoletniku, ne da bi predlagal odreditev omejevalnega ukrepa oziroma ocenil, ali je podana situacija, zaradi katere bi bilo treba postopek proti mladoletniku ustaviti. Do te situacije ne bi

smelo priti takrat, ko je mladoletnik tisti, ki ogroža druge in je bil ukrep na podlagi DZ izrečen zaradi varstva koristi drugih družinskih članov, ki jih mladoletnik ogroža.

Vsekakor mora biti pred odreditvijo omejevalnega ukrepa izdelana IOM, ki jo izdelata center za mladoletnike, razen, če je omejevalni ukrep nujno odrediti takoj. V tem primeru se hkrati z odreditvijo ukrepa odredi izdelava ali posodobitev IOM, takoj po pridobitvi IOM pa sodišče preveri ustreznost odrejenega ukrepa (tretji odstavek 71. člena).

Odreditev omejevalnega ukrepa po tem členu ima za posledico prenehanje omejevalnega ukrepa, izrečenega na podlagi DZ.

2. oddelek: Potek postopka

1. pododdelek: Predkazenski postopek

K 75. členu (zbiranje obvestil in zaslišanje mladoletnika v predkazenskem postopku)

Glede zbiranja obvestil in zaslišanja mladoletnika v predkazenskem postopku se smiselno uporabijo določbe zakona, ki ureja kazenski postopek, kar izhaja iz dikcije prvega odstavka tega člena. Ta člen pa ureja nekatere posebnosti. Vsebinsko ta člen povzema 452.č člen z nekaterimi dopolnitvami in del 227. člena ZKP.

Prvi odstavek na podoben način kot to velja za zaslišanje pred sodiščem (kar ureja veljavni drugi odstavek 470. člena ZKP), določa, da se zaslišanje po potrebi opravi s pomočjo pedagoga ali druge strokovne osebe. Dodaja pa, da se lahko zaslišanje opravi tudi v posebej prilagojenih prostorih, kadar to terjajo osebne okoliščine mladoletnika. Tu gre zlasti za primere, ko je mladoletnik tudi sam travmatiziran ali pa primeri, ko gre za mladoletnika z motnjami v duševnem razvoju, z avtističnimi motnjami in drugi primeri, ko bi zaslišanje v povsem formaliziranih okoliščinah lahko nanj vplivalo izrazito negativno.

V drugem odstavku je povzeta določba iz prvega odstavka 227. člena ZKP, da je treba mladoletnika, ko se ga prvič zaslišuje, vprašati tudi, kdo je njegov zakoniti zastopnik.

Četrti odstavek določa posledice opustitve pouka.

Peti odstavek določa dodatno vsebino kazenske ovadbe oziroma poročila v dopolnitev kazenske ovadbe. Za razliko od postopka proti polnoletnemu, ki se osredotoča na okoliščine v zvezi s kaznivim dejanjem in osumljencem, so v postopku proti mladoletniku enako pomembne tudi okoliščine na strani mladoletnika, ki so potrebne za izdelavo individualne ocene mladoletnika. Zato mora biti nanje pozorna tudi policija pri zbiranju obvestil, kar poudarja ta odstavek.

K 76. členu (pridrzanje)

Ta člen delno povzema 452.d člen ZKP, del te materije pa je urejen v drugih členih. Tako pouk iz prvega odstavka 452.d urejata tretji in četrti odstavek 45. člena tega predloga zakona, pravica do zagovornika ob odvzemu prostosti pa je urejena v četrtem in petem odstavku 48. člena

K 77. členu (postopki odvracanja kazenskega pregona)

V tem členu so opredeljeni skupni pogoji za odstop zadeve v poravnavanje in za odloženi pregon. Nabor kaznivih dejanj, za katera je dopusten odstop zadeve v postopke odvracanja, je za mladoletnike že v ZKP (161.a in 162. člen) opredeljen na enak način (predpisana denarna kazen ali zapor do petih let; ureditev, ki velja za polnoletne, je strožja – za kazniva dejanja, za katera je predpisana denarna kazen ali zapor do

treh let). Kar zadeva pogoje za odstop zadeve v postopek poravnavanja ali za odložitev kazenskega pregona proti mladoletniku, ta člen dodatno določa zahtevo, da mladoletnik sprejema odgovornost za dejanje in zahtevo po presoji, ali so podane okoliščine, iz katerih je mogoče sklepati, da glede na naravo kaznivega dejanja in okoliščine, v katerih je bilo storjeno, ter glede na mladoletnikovo prejšnje življenje in njegove osebne lastnosti, postopek proti njemu ne bi bil smotr.

V drugem odstavku je izrecna zahteva, da mora državni tožilec bodisi zahtevati izdelavo IOM od CSD ali pa predlagati sodišču, da odredi izdelavo IOM centru za mladoletnike. Dodatno lahko tudi sam pridobiva podatke neposredno od mladoletnika in njegovih staršev ali skrbnika in jih v ta namen povabi na državno tožilstvo.

Tretji odstavek na zakonski ravni ureja izločitev izjav mladoletnika in listin v zvezi s postopki odvrčanja kazenskega pregona iz spisa, saj se sodišče z njimi ne sme seznaniti.

K 78. členu (poravnavanje)

Določba vsebinsko povzema del 161.a člena ZKP z naslednjimi spremembami in dopolnitvami:

- Obseg kaznivih dejanj, v katerih je dopustno poravnavanje, je razširjen še z nekaterimi kaznivimi dejanji, za katera je sicer predpisana kazen zapora več kot pet let (prvi odstavek). Odstop zadeve v poravnavanje pa je pri teh kaznivih dejanjih dopusten le v primeru obstoja posebnih okoliščin, ki so primeroma navedene v drugem odstavku;
- Tretji odstavek določa, da mora državni tožilec predhodno pridobiti soglasje mladoletnika in oškodovanca, ter ju poučiti v skladu z zahtevami 12. člen glede na zahteve iz 12. člena Direktive 2012/29/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj ter o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2001/220/PNZ;
- Četrti odstavek določa omejitev obsega del, če je vsebina sporazuma opravljanja dela v korist lokalne skupnosti ali humanitarnih organizacij ali odprava škode. Gre za omejitev, ki je ZKP ni poznal. Črtano je sodelovanje državnega tožilca pri izvajanju takšnega sporazuma, kar je v praksi že utečen način dela;
- Peti odstavek določa rok za izpolnitev sporazuma. Ker je praksa pokazala, da je tak rok včasih prekratek, predlog zakona omogoča njegovo podaljšanje, če so za to podani opravičljivi razlogi.
- Šesti odstavek ponavlja pouk oškodovancu, da v primeru zavrženja ovadbe po izpolnitvi sporazuma, ne bo mogel zahtevati uvedbe postopka proti mladoletniku.
- Sedmi odstavek zahteva, da morajo imeti poravnalci znanja in izkušnje s področja dela z mladoletniki oziroma imeti ustrezno vrsto izobrazbe.

K 79. členu (odložitev pregona)

Člen vsebinsko povzema del 162. člena ZKP, uvaža pa naslednje spremembe in dopolnitve:

- Obseg kaznivih dejanj, v katerih je dopustno odložiti kazenski pregon, je v prvem odstavku razširjen še z nekaterimi kaznivimi dejanji, za katere je sicer predpisana kazen zapora več kot pet let (prvi odstavek) in so v nekaterih svojih izvršitvenih oblikah (posebej, če ostanejo pri poskusu) primerna za odloženi pregon, v drugem odstavku pa so določene posebne okoliščine, ki utemeljujejo odložitev pregona v teh primerih;
- Seznam nalog, ki jih lahko državni tožilec naloži mladoletniku, je nekoliko drugačen in prilagojen posebnostim, ki veljajo za mladoletnike;
- Nalogi delo v korist lokalne skupnosti in odprava škode sta omejeni na največ 120 ur. Opravičilo oškodovancu se v skladu s petim odstavkom določi poleg katere izmed nalog iz četrtega odstavka, ne pa kot samostojna in edina naloga v okviru odloženega pregona;

- Glede na utečeno prakso je črtano sodelovanje državnega tožilca pri organiziranju dela v korist lokalne skupnosti in pri odpravi škode;
- Sedmi odstavek določa rok za izvedbo nalog in možnost podaljšanja iz opravičljivih razlogov;
- Osmi odstavek omogoča odložitve pregonov tudi v primerih, ko oškodovanec ni znan. Tudi sicer predlog zakona ne zahteva več soglasja oškodovanca. Če je oškodovanec znan in z odložitvijo pregonov ne soglaša, ima pravico do pritožbe zoper sklep o odložitvi kazenskega pregonov, saj v primeru zavrženja zaradi uspešne izvedbe odloženega pregonov ne bo mogel zahtevati uvedbe postopka proti mladoletniku;
- Deseti odstavek določa pouk o uveljavljanju premoženjskopravnega zahtevka.

K 80. členu (načelo smotrnosti)

Člen vsebinsko povzema del vsebine 466. člena ZKP, od njega pa se razlikuje v naslednjem:

- Pred odločitvijo o zavrženju se zahteva izdelava IOM, razen v izjemnih primerih, določenih v drugem odstavku.
- Obseg kaznivih dejanj, pri katerih je možno poravnavanje in odloženi pregon, je širši kot obseg tistih, za katera je mogoče ovadbo zavreči iz razloga smotrnosti, zato je v drugem odstavku izrecno navedeno, da se načelo smotrnosti lahko uporabi tudi v primerih, ko je bilo odvrčanje neuspešno zaradi razlogov izključno na strani oškodovanca. Gre torej še za dodatno razširitev uporabe načela smotrnosti.

K 81. členu (obveščanje o zavrženju ovadbe)

Ta člen glede na posebnosti kazenskega postopka proti mladoletniku (vključenost centra za socialno delo, specifičen položaj oškodovanca) posebej ureja obveščanje o zavrženju kazenske ovadbe.

Z uveljavitvijo Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o kazenskem postopku (ZKP-N) je na novo urejeno ravnanje državnega tožilca pred zavrženjem ovadbe za kaznivo dejanje, za katero je v zakonu predpisana kazen več kot osem let zaporov. Pred zavrženjem ovadbe mora državni tožilec oškodovanca pisno seznaniti z obrazloženimi razlogi za zavrženje in mu tako dati možnost, da se do njih predhodno opredeli. S tem se vnaša dodatna varovalka, ki preprečuje neutemeljeno zavrženje in omogoča bolj kakovostno utemeljene odločitve državnega tožilca. Predlagano varovalko za dodatno zaščito oškodovancev (fizičnih oseb) upravičuje že sama nevarnost/teža kaznivega dejanja (v povezavi z zahtevami Direktive 2012/29/EU, ki na sistemski ravni ureja položaj žrtev kaznivih dejanj – zlasti njenega 11. člena). Takšna ureditev, ki prispeva k boljšemu položaju oškodovancev, po naši oceni ni v nasprotju z namenom obravnave mladoletnikov. Glede na siceršnjo posebno ureditev položaja oškodovanca v kazenskem postopku proti mladoletnikom (zlasti izključitev možnosti oškodovanca, da prevzame pregon), pa je zaradi jasnosti v drugem odstavku določena izrecna napotitev na uporabo teh določb ZKP tudi v postopku proti mladoletnikom.

Tretji odstavek ureja primere, ko oškodovanec ni bil obveščen o zavrženju ovadbe, pri čemer se glede odločanja o vrnitvi v prejšnje stanje smiselno uporabljajo določbe drugega do četrtega odstavka 61. člena ZKP.

2. pododdelek: Pripravljalni postopek

K 82. členu (upravičeni predlagatelj)

Člen vsebinsko povzema 465. člen ZKP. V drugem odstavku je določen rok, v katerem lahko oškodovanec pri policiji ali pristojnem državnem tožilcu predlaga uvedbo postopka, kadar gre za kazniva dejanja, za katera se v skladu s KZ-1 storilec preganja na predlog ali zasebno tožbo. Glede na to, da oškodovanec ne more prevzeti pregonov oziroma vložiti zasebne tožbe, je v tretjem odstavku določena

možnost, da v določenem roku od prejema sklepa državnega tožilca zahteva, naj postopek uvede senat za mladoletnike okrožnega sodišča.

K 83. členu (zahteva za uvedbo pripravljalnega postopka)

Člen vsebinsko deloma povzema 468. člen ZKP in ga dopolnjuje. Ne določa pa več možnosti sodnika za mladoletnike, da prepusti policiji izvršitev odredbe o hišni preiskavi ali o zasegu predmetov, temveč se glede tega vprašanja v celoti smiselno uporablja tretji odstavek 172. člena ZKP. Sodnik za mladoletnike namreč ni usposobljen za izvajanje osebne preiskave in tudi ni drugih razlogov, zaradi katerih tega dejanja ne bi bilo ustrezno prepustiti policiji, zato tudi ni razlogov za drugačno ureditev tega vprašanja, kot ga ZKP ureja za polnoletne obdolžence.

V drugem odstavku pa je navedeno, da sodnik za mladoletnike, ki je prejel zahtevo za uvedbo pripravljalnega postopka, ki mu ni predložena IOM, zahteva njeno dopolnitev. S tem se želi doseči, da bo državni tožilec vedno že v fazi predkazenskega postopka pridobil IOM. Zahtevi za uvedbo pripravljalnega postopka le izjemoma ni treba priložiti IOM, in sicer, če bi bilo nevarno odlašati. Zlasti bo to v primerih, ko je treba čim prej odrediti omejevalni ukrep.

K 84. členu (odločitev o uvedbi pripravljalnega postopka)

Člen združuje vse situacije, ko odloča o uvedbi postopka proti mladoletniku sodišče, ki so bile v zakonu o kazenskem postopku zajete v treh členih: 467., 466 in 468. Razlika je v tem, da je namesto senata višjega sodišča za odločanje o uvedbi na zahtevo oškodovanca ali v primeru nestrinjanja med sodnikom za mladoletnike in državnim tožilcem pristojen zunajobravnavni senat za mladoletnike ter v spremenjeni vlogi državnega tožilca v postopku, ki ga uvede sodišče - v njem namreč mora izvajati funkcijo pregona. Tako postopek proti mladoletniku v nobenem primeru ne more več teči po uradni dolžnosti.

K 85. členu (obveščanje centra za socialno delo o uvedbi pripravljalnega postopka)

Državni tožilec o zahtevi za uvedbo postopka obvesti Center za socialno delo. Če sodnik za mladoletnike ali senat za mladoletnike višjega sodišča uvede pripravljalni postopek brez zahteve državnega tožilca, pošlje sodišče sklep o uvedbi pripravljalnega postopka tudi centru za socialno delo.

K 86. členu (pridobivanje podatkov v pripravljalnem postopku)

Člen ureja vsebino, ki jo je doslej urejal 469. člen in drugi odstavek 468. člena ZKP.

V skladu z zahtevami direktive (EU) 800/2016 mora biti individualna ocena izdelana v čim zgodnejši fazi postopka, zato predlog zakona to zahtevo prenaša iz faze pripravljalnega postopka v predkazenski postopek in nalaga državnemu tožilcu, da jo pridobi ali predlaga sodišču, da odredi njeno izdelavo centru za mladoletnike. V pripravljalnem postopku pa se, podobno kot v preiskavi, zberejo dokazi in podatki, ki so potrebni za odločitev, ali naj se vloži predlog za izrek kazenske sankcije ali ustavi postopek, dokazi, za katere je nevarnost, da jih na glavni obravnavi ne bo mogoče ponoviti ali da bila njihova izvedba zvezana s težavami, kot tudi drugi dokazi, ki utegnejo biti koristni za postopek in je glede na okoliščine primera smotno, da se izvedejo. Pri tem je nabor dokazov in podatkov, ki se zbirajo v postopku proti mladoletniku, razširjen na okoliščine, navedene v prvem odstavku tega člena, kar je povezano z drugačnim namenom kazenskih sankcij v postopku proti mladoletniku in s potrebo, da se ves čas postopka varuje koristi mladoletnika, upošteva morebitne potrebe in ranljivost mladoletnika, kar je mogoče le, če sta državni tožilec in sodišče seznanjena s temi podatki.

Drugi odstavek odraža temeljno spremembo – pomik izdelave IOM v fazo predkazenskega postopka..

K 87. členu (izvedba pripravljalnega postopka)

Ta člen vsebinsko povzema del 470. člen ZKP.

K 88. členu (zaslišanje mladoletnika)

Ta člen v prvem odstavku povzema del prvega odstavka 227. člena ZKP, v drugem pa del drugega odstavka 470. člena ZKP, ki se nanaša na način izvedbe zaslišanja mladoletnika. Glede vseh ostalih vprašanj pa se, tako kot že doslej, uporabljajo določbe ZKP o zaslišanju obdolženca. V primerjavi z določbo ZKP bolj eksplicitno določa, da mladoletnika zasliši sodnik za mladoletnike. V praksi se namreč dogaja, da v pripravljalnem postopku mladoletnika ne zasliši sodnik, temveč strokovni sodelavec, kar je po mnenju predlagatelja neustrezno. Ključno namreč je, da mladoletnika zasliši sodnik osebno in si tako ustvari vtis o njem, pridobi vse potrebne podatke in čim bolj spozna mladoletnika, njegovo osebnost in morebitne posebne potrebe, kar je bistven namen pripravljalnega postopka. Pri presoji, ali je potrebno zaslišanje mladoletnika s pomočjo pedagoga ali drugega strokovnjaka, bo moralo sodišče upoštevati zlasti zrelost, duševno razvitost in čustveno stanje mladoletnika (na primer če je bil mladoletnik pred domnevno storitvijo kaznivega dejanja tudi sam na tak ali drugačen način travmatiziran, bodisi da je bil žrtev nasilja, spolnih zlorab, ali pa gre za mladoletnika z motnjo v duševnem razvoju ipd.).

K 89. členu (predlog za izrek kazenske sankcije)

Določba povzema 474. člen ZKP s tem, da je:

- v prvem odstavku dodana možnost, da lahko državni tožilec tudi po zaključenem pripravljalnem postopku odstopi zadevo v poravnavanje;
- glede na to, da se v skladu s predlaganim 32. členom tega zakona mladoletnikom varnostna ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu in obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti izrekata samostojno, je v navedeni določbi predviden predlog državnega tožilca tudi za te primere;
- dodana zahteva, da mora obrazložitev predloga državnega tožilca vsebovati oceno mladoletnikove osebnosti ter njegovih morebitnih posebnih potreb; državni tožilec bo namreč le ob upoštevanju vseh teh okoliščin lahko podal pretehtan in vsebinsko ustrezen predlog za izrek sankcije.

K 90. členu (predlog za ustavitev postopka)

Ta člen vsebinsko povzema 475. člen ZKP. Razlika s 475. členom ZKP:

- v prvem odstavku je dodana možnost, da državni tožilec ne le med, ampak tudi po pripravljalnem postopku predlaga ustavitev postopka, če spozna, da ni podlage za postopek proti mladoletniku ali da je podan kakšen razlog, zaradi katerega postopek proti mladoletniku ne bi bil smotrni;
- iz prvega odstavka je črtana dolžnost državnega tožilca, da o svojem predlogu za ustavitev postopka obvesti center za socialno delo, saj ne gre za obvestilo o dejanju tožilca, s katerim se postopek ustavi, temveč je potrebna še odločitev sodišča, ki bo o svoji odločitvi obveščalo CSD;
- v skladu s tretjim odstavkom tega člena mora državni tožilec nadaljevati s kazenskim pregonom tudi v primeru, ko senat odloči, da se mora postopek nadaljevati, čeprav je tožilec predlagal ustavitev postopka. V nasprotnem primeru bi sodišče po uradni dolžnosti vodilo kazenski postopek proti mladoletniku, kar je zaradi zlitja funkcij pregona in sojenja v nasprotju z zahtevo po kontradiktornem postopku.

3. pododdelek: Postopek pred senatom za mladoletnike

K 91. členu (odločanje na seji senata ali glavni obravnavi)

Člen vsebinsko povzema prvi do četrty odstavke 478. člena ZKP in jih prilagaja temu, da mora v postopku proti mladoletniku državni tožilec opravljati funkcijo pregona tudi, če o tem, da se postopek nadaljuje, odloči zunajobravnavni senat in temu, da je mladoletniku mogoče izreči varnostni ukrep obveznega

psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu ter varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti kot samostojna varnostna ukrepa.

K 92. členu (seja senata)

Člen vsebinsko povzema peti, šesti in sedmi odstavek 478. člena ZKP.

K 93. členu (glavna obravnava)

Člen vsebinsko povzema 479. člen ZKP

- sprememba tretjega odstavka 479. člena – vedno, kadar mladoletnik ima zagovornika, mora ta biti navzoč na glavni obravnavi, ne glede na to, ali je obramba z zagovornikom obvezna;
- črtana je možnost iz četrtega odstavka 479. člena ZKP, da lahko senat za mladoletnike izda odločbo ob ugotovljenem drugačnem stanju brez spremenjenega predloga državnega tožilca, ker bi bila takšna rešitev zaradi zlitja funkcij pregona in sojenja sporna.

K 94. členu (navzočnost na glavni obravnavi)

Člen vsebinsko povzema drugi do četrty odstavek 480. člena ZKP, in je spremenjen le redakcijsko.

Prvi odstavek 480. člena v tem členu ni povzet, saj je že v 53. členu tega predloga zakona določeno, da se pri izvedbi dejanj v postopku proti mladoletniku javnost izključi. Navedeno velja za celoten postopek poroti mladoletniku, torej tudi za glavno obravnavo.

K 95. členu (razpis seje senata oziroma glavne obravnave)

Člen vsebinsko povzema 482. člen ZKP, rok za izdelavo sodbe oziroma sklepa pa je določen v zadnjem odstavku naslednjega člena.

K 96. členu (odločitev senata za mladoletnike)

Člen povzema in dopolnjuje 483. člen ZKP.

Razlike s 483. členom:

- upoštevana na novo predvidena možnost samostojnega izreka varnostnega ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu ter varnostnega ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti.
- Posebej je dodana obveznost senata, da tudi v sklepu o ustavitvi postopka opiše kaznivo dejanje, v zvezi s katerim je tekel postopek, kar je pomembno za presojo v morebitnem poznejšem postopku, ali gre za *res iudicata*. Prav tako mora seveda pojasniti razloge za ustavitev postopka.
- V četrtem odstavku je določeno, da sme senat izreči zavodski vzgojni ukrep samo, če je bila izdelana IOM centra za mladoletnike. Navedeno je v skladu z namenom uvedbe multidisciplinarne IOM, v okviru katere so ugotovljene potrebe mladoletnika, ki jih mora zavod, v katerem se izvršuje vzgojni ukrep, upoštevati pri obravnavi, prav tako pa je podan predlog obravnave, predstavnik centra za mladoletnike pa sodeluje tudi pri oblikovanju osebnega načrta mladoletnika, kar vse je namenjeno k izboljšanju obravnave, ki jo mladoletniku zagotavlja zavod, v katerem se izvršuje kazenska sankcija.
- V petem odstavku je pristojnost za imenovanje strokovnega centra prenesena s CSD na sodišče, s čimer se sledi ureditvi po DZ.
- Šesti odstavek podrobneje določa vsebino sklepa o izreku vzgojnega ukrepa. Sodišče bo moralo jasno opisati kaznivo dejanje, v zvezi s katerim je izreklo vzgojni ukrep (*res iudicata*), obrazložiti, na podlagi česa je ugotovilo, da je mladoletnik storil kaznivo dejanje in da je zanj kazensko odgovoren – kar je predpogoj, da se vzgojni ukrep sploh lahko izreče, utemeljiti pa bo moralo tudi izbiro vzgojnega ukrepa.

- V sedmem odstavku je dodana podlaga za začetek izvrševanja izrečene kazenske sankcije pred pravnomočnostjo odločitve o njenem izreku.
- Rok za izdelavo sodbe in sklepa je podaljšán na 15 dni oziroma v pripornih zadevah na 8 dni.

Ker predlog zakona glede vsebine in oblike sodbe ne vsebuje posebnih določb, se glede tega vprašanja uporablja 359. člen ZKP.

4. pododdelek: Pravna sredstva

K 97. členu (pritožba)

Člen vsebinsko povzema 485. člen ZKP, dodaja pa dve spremembi:

- ZKP je v tretjem odstavku 485. člena določal, da pritožba zoper odločitev senata zadrži le izvršitev zavodskih ukrepov, glede zadržanja izvršitve mladoletniškega zaporá ali denarne kazni zaradi vložene pritožbe pa se je smiselno uporabljal ZKP. Ta člen pa razširja učinek pritožbe v smislu zadržanja izvršitve na vse izrečene vzgojne ukrepe, saj ni razloga za drugačen pristop k izvrševanju posamičnih vzgojnih ukrepov, in samostojne varnostne ukrepe, v izogib sklicu na smiselno uporabo ZKP pa v členu določa tudi zadržanje izvršitve mladoletniškega zaporá in denarne kazni. Kot pogoj za takojšnjo izvršitev pa določa soglasje staršev mladoletnika ter mladoletnikovo soglasje;
- po 378. členu ZKP je bil mladoletnik povabljen na sejo senata za mladoletnike višjega sodišča le, če je bila njegova navzočnost ocenjena kot koristna. Ta člen pa določa drugačna pravila glede vabljenja mladoletnika na pritožbeno sejo: če senat višjega sodišča odloča o zadevi, v kateri je bil mladoletniku izrečen zavodski ukrep, samostojni varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu ali mladoletniški zapor (torej ukrepe, ki predstavljajo poseg v pravico do osebne svobode), ga je treba povabiti na sejo.
- v tretjem odstavku tega člena je posebej urejena tudi pravica oškodovanca do pritožbe.

K 98. členu (razlogi za pritožbo)

V tem členu so urejeni dodatni razlogi za izpodbijanje sodbe ali sklepa sodišča prve stopnje, poleg tistih, ki jih v 371. členu določa ZKP. Predlog zakona namreč vsebuje tudi določbe, katerih kršitev glede na formulacijo določb v 371. členu ZKP, brez posebne ureditve v tem predlogu, ne bi pomenila absolutno bistvene kršitve kazenskega postopka (prvi odstavek) ali relativno bistvene kršitve kazenskega postopka (drugi odstavek).

K 99. členu (odločitev senata za mladoletnike višjega sodišča)

Člen vsebinsko povzema 486. člen ZKP.

K 100. členu (pritožba zoper odločitev višjega sodišča in obnova postopka)

Člen ureja vprašanje pritožbe na vrhovno sodišče (zoper odločitev senata višjega sodišča) in določa smiselno uporabo ZKP (498. člen) tudi za sklep o ustavitvi postopka, o izreku vzgojnega ukrepa ali o izreku samostojnega varnostnega ukrepa.

K 101. členu (zahteva za varstvo zakonitosti)

V predlogu je določeno, da se sme zahtevo za varstvo zakonitosti vložiti iz vseh razlogov, ki so določeni v ZKP, poleg tega pa dodatno še v primerih, ko je bila nepravilno odmerjena kazen ali nepravilno izbrana vrsta sankcije, čeprav pri njeni izbiri sicer ni bila prekoračena pravica, ki jo ima sodišče po zakonu.

K 102. členu (sprememba pravnomočne sodbe ali sklepa brez obnove kazenskega postopka)

Ker tudi v postopkih proti mladoletnikom prihaja do situacij, ko sodišče pri izreku sankcije ni upoštevalo ali pa (zaradi nepravnomočnosti prej izdane odločbe) ni moglo upoštevati sankcije, izrečene za drugo kaznivo dejanje, se z nepravo obnovo omogoča odprava stanja, ko bi bilo mladoletniku v različnih postopkih izrečenih več kazenskih sankcij. Vseh teh primerov ne rešujejo v celoti in zadovoljivo določbe tega zakona, ki omogočajo ponovno odločanje o vzgojnih ukrepih, o ustavitvi, spremembi in nadomestitvi vzgojnega ukrepa po pravnomočnosti odločbe, s katero je bil izrečen.

V drugem odstavku je določena pristojnost za odločanje, ki sledi načinu ureditve pristojnosti za odločanje o nepravi obnovi po ZKP.

V tretjem odstavku zakon določa predlagatelja. Kot formalna predlagatelja sta po vzoru ZKP določena samo mladoletnik in državni tožilec, ki je sodeloval v postopku, v katerem je bila izdana kakšna izmed odločb, o katerih je treba po tem členu odločiti.

Četrti odstavek določa, da mora sodišče, ki je izdalo sodbo ali sklep po tem členu, overjen prepis te odločbe poslati tudi sodiščem, katerih sklepi ali sodbe so bile upoštevane pri odločanju.

IV. poglavje: IZVRŠEVANJE KAZENSKIH SANKCIJ

K 103. členu (uporaba določb zakona, ki ureja izvrševanje kazenskih sankcij)

Kot napoveduje 3. člen (uporaba določb drugih zakonov) v drugem odstavku, so v tem členu našteje vse določbe Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij, ki se smiselno uporabljajo pri izvrševanju posameznih kazenskih sankcij, izrečenih po tem zakonu.

S tem predlogom zakona se iz ZIKS-1 izločajo vse določbe, ki se izrecno nanašajo na mladoletnike, med drugim tudi opredelitev mladoletnikov kot varovanih oseb in prevzgojnega doma ter zavoda za mladoletnike kot varovanih objektov, zato jih je bilo treba ustrezno opredeliti v tem členu.

1. oddelek: Izvrševanje vzgojnih ukrepov

K 104. členu (pristojnost)

Prvi odstavek tega člena vsebinsko povzema prvi odstavek 169. člena ZIKS-1, pri čemer natančneje določa, da CSD nekatere vzgojne ukrepe izvršuje sam neposredno in uredi vse potrebno za izvrševanje tistih, ki jih neposredno izvršujejo drugi organi ali organizacije (npr. delo v splošno korist se izvršuje pri izvajalski organizaciji, socialni trening pri izvajalcih tovrstnih treningov, zavodski vzgojni ukrep pa izvrši zavod, v katerega se mladoletnika po sklepu sodišča namesti). Naloge CSD pri izvrševanju vzgojnih ukrepov, ki jih izvršujejo drugi organi in organizacije, so odvisne od vrste ukrepa. Tako na primer poišče izvajalsko organizacijo in uredi vse potrebno da lahko mladoletnik začne opravljati delo v splošno korist (npr. da opravi zdravniški pregled). Prav tako se dogovori z ustreznim izvajalcem socialnega treninga če je mladoletniku izrečeno to navodilo. Če je izrečen zavodski vzgojni ukrep, CSD pripravi mladoletnika in njegovo družino na namestitve, se dogovori z zavodom glede datuma prihoda v zavod, po potrebi spremlja mladoletnika v zavod. Njegove naloge se z namestitvijo v ustrezen zavod ne končajo, saj sodeluje v strokovni skupini, dela z družino, izvaja aktivnosti za reintegracijo mladoletnika. Med izvrševanjem zunajzavodskega vzgojnega ukrepa pripravlja tudi redna poročila za sodišče, poročila zavoda, kjer se izvršuje zavodski vzgojni ukrep pa prejema v vednost.

Drugi odstavek tega člena povzema drugi odstavek 169. člena ZIKS-1 in ga dopolnjuje z navedbo subjektov, ki se jim vroči sklep, kadar je izrečena katera izmed prepovedi iz 11. do 14. točke drugega odstavka 16. člena tega zakona.

V skladu z veljavno zakonodajo v primeru izreka zavodskega vzgojnega ukrepa zavod določi CSD, predlog zakona pa prenaša to pristojnost na sodišče. Glede na navedeno tretji odstavek tega člena

določa, da sodišče izvršljiv sklep vroči tudi neposredno zavodu, v katerem se bo vzgojni ukrep izvrševal. Da bi lahko zavod, v katerega se namesti mladoletnika, vzgojni ukrep uspešno izvrševal, potrebuje o mladoletniku vse ključne podatke, potrebne za zagotovitev ustrezne obravnave. Zato predlog zakona določa obveznost sodišča, da zavodu pošlje tudi dokumentacijo, zbrano tekom postopka, iz katere je razvidno, kakšne so potrebe mladoletnika, njegove težave na primer na področju duševnega zdravja, da mu lahko zavod zagotovi najustreznejšo dostopno obravnavo in pomoč.

Četrty odstavek vsebinsko povzema tretji odstavek 169. člena ZIKS-1, pri čemer dolžnost upoštevanja odločitev komisije, pristojne za zaščito ogroženih oseb in sodelovanja z enoto, pristojno za zaščito ogroženih oseb, razširja tudi na druge subjekte, ki izvršujejo vzgojne ukrepe.

Peti odstavek ureja izdajo podrobnejših predpisov za izvrševanje vzgojnih ukrepov, pri čemer je soglasju ministra, pristojnega za socialne zadeve dodano še soglasje ministra, pristojnega za izobraževanje in ministra, pristojnega za zdravje, kar je v skladu z uvajanjem multidisciplinarnih pristopov pri obravnavanju mladoletnikov. Prav tako za razliko od četrtega odstavka 169. člena ZIKS-1 ni več izrecno predviden sprejem posebnega pravilnika glede izvrševanja vzgojnega ukrepa namestitve v prevzgojni dom.

K 105. členu (začetek izvrševanja vzgojnega ukrepa)

V prvem odstavku je določen rok, v katerem mora CSD začeti z izvrševanjem vzgojnega ukrepa, ki ga izvršuje sam neposredno in urediti vse potrebno za začetek izvrševanja vzgojnega ukrepa, če ga neposredno izvršuje drug organ ali organizacija. V primerjavi s prvim odstavkom 170. člena ZIKS-1 je ta rok skrajšan za polovico. Ključno namreč je, da se vzgojni ukrep začne izvrševati v čim krajšem času po izvršljivosti sklepa.

V drugem odstavku je urejena posebnost glede začetka izvrševanja vzgojnega ukrepa v primerih, ko je sodišče za kazniva dejanja v steku izreklo strožji zavodski vzgojni ukrep in je treba mladoletnika premestiti iz strokovnega centra ali iz zavoda za usposabljanje v prevzgojni dom. Za premestitev je v tem primeru določen krajši rok, saj s pravnomočnostjo novega sklepa preneha veljati prejšnji sklep, ki je podlaga za izvrševanje dotedanega vzgojnega ukrepa.

Tretji odstavek povzema drugi odstavek 170. člena ZIKS v delu, ki določa obveznost CSD, da mladoletnika najkasneje osem dni pred predvideno nastanitvijo o tem obvesti mladoletnika.

Četrty odstavek pa določa obveznost obveščanja sodišča o začetku izvrševanja vzgojnega ukrepa. V primeru zunajzavodskih vzgojnih ukrepov je za obveščanje pristojen CSD, o namestitvi v zavod pa obvešča sodišče zavod, v katerega je mladoletnik nameščen.

Če naj sodišče nadzoruje izvrševanje vzgojnega ukrepa, se hitro odzove na morebitne težave ali druge posebnosti pri izvrševanju vzgojnega ukrepa s presojo, ali je morebiti potrebna sprememba odločitve o vzgojnem ukrepu, mora biti o tem sproti obveščeno. Doslej so bile poleg rednega šestmesečnega poročanja o izvrševanju vzgojnega ukrepa določene naslednje obveznosti glede obveščanja sodišča:

- Če je izrečeno navodilo ali prepoved, CSD obvesti sodišče, ko oceni, da je namen vzgojnega ukrepa dosežen (tretji odstavek 176. člena ZIKS-1);
- Če je določeno delo v splošno korist, CSD obvesti sodišče, če mladoletnik ne izpolnjuje obveznosti iz dogovora (četrty odstavek 176.a člena ZIKS-1);
- Če je izrečeno nadzorstvo centra za socialno delo, CSD obvesti sodišče o postavitvi svetovalca;
- Če je izrečen vzgojni ukrep oddaje v prevzgojni dom, mora prevzgojni dom v osmih dneh od namestitve o tem obvestiti sodišče (drugi odstavek 4. člena Pravilnika o izvrševanju vzgojnega ukrepa oddaje mladoletnika v prevzgojni dom);

- CSD o vseh opravljenih vzgojnih ukrepih obvesti sodišče (2. člen Pravilnika o izvrševanju vzgojnih ukrepov).

Predlog zakona pa v tem členu določa naslednje primere obveščanja:

- V tretjem odstavku 105. člena, ki določa, da CSD najmanj osem dni pred začetkom izvrševanja zavodskega vzgojnega ukrepa o tem obvesti mladoletnika.
- Četrtem odstavku 105. člena, ki določa, da CSD brez nepotrebnega odlašanja obvesti sodišče o datumu začetka izvrševanja zunajzavodskega vzgojnega ukrepa.
- v istem odstavku predlog zakona določa še obveznost zavoda, v katerega je mladoletnik nameščen, da v osmih dneh od namestitve obvesti sodišče o datumu namestitve. Za obveščanje sodišča o namestitvi mladoletnika, ki je zaščiten oseb, poskrbi enota, pristojna za zaščito ogroženih oseb. Peti odstavek pa določa način in naslovnike obveščanja o namestitvi mladoletnika, ki je tuj državljan.

Poleg navedenih določb urejajo obveščanje glede izvrševanja vzgojnih ukrepov še naslednje določbe:

- V šestem odstavku 108. člena je določena obveznost CSD, da brez nepotrebnega odlašanja obvesti sodišče, če mladoletnik ne izpolnjuje navodil. Policija pa brez nepotrebnega odlašanja obvesti sodišče in center za socialno delo, če mladoletnik ne spoštuje prepovedi.
- Obvestilo iz prvega odstavka 110. člena o določitvi svetovalca, bo CSD praviloma poslal sodišču hkrati z obvestilom o začetku izvrševanja vzgojnega ukrepa, ali pa hkrati z obvestilom iz petega odstavka tega člena o tem, da mladoletnik odklanja sodelovanje pri pripravi individualnega načrta izvajanja nadzorstva ali pri njegovem izvajanju.
- V 111. členu so urejene situacije, ko se izvrševanje zavodskega vzgojnega ukrepa ne more začeti, ker je mladoletnik pobegnil ali se skriva. CSD o tem obvesti policijo in sodišče takoj, ko izve za nastanek takih okoliščin. Sodišče bo v tem primeru odredilo tiralico.
- Isti člen ureja tudi primere, ko mladoletnik pobegne potem, ko se je vzgojni ukrep že začel izvrševati. V tem primeru zavod takoj obvesti policijo in starše, najpozneje prvi naslednji delovni dan pa tudi center za socialno delo in sodišče. Najpozneje v petnajstih dneh od pobega zavod pošlje centu za socialno delo, državnemu tožilstvu in sodišču poročilo o dotedanjem izvrševanju vzgojnega ukrepa.
- Glede na določbe 147. člena tega zakona pa bo sodišče, če v roku treh mesecev ne bo prejelo obvestila CSD, da se je vzgojni ukrep začel izvrševati ali obvestilo da mladoletnik odklanja sodelovanje, pozvalo CSZ, da ga obvesti o začetku izvrševanja in o razlogih, zakaj se vzgojni ukrep ni začel izvrševati, če ga o tem ne bo obvestil že CSD. Sodišče bo na podlagi zbranih podatkov odločalo o ustavitvi, spremembi ali nadomestitvi vzgojnega ukrepa z drugim.

Na ta način je sodišče obveščeno o vseh okoliščinah, ki so pomembne za učinkovito nadzorovanje izvrševanja ukrepa in pravočasno ukrepanje, če se za to pokaže potreba. Prav tako mora sodišče paziti, da prejme poročila o izvrševanju vzgojnega ukrepa v zakonskih rokih in da se izvrševanje vzgojnega ukrepa ustavi najkasneje ob izteku zakonsko dopustnega najdaljšega trajanja vzgojnega ukrepa. Da te pristojnosti lahko izvršuje, pa je pomembno, da je ustrezno seznanjeno z datumom nastanitve mladoletnika. Kadar gre za zaščiten oseb, obveščanje sodišča prevzame enota, pristojna na zaščito ogroženih oseb, v skladu z Zakonom o zaščiti prič.

K 106. členu (uporaba določb tega poglavja za mlajše polnoletnike)

Ta člen določa uporabo določb tega poglavja tudi za mlajše polnoletnike, ki jim je izrečen vzgojni ukrep.

K 107. členu (starostna omejitev za izvrševanje vzgojnih ukrepov)

Ta člen določa splošno starostno omejitev za izvrševanje vzgojnega ukrepa, ki je pri dopolnitvi triindvajsetih let starosti in velja tako za mladoletnike kot tudi za mlajše polnoletnike.

1. pododdelek: Izvrševanje zunajzavodskih vzgojnih ukrepov

108. člen (izvrševanje vzgojnega ukrepa navodil in prepovedi)

Člen vsebinsko povzema 176. ZIKS-1, pri čemer ne določa več, da CSD nadzira izvrševanje navodil, saj je nadzor nad izvrševanjem vzgojnih ukrepov izključno v pristojnosti sodišča.

Dodatno so v ta člen umeščene nekatere določbe, ki so v veljavni ureditvi vsebovane v 77. členu KZ, vendar se nanašajo na fazo izvrševanja sankcije, zato vsebinsko sodijo v to poglavje. Te določbe so vsebinsko dopolnjene glede na dodatna navodila in prepovedi, ki jih prinaša ta predlog zakona.

O določbi petega odstavka glej obrazložitev k 103. členu.

K 109. členu (izvrševanje navodila opravljanja dela v splošno korist)

Člen vsebinsko povzema 176.a člen ZIKS-1. Ker vlogo CSD pri izvrševanju vzgojnega ukrepa navodila in prepovedi, ki velja za vsa navodila, ureja že prejšnji člen, bi določba prvega odstavka 176.a člena pomenila nepotrebno ponavljanje in ni povzeta v ta predlog zakona.

Prav tako ni povzeta obveznost CSD, da obvesti sodišče, če mladoletnik ne izpolnjuje obveznosti iz dogovora, saj obveznost obveščanja v primeru nesodelovanja mladoletnika predlog ureja v splošni določbi, ki velja za vsa navodila in prepovedi, ne le za delo v splošno korist.

Dodatno se ureja kritje stroškov, povezanih z opravljanjem dela v splošno korist, zaradi ustreznega načrtovanja proračunskih sredstev.

K 110. členu (izvrševanje vzgojnega ukrepa nadzorstva centra za socialno delo)

Člen vsebinsko povzema 178., 179., 180. in 181. člen ZIKS-1.

- Prvi odstavek ureja dolžnost CSD, da mladoletniku postavi svetovalca, kadar sodišče izreče vzgojni ukrep nadzorstva centra za socialno delo in o tem obvesti sodišče.

- Posebej je poudarjeno, da morajo drugi državni organi in druge organizacije sodelovati s svetovalcem, če je to potrebno za učinkovito izvrševanje nadzorstva (tretji odstavek). Predlog zakona pa ne določa več dolžnosti staršev iz 180. člena ZIKS-1, da morajo svetovalcu omogočiti izvrševanje njegovih nalog in iz drugega stavka prvega odstavka 181. člena ZIKS-1, da morajo svetovalca obvestiti o okoliščinah, ki negativno vplivajo na izvajanje tega ukrepa.

- dodatno je urejena pristojnost CSD, da brez nepotrebne odlašanja obvesti sodišče, če ugotovi, da mladoletnik zavrača izpolnjevanje svojih obveznosti pri izvrševanju tega vzgojnega ukrepa.

2. pododdelek: Splošne določbe o izvrševanju zavodskih vzgojnih ukrepov

111. člen (izogibanje namestitvi ali pobeg iz zavoda)

Prvi odstavek tega člena vsebinsko povzema prvi odstavek 171. člena ZIKS-1, pri čemer jasno določa, da se nanaša samo na zavodske vzgojne ukrepe.

Drugi odstavek ureja obveščanje v primeru, ko je mladoletnik pobegnil iz zavoda, torej, ko se je vzgojni ukrep že začel izvrševati. Zato da lahko sodišče presodi, kaj pomeni pobeg z vidika nadaljnjega izvrševanja vzgojnega ukrepa in morebitne potrebe po njegovi spremembi, mora zavod v petnajstih dneh po pobegu mladoletnika poslati sodišču tudi poročilo o dotedanjem izvrševanju vzgojnega ukrepa.

Tretji odstavek razlikuje med situacijama, ko je mladoletnika pobegnil iz strokovnega centra ali zavoda za usposabljanje na eni in iz prevzgojnega doma na drugi strani. V prvem primeru tiralico še vedno odredi sodišče, v drugem (pobeg iz prevzgojnega doma) pa direktor zavoda (v veljavni ureditvi to določa tretji odstavek 548. člena ZKP).

Za sprejem navodila po četrtem odstavku je v primerjavi z dosedanja ureditvijo glede na področje urejanja dodano soglasje Ministra, pristojnega za izobraževanje.

K 112. členu (odlog izvršitve zavodskega ukrepa)

Člen vsebinsko povzema 172. člen ZIKS-1, pri čemer krog oseb, ki lahko vložijo prošnjo, določa na enak način, kot krog oseb, ki lahko vložijo pritožbo v korist mladoletnika (razen državnega tožilca).

K 113. členu (priprava na namestitve v zavod)

Ta člen za zavodske vzgojne ukrepe konkretizira splošnejšo določbo, da CSD uredi vse potrebno za začetek izvrševanja vzgojnega ukrepa.

K 114. členu (odpust iz zavoda)

Člen vsebinsko povzema 174. člen ZIKS-1.

Razlike s 174. členom ZIKS-1:

Iz prvega odstavka ni povzeta določba, v skladu s katero zavod tudi brez posebnega sklepa sodišča, ki bi odločilo o ustavitvi izvrševanja vzgojnega ukrepa, odpusti mladoletnika iz zavoda, ko preteče z zakonom določena najdaljša doba za izvrševanje tega ukrepa. Glede na to, da v praksi ni vedno jasno, kdaj ta doba izteče, mora o tem vedno odločiti sodišče. Ta situacija je posebej urejena v drugem odstavku, tretji odstavek pa določa, da zavod, ki ne prejme tega sklepa vsaj petnajst dni pred datumom, ko po njegovih izračunih poteče najdaljše dopustno trajanje, za izdajo sklepa zaprosi sodišče.

Dopolnitev starosti, po kateri izvrševanje vzgojnega ukrepa ni več dopustno, pa je objektivno dejstvo, ki ga lahko ugotavlja in odpusti mladoletnika tudi, če ne prejme sklepa sodišča, kar ureja četrti odstavek. Kljub temu bi sodišče tudi v tem primeru moralo izdati sklep o ustavitvi izvrševanja vzgojnega ukrepa in v ta namen povabiti mladoletnika na sodišče.

Peti odstavek jasneje določa možnost, da mladoletnik pod določenimi pogoji na lastno željo še naprej biva v zavodu.

Šesti odstavek podrobneje ureja t.i. postpenalno pomoč: CSD mora vsakemu mladoletniku po odpustu iz zavoda postaviti svetovalca, ki mu bo pomagal pri vključevanju v njegovo okolje. ZIKS-1 določa, da center za socialno delo to stori po potrebi, obvezno pa le, če to predlaga zavod. Področje postpenalne pomoči je pri mladoletnikih izredno pomembno, saj učinek intenzivnih programov v zavodu zbledi, če se mladoletnik po odpustu iz zavoda vrne v neurejene življenjske razmere, zaradi katerih lahko ponovno izvršuje kazniva dejanja, zato je v tem zakonu za vse primere določena obvezna postpenalna pomoč centra za socialno delo, pri čemer se načrtovanje in pomoč pri realizaciji načrta socialnega vključevanja začne že med izvrševanjem in ne šele po koncu izvrševanja zavodskega vzgojnega ukrepa.

115. člen (dopolnitev individualne ocene mladoletnika)

Glede na predlog ureditve sodišče nobenemu mladoletniku ne bi smelo izreči zavodskega vzgojnega ukrepa, ne da bi center za mladoletnike pred tem izdelal celovito individualno oceno mladoletnika s predlogom programa obravnave mladoletnika.

Med izvrševanjem vzgojnega ukrepa lahko pride do pomembne spremembe, tudi poslabšanja okoliščin na strani mladoletnika, kar kaže na potrebo po dopolnitvi individualne ocene in prilagoditvi obravnave mladoletnika spremenjenim okoliščinam. Zato mora imeti zavod tudi med izvrševanjem vzgojnega ukrepa možnost, da sodišču predlaga, naj centu odredi dopolnitev individualne ocene mladoletnika in po potrebi prilagoditev predloga obravnave mladoletnika in posledično tudi osebnega načrta mladoletnika, popravljenega v zavodu s sodelovanjem centra za mladoletnike.

K 116. členu (brezplačna pravna pomoč)

Zaradi posebej ranljivega položaja mladoletnika med izvrševanjem zavodskega vzgojnega ukrepa, se mladoletniku se v skladu s predlogom te odločbe zagotavlja brezplačno pravno pomoč pri sodnem uveljavljanju njegovih pravic po tem zakonu.

3. pododdelek: Posebne določbe o izvrševanju vzgojnega ukrepa namestitve v strokovni center

117. člen (izvrševanje vzgojnega ukrepa namestitve v strokovni center)

Ta člen nadomešča 183. člen ZIKS-1.

S predlogom tega člena se pristojnost za določitev strokovnega centra, v katerem se bo izvrševal vzgojni ukrep namestitve v strokovni center, prenaša s CSD na sodišče. Obravnavo mladoletnika v strokovnem centru celovit določa Zakon o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami v vzgoji in izobraževanju (ZOOMTVI), kolikor posameznih vprašanj ta zakon ne določa drugače (dolžnost obveščanja o začetku izvrševanja vzgojnega ukrepa, ravnanje ob pobegu mladoletnika itd.).

Ker je v skladu z ZOOMTVI vsak strokovni center dolžan sprejeti mladoletnika, ki mu je izrečen ta vzgojni ukrep, ni več potrebna posebna določba, da minister, pristojen za vzgojo in izobraževanje določi zavode, v katerih se izvršuje ta vzgojni ukrep.

4. pododdelek: Posebne določbe o izvrševanju vzgojnega ukrepa namestitve v zavod za usposabljanje

118. člen (izvrševanje vzgojnega ukrepa namestitve v zavod za usposabljanje)

Ta člen povzema del določb 199. člena in 200. člena ZIKS-1. Pri tem ne določa več pogoja za izrek tega vzgojnega ukrepa, in sicer, da ima mladoletnik odločbo o usmeritvi, v kateri je opredeljen kot otrok z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju. Gre namreč za določbo materialnopravne narave. Pogoji za izrek tega vzgojnega ukrepa so določeni v poglavju o kazenskih sankcijah za mladoletnike. Za izvrševanje tega vzgojnega ukrepa se uporabljajo splošne določbe tega zakona o izvrševanju vzgojnih ukrepov, določbe o izvrševanju zavodskih vzgojnih ukrepov, glede vprašanj, ki jih ta zakon ne ureja, pa se uporabljajo določbe matične zakonodaje, ki ureja nameščanje otrok in mladostnikov v zavode za usposabljanje in njihovo obravnavo v teh zavodih.

5. pododdelek: Posebne določbe o izvrševanju vzgojnega ukrepa oddaje v prevzgojni dom

K 119. členu (seznanitev s pravicami in njihovo uveljavljanje)

Prvi odstavek tega člena je novost ki izrecno zahteva od prevzgojnega doma, da mladoletnika ob prihodu v prevzgojni dom seznanijo z njegovimi pravicami, ki mu gredo med izvrševanjem vzgojnega ukrepa. Seveda bo hkrati seznanjen tudi s svojimi dolžnostmi in s pravili življenja v prevzgojnem domu, kar je del aktivnosti v sprejemnem obdobju, kot je določeno v prvem odstavku 119. člena tega zakona (sprejemno obdobje).

Krog vlagatelj vlog za uveljavljanje in varstvo pravic mladoletnika je v drugem odstavku razširjen tudi na mladoletnikove starše, skrbnika ali rejnika.

K 120. členu (multidisciplinarni program)

V skladu z veljavno ureditvijo delo z mladoletniki v prevzgojnem domu poteka po vzgojnem programu, ki se osredotoča predvsem na vzgojne metode dela. Rezultati številnih raziskav kažejo, da je za uspešno delo z mladoletniki nujen multidisciplinarni pristop. Glede na navedeno predlog zakona v tem členu določa, da strokovni svet, ki ga v skladu z določbami 163. člena tega zakona sestavljajo strokovnjaki z

različnih področij, pripravi multidisciplinarni program obravnave mladoletnikov, ki bo nadomestil vzgojni program.

Ta sprememba je tesno povezana z ustanovitvijo multidisciplinarnega centra, ki bo v čim zgodnejši fazi postopka pripravil celovito individualno oceno mladoletnika in pripravil predlog njegove obravnave, nato pa v primeru izreka vzgojnega ukrepa namestitve mladoletnika v prevzgojni dom tesno sodeloval s prevzgojnim domom pri pripravi osebnega načrta, spremljal njegovo izvajanje in predlagal morebitne spremembe ali prilagoditve med samim izvrševanjem. V ta namen bo prevzgojni dom poročilo o izvrševanju vzgojnega ukrepa pošiljal ne le sodišču, temveč tudi centru za mladoletnike.

K 121. členu (sprejemno obdobje)

Člen nadomešča 186. člen ZIKS-1 in deloma povzema določbe Pravilnika o izvrševanju vzgojnega ukrepa oddaje mladoletnika v prevzgojni dom, ki izrecno urejajo sprejemno obdobje.

V tem obdobju, ki traja do trideset dni v katerem se pripravi osebni načrt za mladoletnika in ki traja do trideset dni. To je hkrati obdobje prilagajanja mladoletnika na bivanje v novem okolju, zato se mu omogoči bivanje v posebnih prostorih, da se postopno seznani z okoljem, njegovimi pravili, z drugimi mladoletniki in z osebjem prevzgojnega doma. To pa seveda ne sme pomeniti da se ga na ta način osami.

Izrecno je poudarjeno, da se osebni načrt pripravi na podlagi individualne ocene mladoletnika, ki jo prevzgojnemu domu posreduje sodišče hkrati z izvršljivim sklepom. Tako bo imel prevzgojni dom na voljo dovolj podatkov za oblikovanje čim ustrežnejšega osebnega načrta, pripravil pa ga bo v tesnem sodelovanju s centrom za mladoletnike.

K 122. členu (pridobitev dokumentacije)

Ta člen zagotavlja prevzgojnemu domu pravne podlage za pridobivanje podatkov, ki jih potrebuje za izdelavo osebnega načrta in za samo delo z mladoletnikom.

Drugi odstavek omogoča prevzgojnemu domu, da lahko pridobi tudi podatke, ki jih nujno potrebuje za to, da mladoletniku zagotavlja ustrezno zdravstveno skrb (npr. podatek o morebitnih alergijah ipd.).

Hkrati določa podlago, da prevzgojni dom zahteva podatke o morebitnem predhodnem izvrševanju vzgojnega ukrepa. To bodo podatki CSD o izvrševanju zunajzavodskega vzgojnega ukrepa ali podatki strokovnega centra ali zavoda za usposabljanje o izvrševanju zavodskega vzgojnega ukrepa.

K 123. členu (strokovna skupina in osebni načrt)

Predlog tega zakona posebej za mladoletnike ureja vprašanja, ki so bila doslej urejena le na podzakonski ravni, gre pa za materijo, ki pomeni podlage za strokovno obravnavo mladoletnika v prevzgojnem domu in zato sodi na zakonsko raven. To je na primer multidisciplinarna sestava strokovne skupine, ki je nujna za ustrezno in uspešno delo z mladoletnikom. Zaradi večje prilagodljivosti je predvidena možnost sodelovanja z zunanjimi strokovnjaki. Za realizacijo teh določb bo potrebno pripraviti ustrezne protokole sodelovanja, kot so že bili pripravljeni za sodelovanje med strokovnimi centri in centri za duševno zdravje otrok in mladostnikov.

Drugi odstavek vsebuje posebne določbe o postopku priprave in vsebini osebnega načrta.

V tretjem odstavku je izrecno poudarjena zahteva, da se že od namestitve in priprave osebnega načrta dalje delo usmerja tudi v reintegracijo mladoletnika in njegovo pripravo na samostojno in dejavno življenje po ustavitvi izvrševanja vzgojnega ukrepa.

Četrti in peti odstavek nalagata strokovni skupini, da čim bolj aktivno vključuje mladoletnika in njegove starše v samo pripravo osebnega načrta in morebitno naknadno spreminjanje ter da ga na njemu razumljiv način seznani z osebnim načrtom. Ta postane del osebnega spisa mladoletnika.

K 124. členu (skupine za obravnavo mladoletnika)

Delo z mladoletniki v prevzgojnem domu poteka v skupinah, med katerimi mladoletnik prehaja glede na uspešnost uresničevanja svojega osebnega načrta. Praviloma mladoletnik postopno prehaja med skupinami iz 1. do 4. točke, lahko v obe smeri. Le izjemoma, pod pogoji, določenimi v 126. členu pa se ga lahko za krajši čas namesti tudi b posebno skupino z intenzivnejšim postopkom obravnave iz 5. točke.

Namestitev v mladinsko stanovanje je novost v primerjavi z veljavno ureditvijo. Namen mladinskega stanovanja je predvsem, da se omogoči varno namestitev tistim mladoletnikom, ki po ustavitvi izvrševanja vzgojnega ukrepa nima primerne namestitve. Namestitev v mladinsko stanovanje po prenehanju vzgojnega ukrepa je seveda možna le s soglasjem oziroma na željo mladoletnika, je povsem prostovoljna in namenjena izključno pomoči mladoletnika pri urejanju življenja po koncu vzgojnega ukrepa.

K 125. členu (premeščanje med skupinami)

Odločanje o premeščanju med skupinami mora biti strokovno utemeljeno, odvisno pa je od prizadevnosti in uspešnosti mladoletnika pri uresničevanju osebnega načrta. Tako kot ZIKS-1 določa glede premeščanja obsojencev znotraj istega zavoda, tudi odločitev o premestitvi v prevzgojnem domu sprejme direktor prevzgojnega doma, mladoletnik pa se lahko zoper odločitev tudi pritoži. O pritožbi v skladu z 8. členom ZIKS-1, ki se po določbi tretjega odstavka 103. člena tega zakona uporablja tudi pri izvrševanju vzgojnega ukrepa oddaje v prevzgojni dom, odloča generalni direktor Uprave za izvrševanje kazenskih sankcij. Pritožba ne zadrži izvršitve.

K 126. členu (posebna skupina z intenzivnejšim postopkom obravnave)

Ta člen določa posebne pogoje za premestitev mladoletnika v posebno skupino z intenzivnejšim postopkom obravnave. Preden direktor sprejme tako odločitev, mora biti mladoletniku intenzivnejša obravnava znotraj njegove matične skupine. Šele če niti ta pristop ni uspešen, se ga lahko premesti v posebno skupino po tem členu.

Drugi odstavek pa ureja primere, ko postopnost na prej opisan način ne more biti zagotovljena, to pa bo v primerih, ko mladoletnik resno in neposredno grozi z agresivnim vedenjem. V tem primeru lahko direktor takoj odredi premestitev v posebno skupino. V akutni fazi avtoagresivnega ali heteroagresivnega vedenja pa bo potrebna začasna namestitev v poseben prostor na podlagi 142.člena tega predloga zakona.

Predlog zakona ohranja prepoved osamitve mladoletnika iz ZIKS-1, ki velja tudi v primeru premestitve v posebno skupino.

K 127. členu (mladinsko stanovanje)

Namestitev v mladinsko stanovanje je novost v primerjavi z veljavno ureditvijo. Namen mladinskega stanovanja je predvsem, da se omogoči varno namestitev tistim mladoletnikom, ki po ustavitvi izvrševanja vzgojnega ukrepa nima primerne namestitve. Namestitev v mladinsko stanovanje po prenehanju vzgojnega ukrepa je seveda možna le s soglasjem oziroma na željo mladoletnika, je povsem prostovoljna in namenjena izključno pomoči mladoletnika pri urejanju življenja po koncu vzgojnega ukrepa.

Podrobneje bo način delovanja te skupine opredeljen v multidisciplinarnem programu obravnave, ki bodo strokovna podlaga za oblikovanje in delovanje te skupine.

Ker gre za storitev, ki se jo mladoletnikom nudi tudi po koncu izvrševanja vzgojnega ukrepa, je v predlogu tega člena posebej določeno, da se stroški tudi za to obliko dela z mladoletniki krijejo iz proračuna.

K 128. členu (obiskovanje)

Ta člen v primerjavi z ureditvijo v ZIKS-1 izrecno ureja pravico mladoletnika do obiskov in določa drugačne minimalne standarde kot veljajo za polnoletne obsojence. Prilagojeni so drugačnemu namenu vzgojnih ukrepov. Mladoletnikom je namreč treba v čim večji meri omogočiti in vzpodbujati ohranjanje stikov z družinskimi člani in z drugimi osebami in na ta način tudi med izvrševanjem vzgojnega ukrepa ohranjanje socialno mrežo, kar je pomembno tako za uspešnost izvrševanja samega vzgojnega ukrepa kot tudi poznejšo vrnitev v to sredino, ko se izvrševanje vzgojnega ukrepa zaključi.

K 129. členu (telefonski pogovori)

Podobno kot velja za obiskovanje, je tudi ureditev telefonskih pogovorov prilagojena drugačnemu namenu vzgojnih ukrepov v primerjavi s kaznimi za polnoletne in namenjena vzpodbujanju ohranjanja stikov zlasti v mladoletnikovem ožjem socialnem okolju.

K 130. členu (omejitev obiskov in telefonskih pogovorov)

Stike mladoletnika z ožjimi družinskimi člani, rejnikom ali skrbnikom lahko omeji s svojo odločitvijo le sodišče, če po predhodni strokovni presoji centra za mladoletnike ugotovi, da so taki stiki v škodo mladoletnika. Taka omejitev stikov ne sme biti izrečena kot disciplinska sankcija.

K 131. členu (prejemanje pošilk)

To pravico predlog zakona ureja podobno kot ZIKS-1 za polnoletne, pri čemer določa manj stroge omejitve glede pogostosti prejemanja pošilk.

K 132. členu (ugodnosti)

Doslej je bila ta materija urejena v hišnem redu prevzgojnega doma, ZIKS-1 je v 188. členu vseboval le splošno določbo o tem, da lahko mladoletniki, ki se primerno vedejo in imajo uspehe pri delu oziroma izobraževanju, dobijo pohvale in nagrade ali druge ugodnosti, ki se določijo v hišnem redu prevzgojnega doma. Po vzoru ureditve, ki velja izvrševanje kazni zapora, se podrobnejše urejanje tega vprašanja prenaša na zakonsko raven, v hišnem redu pa se urejajo le vprašanja, ki jih lahko direktor ureja v soglasju z generalnim direktorjem, ne da bi bilo treba pridobiti tudi soglasje ministra pristojnega za socialne zadeve in ministra, pristojnega za pravosodje. Gre namreč za operativen akt, ki ureja vprašanja vsakodnevnega življenja v prevzgojnem domu in kot tak terja enostaven postopek, ki omogoča hitro uveljavljanje sprememb glede na potrebe, ki se pojavljajo v zavodu.

K 133. členu (izobraževanje)

Določba je deloma spremenjeni 190. člen in del 196. člena ZIKS-1. Glede na to, da prevzgojni dom ni vpisan v razvid vzgojno-izobraževalnih zavodov, tudi ne more sam izvajati veljavnih vzgojno-izobraževalnih programov, temveč mora mladoletnikom izobraževanje omogočiti na ta način, da jim zagotavlja vpis v ustrezen javno veljavni izobraževalni program. Pri tem lahko organizira dejansko izvedbo pouka in predavanj v prevzgojnem domu, ali pa omogoči mladoletniku, da pouk obiskuje neposredno pri izvajalcu. Obiskovanje pouka neposredno pri izvajalcu je mogoče le, če to dopušča varnostna ocena z posameznega mladoletnika. Tudi če se pouk neposredno izvaja v prevzgojnem domu, je za nadzor pristojen inšpektor za šolstvo.

Določena vprašanja, glede katerih se v skladu z veljavno ureditvijo smiselno uporabljajo določbe ZIKS-1 o izvrševanju kazni mladoletniškega zapora, so sedaj posebej obravnavana v tem členu, kar zadeva izvrševanje kazni mladoletniškega zapora, pa se te določbe, ki so izrecno našteje v 122. členu, smiselno uporabljajo za izvrševanje kazni mladoletniškega zapora. Posebej ta člen ureja tudi pravico do letnega počitka, po vzoru ureditve v 56. členu ZIKS-1 za polnoletne osebe na prestajanju kazni zapora (tretji

odstavek). V četrtem odstavku je urejena višina nagrade glede na učni uspeh in uspeh pri praktičnem usposabljanju, ki ohranja trenutno ureditev po ZIKS-1.

K 134. členu (delo)

Določba je nespremenjen 187. člen, prvi in drugi odstavek 189. člena in del 196. člena ZIKS-1. Določena vprašanja, glede katerih se v skladu z veljavno ureditvijo smiselno uporabljajo določbe ZIKS-1 o izvrševanju kazni mladoletniškega zapora, so sedaj posebej obravnavana v tem členu, kar zadeva izvrševanje kazni mladoletniškega zapora, pa se te določbe, ki so izrecno našteje v prvem odstavku 122. člena, smiselno uporabljajo za izvrševanje kazni mladoletniškega zapora.

K 135. členu (letni počitek, letni dopust in skupno letovanje)

Ta člen povzema vsebino tretjega in četrtega odstavka 189. člena ZIKS-1.

K 136. členu (odmera in izraba letnega dopusta)

Ta člen povzema ureditev pravice do letnega dopusta in koriščenje letnega dopusta iz 56. člena ZIKS-1. Posebej ureja tudi določitev dodatnega dopusta za prizadevnost, določa merila za odmero (drugi odstavek). Ta materija je po sedaj veljavni ureditvi za mladoletnike urejena v pravilniku, vendar gre po oceni predlagatelja za zakonsko materijo. Posebej je urejena tudi pravica do dopusta za mladoletnika, ki je delal v priporu (tretji odstavek). Ta pravica mu pripada potem, ko se je začel izvrševati vzgojni ukrep namestitve v prevzgojnem domu. Pravica do regresa je urejena v četrtem odstavku.

K 137. členu (dnevno bivanje na prostem)

Določba povzema veljavni 117. člen ZIKS-1 z razliko, da se brez izjeme zahteva organizacija dela tako, da je mladoletniku bivanje na prostem zagotovljeno v prostem času (torej ne »praviloma« v prostem času).

K 138. členu (prehrana)

Doslej je bila prehrana urejena na enak način kot za polnoletne. Ker so mladoletniki v obdobju hitre rasti in razvoja, mora biti prehrana temu prilagojena.

K 139. členu (prepoved osamitve)

Določba povzema veljavni 118. člen ZIKS-1, ki ureja prepoved osamitve obsojenega mladoletnika. Osamitev opredeljujejo Standardna minimalna pravila Združenih narodov za ravnanje z zaporniki (pravila Nelsona Mandele) kot zaprtje zapornikov za 22 ur ali več na dan brez smiselne stika z ljudmi. Ker predlog zakona izčrpno našteva disciplinske kazni, med njimi pa ni oddaje v samico, vsebina drugega odstavka 118. člena ZIKS-1 ni več relevantna.

K 140. členu (disciplinsko kaznovanje)

Ta člen določa disciplinske kazni, uporabo disciplinskega kaznovanja kot *ultima ratio* in pravico do pritožbe zoper odločbo o disciplinski kazni.

K 141. členu (disciplinski postopek)

V predlaganem členu je za razliko od veljavne ureditve, ki v 197. členu ZIKS-1 napotuje na smiselno uporabo določb ZIKS-1, ki urejajo disciplinske prestopke in odločanje o njih, posebej urejen postopek disciplinske obravnave in zastaralne roke za začetek in izvedbo obravnave.

K 142. členu (namestitve v poseben prostor kot nujni ukrep)

Določba združuje 193. člen in del 194. člena ZIKS-1 z dopolnitvami. Tako mora zdravnik, ki se ga o ukrepu obvesti nemudoma, ukreniti vse, kar je treba za zavarovanje zdravja in življenja mladoletnika. O

ukrepu se v čim krajšem času obvesti tudi sodišče, ki je izreklo vzgojni ukrep. Mladoletniku je dana možnost, da se izjavi o odrejenem ukrepu, prav tako pa predlog zakona zahteva, da se izvrševanje ukrepa ves čas spremlja, pravosodni policist je dolžan poročati osebi, ki je odredila namestitev v poseben prostor o vsaki spremembi, ki bi lahko pomenila razlog za prenehanje ukrepa.

K 143. členu (hišni red)

Ta člen vsebinsko povzema drugi odstavek 198. člena ZIKS-1.

6. pododdelek: Nadzor nad izvrševanjem vzgojnih ukrepov

K 144. členu (pristojnost za nadzor)

Člen vsebinsko povzema 87. člen KZ in 489. člen ZKP. Pri tem v prvem odstavku dodatno ureja pristojnost za izvajanje nadzorstva nad izvrševanjem vzgojnega ukrepa v primeru, ko je mladoletniku v dveh različnih postopkih za različna kazniva dejanja izrečen vzgojni ukrep in je treba ponovno odločati na podlagi 89. člena tega predloga in izreči eno sankcijo za vsa kazniva dejanja. do pravnomočne odločitve o predlogu za izrek enotne sankcije je za izvajanje nadzorstva pristojno sodišče, ki je vzgojni ukrep izreklo pozneje. Po oceni predlagatelja bo namreč to sodišče v največji meri seznanjeno z najnovejšimi okoliščinami pri mladoletniku, saj se je moralo z njimi seznaniti pri odločanju o izreku vzgojnega ukrepa.

Razlike s 489. členom ZKP:

- skrajšana je doba obveznega poročanja o izvrševanju vzgojnih ukrepov: center za socialno delo mora poročati najmanj vsake tri mesece (po ZKP je bila obveznost določena na vsakih šest mesecev), prav tako tudi uprava vzgojnega zavoda in prevzgojnega doma, kjer se izvršuje vzgojni ukrep (po ZKP vsakih šest mesecev). Pogostejše poročanje je določeno zaradi skrajšanja trajanja nekaterih vzgojnih ukrepov in zato, da sodišče bolj intenzivno spremlja izvrševanje izrečenih vzgojnih ukrepov in se tako lahko hitreje odzove na potrebo po spremembi vzgojnega ukrepa ali njegovi ustavitvi.
 - V tretjem odstavku je določena dolžnost sodnika za mladoletnike, da enkrat letno obiše mladoletnike v zavodu; ZKP je v 489. členu določal le možnost, da sodnik tudi sam obiše zavod. Tudi na ta način je poudarjeno, da sodnik za mladoletnike opravlja tudi vlogo sodnika za izvrševanje sankcij;
 - Dodana je dolžnost centra za socialno delo in uprave zavoda, da poročila poleg sodišču pošlje tudi državnemu tožilcu, saj je predlagatelj spremembe odločbe o izrečenem vzgojnem ukrepu in mora biti zato seznanjen s potekom njegovega izvrševanja. Sodišče pa lahko odločbo spremeni tudi brez njegovega predloga);
 - Dodan je bil četrti odstavek, ki omogoča, da center za socialno delo ter uprava zavoda v okviru poročil predlagata sodišču ustavitev izvrševanja ali spremembo odločbe o vzgojnih ukrepih. Ne gre pa v tem primeru za formalni predlog za ustavitev izvrševanja ali spremembo sklepa o izrečenem vzgojnem ukrepu, o katerem bi sodišče moralo odločiti s posebnim sklepom, saj je kot predlagatelj določen le državni tožilec.
 - V petem odstavku tega člena je dodana obveznost sodišča, da najmanj vsakih šest mesecev (torej če oceni, da je glede na okoliščine konkretnega primera to potrebno, tudi pogostejše) presoja, ali je morebiti treba ukrep nadomestiti z novim ali ustaviti njegovo izvrševanje. Glede na določbo v poglavju o izvrševanju vzgojnih ukrepov, da mora zavod vsake tri mesece poslati poročilo o izvrševanju tega ukrepa tako sodišču kot državnemu tožilcu, bo namreč lahko že pred iztekom tega roka zaznana potreba po spremembi ukrepa. Rok za ponovno odločanje teče tudi v primeru, ko je mladoletnik na begu. Tudi sam beg mladoletnika je namreč lahko (eden izmed) razlog(ov) za spremembo ukrepa. Stalno spremljanje izvrševanja je ključno za to, da se lahko izrečeni vzgojni ukrep čim hitreje prilagaja.
- Če je mladoletnik na begu, se ta čas všteva v šestmesečni rok, kar je v skladu z zahtevo, da je treba izvrševanje ukrepov redno spremljati in pravočasno ukrepati. Tako je tudi v primeru, ko je mladoletnik na

begu dlje kot 6 mesecev, treba ponovno preverjati, ali je ukrep še primeren na podlagi drugega odstavka 118. člena (Ponovno odločanje o vzgojnih ukrepih);

K 145. členu (poročanje o izvrševanju vzgojnega ukrepa)

Predlog zakon določa pogostejše poročanje CSD o izvrševanju zunajzavodskega vzgojnega ukrepa (v 182. členu ZIKS-1 je določeno poročanje na šest mesecev), v drugem odstavku je določena dodatna obveznost, da mora CSD sodišče takoj obvestiti, če mladoletnik odklanja sodelovanje pri izvajanju vzgojnega ukrepa, da lahko sodišče čim prej ukrepa in po potrebi spremeni vzgojni ukrep.

Četrti odstavek ureja poročanje s strani zavoda, v katerem se izvršuje zavodski vzgojni ukrep.

Peti odstavek ureja predlagalno pristojnost CSD in zavoda, v katerem se izvršuje zavodski vzgojni ukrep za spremembo vzgojnega ukrepa, ustavitev njegovega izvrševanja ali nadomestitev izrečenega vzgojnega ukrepa z drugim.

K 146. členu (sprememba, ustavitev ali nadomestitev vzgojnega ukrepa)

Določba vsebinsko povzema 83. člen KZ. Sodišče ves čas trajanja nekega vzgojnega ukrepa spremlja njegovo izvrševanje in glede na dosežene uspehe oceni, ali je bil namen vzgojnih ukrepov že dosežen z izrečenim ukrepom in zato ustavi njegovo izvrševanje ali pa izrečeni ukrep spremeni ali nadomesti z drugim (prvi odstavek). Sodišče bo spremenilo izrečeni vzgojni ukrep, če bo na primer ugotovilo, da je vrsta izbranega ukrepa še vedno ustrezna (npr. navodila in prepovedi), da pa je treba izrečeni ukrep vsebinsko spremeniti (npr. določiti druga navodila). Za nadomestitev vzgojnega ukrepa pa bo šlo v primerih, ko bo sodišče na primer sprva izreklo vzgojni ukrep namestitve v vzgojnem zavodu, glede na doseženi uspeh pa bo ocenilo, da namestitve v zavodu ni več potrebna in bo mogoče že z nadzorstvom CSD doseči namen vzgojnih ukrepov). V tem členu sta določeni le omejitvi, s katerim vzgojnim ukrepom se lahko nadomestita oba zavodska ukrepa pred potekom zakonsko določenega minimalnega roka njunega trajanja. Izvrševanje vzgojnega ukrepa pa je mogoče ustaviti ali nadomestiti izrečeni ukrep z drugim tudi v primerih, ko se pokažejo okoliščine, ki jih ni bilo v času izbire vzgojnega ukrepa (drugi odstavek). Razlika s 83. členom KZ:

- KZ je dopuščal obe možnosti za ustavitev izvrševanja in za nadomestitev izrečenega ukrepa z drugim za vse vzgojne ukrepe, razen za navodila in prepovedi. Takšna rešitev je nelogična, zato je vzgojni ukrep »navodila in prepovedi« dodan tako v prvi kot v drugi odstavek. Čeprav vzgojni ukrep ukor pri tem ni posebej izključen, pa je glede na dejstvo, da je ta ukrep v celoti izvršen že s samim izrekom, logično, da sprememba, nadomestitev ali ustavitev izvrševanja tega vzgojnega ukrepa nikoli ne more priti v poštev;

V zadnjem odstavku tega člena je določeno, da se čas izvrševanja milejšega vzgojnega ukrepa (na primer čas izvrševanja vzgojnega ukrepa nadzorstva centra za socialno delo ali namestitve v strokovni center) ne všteva v čas izvrševanja strožjega vzgojnega ukrepa (na primer namestitve v prevzgojni dom). Gre namreč za različne vrste vzgojnih ukrepov z različno vsebino izvajanja, zaradi česar vštrevanje ne bi bilo v skladu z namenom obravnave mladoletnikov, poleg tega pa mora sodišče ves čas spremljati uspeh izvrševanja vzgojnega ukrepa in ustaviti njegovo izvrševanje takoj, ko je njegov namen dosežen oziroma ko poteče najdaljši dopustni čas izvrševanja posameznega vzgojnega ukrepa.

K 147. členu (ponovno odločanje o vzgojnem ukrepu)

Določba vsebinsko povzema 84. člen KZ. Mladoletniki so v obdobju hitrega razvoja, zato se v obdobju pol leta po izreku vzgojnega ukrepa mladoletnik lahko spremeni. Če se ukrep v tem času še ni začel izvrševati (ne glede na razlog za odklanjanje začetka izvrševanja) ali je bilo izvrševanje zavodskega ukrepa prekinjeno za pol leta, sodišče odloči, ali je tak vzgojni ukrep sploh še primeren – lahko odloči, da se ukrep ne bo izvršil, lahko pa ga tudi spremeni ali nadomesti z drugim. Sodišče bo o tem obveščeno v skladu z 90. členom

predloga zakona (Pristojnost za izvrševanje vzgojnih ukrepov), ki nalaga CSD in zavodom, da morajo sodišče o teh okoliščinah obvestiti takoj, ko zanje izvedo. Prav tako pa so v skladu z navedenim členom dolžni sodišče obveščati o začetku izvrševanja vzgojnega ukrepa. Razlike s 84. členom KZ:

- rok za ponovno odločanje zaradi neizvrševanja ukrepa je skrajšan iz enega leta na šest mesecev;
- prvi odstavek velja tudi za vzgojni ukrep navodila in prepoved;
- drugi odstavek je spremenjen tako, da zajema vse zavodske ukrepe, ne le namestitvev v strokovni center.

K 148. členu (postopek odločanja o spremembi, ustavitvi ali nadomestitvi vzgojnega ukrepa)

Člen vsebinsko povzema 490. člen ZKP in poleg redakcijskih sprememb spreminja prvi odstavek tako, da je črtana možnost, da predlagajo spremembo vzgojnega ukrepa zavodi in center za socialno delo. Vendar pa to le pomeni, da niso formalni predlagatelji spremembe izrečenega vzgojnega ukrepa, saj bi bilo ob takšni ureditvi treba urediti tudi njihovo vlogo, če se sodišče z njihovim predlogom ne strinja. Vendar jim ta sprememba nikakor ne jemlje možnosti, da v okviru svojih poročil o izvrševanju vzgojnih ukrepov predlagajo spremembo ukrepa, le statusa predlagatelja v formalnem smislu nimajo.

V drugem odstavku je dodana zahteva za zaslišanje predstavnika organa centra za socialno delo oziroma zavoda, v katerem se vzgojni ukrep izvršuje.

Glede na to, da veljavna ureditev ni dajala odgovora na vprašanje, ali sodišče odloča na seji senata ali na glavni obravnavi, tretji, četrti in peti odstavek urejajo tudi to vprašanje. Tako je v tretjem odstavku določeno pravilo, da sodišče odloča po opravljeni glavni obravnavi. To pravilo brez izjeme velja za vse primere, ko bo izrečeni vzgojni ukrep nadomeščen z zavodskim vzgojnim ukrepom ali strožjim zavodskim vzgojnim ukrepom, torej, če bo sodišče zunajzavodski vzgojni ukrep spremenilo v zavodskega ali namestitvev v strokovni center z namestitvijo v prevzgojni dom. Že pri prvem odločanju namreč lahko sodišče izreče zavodski vzgojni ukrep samo po opravljeni glavni obravnavi.

Kar zadeva spremembo vzgojnega ukrepa, pa bo sodišče prav tako praviloma izvedlo glavno obravnavo. Če bo ocenilo, da izvedba glavne obravnave ni potrebna, ker lahko odloči že na podlagi pisne dokumentacije brez zaslišanja oseb iz drugega odstavka tega člena, pa bo lahko tako odločitev izjemoma sprejelo na seji senata (četrti odstavek).

Peti odstavek pa ureja primere, ko je že na podlagi pisne dokumentacije jasno, da je treba izvrševanje vzgojnega ukrepa ustaviti. V tem primeru bo lahko sodnik za mladoletnike to storil sam, brez razpisa seje. Sodnik lahko o odločitvi ustno seznani mladoletnika, tako, da ga povabi k sebi, kar pa ne šteje kot zaslišanje in s tem ni podan pogoj za senatno odločanje po prvem odstavku.

Glede na vsebinsko naravo odločanja in zasledovane cilje pri obravnavanju mladoletnikov se v predlaganem šestem odstavku sodišču določa osemdnevni rok za odločanje o pritožbi.

2. Oddelek: Izvrševanje kazni

K 149. členu (izvrševanje denarne kazni)

Predlog tega člena ureja situacijo, ko se denarna kazen ne da niti prisilno izterjati. Sicer se glede izvrševanja denarne kazni v skladu s 103. členom tega predloga zakona uporabljajo določbe ZIKS-1.

K 150. členu (izvrševanje kazni mladoletniškega zapora)

Določba ureja vsebino 115. člena ZIKS-1, ki jo dopolnjuje.

Prvi odstavek določa temeljno usmeritev za delo z mladoletnikom med prestajanjem kazni mladoletniškega zapor.

Drugi odstavek povzema vsebino prvega odstavka 115. člena ZIKS-1.

Tretji odstavek določa pravno podlago za podzakonsko urejanje kazni mladoletniškega zapor.

K 151. členu (starostna omejitev za prestajanje kazni mladoletniškega zapor)

Ta člen delno povzema 113. člen ZIKS-1, pri čemer ne opredeljuje več zavoda za mladoletnike. Ta je opredeljen v drugem členu tega predloga zakona.

Sicer pa predlog zakona ohranja triindvajset let kot omejitev starosti, do katere lahko mladoletnik ostane v zavodu za mladoletnike in postopek premestitve v zavod, v katerem prestajajo kazen polnoletni obsojenci.

K 152. členu (smiselna uporaba drugih določb tega zakona)

Za izvrševanje kazni zapor se v pretežni meri uporabljajo določbe, ki urejajo izvrševanje vzgojnega ukrepa namestitve v prevzgojni dom, saj je namen kazni mladoletniškega zapor po tem predlogu zakona enak kot namen vzgojnih ukrepov, ki pa je lahko dosežen le ob ustreznem načinu izvrševanja kazni.

K 153. členu (izvrševanje prepovedi vožnje motornega vozila)

Ta člen ureja obveščanje v primeru zaznave, da je mladoletnik kršil prepoved vožnje motornega vozila. Sicer se v skladu s četrtem odstavkom 103. člena smiselno uporabljajo določbe ZIKS-1 o izvrševanju te kazni za polnoletne obsojence.

K 154. členu (zastaranje izvršitve kazni)

Drugi odstavek tega člena vsebinsko povzema 113. člen KZ, pri čemer so roki za zastaranje izvršitve mladoletniškega zapor podaljšani v primerjavi z ureditvijo v KZ, glede na drugačno ureditev teka zastaranja, ki ga je uvedel KZ-1. KZ-1 je sicer v 375. členu določal, da se glede zastaranja izvršitve kazni mladoletniškega zapor še naprej uporablja drugi odstavek 113. člena, vendar je glede na siceršnje spremembe ureditve glede teka zastaranja treba prilagoditi zastaralne roke, ki so bili do uveljavitve KZ-1 za mladoletnike urejeni tako, da so bili tudi glede dolžine zastaralnih rokov deloma izenačeni z zastaralnimi roki za polnoletne (v primeru obsodbe na mladoletniški zapor nad pet let) deloma pa prilagojeni drugače predpisanemu načinu odmere kazni mladoletniškega zapor (v primeru obsodbe na mladoletniški zapor nad tri leta in na mladoletniški zapor do treh let). Pri tem je treba upoštevati, da je mogoče kazen mladoletniškega zapor izreči samo za hujša kazniva dejanja, za katera je v KZ-1 predpisana kazen zapor pet let ali več. Po drugem odstavku 26. člena tega predloga zakona mladoletniški zapor ne sme biti krajši od šestih mesecev in ne daljši od petih let, za kazniva dejanja, za katera je mogoče izreči kazen zapor najmanj petnajst let, pa se sme izreči mladoletniški zapor do desetih let.

KZ je tako v prvi točki drugega odstavka določal, da se mladoletniški zapor ne sme izvršiti, ko je preteklo deset let od obsodbe na mladoletniški zapor nad pet let; V tretji točki prvega odstavka pa, da se (če v tem zakonu ni določeno drugače), izrečena kazen ne sme več izvršiti, ko je preteklo deset let od obsodbe na zapor nad pet let; KZ-1 je vse zastaralne roke določil kot dvakratnik zastaralnega roka po KZ. Na enak način je določen zastaralni rok za izvršitev mladoletniškega zapor tudi v tem predlogu zakona.

Dodatno je posebej določeno tudi zastaranje izvršitve denarne kazni (prvi odstavek) ter zastaranje izvršitve stranskih kazni (tretji odstavek). Glede zastaranja varnostnih ukrepov ter glede teka in prekinitve zastaranja pa ta predlog zakona ne vsebuje posebnih določb, zato se glede teh vprašanj uporabi KZ-1.

3. oddelek: Pogojni odpust

K 155. členu (pogojni odpust v času izvrševanja zavodskega vzgojnega ukrepa)

Ta člen vsebinsko povzema 82. člen KZ. Ker pa gre za odločanje v času izvrševanja vzgojnega ukrepa, je ta določba uvrščena v četrti del predloga zakona, ki ureja izvrševanje kazenskih sankcij. Pogojni odpust iz zavoda (strokovnega centra, prevzgojnega doma in zavoda za usposabljanje) je podoben pogojnemu odpustu iz zapor za polnoletne. Pogojnost odpusta se kaže v tem, da ga sodišče lahko prekliče, če mladoletnik stori novo kaznivo dejanje ali ne ravna po navodilih.

Razlike z 82. členom KZ:

- KZ je določal možnost pogojnega odpusta iz zavoda po enem letu, sedaj je ta rok v primeru vzgojnega ukrepa namestitvev v strokovni center skrajšan na pol leta;
- Pravno nedopustno je mladoletniku v času trajanja enega vzgojnega ukrepa izreči še enega, kar je dopuščala ureditev pogojnega odpusta v KZ (v času trajanja pogojnega odpusta se je mladoletniku lahko izrekel vzgojni ukrep nadzorstva). Zato je bil drugi odstavek spremenjen tako, da sodišče v času pogojnega odpusta ne izreče vzgojnega ukrepa nadzorstva, ampak postavi mladoletnika pod nadzorstvo CSD; ta sprememba pa pomeni le drugačno opredelitev pravne narave postavitve pod nadzorstvo centra za socialno delo, ne pa tudi vsebinske spremembe, saj je v drugem odstavku tudi določeno, da ima svetovalec mladoletnika enake naloge kot svetovalec v okviru nadzorstvenega vzgojnega ukrepa;
- Po tretjem odstavku lahko sodišče pogojno odpuščenemu mladoletniku naloži nekatere naloge, ki so enake določenim navodilom in prepovedim iz vzgojnega ukrepa »navodila in prepovedi«. Sodišče torej lahko glede na dodan tretji odstavek tega člena ali postavi mladoletnika pod nadzorstvo CSD ali pa mu samo določi nekatera navodila ali prepovedi. Če mladoletnik ne izpolnjuje naloženih nalog, je to lahko razlog za preklic pogojnega odpusta. Glede odločanja sodišča o postavitvi mladoletnika pod nadzorstvo, določitvi svetovalca, glede priprave, vodenja, izvrševanja ter nadzora nad izvrševanjem navodil in prepovedi se smiselno uporabljajo določbe 16., 17. in 108. do 110. člena tega zakona.
- V petem odstavku so navedene okoliščine, ki opredeljujejo časovno omejitev trajanja pogojnega odpusta. V nobenem primeru pogojni odpust ne sme trajati dlje kot do dopolnitve starosti, po kateri vzgojnega ukrepa ni več dopustno izvrševati (23 let). Ta okoliščina pa je že zajeta z okoliščino, da traja pogojni odpust, dokler sodišče ne ustavi izvrševanja vzgojnega ukrepa, saj mora sodišče tudi v tem primeru ustaviti izvrševanje vzgojnega ukrepa.

K 156. členu (pogojni odpust v času izvrševanja mladoletniškega zapora)

Ta člen vsebinsko povzema šesti odstavek 109. člena KZ. Pogojni odpust iz mladoletniškega zapora je urejen podobno kot pogojni odpust iz vzgojnega zavoda oz. prevzgojnega doma.

Razlike s 109. členom KZ:

- O pogojnem odpustu mladoletnika iz mladoletniškega zapora odloča sodišče in ne komisija za pogojni odpust po ZIKS-1. Po tem zakonu je za to pristojen senat za mladoletnike okrožnega sodišča. Ureditev je torej enaka pogojnemu odpustu iz zavodskega vzgojnega ukrepa, s čimer je dosledno

izpeljano stališče, da sodnik za mladoletnike nastopa tudi v vlogi sodnika za izvrševanje kazenskih sankcij za mladoletnike;

- Po drugem odstavku tega člena lahko sodišče pogojno odpuščenega postavi pod nadzorstvo centra za socialne zadeve, ki nima narave samostojnega vzgojnega ukrepa.
- Glede nalog, ki jih lahko sodišče določi za čas trajanja pogojnega odpusta, tretji odstavek napotuje na uporabo tretjega odstavka 155. člena tega zakona. Glede postavitve mladoletnika pod nadzorstvo, določitve svetovalca, priprave, vodenja, izvrševanja in nadzora nad izvrševanjem navodil ali prepovedi četrti odstavek napotuje na uporabo 16., 17., in 108. do 110. člena tega zakona, torej enako, kot ta vprašanja ureja v primerih pogojnega odpusta v času izvrševanja zavodskega ukrepa.
- Sodišče torej lahko glede na drugi in tretji odstavek tega člena postavi mladoletnika pod nadzorstvo CSD ali pa mu samó določi nekatere naloge. Če mladoletnik ne izpolnjuje naloženih nalog, pa je to lahko razlog za preklic pogojnega odpusta.

K 157. členu (odločanje o pogojnem odpustu)

O pogojnem odpustu iz zavoda je že po 82. členu KZ odločal senat za mladoletnike okrožnega sodišča, za pogojni odpust iz mladoletniškega zapor pa posebna komisija po ZIKS-1. Ta člen tudi za odločanje o pogojnem odpustu iz mladoletniškega zapor določa pristojnost senata za mladoletnike okrožnega sodišča in na ta način krepi vlogo sodnika za mladoletnike pri izvrševanju sankcij.

Drugi odstavek določa prosilce in predlagatelja za pogojni odpust in druga vprašanja glede postopka.

Tretji odstavek opredeljuje vsebino poročila zavoda in ravnanje zavoda ob prejemu prošnje.

K 158. členu (preklic pogojnega odpusta v času izvrševanja zavodskega vzgojnega ukrepa)

Ta člen vsebinsko povzema tretji odstavek 82. člena KZ, pri čemer podrobneje opredeljuje postopek in merila za odločanje o preklicu.

K 159. členu (preklic pogojnega odpusta v času izvrševanja mladoletniškega zapor)

V tem členu je posebej urejen preklic pogojnega odpusta s prestajanja kazni mladoletniškega zapor. Obligatoren preklic je v prvem odstavku določen za primere, ko je pogojno odpuščen storil kaznivo dejanje, za katero mu je sodišče izreklo kazen mladoletniškega zapor. Obligatoren preklic je določen glede na to, da se lahko mladoletniku izreče kazen mladoletniškega zapor le za najhujša kazniva dejanja.

V drugem odstavku so določeni premeri, v katerih je prepuščeno presoji sodišča, ali je preklic pogojnega odpusta utemeljen. Takšna presoja bo potrebna v primerih, ko mladoletnik v času pogojnega odpusta stori eno ali več kaznivih dejanj, za katera bi mu sicer sodišče izreklo vzgojni ukrep namestitve v prevzgojnem domu (torej za hujša oziroma ponavljajoča se kazniva dejanja) in v primerih, ko mladoletnik sicer ni storil novega kaznivega dejanja, ne izpolnjuje pa navodil, ki mu jih je sodišče določilo za čas pogojnega odpusta. Le v primeru, ko je mladoletnik izvrševal v času pogojnega preklica hujša kazniva dejanja ali jih je vztrajno ponavljal, pa hkrati ne gre za tako huda kazniva dejanja, za katera bi mu bilo mogoče izreči mladoletniški zapor, mora sodišče imeti možnost preklicati pogojni odpust. V nasprotnem primeru bi morale sodišče postopek proti mladoletniku ustaviti, saj ne bi bilo več razlogov za pregon, ker mu ne bi bilo mogoče izreči nobene kazenske sankcije. To bi mladoletniku dajalo povsem napačno sporočilo – da lahko brez vsakih posledic izvršuje kazniva dejanja. Ker pa v takem primeru glede na siceršnja pravila o izrekanju sankcij mladoletnikom in v izogib kopičenju kazenskih sankcij za mladoletnike, ne dopuščajo samostojnega izreka namestitve v prevzgojnem domu osebi, ki ji je preklican pogojni odpust in izrečen preostali del kazni zapor, je bilo treba to vprašanje urediti na ta način, da sodišče, ki vodi kazenski postopek proti mladoletniku za kazniva dejanja, storjena v času pogojnega odpusta, za ta kazniva dejanja najprej določi sankcijo, potem pa izreče enotno sankcijo v skladu s pravili iz 27. člena tega zakona, ki je v

tem primeru le preostali del kazni mladotniškega zapora. Po pravilih iz 27. člena odloča sodišče tudi v primeru obligatornega preklica pogojnega odpusta.

Enaka pravila veljajo tudi v primerih, ko je mladotnik storil kaznivo dejanje, preden je bil pogojno odpuščen.

V šestem odstavku je določen rok za odločanje o preklicu pogojnega odpusta. Ureditev je v tem delu enaka kot v KZ-1 za polnoletne storilce na pogojnem odpustu.

5. oddelek: Obdelava osebnih podatkov

K 160. členu (evidenca vzgojnih ukrepov)

Člen vsebinsko povzema drugi odstavek 105. člena KZ, 86. člen KZ, 135. člen ZKP in 250.a člen ZIKS-1 in glede vprašanj vodenja in upravljanja evidence napotuje na smiselno uporabo določb ZIKS-1. Dajanje podatkov iz evidence o vzgojnih ukrepih je dovoljeno v bistveno ožjem obsegu kot dajanje podatkov iz kazenske evidence, in sicer se lahko le-ti dajo le sodiščem, državnim tožilstvom, policiji, organom za izvrševanje kazenskih sankcij, pomilostitev in izbris odločbe. Druge institucije niso upravičene do podatkov iz te evidence. Pravica posameznika do vpogleda v svoje osebne podatke pa ni omejena. Razlike s 86. členom KZ ter ureditvijo po ZIKS-1:

- V prvem odstavku je določen upravljalca evidence, t. j. Ministrstvo za pravosodje (tako kot to sedaj določa 135. člen ZKP), hkrati je v tem odstavku navedeno, da se v evidenci zbirajo tudi podatki o vzgojnih ukrepih, ki so jih izrekla tuja sodišča;
- V drugem odstavku je naveden nabor osebnih podatkov o mladotniku, ki se vpišejo v evidenco vzgojnih ukrepov in se s tem nadomešča tretji odstavek 250.a člena ZIKS-1 kar zadeva evidenco vzgojnih ukrepov. V skladu z 38. členom Ustave RS, ki določa, da zbiranje, obdelovanje, namen uporabe, nadzor, in varstvo osebnih podatkov določa zakon, je tako obseg osebnih podatkov posebej opredeljen v zakonu;

KZ-1 v drugem odstavku 375. člena določa rok za izbris vzgojnih ukrepov iz evidence, in sicer v enem letu od takrat, ko je bilo izvrševanje ustavljeno. Zaradi različnih možnosti prenehanja izvrševanja in možnosti, da sodišče po izreku odloči, da se vzgojni ukrep sploh ne izvrši, je trenutno, od katerega teče rok za izbris, v šestem odstavku tega člena ustrezno natančneje opredeljen. Rok za izbris pa je podaljšan z enega na dve leti.

Glede na to, da določba 135. člena ZKP preneha veljati v delu, ki se nanaša na vodenje evidence vzgojnih ukrepov, je bilo treba v tem predlogu zakona posebej določiti pravno podlago za izdajo podzakonskega akta o načinu upravljanja evidence vzgojnih ukrepov.

K 161. členu (obdelava in varstvo osebnih podatkov)

V tem členu so urejene pravne podlage za obdelavo osebnih podatkov, sicer pa zakon napotuje na smiselno uporabo določb ZIKS-1 in sicer gre za smiselno uporabo določb iz naslova »Zbirke podatkov in varstvo osebnih podatkov«, členi 37. do 41.c.

K 162. členu (zbirke osebnih podatkov zaradi izvrševanja kazenskih sankcij)

V tem členu so naštetih osebni podatki iz 32. do 36. člena ZIKS-1, ki se lahko zbirajo v skladu s prejšnjim členom.

K 163. členu (zbirke osebnih podatkov zaradi izvrševanja omejevalnih ukrepov)

V tem členu so naštetih osebni podatki iz 211. člena ZKP, ki se lahko zbirajo v skladu s 161. členom tega predloga zakona. Dodatno je urejeno zbiranje osebnih podatkov za potrebe izvrševanja začasnega ukrepa namestitve v prevzgojni dom.

6. oddelek: Izvrševanje vzgojnih ukrepov, izrečenih v postopku o prekršku

K 164. členu (uporaba določb tega zakona za izvrševanje vzgojnih ukrepov, izrečenih v postopku o prekršku)

Glede na to, da se skladno z Zakonom o prekrških mladoletnikom v postopku o prekršku lahko izrečeta tudi vzgojna ukrepa nadzorstvo organa socialnega varstva ter navodila in prepovedi, za kar se skladno s 175. členom ZIKS-1 smiselno uporabljajo določbe ZIKS-1, te določbe ZIKS-1 pa bodo z uveljavitvijo tega zakona prenehale veljati, je bilo treba urediti vprašanje izvrševanja vzgojnih ukrepov, izrečenih mladoletnikom v postopku o prekršku.

V. poglavje: STROKOVNI SVET

K 165. členu: (strokovni svet)

Glede na poudarjeno potrebo po multidisciplinarni obravnavi mladoletnikov je uporaba vzgojnega programa, (ki ga pripravljajo strokovnjaki iz prevzgojnega doma, temelji pa predvsem na spoznanjih stroke na področju vzgoje in izobraževanja) kot strokovne podlage za obravnavo mladoletnikov v prevzgojnem domu neustrezna. Zato je s tem predlogom zakona predvidena ustanovitev strokovnega sveta, po vzoru strokovnih svetov, kot jih določa Zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja, s to pomembno razliko, da gre za multidisciplinarni strokovni svet, ki bo pripravil multidisciplinarni program obravnave mladoletnikov v prevzgojnem domu kot strokovnega izhodišča za delo z mladoletniki v prevzgojnem domu. Ta program bo tudi izhodišče za pripravo osebnega načrta vsakega mladoletnika, ki bo nameščen v prevzgojni dom.

Strokovni svet bo pristojen tudi za odločanje o strokovnih zadevah na posameznih področjih obravnave mladoletnikov, nameščenih v prevzgojni dom ter za strokovno pomoč pri pripravi predpisov.

Način imenovanja članov strokovnega sveta zagotavlja, da bodo člani prihajali tako z akademskega področja kot tudi s področja prakse obravnavanja mladoletnikov v kazenskem postopku in z vseh strokovnih področij, s katerih prihajajo strokovnjaki, ki obravnavajo mladoletnike.

166. člen (organizacija dela strokovnega sveta)

Ta člen določa podlago za sprejem poslovnika, ki bo podrobneje urejal način dela strokovnega sveta ter naloge Ministrstva za pravosodje za zagotavljanje strokovnih, administrativnih in tehničnih pogojev za delovanje strokovnega sveta.

VI. poglavje: USPOSABLJANJE

K 167. členu (usposobljenost strokovnjakov):

Ta člen ureja multidisciplinarno usposabljanje vseh strokovnjakov, ki sodelujejo pri obravnavi mladoletnikov v kazenskem postopku in pri izvrševanju ukrepov in kazenskih sankcij, izrečenih mladoletnim storilcem.

Člen pomeni razširitev in nadgradnjo usposabljanj iz 452.b člena ZKP, ki ureja osnovno in redna usposabljanja za sodnike, državne tožilce, poravnalce, policiste in zagovornike, ki sodelujejo v postopkih proti mladoletnikom.

Usposabljanja so za strokovnjake obvezna, izjemoma pa, kadar delovnih procesov in pravočasne obravnave mladoletnika ne bi bilo mogoče zagotoviti, lahko posamezne naloge opravlja tudi strokovnjak, ki takega usposabljanja (še) nima opravljenega.

K 168. členu (osnovna in redna usposabljanja)

Predlog zakona ohranja že uveljavljen sistem osnovnih in rednih usposabljanj, z dopolnjenimi vsebinami in razširjenim krogom udeležencev.

V drugem odstavku je opredeljeno, kdo izpolnjuje pogoj usposobljenosti po prejšnjem členu.

Predlog zakona v tretjem odstavku ohranja seznam odvetnikov z opravljenim osnovnim usposabljanjem, ki ga vodi Odvetniška zbornica in dodaja pogoj, da morajo odvetniki, zato da ostanejo na seznamu, opravljati tudi redna usposabljanja, da osvežujejo pridobljena znanja in sledijo napredku znanosti in stroke na tem področju.

K 169. členu (zagotavljanje usposabljanj)

Glede na to, da je v 166. členu tega predloga zakona dopolnjen nabor strokovnjakov, ki se morajo udeležiti usposabljanj in nabor področij in znanj, ki morajo biti vključena v program usposabljanja je v prvem odstavku tega člena ustrezno dopolnjen tudi seznam subjektov, ki so dolžni zagotavljati ta skupna usposabljanja. To pomeni, da so vsa navedena ministrstva dolžna sodelovati pri pripravi programov teh usposabljanj in pri sami organizaciji in izvedbi usposabljanj.

Drugi odstavek izrecno določa, da so pristojna ministrstva dolžna zagotavljati tudi sredstva za izvedbo usposabljanj in da so usposabljanja za strokovnjake, zaposlene v državnih organih, brezplačna.

K 170. členu (multidisciplinarni pristop)

Predlog tega člena določa način organiziranja in izvajanja usposabljanj in pomeni novost v primerjavi z dosedanjimi ureditvijo, saj so usposabljanja ločeno izvajali Center za izobraževanje v pravosodju, Ministrstvo za notranje zadeve in Odvetniška zbornica. Praksa je pokazala veliko dodano vrednost udeležbe različnih deležnikov na skupnih usposabljanjih. Tako so se usposabljanj v organizaciji CIP udeleževali tudi strokovni delavci CSD, policisti in kriminalisti ter odvetniki. Zato je sedaj določeno, da se usposabljanja izvajajo kot skupna za vse deležnike, vendar na regionalni ravni.

Na ta način se vsi deležniki seznanjajo s pristojnostmi drugih deležnikov, organizacija na regionalni ravni pa bo z mreženjem prispevala tudi k boljšemu medsebojnemu razumevanju izzivov posameznih strok in hitrejšemu medsebojnemu sodelovanju v konkretnih postopkih.

V tretjem odstavku je na enak način kot doslej v ZKP urejena pravna podlaga za podrobnejšo ureditev programa in načina izvajanja usposabljanj, s tem da je glede na razširitev kroga deležnikov in pristojnih ministrstev določen tudi širši krog soglasje dajalcev k podzakonskemu predpisu.

VII. poglavje: PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

K 171. členu (prenehanje veljavnosti, spremembe in podaljšanje uporabe določb drugih zakonov)

Prvi odstavek tega člena ureja prenehanje veljavnosti določb zakonov, ki se nanašajo izključno na mladoletnike in katerih vsebino na novo ureja ta predlog zakona.

Drugi iz tretji odstavek določata spremembe določb ZKP in ZIKS-1, ki urejajo tako položaj polnoletnih obdolžencev in obsojencev, kot tudi položaj mladoletnikov. Gre za črtanje tistih določb oziroma delov določb ki se nanašajo na mladoletnike. Nekatera izmed vprašanj, ki jih urejajo te določbe, predlog tega zakona posebej ureja (npr. prva točka drugega odstavka 39. člena in drugi odstavek 162. člena ZKP), glede ne katerih pa se te določbe za mladoletnike uporabljajo smiselno (npr. peti odstavek 87. člena, prvi odstavek 89. člena itd.).

Četrty odstavek ureja spremembo ZOOMTVI tako, da je od začetka uporabe tega zakona za določitev strokovnega centra, v katerem se bo izvrševal vzgojni ukrep namestitve v strokovni center, pristojno sodišče in ne več CSD.

Peti in šesti odstavek določata, da se določbe, ki bodo z uveljavitvijo tega zakona prenehale veljati, ali bodo spremenjene, do začetka uporabe tega zakona še naprej uporabljajo v sedaj veljavnem besedilu.

Sedmi odstavek podaljšuje uporabo določb KZ, navedenih v 375. členu KZ-1, do začetka uporabe tega zakona.

K 172. členu (prenehanje veljavnosti in podaljšanje uporabe dosedanjih podzakonskih predpisov)

Prvi in drugi odstavek urejata odstavek urejata prenehanje veljavnosti in nadaljnjo uporabo podzakonskih predpisov, ki jih ta predlog zakona v celoti razveljavlja.

Tretji odstavek določa podzakonske predpise, ki se ne sprejemajo v celoti na novo, temveč morajo biti usklajeni z določbami tega predloga zakona.

Četrty odstavek podaljšuje veljavnost Navodila o razporejanju in pošiljanju obsojencev na prestajanje kazni zapora v zavode za prestajanje kazni zapora.

Peti odstavek določa enoletni rok za sprejem podzakonskih predpisov in posamičnih aktov na podlagi tega zakona.

Šesti odstavek ureja prehodno obdobje za čas do sprejema ustreznega akta, s katerim bo minister, pristojen za socialne zadeve imenoval zavode za usposabljanje, v katerih se izvršuje vzgojni ukrep namestitve v zavod za usposabljanje.

Sedmi odstavek določa rok za uskladitve hišnih redov z določbami tega predloga zakona in pravilnikov, ki bodo urejali izvrševanje pripora, mladoletniškega zapora in izvrševanje vzgojnega ukrepa namestitve v prevzgojni dom.

K 173. členu (uporaba določb tega zakona v postopkih prijete in predaje)

V skladu s 17. členom Direktive (EU) 2016/800 se tudi v postopkih za prijete in predajo zagotavljajo naslednje pravice:

1. pravice mladoletnika do obveščnosti;
2. pravice mladoletnika do spremstva in obveščnosti staršev, skrbnika ali druge odrasle osebe;
3. pravice do zagovornika in pravice do brezplačne pravne pomoči;
4. izključitve javnosti in prepovedi objave podatkov;
5. omejitve odvzema prostosti na najkrajši potreben čas in samo na primere, ko z drugimi ukrepi ni mogoče doseči namena odvzema prostosti;
6. pravice do zdravniškega pregleda;
7. pravice do posebne obravnave ob odvzemu prostosti;

8. dolžnosti hitrega ravnanja.

Do ustrezne ureditve teh vprašanj v specialnem zakonu, ki ureja sodelovanje v kazenskih zadevah s članicami EU, se smiselno uporabljajo določbe tega zakona o navedenih vprašanjih tudi v postopkih prijetja in predaje mladoletnikov.

K 174. členu (odločanje o priporu, odrejenem pred začetkom uporabe tega zakona)

Ureditev pripora je v primerjavi z veljavno ureditvijo v veliki meri spremenjena. Med drugim je jasneje določena pristojnost za odločanje o pritožbi zoper sklep o priporu in sicer o njej vedno odloča senat za mladoletnike višjega sodišča. Ta člen določa, da se v primerih, ko je bila pritožba vložena pred začetkom uporabe tega zakona, pritožbeni postopek dokonča po določbah ZKP, če višje sodišče zadevo vrne v ponovno odločanje, pa sodišče prve stopnje odločba po določbah tega zakona.

K 175. členu (pogojni odpust v času izvrševanja mladoletniškega zapora)

Ta zakon na novo določa pristojnost sodišča tudi za odločanje o pogojnem odpustu v času izvrševanja mladoletniškega zapora. V postopkih odločanja, začelih pred začetkom uporabe tega zakona, pa se postopek dokonča po veljavni ureditvi, ki določa pristojnost komisije.

K 176. členu (izvrševanje vzgojnih ukrepov, izrečenih na podlagi KZ)

Zakon je ustrezneje poimenoval zavodske vzgojne ukrepe in določil, da mora sodišče v primerih, ko je izrečen kateri izmed vzgojnih ukrepov, katerih trajanje ni vnaprej določeno (zavodski vzgojni ukrepi in vzgojni ukrep nadzorstva centra za socialno delo) najmanj vsakih šest mesecev oceniti, ali so podani pogoji za njegovo ustavitev, spremembo ali nadomestitev z drugim vzgojnim ukrepom. Ta člen določa rok, v katerem mora sodišče ponovno odločati o teh vzgojnih ukrepih, ki so se začeli izvrševati pred začetkom uporabe tega zakona.

K 177. členu (dokončanje kazenskih postopkov, začelih pred začetkom uporabe tega zakona)

Ta člen določa, da se postopki, v katerih se je pripravljalni postopek začel pred začetkom uporabe tega zakona, dokončajo po določbah ZKP, razen, kolikor je glede posameznih določb urejeno drugače.

K 178. členu (uveljavitev in začetek uporabe zakona)

Predlagano je, da začne zakon veljati v petnajstih dneh po objavi v Uradnem listu, uporabljati pa se začne eno leto pozneje. Gre za nov sistemski zakon, zato je treba določiti daljši rok začetka uporabe, da se bo lahko začel izvajati v celoti.